



Riksdagens protokoll 1999/2000:88

Onsdagen den 29 mars

Kl. 09.00 – 17.59
19.00 – 20.50

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 23 mars.

2 § Kompletteringsval till utrikesutskottet

Andre vice talmannen meddelade att på grund av uppkomna vakanser hade Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Marianne Jönsson som ledamot i utrikesutskottet efter Urban Ahlin och Urban Ahlin som suppleant i utrikesutskottet efter Marianne Jönsson.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i utrikesutskottet

Marianne Jönsson (s)

suppleant i utrikesutskottet

Urban Ahlin (s)

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Skrivelse

1999/2000:110 till utrikesutskottet

Motioner

1999/2000:U12–U14 till utrikesutskottet

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Näringsutskottets betänkande 1999/2000:NU10

Konstitutionsutskottets betänkanden 1999/2000:KU16 och KU17

Justitieutskottets betänkande 1999/2000:JuU13

Kulturutskottets betänkanden 1999/2000:KrU9 och KrU10

5 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 23 mars

UbU9 Forskning och forskarutbildning

Mom. 3 (forskningens kvalitet och resurser)

1. utskottet

2. res. 3 (m)

Votering:

231 för utskottet

74 för res. 3

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 37 v, 36 kd, 16 c, 11 fp, 16 mp

För res. 3: 74 m

Frånvarande: 16 s, 8 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp

Mom. 11 (doktorandtjänster)

1. utskottet

2. res. 8 i motsvarande del (c, fp)

Votering:

277 för utskottet

27 för res. 8

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 74 m, 37 v, 36 kd, 16 mp

För res. 8: 16 c, 11 fp

Frånvarande: 17 s, 8 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp

Mom. 17 och 18 (plan för att bygga upp forskningsmiljöerna och kvalificeringstrappa för högskolor)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (c)

Votering:

289 för utskottet

16 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 74 m, 37 v, 36 kd, 11 fp, 16 mp

För res. 1: 16 c

Frånvarande: 16 s, 8 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp

Mom. 26 (den humanistiska och samhällsvetenskapliga forskningen)

1. utskottet

2. res. 2 i motsvarande del (kd)

Votering:

264 för utskottet

40 för res. 2

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 74 m, 37 v, 11 c, 11 fp, 16 mp

För res. 2: 36 kd, 4 c

Avstod: 1 c

Frånvarande: 16 s, 8 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp

Åke Sandström (c) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU5 Trafiksäkerhet m.m.

Mom. 8 (resurser och resursanvändning)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

232 för utskottet

74 för res. 2

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 37 v, 36 kd, 16 c, 11 fp, 16 mp

För res. 2: 74 m

Frånvarande: 15 s, 8 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp

Mom. 10 (kostnadseffektiva trafiksäkerhetsåtgärder m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

269 för utskottet

37 för res. 3

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 74 m, 36 kd, 16 c, 11 fp, 16 mp

För res. 3: 37 v

Frånvarande: 15 s, 8 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp

Prot.

1999/2000:88

29 mars

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Mom. 18 (olycksfallsstatistik)

1. utskottet
2. res. 5 (c, m, v)

Votering:

134 för utskottet

172 för res. 5

43 frånvarande

Kammaren biföll res. 5.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 1 v, 1 fp, 16 mp

För res. 5: 74 m, 36 v, 36 kd, 16 c, 10 fp

Frånvarande: 15 s, 8 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp

Andre vice talmannen Eya Zetterberg anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 20 (alkolås)

1. utskottet
2. res. 7 (v, kd, fp)

Votering:

218 för utskottet

84 för res. 7

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 73 m, 16 c, 15 mp

För res. 7: 37 v, 36 kd, 11 fp

Frånvarande: 17 s, 9 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp, 1 mp

Mom. 26 (ägarregistrering)

1. utskottet
2. res. 9 (v)

Votering:

264 för utskottet

39 för res. 9

2 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 74 m, 36 kd, 16 c, 11 fp, 13 mp

För res. 9: 37 v, 2 mp

Avstod: 2 s

Frånvarande: 15 s, 8 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp, 1 mp

Mom. 28 (kontrollbesiktning)

1. utskottet
2. res. 11 (c, m, kd, fp)

Votering:

169 för utskottet

137 för res. 11

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 116 s, 37 v, 16 mp
För res. 11: 74 m, 36 kd, 16 c, 11 fp
Frånvarande: 15 s, 8 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Mom. 36 (dynamiska hastighetsbegränsningar)

1. utskottet
2. res. 14 (c, kd)

Votering:

250 för utskottet
54 för res. 14
45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 72 m, 37 v, 10 fp, 16 mp
För res. 14: 1 m, 36 kd, 16 c, 1 fp
Frånvarande: 16 s, 9 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp

Mom. 45 (mobiltelefonering under bilkörning)

1. utskottet
2. res. 17 (v)

Votering:

259 för utskottet
43 för res. 17
2 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 73 m, 36 kd, 16 c, 10 fp, 11 mp
För res. 17: 1 s, 37 v, 1 fp, 4 mp
Avstod: 2 s
Frånvarande: 15 s, 9 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp, 1 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU7 Lag om radio- och teleterminalutrustning, m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

6 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 24 mars

NU15 Vissa energipolitiska frågor

Mom. 1 (riktlinjer för energipolitiken)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp)
3. res. 2 (kd)
4. res. 3 (mp)

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Förberedande votering 1:
39 för res. 2
16 för res. 3
251 avstod
43 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.
Förberedande votering 2:
Kammaren biträdde res. 1 genom uppresning.
Huvudvotering:
168 för utskottet
85 för res. 1
53 avstod
43 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 116 s, 37 v, 15 c
För res. 1: 74 m, 11 fp
Avstod: 36 kd, 1 c, 16 mp
Frånvarande: 15 s, 8 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp
Viviann Gerdin (c) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 2 (fråga om ny folkomröstning om kärnkraften)

1. utskottet

2. res. 4 (m, kd, fp)

Votering:

185 för utskottet

120 för res. 4

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 37 v, 16 c, 16 mp

För res. 4: 73 m, 36 kd, 11 fp

Frånvarande: 15 s, 9 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp

Mom. 8 (vindkraft)

1. utskottet

2. res. 9 (mp)

Votering:

290 för utskottet

16 för res. 9

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 74 m, 37 v, 36 kd, 16 c, 11 fp

För res. 9: 16 mp

Frånvarande: 15 s, 8 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU11 Mänskliga rättigheter m.m. – länder, områden och enskilda folk

Mom. 33 (utvecklingen i Taiwan)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 34 (Taiwans medlemskap i FN)

1. utskottet

2. res. 2 (kd, c, fp)

Votering:

240 för utskottet

63 för res. 2

1 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 72 m, 37 v, 15 mp

För res. 2: 1 m, 35 kd, 16 c, 11 fp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 15 s, 9 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 6 fp

Mom. 35 (skattebefrielse för Taiwans representationskontor m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (m, kd, c, fp)

Votering:

168 för utskottet

138 för res. 3

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 37 v, 15 mp

För res. 3: 74 m, 36 kd, 16 c, 11 fp, 1 mp

Frånvarande: 15 s, 8 m, 6 v, 6 kd, 2 c, 6 fp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

7 § Det nya försvaret

Det nya försvaret

Föredrogs

försvarsutskottets betänkande 1999/2000:FöU2

Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30 och förs. 1998/99:RR7).

Anf. 1 HENRIK LANDERHOLM (m):

Fru talman! Alla ni som sitter därhemma vid TV-apparaterna och väntar på att få höra argumenten för och emot det omvälvande förslag till förändring av försvaret som nu ligger på riksdagens bord! Ni kanske har hoppats på en pajkastning oss politiker emellan: för eller emot, svart eller vitt.

Själv hoppas jag på en klargörande debatt som visar på alternativen utan att väja för de svåra frågorna. Försvarspolitik är nämligen ingen enkel politisk fråga. Många olika saker är invävd i varandra, och få saker går att diskutera isolerade från varandra. Låt mig ändå försöka förklara.

Sverige står nu inför en större omvälvning av försvaret än den som skedde i och med 1925 års försvarsbeslut, för jämnt 75 år sedan. Vi är alla överens om att omställningsbehoven är stora och att den ensidiga – men under det passerade seklet helt nödvändiga – inriktningen mot bara ett krigsfall, dvs. ett storanfall från öster, från Sovjet eller Ryssland, självklart måste förändras.

Det hopkok som av regeringen presenterats som ett heltäckande förslag till försvarsbeslut är inte bara svagt vad gäller stödet här i riksdagen. Det är också en historisk händelse att en regering inte lyckats skapa bredare stöd än ett enda parti, Centern, och att de övriga försvarsvänliga partierna väljer att lägga fram ett enigt förslag om att avslå hela regeringens förslag till försvarsbeslut.

Beslutet har ett svagt stöd. Bara miljöpartister och f.d. kommunister ställer upp på besparingar. Beslutet hankar sig fram med Vänsterns hjälp vad gäller frågorna om vilka förband som ska överleva. Tyvärr verkar detta beslut – det sämst förberedda försvarsbeslutet i modern tid – också bli det som tas i störst politisk oenighet. Det är inte bra för Sverige.

Men allra värst är de sakliga svagheterna. Ord och handling stämmer inte överens. Klyftan mellan vilja och verklig förmåga är uppenbar. Mellan högtidstalens rosenröda beskrivningar av det paradiset som väntar på andra sidan hörnet och den bistra verklighet som de allra flesta som jobbar i eller känner till försvarets läge upplever finns det avgrunds djup som kallas verkligheten.

Fru talman! Den eviga freden är inte här. Europa har just upplevt ett decennium av krig och mänskligt lidande som saknar motstycke under det senaste halvsekle, och detta på vår egen kontinent. Krigets verklighet – i Bosnien och Kosovo men också i Tjetjenien – är närmare i tid och rum än på mycket länge. Rysslands militära styrka – den eviga x-faktorn i varje svensk säkerhetspolitisk ekvation – är mindre än tidigare under samma halvsekel.

Men samtidigt talar den nyvalde presidenten Putins retorik och nygamla, mer konfrontatoriska strategiska koncept ett tydligt språk. Rysslands mest akuta svaghetsperiod kan vara över, och med en mer målinriktad president, som dessutom har ett brett stöd i duman för ekonomiska och sannolikt också militära reformer, verkar kursen klar. Kärnvapen är ett exempel, som ges en om än marginellt större roll i det framtida ryska försvaret.

Räcker då de här ryska, mycket tydliga, signalerna för att börja en svensk upprustning? Nej, det tycker jag inte, men den ryska målmedvetenheten talar definitivt *mot* att i det här läget fatta drastiska nedrustningsbeslut.

Frågan om Rysslands förmåga förtjänar en längre diskussion. Jag kan bara konstatera att den långsiktiga färdriktningen står helt klar. Den politiska målmedvetenheten är större, och de ekonomiska resurserna finns – om man verkligen vill. Rysk BNP, dvs. det samlade värdet av det som Ryssland producerar under ett år i form av varor och tjänster, steg under

1999, trots prognoser i motsatt riktning. Det kan vara ett trendbrott. Det är med andra ord möjligt att förverkliga militärdoktrinen även om det kommer att ta tid. Avsikten är tydlig: medlen finns, om viljan finns. En upprustning är möjlig. Om den är sannolik är en helt annan fråga.

Min bedömning är att *muddle-through*, dvs. att Ryssland hankar sig fram och bara långsamt klarar av att förverkliga de höga ambitionerna, fortfarande framstår som den rimligaste framskrivningen av dagens läge. Men jag menar att i säkerhetspolitiken får scenarioproduktionen, dvs. beskrivningen av framtiden, inte bara handla om att skriva fram dagens läge utan också om att förbereda sig för det osannolika.

Osäkerheten om den framtida utvecklingen är grundläggande, men om någon prognos ska göras så talar den entydigt för ett långsamt men ändå genomförande av den militärdoktrin som man är på väg att fatta beslut om. I många fall sker detta snarare genom utsvältning av de delar som inte har någon framtid i det ryska försvaret snarare än konkreta satsningar. Det gäller t.ex. kärnvapnen, luftlandsättningsförband och sabotageförband.

Svensk försvarspolitik går enligt min mening helt i otakt med utvecklingen i Ryssland. Det behövs – inom ramen för en nödvändig omstrukturering och minskning av det svenska försvaret – en större säkerhetsmarginal för att kunna hantera också oväntade händelseutvecklingar. Rysslands stridskrafter har rostat i tio år, medan vi själva, framför allt på materielsidan, har rustat för att ta igen 20 års nedgång mellan 1970 och 1990. Men när Ryssland just tagit sig samman och börjar få ordning på torpet väljer regeringen att lägga fram det mest drastiska nedrustningsförslag som en svensk riksdag någonsin har sett. Var finns rim och reson? Var finns sans och vett? Och var finns det sunda förnuftet?

Fru talman! Lika självskrivet som att förmågan att möta ett väpnat angrepp måste vara den centrala utgångspunkten för försvaret är det självklart, som jag tidigare talat om, att en omställning av försvaret är nödvändig. Syftet med det är att skapa en förmåga och en beredskap att delta i det som i det nya seklet står i fokus för den dagliga gärningen. Storkriget ter sig avlägset, och därför måste krishantering med allsidiga och flexibla militära förband nu stå i centrum.

Men det förslag till försvar som nu ligger på riksdagens bord är inte mycket nytt. Insatsförmågan lyser med sin frånvaro i regeringens proposition. Det är inte bara det att det finns en betydande risk för att det nya försvaret bara blir ett invasionsförsvar i miniatyr, som FOA:s generaldirektör Bengt Anderberg uttryckte det i Sälen den 25 januari. Det är värre än så. Ingenting i de redovisningar som försvarsutskottet fått under beredningen av detta ärende pekar i någon annan riktning.

Den nya s.k. insatsorganisationen skiljer sig inte, trots allt prat, på något avgörande sätt från den gamla krigsorganisationen. Likheten med kejsarens nya kläder är slående, och risken för att insatsorganisationen, när den konfronteras med verkligheten, visar sig vara ett luftslott är helt uppenbar.

Varför kan då förändringarna inte bli större? Jag menar att det är regeringens ovilja att ompröva gamla system och föreställningar som hindrar den nödvändiga utvecklingen och leder till felsatsningar. Personalför-sörjningen är det kanske tydligaste exemplet på gamla käpphästar ur det ideologiska stallet. Självpåtaga begränsningar avseende nyttjandet av

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

förband ur olika försvarsgrenar i internationella insatser är ett annat exempel.

Det kortsiktigt allvarligaste för Sverige är alltså att regeringen i handling inte ens påbörjat reformarbetet för att åstadkomma ett insatsförsvär. När det gäller armé- och amfibieförband kommer förrådsställningens och hemförlovningsprinciper att fortfarande gälla. Varje ansats till en strukturförändring i riktning mot en mer aktiv stående organisation som verkligen kan användas med kort varsel saknas.

Sverige är väldigt långt ifrån det önskade läget för att kunna möta de nya kraven. Försvarets redovisningar visar tydligt att Sverige bara klarar av hälften av den ambition som Försvarsberedningen hade i sin rapport i januari förra året. Det är tragiskt. Det försvagar Sverige i allmänhet och Sverige i EU-samarbetet i synnerhet.

Regeringens retorik vad gäller ambitionsnivå och inriktning för de närmaste årens internationella insatser lämnar inte något i övrigt att önska. Men självstymningen av svensk försvarsförmåga och oviljan att i praktisk handling ompröva det gamla hindrar förändringar i verkligheten. Också här är steget mellan ord och handling mycket långt.

Också på ett annat område är otakten uppenbar, nämligen den som avser multinationella förband. Det ligger just nu ett förslag i riksdagen om att Sverige borde ta ledningen i en gemensam nordisk brigad. Det är en rimlig ambitionsnivå för fyra befolkningsfattiga stater i Europas norra hörn, samtidigt som det skapar ett förband som sammantaget kan bidra till att de nordiska länderna tar sin del av världssamfundets börda för fredsfrämjande insatser. Varför inte göra en av de befintliga brigadledningarna till just en nordisk brigadledning, oavsett vilket brigadantal vi slutligen hamnar på?

Varför inte ta initiativ till en gemensam sjöstyrka för i första hand Östersjön? Östersjön är uppenbart, eller borde åtminstone vara, ett gemensamt ansvar i säkerhetspolitiskt och därmed också militärt hänseende.

Det allvarligaste hindret vid sidan av den ekonomiska neddragning som får oerhört drastiska konsekvenser för försvarets förmåga är regeringens oförmåga att ompröva personalförsörjningssystemet. Den vanliga beskrivningen, att Sverige har ett värnpliktsförsvär, är missvisande. Den tekniska utvecklingen och nya beredskapskrav innebär att framtidens försvar kommer att innehålla, och måste innehålla, en allt större andel regelrätt anställda. Det ställer krav på nya anställningsformer. Dagens livstidsyrken i det militära försvaret måste kompletteras med kortare anställningar och en massiv kompetenstillförsel från det civila samhället.

Motivet för att också anställa sjömän och soldater är enkla och nästan övertydliga. Sverige klarar varken beredskapskrav för krishantering utom landet eller nödvändig kompetensutveckling utan en större andel soldater och sjömän som faktiskt kan sina alltmer kvalificerade jobb.

Personalförsörjningen är den avgörande frågan för att åstadkomma nödvändig förnyelse. Här är det behovet av nya personalkategorier och en som helhet omprövad personalförsörjning för det svenska försvaret som borde stå i centrum för försvarsdebatten, i stället för symbolfrågor som kvinnlig värnplikt. I humankapitalismens tidevarv är det kunskap och kompetens hos medarbetarna som är det alldeles avgörande.

Fru talman! Försvarspolitikerna är en ödesfråga. Det handlar om vårt lands möjligheter att överleva i framtiden, men också om våra möjlighet-

er att göra vår röst hörd i Europasamarbetet. Hotet mot Sverige är för dagen inte överhängande, men regeringen glömmer att försvarsbeslut i dag fattas för att vi ska ha förmåga längre fram.

Vi moderater motsätter oss de förslag som har lagts fram därför att de ger oss en otillräcklig militär förmåga. Vi delar inte den ensidigt hoppfulla förhoppningen om att den eviga freden utbrutit på andra sidan Östersjön. Utvecklingen i Ryssland är, som jag tidigare pekat på, genuint osäker. Vår bedömning är att det kräver en bredare säkerhetsmarginal i form av militära styrkor på olika beredskapsnivåer.

Regeringens ogrundade förhoppningar om att det ska gå snabbt och enkelt att upprusta om läget skulle bli kärvare i vår omvärld är långt ifrån bevisade. Att leva på hoppet är ingen hållbar säkerhetspolitik. Också i detta avseende krävs en bredare säkerhetsmarginal för att vi ska kunna hantera en oförutsägbar utveckling.

Sist men inte minst måste vi konstatera att Sverige inte längre är ensamt i världen. Genom vårt samarbete i EU ingår vi numera i en allians. På det militära området är alliansförpliktelserna ännu begränsade till de 50 000–60 000 man som vi har åtagit oss att tillsammans ställa upp med. Men allianser ställer krav, och oavsett om Natos eller EU:s fana kommer att vaja över de svenska förbanden räcker inte det försvar som blir resultatet av den nedrustning som försvarsminister Björn von Sydow står i spetsen för.

Försvarsbeslutet för jämnt 75 år sedan var en västanfläkt jämfört med dagens slakt av militära förband. Då försvann t.ex. 15 % av arméns grundorganisation. I dag försvinner närmare hälften.

Ingen i denna kammare är motståndare till en minskning och ytterligare modernisering av det svenska försvaret. Tvärtom – min kritik och den moderata kritiken mot regeringen handlar inte i första hand om nedläggning av enskilda regementen, även om slaktkniven verkat helt urskillningslöst vad gäller dem, utan om att Sverige riskerar att stå naket i farans stund. Det är ett oerhört tungt ansvar som Socialdemokraterna och dess stödpartier tar på sig i försvarsfrågan.

Efter detta beslut är den fromma förhoppningen om en fredlig utveckling i omvärlden en absolut nödvändighet, men med förhoppningar som främsta försvarslinje förvandlas säkerhetspolitiken till en osäkerhetspolitik. Sveriges väg in i en säkerhetspolitisk gemenskap blir oundviklig även för dem som av andra skäl är tveksamma.

Dagens försvarsbeslut innebär att Sverige backar in i framtiden. Den innebär att idén om det självständiga nationella försvaret slutligen uppges. Men att välja Natos trygga famn borde inte vara ett val som tvingas fram av Sveriges svaghet. Då backar vi också in i alliansen. Ett val av säkerhetspolitisk gemenskap borde ske med positiva förtecken och utifrån en styrkeposition. Nu riskerar det att bli tvärtom.

Jag vill slutligen – särskilt vänder jag mig då till TV-tittarna – påpeka att det inte hade behövt vara så här. Om Göran Persson hade haft mod att sätta sig ned med Carl Bildt i partiledaröverläggningar för att nå en bred uppgörelse om det framtida försvaret hade inte Sveriges säkerhet blivit en lekboll för Vänstern och Miljöpartiet. Men regeringen gjorde valet, och därmed är ansvaret också regeringens. Må historien avkunna en rättvisande dom i målet, men låt oss alla hoppas att Sveriges frihet och självständighet inte blir priset på denna högre rättvisas altare.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Fru talman! Jag stöder givetvis alla moderata reservationer men inskränker mig till att yrka bifall till reservation 1 om avslag på regeringens nedrustningsförslag. Det är vad det är värt.

(Applåder)

Anf. 2 BERIT JÓHANNESSON (v):

Fru talman! Riksdagsledamöter, åhörare och TV-tittare! Vänsterpartiet har länge hävdad att hoten mot Sverige inte primärt är militära och att det militära försvaret därför kunde förändras och minskas. Resurser kunde omfördelas till andra delar av vår gemensamma sektor. Nu har vi faktiskt kommit till en punkt då detta kan bli en realitet.

Den säkerhetspolitiska utvecklingen mot allt öppnare kontakter och relationer har gjort det möjligt att minska försvarsutgifterna runtom i vår omvärld. Beslutet att minska budgetramarna för det svenska försvaret från nuläge till minus 12 miljarder 2005 och ändra innehåll och prioriteringar är därför en naturlig och nödvändig förändring som vi ser mycket positivt på.

Riksdagen har tidigare beslutat om ramar när det gäller inriktningen. Det vi här diskuterar är den praktiska och reala konsekvensen av detta. Det är det som ligger på vårt bord. Att anpassa organisationen till behovet och förändra både innehåll och ekonomisk ram innebär naturligtvis att många förband läggs ned. Många orter kommer inte längre att ha militär verksamhet alls, eller inte i den omfattning som de har haft. Under drygt nio månader har dessa frågor haft hög prioritet runtom i landet. Vi har från vårt parti rest runt och besökt orter och förband. Vi har talat med berörda. Vi har diskuterat. Vi har talat i telefon, och vi har läst brev.

Vi har stor förståelse för att många människor, både anställda militärer och civila, lokala företrädare på de orter som är aktuella, har arbetat just för att deras förband skulle räddas. Men vi har aldrig i vårt arbete gått ut och lovat att rädda några förband. Oavsett vilka beslut som fattas inom den beslutade ramen och inriktningen kommer människor och orter att påverkas. Man kan ju inte ha kvar militär verksamhet för jobbens skull. Därför är det väsentligt att ersättningsverksamhet skapas på dessa orter, att man särskilt ska se till de civilt anställdas behov och att satsningarna bygger på lokala förutsättningar. Det pågår nu ett arbete med den här inriktningen.

Vi har från Vänsterpartiets sida bedömt de olika förslagen i propositionen. Vi har analyserat olika vägar. Vi har också lyssnat på argument för och emot i de olika delarna för att få fram det som vi ansåg vara det bästa helhetsförslaget. Med anledning av propositionen *Det nya försvaret* har vi skrivit en mycket detaljerad motion som är en helhet och omfattar i princip hela området.

Den har två huvudlinjer. För det första har vi med motionen visat att vi vill vara med och påverka försvaret och påverka innehållet. Den andra huvudfrågan i motionen är att flygets andel av helheten är för tung. Denna uppfattning delas av många. För att få en bättre balans föreslår vi därför fyra flygflottiljer, något som primärt också var ÖB:s förslag, i ett första steg. Vi ser att man i framtiden också skulle kunna gå ned ytterligare.

Många hävdar kanske att Vänsterpartiet har motverkat JAS-projektet. Det har vi också gjort. Vi har bl.a. reserverat oss mot den tredje seriebe-

ställningen. Men nu när JAS 39 Gripen är utvecklat, när introduktionen har påbörjats och planen faktiskt har miljömässiga fördelar i förhållande till Viggen, anser vi att det ekonomiskt och miljömässigt är försvarbart att Viggen utmönstras till förmån för JAS 39 Gripen. Däremot är det för många plan beställda utifrån de behov som finns. Stig Sandström kommer senare att ta upp den frågan. I vår motion föreslog vi vidare att F 10 i Ängelholm skulle vara kvar och att F 17 i Kallinge och F 16 i Uppsala skulle läggas ned.

Vi har alltså klart visat vår ståndpunkt när det gäller fyra flygflottiljer och när det gäller att vi vill vara med och påverka inom försvaret. Vi har ställt upp på ramen. Då är det naturligtvis också ganska naturligt att vi vill vara med och måla tavlan.

Nu har vi fått till stånd ett samarbete med Socialdemokraterna och Centerpartiet. Vi har kommit överens om att ta ett ansvar för helheten i den nya grundorganisationen, framför allt när det gäller flyg- och kustartilleriverksamheterna. Det innebär fyra flygflottiljer. F 10 läggs ned år 2002, och Viggen försvinner från F 16 år 2003, ett år tidigare än vad regeringen hade föreslagit.

På F 10 finns en flygskola som enligt regeringens förslag var menad att flytta till Uppsala. Och i Uppsala finns i dag en taktisk flygskola. Dessa frågor måste lösas. Men de kan inte lösas vid sittande bord. Därför föreslår vi tre partier att regeringen ska återkomma i de här frågorna. Det finns olika alternativ för placering av flygskolorna, och det finns också möjlighet till samarbete för att lösa denna viktiga uppgift. De olika alternativen måste noggrant prövas, och vi kommer att delta aktivt i detta arbete. Även eventuellt exportstöd och frågan hur Gripensystemet på bästa sätt ska introduceras ska utredas vidare.

Vi från Vänsterpartiet anser att vi med denna uppgörelse har fått gehör för våra primära krav. Vår motion innehöll totalt 16 hemställanspunkter, som det heter, alltså förslag till beslut. Att behålla F 10 var en av dem. Att avveckla F 16 var en del av en annan. Det har talats i bl.a. medierna om att vi har gått emot vår egen motion genom den här uppgörelsen. Men vi har fått gehör för F 16-kravet och kravet på fyra flygflottiljer. Dessutom har utskottet tagit bort den bakre gränsen för Säve helikopterbataljon, som var satt till 2003 av regeringen. Det var också en av våra hemställanspunkter. Då tycker jag att det är en bra förändring i förhållande till vår motion.

Även när det gällde kustartilleriet hade vi ett eget förslag, och det var grundat på att det var bättre ur militär synpunkt, och mer rationellt, att behålla KA 2 i Karlskrona som huvudplattform då flottan och KA-verksamheten därmed kunde samordnas. I stället ville vi lägga ned KA 1 i Vaxholm. För det förslaget fanns det dock ingen majoritet. Därför har vi tillsammans med Socialdemokraterna och Centern föreslagit att Kungsholms fort ska användas aktivt. Genom att flytta örlogsskolan dit tillsammans med bassäk-utbildningen får vi ca 300 värnpliktiga som annars skulle utbildas i Vaxholm som nu får sin utbildning i Karlskrona. Och vi kan behålla Kungsholms fort, som är från 1600-talet, på ett aktivt och bra sätt. Därmed vill jag yrka bifall till utskottets hemställan under punkterna 28 och 31.

Fru talman! Vår motion innehöll även förslag inom andra områden. Minröjningsverksamheten är ju en fråga som Vänsterpartiet har drivit

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

länge och med frenesi. Behovet av och efterfrågan på dessa resurser är stort runtom i världen. Att Sverige ska satsa rejält för att inom den internationella verksamheten kunna bidra till återflytning efter ett krig är viktigt. Det står i utskottets betänkande att ”med hänsyn till minproblemet stora omfattning i skilda delar av världen torde behovet av kunskap och kapacitet för minröjning inte komma att minska utan tvärtom öka.”

Regeringen och Försvarsmakten har lyssnat på behoven och opinionen inom området och utökat resurserna det senaste åren. För 1999 satsar man 160 miljoner inom budget. Dessutom har Räddningsverket fått sina begärda 10 miljoner för att utveckla den konstgjorda hundnosen, en fråga som vi har debatterat här i riksdagen många gånger. Detta är mycket bra. Men enligt Vänsterpartiets syn är det inte tillräckligt.

Vi får inte förtrötta här i Sverige. Vi kan göra ännu mer. Därför har vi hållit fast vid vårt motionsyrkande i den här delen, plus en flerpartimotion som också tar upp minröjningen. Här har vi en reservation tillsammans med Miljöpartiet under punkt 6, reservation 6, som jag härmed yrkar bifall till.

Inom den internationella verksamheten är det av betydelse att nå ett bra resultat och skapa förtroende. Det är också viktigt att det finns civila åtgärder kopplade direkt till de militära uppgifterna – detta förutom de satsningar som görs totalt för att bygga upp och stödja det civila samhället med olika medel och genom t.ex. olika sorters NGO-arbete.

Man gör också försök att t.ex. låta den svenska bataljonen i Kosovo få lov att disponera en summa för att kunna hjälpa till praktiskt på plats. Jag är övertygad om att detta är ett bra sätt att arbeta och ser fram emot utvärderingen av det här.

Vänsterpartiet har ju länge hävdat att hoten inte primärt är militära. I den nya hotbilden tar regeringen också upp andra hot som man ser som reala. Bland dessa finns IT. Regeringen har lämnat förslag om hur man ska kunna möta informationskrigföring genom att skapa IT-säkerhetsförband. Vänsterpartiet har i samma anda föreslagit att miljöförband inrättas. Liksom i fråga om minröjning kan dessa erfarenheter användas i internationell verksamhet för att miljöröja efter en väpnad konflikt.

Att miljöproblemen är stora efter en väpnad konflikt visas inte minst i Kosovo, Serbien och Bosnien. Där bombades många fabriker och andra verksamheter med stor miljöpåverkan som följd. Att det finns behov av detta visas dessutom av att EU-parlamentet har begärt att Europas länder ska redovisa vilka resurser man kan ställa till förfogande inom området.

Som en bonus i satsningen på miljöförband ger de också stöd för samhället i fred. Dessa resurser kan också ställas till förfogande då någon stor olycka händer här hemma. Stöd till samhället ska ju inte vara dimensionerade men ska utgöra en av de fyra pelarna i Försvarsmaktens uppgifter framgent. Försvarsutskottet har påtalat att en sådan satsning inte kan genomföras enligt de direktiv som finns för pliktutbildningar. Men eftersom de som är utbildade inom området skulle kunna delta i internationella verksamheter kan detta jämföras med t.ex. minröjningsverksamheten. Därför borde detta utredas. Jag yrkar härmed bifall till Vänsterpartiets reservation 9 vad gäller miljöförband.

En fråga som utskottet ställt sig bakom gäller helikopterverksamheten. I regeringens förslag står det att verksamhetsdelen vid Säve inom nuvarande Göta helikopterbataljon bör kvarstå t.o.m. 2003.

Helikopterverksamheten har diskuterats mycket i utskottet. Skrivningen blev att omsättningen av gamla helikoptrar och anskaffningen av nya inte innebär att tidpunkten 2003 nu behöver preciseras som en bortre gräns vad avser helikoptrar för Försvarmaktens eget behov på Säve.

Detta innebär att utskottet anser att detta behövs även efter 2003. Vänsterpartiet hade i sin motion krävt att det skulle vara kvar, och därför ser vi med tillfredsställelse på detta beslut.

Fru talman! Vänsterpartiet har ställt sig bakom det nya försvarets huvudinriktning. Vi ser med tillfredsställelse på den nu påbörjade omdaning från ett invasionsförsvar till ett försvar anpassat till den nya situationen, som bl.a. innebär att vi med vår alliansfrihet och med värmplikten som grund kan utgöra en viktig del i fredsbevarande verksamhet runtom i vår omgivning men också att en av de fyra uppgifterna för försvaret är stöd till samhället i fred. Det är en bra utveckling av det svenska försvaret.

(Applåder)

Anf. 3 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Fru talman! Berit Jóhannesson framhöll i sitt anförande att hoten mot Sverige primärt inte är militära. Det är ju välkänt att Vänsterpartiet har den uppfattningen. Det är kanske mer anmärkningsvärt att man ändå är beredd att använda 36 miljarder av skattebetalarnas pengar för att bygga upp ett militärt försvar.

Berit Jóhannesson visade i sitt anförande ett förstrött intresse för frågorna vad försvaret ska användas till. Däremot var någonstans försvaret ska vara lokaliserat tog mycket tid i hennes argumentation.

Min fråga till Berit Jóhannesson är: Varför valde Vänsterpartiet att frånga sina egna partimotionskrav och att ansluta sig till en majoritet i utskottet kring förslag som inte är ordentligt beredda i det underlag som Försvarmakten har kommit fram med inför detta beslut? Det gäller bl.a. redovisningen av den utbildning som nu ska ske på Kungsholmen men också förändringarna i flygvapnets organisation. Varför valde Vänsterpartiet att ställa sig bakom dessa förändringar för att få vara med i stugvärmen kring en helhet som man uppenbart visar ett förstrött intresse för när det gäller förmågan och vad försvaret ska kunna göra.

Det fanns länge i utskottet en möjlighet att i än större utsträckning gå Vänsterpartiet till mötes genom att i det här läget välja att avstyrka regeringens förslag om en nedläggning av F 10 och ge en långsiktig inriktning för flygstridskrafternas grundorganisation om fyra flottiljer. Varför valde Vänsterpartiet till förmån för en ytterligt osäker tänkbar framtida avveckling av F 16 att inte stå fast vid den uppfattningen i enlighet med den egna partimotionen?

Anf. 4 BERIT JÓHANNESSEN (v) replik:

Fru talman! Som jag sade, Henrik Landerholm, hade vår motion 16 olika hemställanspunkter. Genom detta med F 10 har vi inte gått ifrån våra motioner, utan vi har tillfredsställt andra delar.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Jag ska först ta upp frågan om vad försvaret ska användas till. Vi har ställt oss bakom de fyra grundprinciperna. Jag tror därför inte att det finns några tveksamheter i fråga om detta. Vi i Vänsterpartiet ser i dagsläget att vi måste ha ett försvar, och vi har ställt oss bakom dessa fyra grundpelare för försvarets uppgifter.

När det gäller F 10 var det en diskussion i försvarsutskottet där det fanns ett intresse att försöka bevara F 10 och skicka tillbaka hela frågan till regeringen. Men vad som inte fanns var något slutdatum när man så att säga skulle sätta hänglåset för dessa två flottiljer som för övrigt skulle läggas ned. Detta ville inte moderaterna vara med om.

Dessutom sade ju Henrik Landerholm att han tänker rösta nej till alla förslag till nedskärningar, vilket betyder att när frågan skulle komma tillbaka skulle inte Henrik Landerholm och moderaterna ställa sig bakom förslaget att lägga ned dessa två flygflottiljer.

Vi ansåg att detta var mycket osäkert, framför allt för personalen, att förslaget om att alla flygflottiljer skulle skickas tillbaka och att man ute på flottiljerna ute i landet där det finns flygare, teknisk personal och annan personal inte skulle veta vad som händer sedan. Det skulle vara förödande. Därför bytte vi så att säga åsikt i detta fall och ställer oss i stället bakom det som handlar om F 16.

Dessutom visade det sig ju att det inte fanns någon majoritet för denna fråga i försvarsutskottet. Det betyder också att de som står bakom förslaget att bevara F 10 är Miljöpartiet och Moderaterna.

Anf. 5 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Fru talman! I just den frågan är det utan tvekan så att Vänsterpartiets eget agerande, eller byte av fot som Berit Jóhannesson uttrycker det, hade en avgörande betydelse för utgången i det enskilda fallet.

Nu kommer Vänsterpartiet att hamna på en linje tillsammans med Centern och Socialdemokraterna som innebär att ett förslag som inte är berett, där det inte finns underlag för att fatta beslut, kommer att bli riksdagens beslut, precis som när det gäller det detaljpetande i fråga om utbildningen på Kungsholmen som man har fattat beslut om. Det tycker jag är en ovärdig hantering från ett riksdagsutskotts sida, även om jag väl kan förstå de regionalpolitiska skälen för att göra både det ena och det andra.

Det förslag som fanns i försvarsutskottet och som handlade om att i det här läget avstyrka regeringens förslag att lägga ned F 10 till förmån för en tydlig fyraflottiljslösning i enlighet med ÖB:s underlag från maj förra året hade varit avsevärt bättre än den halvmesyr som nu läggs fram på riksdagens bord. Det förslag till beslut som finns i försvarsutskottets betänkande är ju om möjligt ännu sämre än det förslag som fanns i regeringens proposition. Och det har Vänsterpartiet medverkat till. Att vi inte var beredda att på sittande stjärt bestämma vilka flottiljer som ska bestämmas när beror på att det underlaget helt enkelt saknas.

Men det mest anmärkningsvärda i den här frågan är hur oerhört lite Vänsterpartiet har fått i försäkringar vad gäller de egna förhoppningarna om F 16:s framtid. Sanningen är ju att det beslut som försvarsutskottets majoritet har fattat enbart berör den flygande verksamheten vid F 16 och sätter ett stort frågetecken när det gäller hur det ska bli med den framtida flygutbildningen. Från Vänsterpartiets utgångspunkt måste det vara en

stor nackdel att man inte har en aning om vad som kommer att hända på F 16 i framtiden.

Anf. 6 BERIT JÓHANNESSON (v) replik:

Fru talman! Det är ju detta som vi ska utreda när det gäller flygskolorna. Där finns det många idéer om hur man skulle kunna samarbeta civilt och militärt och även internationellt i fråga om utbildning. Vi kan inte bestämma vid sittande bord hur det ska bli med den frågan. Vi kommer aktivt att delta i detta arbete.

Det var en fråga som Henrik Landerholm inte tog upp, nämligen frågan om datum. Moderaterna var inte beredda att säga vilket datum som skulle gälla i fråga om fyra flygflottiljer. Det kunde vara 2005 eller 2006. När de inte ens var beredda att säga något i en sådan för oss mycket väsentlig fråga så är jag övertygad om att det förslag som nu föreligger från Socialdemokraterna, Centern och oss ska bli ett mycket bra förslag. Men naturligtvis är det frågor som ska lösas. Man var ju tvungen att lösa frågor även när det gällde det andra förslaget.

Jag är därför mycket nöjd med detta förslag, och vi kommer att aktivt delta i detta arbete.

Anf. 7 ÅKE CARNERÖ (kd):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 21 men står naturligtvis bakom de övriga fem kristdemokratiska reservationerna.

Kristdemokraterna konstaterar att även om det för närvarande råder en positiv säkerhetspolitisk utveckling för Sverige kvarstår en instabilitet i vår omvärld. Det största hotet mot säkerheten i Nordeuropa sammanhänger med en svårförutsägbar utveckling i Ryssland.

Nu handlar det inte enbart om hot mot Sverige utan lika mycket om Sveriges ansvar för att kunna medverka till en tryggad utveckling av frihet och fred i världen. Sveriges möjligheter att aktivt och i ökad grad bidra till fred och säkerhet genom krishantering i såväl närområdet som längre bort urholkas eftersom basen för att verka med förband utomlands mer än halveras. De föreslagna nedskärningarna leder dessutom till problem med att bevara en allsidig svensk militär kompetens samt att rekrytera tillräckligt med personal.

Omvärldsutvecklingen liksom den säkerhetspolitiska bedömningen kräver ett effektivt svenskt totalförsvar som kan möta dagens och morgondagens hotbilder. Den säkerhetspolitiska situationen skulle, i samband med allvarliga incidenter och kriser i vårt direkta närområde, kunna leda till att Sverige blir föremål för militära operationer redan på kort sikt. För att inte risktagningen med vår försvarsförmåga ska bli för stor anser Kristdemokraterna att de omfattande nedskärningar som i dag debatteras inte kan motiveras utifrån den nuvarande svårförutsägbara säkerhetspolitiska situationen i Europa.

Fru talman! Kristdemokraterna deltog i fjolårets försvarsförhandlingar hela tiden, eftersom vi ansåg det vara av stort värde att söka en bred försvarspolitisk uppgörelse. Försvarsministern markerade tydligt att regeringen inte tänkte göra upp med Miljöpartiet och Vänstern men såg inte till att få fram ett väl förankrat majoritetsförslag. Argumenten för en bredare och mer långsiktig uppgörelse har enligt min mening växt i styrka sedan propositionen lades fram.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

De ekonomiska ramar som Socialdemokraterna och Centerpartiet kommit överens om innebär dramatiska nedskärningar för försvaret. Kristdemokraterna kan inte medverka till ett sådant beslut i ett läge där konsekvenserna inte kan överblickas. Att ominrikta försvaret i spåren av två stora nedskärningar ger ringa trovärdighet åt viljan att utforma framtidens försvar. Vi ansåg därför att detta skulle kräva mer resurser än vad regeringen ville.

Den framtida grundorganisationen uppskattas i regeringens förslag kosta 1 465 miljoner kronor mer under perioden fram till år 2004, för att därefter långsiktigt kosta 440 miljoner kronor mer per år. Någon grundläggande redovisning av kostnaderna för den framtida krigs- och grundorganisationen finns det med andra ord inte att ta ställning till. Kommer denna obalans mellan verksamhet och ekonomiska anslag att täckas av utökade anslag, eller kommer det att gå ut över annan verksamhet inom Försvarsmakten? Kristdemokraterna konstaterar att inga besked ges om hur dessa kostnadsökningar ska finansieras.

Fru talman! Kristdemokraterna yrkar avslag på regeringens proposition och, som jag redan sagt, bifall till reservation 1. Jag vill anföra följande skäl för vårt ställningstagande.

Vi hävdar att försvarets framtida grundorganisation måste medge ökad samträning av operativa förband och även ge goda förutsättningar för civil och militär samverkan. Försvarsmaktens insats- och anpassningsförmåga vilar på personalens kompetens, och därför är kontinuerlig utbildnings- och övningsverksamhet nödvändig. Marinstridskrafter bör baseras såväl vid Östersjön som vid västerhavet. För att tillgodose behovet av rekrytering, vinterkompetens och förmåga till tillväxt inom armén bör dubbla utbildningsplatser för truppslagen finnas.

Vi anser inte att det är en ansvarsfull politik att genomföra så stora nedskärningar att den framtida anpassningsförmågan undergrävs, att den allmänna värnplikten urholkas, att möjligheterna till militära samövningar försvåras, att kompetensutvecklingen blir lidande och att Sveriges deltagande i internationella operationer ställs mot det nationella försvarets resurser.

Möjligheterna att med bibehållen militär alliansfrihet långsiktigt upprätthålla ett tillräckligt nationellt försvar påverkas därmed i alltför omfattande grad, och den starkt reducerade försvarsorganisationen medger ej att Sverige kommer att kunna ha tillräckliga resurser till förfogande för att bidra till fred och säkerhet i Europa och dess närhet. Sammantaget innebär Socialdemokraternas och Centerpartiets förslag en icke tillräckligt analyserad säkerhetspolitisk risktagning som kommer att påverka Sverige under lång tid framöver.

Neddragningen av arméns organisation blir omfattande, vilket undergräver den tillväxtförmåga som erfordras i händelse av en försämrad säkerhetspolitisk utveckling. Försvarsministern betonar ofta rörlighet och slagkraft. Men går det att anfälla eller förflytta förband för att försvara landet utan tillräckligt med artilleri och luftvärn? Konsekvenserna för Sveriges försvarsförmåga till följd av exempelvis ett närapå utplånat infanteri, artilleri eller de föreslagna ingreppen i JAS-systemets uppbyggnad och utbildning är inte klarlagda.

Fru talman! Jag vill lämna några synpunkter på grundorganisationsförslaget, som jag anser kan få allvarliga konsekvenser. Många männi-

skor har ställt sig frågande till de argument som framförs i förslaget till ny fredsorganisation. Flera exempel har angetts.

För det första: F 10 i Ängelholm, Sveriges, ja, kanske Europas, modernaste flygflottilj läggs ned trots sin nyckelroll i pilotutbildning och JAS-omskolning. Regeringen hävdar att dessa faktorer är känsliga för störningar men har inte presenterat ett underlag som visar de fulla konsekvenserna för flygvapnet. Under 1998 lämnade över 100 tekniker flygvapnet. Vad händer nu med teknikerkompetensen för JAS? Hälften av landets spaningskapacitet finns på F 10. Vilka följder får det för svensk förmåga till flygspaningsuppdrag vid internationella insatser? Varför är man så angelägen om att avveckla F 10?

För det andra: Roslagens luftvärnskår i Norrtälje, som har de bästa utbildningsförutsättningarna, läggs ned liksom garnisonerna i Sollefteå och Hässleholm med sina goda förhållanden. I 22 i Kiruna har goda utbildningsbetingelser och en ”operativ signaleffekt” men läggs ned. Det är inte konstigt att bl.a. vi ledamöter i försvarsutskottet har försetts med drivor av information. En systemkollaps inom flygvapnet och luftvärnet kan befaras. Socialdemokraterna och Centern är tydligen beredda till detta risktagande.

För det tredje: Östersjön är det enda område där Sverige gränsar till områden där säkerhetspolitisk och ekonomisk instabilitet råder. Gotlands roll som militäroperativ plattform borde ha säkerställts på ett tydligare sätt än vad som anges i propositionen. Det handlar bl.a. om att snabbt kunna säkerställa erforderlig marin närvaro vid hotande utvecklingar.

Fru talman! Grunden för det militära försvarets utveckling är förmågan till väpnad strid, och i modern krigföring gäller det att kunna uppträda integrerat och samordnat med utnyttjande av mark-, luft- och sjöstridskrafter. Ominriktningen till ett mer flexibelt försvar som kan möta framtidens hot och risker skulle, enligt Försvarsberedningen, utvecklas mot en insatsorganisation kompletterad av en stabil kompetensorganisation. Våra förslag tar fasta på detta!

I propositionen *Förändrad omvärld – omdanat försvar* angavs att ominriktningen skulle leda till bättre möjligheter till samträning och att utbildningsplatserna därför borde samordnas regionalt för att åstadkomma ”samövning av krigsförband och funktioner”. Kristdemokraterna delar därför inte regeringen syn att fördelarna ”blir större med ett system med separata utbildningsförband för respektive funktion i förhållande till en integrering med förband” på flera platser.

Under 1990-talet har garnisoner byggts upp där samarbetet över trupperingsgränserna inneburit unika miljöer för samträning och övning. Nu rivs detta system ned och konsekvenserna blir kapitalförstöring, försämrade utbildningsmöjligheter och, naturligtvis, nya behov av investeringar. Av ett nytt försvar blev det en återgång till det gamla! Denna rasering är den stora svagheten med Socialdemokraternas och Centerns förslag, och därmed fullföljs enligt Kristdemokraterna ej den av riksdagen tidigare beslutade inriktningen.

Personalen är Försvarsmaktens viktigaste resurs, och för att kunna bevara och utveckla kompetens behövs det en bred bas för rekrytering och stimulerande konkurrens. Man kan undra om personalen får en rimlig chans att möta framtidens krav. Framtidsinriktad verksamhet förutsät-

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

ter kreativa kompetensmiljöer! Våra utgångspunkter för grundorganisationens utformning är beskrivna i reservation 15.

Fru talman! De nationella skyddsstyrkorna ska ha förmåga att vid väpnade angrepp skydda befolkningen och militär och civil infrastruktur samt stödja de operativa förbanden. Dessa styrkor ska bestå av dagens territorialförsvar, hemvärnet och vissa andra förband. Vad det är för styrkor vet vi inte ännu. Försvarsutskottet anser att regeringen måste återkomma med underlag. Det är väldigt viktigt att dessa styrkor finns i verkligheten runtom i Sverige med chefer och soldater – alltså inte bara på papperet. Förutom att vara en resurs vid tillväxt har dessa styrkor även med försvarets folkliga förankring att göra. Hemvärnets förstahandsuppgift, att med hög beredskap bevaka och skydda viktiga totalförsvarsobjekt mot militära sabotagestyrkor, måste säkerställas.

Fru talman! Vårt land är en halvö i norra Europa med en 274 mil lång kust. Sverige har därför som sjönation en viktig roll att spela i Östersjön och i västerhavet. Detta ställer krav på marin verksamhet i kust- och skärgårdsmiljö och på uthållig marin närvaro i våra omgivande farvatten för att markera svenska intressen.

Därför bör marinens beredskap även i framtiden medge tidiga insatser året runt inte bara i Östersjön utan också i västerhavet. Men Socialdemokraterna och Centern kan bara sträcka sig till att flottan får ”möjligheter till tidsbegränsad basering” på västkusten. Detta innebär i så fall att när patrullbåtsdivisionen i Göteborg utgår kommer enbart flottan på besök då och då. Resultatet blir 12–0 mellan Östersjön och västerhavet vad gäller ytstridsfartyg, och det duger inte!

Ur rekryteringssynpunkt och för att undvika denna påtagliga snedfördelning av den svenska flottans basering längs vår långa kust anser vi kristdemokrater att en begränsad men permanent basering av fartygsförband bör ske i Göteborg. Det duger inte att västerhavet förlorar sitt enda ytstridsförband mellan Strömstad och Falsterbo.

Marina förband samövar redan i dag inom PFF i stor utsträckning i västerhavet, vilket gör att Göteborgsbaserade fartygsförband har nära till internationella övningar. Avtalet med Norge i syfte att öka samverkansförmågan med Nato genom samövningar liksom alla örlogsbesök talar också för permanent basering på västkusten.

Det är inget orimligt krav att västerhavet med Sveriges andra stad och Nordens största hamn får en bred försvarsbas som kan möta hot riktade mot nationellt viktig strategisk infrastruktur. Denna marina snedfördelning måste därför rättas till. Jag yrkar bifall till reservation 21.

Fru talman! Trots den osäkerhet som regeringen försatt försvarsindustrin i måste denna få tid för omställning och förutsättningar för fortsatt högteknologisk utveckling. Den högteknologiska kompetensen är färskvara som är lättflyktig med svårfångad. För att inte äventyra anpassnings- och tillväxtförmågan bör påbörjade samarbetsprojekt, som motiveras av Försvarsmaktens framtida behov, fullföljas. Därmed bibehålls respekten för den svenska försvarsindustrins förmåga att medverka i viktiga internationella samarbetsprojekt i framtiden.

Det är angeläget att fullfölja utvecklingen av ny jaktrobot och precisionsvapen med lång räckvidd, i vilka svensk industri framgångsrikt har lyckats etablera samarbete och visat internationell konkurrensförmåga. Då kan också gjorda och planerade investeringar i luftvärnsrobotsystem

23 nyttjas och utvecklas för såväl mark- som sjöstridskrafternas framtida behov. I regeringens kommande långsiktiga strategi inom robotområdet är det därför viktigt att bl.a. eftersträva enhetsvapen med lång räckvidd.

Fru talman! Försvarets helikoptrar är kvalificerade resurser i fred, kriser och krig. Övervakning av och kontroll av sjöterritoriet längs hela vår kust samt stöd inom sjukvård och räddningstjänst visar på helikopterns betydelse även i det fredstida samhället. Skärgårdsbefolkningen utmed kusten och fartygstrafiken får på så sätt en trygg och säker sjöräddningsfunktion.

Försvarskommittén har nu på initiativ från Kristdemokraterna beslutat att helikopterens verksamhet på Säve ska fortsätta sin samverkan med marina stridskrafter i västerhavet utan bortre tidsgräns och samtidigt tillgodose samhällets behov av mångsidigt användbara helikoptrar för olika räddningsinsatser. Det nordiska räddningssamarbetet i Skagerrak och Kattegatt med helikopterförband och försvarssamarbetet med Nato i PFF-sammanhang kan nu utvecklas vidare.

I reservation 23 framför vi kravet att en helikopterenshet ska baseras permanent även i Blekinge för samverkan med sjöstridskrafterna i Karlskrona och för att säkra tillgängliga räddningsresurser i södra Östersjön för yttäckande beredskap.

Fru talman! Den historielösa människan kan förledas att tro att den eviga freden har infunnit sig, men historien lär oss att det som är lätt att rasera tar lång tid att återuppbygga. Ingen av oss vill ha ett större försvar än vi behöver, och i förändringsarbetet är det därför viktigt att på bästa sätt tillvarata kompetens och säkerställa behovet av framtida rekrytering. Mycket arbete kommer nu att krävas för att upprätthålla försvarsviljan.

Kristdemokraterna anser att vi ska ha ett militärt försvar som har kapacitet att försvara vårt territorium. Det sätt på vilket Socialdemokraterna och Centern med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet nu kraftigt minskar den svenska försvarsförmågan kan medföra sämre möjligheter att bestämma över vårt territorium i händelse av konflikter. Dagens försvarspolitik ger oss morgondagens säkerhet. Vår nationella försäkringspremie får nu en stor och kostnadskrävande självrisk.

Kristdemokraterna yrkar alltså avslag på propositionen. Vår ekonomiska ram hade medgett en stabilare utformning av grundorganisationen, och vid riksdagens omröstning kommer vi att avstå när det gäller enskilda förband. Nu får Socialdemokraterna och Centern ta ansvar för "Det nya försvaret".

Anf. 8 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Här i salen närvarande och TV-publiken! Det är ett tecken på den här frågans stora betydelse att TV:n direktsänder debatten. Det är klart att detta är en fråga som berör hela landet. Många platser är berörda i den debatt som vi har i dag och framför allt den votering som i morgon ska ske.

För att inte missa det viktigaste för min del i debatten yrkar jag bifall till reservation 1, där Folkpartiet tillsammans med Kristdemokraterna och Moderaterna föreslår avslag på hela propositionen därför att vi önskar en bredare förankring i denna sal, i Sveriges riksdag, i en så viktig fråga som försvarsfrågan.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Som framgår av Folkpartiet liberalernas särskilda yttrande anser vi att föreliggande proposition *Det nya försvaret* bör avslås i dess helhet. Förutom att den står och stampar i en förlegad syn på Sveriges roll i europeisk säkerhetspolitik saknas dels förutsättningar för den modernisering av det svenska försvaret som behövs för att försvaret ska kunna hantera olika väpnade situationer och aktioner som är tänkbara mot Sveriges land, dels möjligheter för ett väsentligt utökat svenskt deltagande i internationella fredsinsatser med militära resurser. Folkpartiet liberalerna menar att försvaret redan i närtid, i nutid, bör kunna medverka i fredsbevarande aktioner i upp till tre gånger större omfattning än vad som sker för närvarande och med medverkan av alla de tre vapenslagen armé, marin och flygstridskrafter.

Medlemskapet i EU är Sveriges största satsning i ett fredsprojekt, anser Folkpartiet liberalerna. Folkpartiets politik har länge sammanfattats med orden ”ett smalare men vassare försvar”. Propositionen gör i de delar som behandlas i föreliggande betänkande försvaret smalare, men inte vassare. Då kallas det en halvmesyr. Dit kan vi också räkna de föreslagna tre månaders korttidsutbildningarna, som inte tillför försvaret någon nödvändig kompetens. Nej, dessa utbildningar kan rent av ses som en belastning för försvarets rykte och därmed folkförankringen, som vi anser vara mycket viktigt.

Vi accepterar sänkningen av försvarsramen men anser, i likhet med vad vi framförde när försvarsförhandlingarna olyckligt avbröts, att det s.k. omställningsbidraget måste vara större.

Även med Folkpartiet liberalernas försvarspolitik hade förbandsnedläggningar skett i ungefär den storleksordning som nu föreslås i propositionen *Det nya försvaret*. Kritiken riktar sig mot de principer som präglar omstruktureringsförslaget. Genom ett omställningsbidrag under åren 2002–2003 på 3 miljarder kronor mer än det föreslagna i s-, c- och v-förslaget skulle den modernisering av försvaret som vi anser nödvändig kunna möjliggöras.

Viktiga delar i en sådan modernisering är materiell förnyelse, såsom elektroniska motmedel, nytt robotsystem för luftförsvaret och attackhelikoptrar.

Fru talman! Ett nytt värnpliktssystem, som bygger på en könsneutral värnplikt och som bl.a. ökar möjligheterna att ha personer med specialkompetens, s.k. kontraktssoldater, snabbt tillgängliga för internationella insatser, innebär kraftigt utökade resurser för internationella fredsbevarande insatser ledda av t.ex. FN eller i EU-regi, något som är så viktigt för fredspartiet Folkpartiet liberalerna.

Fru talman! Folkpartiet önskar en bredare uppgörelse om det framtida svenska försvaret. Syftet med vårt avslagsyrkande är just att ge regeringens möjlighet att söka ett bredare parlamentariskt stöd.

Förslaget innebär minskningar som till sin omfattning förefaller helt rimliga, men som inte på något sätt skapar förutsättningar för den nya inriktning som svensk försvarspolitik behöver inför ett nytt sekel.

Folkpartiet liberalerna har sedan 1970-talet alltid varit en stark företrädare för en materiell förnyelse och en ökad kvalitet i utbildningen inom det svenska försvaret. Vi har förordat detta på bekostnad av försvarets kvantitativa omfattning.

För att skapa utrymme för nödvändig kvalitativ förnyelse har vi förespråkat en minskning av förband och personal – än en gång för att försvaret ska bli smalare för att kunna bli vassare. Då utrymme ej skapats för erforderlig materiell förnyelse är det enbart fråga om ett smalare men på intet sätt vassare försvar.

Av propositionen framgår att regeringen avser att senast hösten 2001 återkomma till riksdagen med en lång rad frågeställningar rörande personalförsörjning, materielförsörjning, ledningsorganisation, informationskrigföring och IT-säkerhet m.m. Detta är viktiga grundpelare i det nya försvaret som ska verka fr.o.m. 2002, men som alltjämt saknas i regeringens förslag.

Folkpartiet liberalerna avvisar tanken på att pliktutbilda alla vapenföra unga män utan att det föreligger behov av alla i krigsorganisationen. Det är för tidigt att nu uttala sig exakt om dimensioneringen av det framtida försvarets pliktutbildningsbehov, men med vårt förslag till utformning av försvarets organisation skulle färre kunna tas ut till militär grundutbildning. Utbildningsfrågorna bör ta sikte på kvalitet och internationellt samarbete.

Fru talman! Kvinnor kan i dag frivilligt fullgöra värnplikt utan att behöva binda sig för en fortsatt officerskarriär, och kvinnor som mönstrat kan numera också ingå i utbildningsreserven. Det är bra, men inte tillräckligt.

Vi anser att alla kvinnor och män ska mönstra. Pliktlagstiftningen bör snarast bli en könsneutral pliktuttagning som gäller för hela totalförsvaret. Ett införande av en könsneutral värnplikt skulle bidra till en kompetenshöjning inom totalförsvaret och samtidigt bidra till en ökad jämställdhet även inom försvaret.

Propositionens förslag till neddragning av Försvarsmaktens grundorganisation är i princip riktigt till sin omfattning. Därmed anpassas denna till en ny och minskad krigsorganisation. Vi anser emellertid att förslagen till förändringar av grundorganisationen i vissa fall tycks ha anpassats mer till allmänpolitiska önskemål hos samverkanspartierna Socialdemokraterna, Centern och Vänsterpartiet som står bakom uppgörelsen än till rimliga försvarspolitiska bedömningar.

Liksom vid 1996 års försvarsuppgörelse riskerar detta att leda till mindre effektiva och mer kostsamma lösningar på längre sikt. Gotlands situation bekymrar Folkpartiet liberalerna, och den måste ses över i framtida beslut.

Förslaget till grundorganisation ska ses som ett paket. Folkpartiet liberalerna är självfallet medvetet om att den linje som vi förordar i fråga om värnpliktsutnyttjande, där man utgår från principen att inte utbilda fler än som behövs för att rationellt omsätta personalen, innebär behov av färre årliga utbildningsplatser. Skulle statsmakterna godta denna senare inriktning krävs naturligtvis att såväl Försvarsmakten som den politiska nivån i detalj granskar hur en sådan utbildningsorganisation ska utformas på det mest ändamålsenliga sättet.

Fru talman! Det är naturligtvis möjligt att diskutera avvägningar mellan två eller flera orter för en viss verksamhet. På samma sätt som väl i praktiskt taget alla frågor som avgörs i riksdagen har man att väga olika faktorer för och emot. Mycket ofta har riksdagen då att väga in både kortsiktiga och långsiktiga effekter, ekonomi, miljö, internationella för-

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

hållanden, rättssäkerhet, regionalpolitik, hänsyn till barn och mycket annat.

I fråga om militära förband finns faktorer som landsdelens strategiska läge, förbandets närhet till skjutfält, bullerförhållanden, behov av vinterutbildning, befälsläge, rekryteringskraft, samövningsmöjligheter, gjorda investeringar respektive kvarstående investeringsbehov vid plattformen, närrekrytering av värnpliktiga, värnpliktsresor, värnpliktsociala förhållanden, arbetsmarknadsläge, civilt alternativanvändningsvärde av den mark och de byggnader som finns.

Dessa grundläggande principer borde ha behandlats innan man tog ställning till den konkreta behandlingen för band för band. Att redan nu släppa garnisonstänkandet är ett sådant exempel som förvånar.

Fru talman! Även den militära ledningsfunktionens centralisering till Stockholm anser vi i Folkpartiet liberalerna vara tvivelaktig ur försvarssynpunkt, och vi förordar därför en delad ledning med ledningsfunktionen i Norrland, lokaliserad till Boden.

På fyra punkter tycks det som om man i propositionen och i den arbetsgrupp som förberett förslaget inte gjort principiella bedömningar innan man gått in i avvägningsprocessen vid förbandsortsvalet.

Punkt 1 gäller samordningsbehovet där jag återkommer till just garnisonstänkandet. Det är klart att jag som värmlänning inte riktigt kan förstå hur en så nyutbyggd garnison som Kristinehamn nu ska bli ett artilleriregemente, som vi naturligtvis är tacksamma för. Men att frånta ett sådant ställe möjligheten till samövning med infanteri är ju lite tveksamt, och samma sak gäller på fler ställen.

Den andra punkten är vinterutbildningen. Här kan jag inte låta bli att framföra min egen förvåning över nedläggningen av Lapplands jägarregemente i Kiruna – Kiruna, som omfattar 45 mil i kvadrat längst i norr och med gräns mot två länder i Nordkalottens riskmoment i närområdet, och sist men inte minst: 1 200 hemvärnsmän. Det är ett ofattbart beslut.

Punkt 3 gäller rekryteringsförhållanden och punkt 4 avvägningen mellan kortsiktiga och långsiktiga effekter, som ju är mycket viktiga frågor.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis framhålla Folkpartiet liberalernas tydliga uppfattning vad gäller Sveriges säkerhetspolitiska inriktning inför framtiden. Sveriges säkerhet är ett fredsbygge som vi bygger tillsammans med andra demokratier i Europa och genom ett aktivt deltagande i alla befintliga demokratiska samverkansformer för fred och säkerhet.

Därför bör Sverige också söka medlemskap i Nato, det militära benet i Europas säkerhetsstruktur. Europa och Sverige behöver stå på samtliga ben för att det europeiska freds- och säkerhetsbygget ska stå så stabilt som möjligt. Svenskt medlemskap i Nato bör därför också utgöra grunden för den nya framtida försvarspolitik. Det anser Folkpartiet liberalerna.

Anf. 9 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Fru talman! Högt ärade ledamöter i kammaren! Alla TV-tittare! Protokolläsare! Det här är en i många avseenden historisk debatt som vi för här i dag, inte för att det sägs så mycket nytt utan snarare för att den leder fram till ett historiskt beslut i morgon här i riksdagen, ett beslut som

möjliggör att vi frigör 8 miljarder från den militära verksamheten att föra över till sjukvården.

Det är ett beslut som kanske kommer lite sent. Det var ju för nästan tio år sedan som Sovjetunionen föll samman och som Warszawapakten upplöstes. Under hela 90-talet, då det militära invasionshotet har vittrat bort, har vi sett hur militärutgifterna i omvärlden har minskat. De har halverats i Europa och minskat med 90 % i Ryssland, och sönderfallet fortsätter.

Trots den bullrande retoriken från Moderaternas företrädare tidigare, ser vi ett fortsatt militärt sönderfall i Ryssland som gör att möjligheten att ens återskapa ett militärt hot skjuts allt längre på framtiden.

Den svenska fredsrörelsen, som Svenska Freds- och skiljedomsför- eningen, Kristna fredsrörelsen och många andra, har pekat på behovet av militär nedrustning, ominriktning av försvaret för att frigöra resurser. Här i Sveriges riksdag är det Miljöpartiet som konsekvent har fört fram kra- ven på att ominrikta försvaret, frigöra resurser för andra ändamål i sam- hället t.ex. sjukvården.

När försvarsministern i januari sade att beslutet om ominriktning och minskning av utgifterna borde ha inletts långt tidigare, bekräftade för- svarsministern att Miljöpartiet har haft rätt. Jag bör väl passa på att även här i riksdagens kammare framföra ett tack för det erkännande som för- svarsministern gav Miljöpartiet.

Också när försvarsministern i januari sade att det är tack vare den ekonomiska pressen som ominriktningen har kunnat skötas på ett snabbt och effektivt sätt, bör man komma ihåg att det var Miljöpartiet som skap- ade den ekonomiska pressen genom att säga nej till sju extra miljarder i november 1998. Det är det som har skapat en press på försvarsministern, och han har nu sagt att det kanske är tack vare den som ominriktningen har kunnat ske så snabbt. Jag vill också här i kammaren passa på att framföra ett tack till försvarsministern för detta erkännande av Miljöpar- tiets politik, som i det här avseendet är densamma.

Jag måste också säga att det känns bra att nu också Centerpartiet och regeringen delar Miljöpartiets syn på behovet av ominriktning, behovet av att minska militärutgifterna också i Sverige.

I morgon fattar vi alltså det beslut som möjliggör att vi tar 8 miljarder från det militära försvaret och för över det till andra nödvändiga behov i samhället. Det är i första hand sjukvården som kommer att tillföras peng- arna – något som jag tror att de svenska skattebetalarna uppskattar i hög grad.

Fru talman! Man kan då fråga sig om det alltigenom är ett bra förslag som regeringen och Centern har lagt fram. Jag skulle vilja säga att det inte är det. Det finns stora brister i förslaget.

För det första är minskningen som regeringen och Centern har före- slagit väldigt blygsam. Ute i Europa har man alltså halverat utgifterna. Man har minskat med 90 % i Ryssland. Det som regeringen och Centern har förmått sig att föreslå för Sveriges del är en blygsam 10-procentig neddragning. Det är synd att man har saknat kraft och förmåga att ta ett större helhetsgrepp.

För det andra är minskningen av militär verksamhet, minskningen av förband som man har föreslagit, otillräcklig. Vi i Miljöpartiet delar över- befälhavarens farhågor om att man inte har förmått att minska tillräckligt

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

och att det därmed kommer att bli svårigheter att bedriva den verksamhet som riksdag och regering har beslutat om. Risken är stor att man skapar nya s.k. svarta hål i försvarsbudgeten på grund av oförmågan att ta ett tillräckligt helhetsgrepp.

För det tredje, fru talman, menar vi också att valet av förband på flera punkter innehåller stora brister. Det är framför allt fyra förband som vi i Miljöpartiet har inriktat oss på.

Att regeringen och Centern väljer att avveckla verksamheten i Norrtälje, luftvärnsregementet, för att behålla den i Halmstad är ett olyckligt förslag. Det är i Norrtälje som investeringar har gjorts. Det är i Norrtälje som luftvärnsskolan finns. T.o.m. försvarets egen utredning har visat att det är i Norrtälje som de bästa förutsättningarna finns. Regeringens och Centrerns förslag är det motsatta.

Det andra stället är Sollefteå, där man föreslår avvecklade verksamhet till förmån för att verksamhet flyttas över och behålls i Östersund, trots att det är i Sollefteå som förutsättningarna finns med närheten till hundskolan, till Sidas Sandöskolan och till Räddningsverket. Just den utbildning som ett ökat internationellt engagemang fordrar för det framtida försvaret finns i Sollefteå. Också här menar vi att det är ett misstag att av andra skäl än rent försvarspolitiska och försvarsekonomiska avveckla i Sollefteå och behålla och utveckla i Östersund.

För det fjärde föreslår regeringen och Centern att man ska avveckla kustartilleriet i Karlskrona för att i stället behålla verksamheten här i Stockholm. Också här ser vi uppenbara brister när vi går in och granskar underlaget.

Vi har i försvarsutskottet fått redogjort för oss hur oerhört negativ verksamheten i Stockholm är för miljön. Professorn i miljökonsekvensbedömning, Lars Emmelin, har pekat på att just Stockholm är den kanske mest olyckliga plats av alla att bedriva kustartilleriverksamhet på. Ändå är det detta som regeringen och Centern föreslår. I stället avvecklar man då på ett ställe som har, som vi ser det, bättre förutsättningar.

Det femte exemplet på ett felbeslut är att avveckla F 10, flygflottiljen i Ängelholm, för att i stället behålla flygflottiljen i Ronneby, F 17. De ligger bredvid varandra i södra Sverige, och det finns bara plats för en. Det är olyckligt ur flera olika aspekter.

På F 10 i Ängelholm har de senaste åren flera hundra miljoner av skattebetalarnas pengar investerats i nya energieffektivare byggnader, i ny motorprovhall, i tvätanläggningar – allt enligt de senaste miljökriterierna. I Ängelholm finns också en återvinningsanläggning för hela Viggensystemet. Även flygskolan ligger i Ängelholm. Allt detta föreslår nu regeringen och Centern att man ska skrota och för nya pengar som skattebetalarna betalar in i stället bygga upp samma resurser i Ronneby. Det är ett för miljön negativt förslag som regeringen och Centern har lagt fram. Det är ett för skattebetalarna fullständigt horribelt förslag som regeringen och Centern har lagt fram. Det är rent ut sagt ett uselt förslag.

Vi hade i försvarsutskottet majoritet för ett annat förslag. Till skillnad från regeringen och Centern ville vi bara ha fyra flottiljer i stället för fem och att en av dem skulle vara Ängelholm, just på grund av de miljöinvesteringar som har gjorts och på grund av att flygskolan faktiskt redan ligger där.

Vad som sedan hände är märkligt och förtjänar att tas upp här i kammaren, fru talman. Överbefälhavaren ringde under de sista dygnet under helgen runt till flera partiledare. Efter helgen var det en helt ny situation i försvarsutskottet, där kristdemokraterna plötsligt avstod från att ta ställning. Och i dagens tidning kunde jag läsa hur Alf Svensson påstår att samtalet bara handlade om fakta och självklart inte påverkade kristdemokraternas beslut.

Är det någon här i kammaren eller någon av TV-tittarna som tror att överbefälhavaren under en helg ringer runt för att bara uttrycka fakta och att det inte har någon påverkan? Jag överlåter åt lyssnarna att själva dra sina slutsatser. Men faktum är att kristdemokraterna helt ändrat sin ståndpunkt efter den helgen.

Också Vänsterpartiet gjorde en kovändning under den här helgen. Tvärtemot sin egen motion om att bevara F 10 och avveckla F 17 och tvärtemot sin egen motion tidigare om att inte stödja export av Jas genom att ha extra flottiljer, ändrade man sig och gick med på regeringens och Centerns förslag, helt i enlighet med överbefälhavarens uttryckta önskemål.

Jag kan bara fråga mig varför. Hur kommer det sig att man överger en partimotion på det här sättet? Har man mutats med någon ambassadörs-post någonstans på någon annan kontinent? Eller tror man på det lite rörande talet, som man har sett i dagstidningarna, om att nu äntligen är Vänstern med och beslutar om försvaret, trots att vi har kommit överens om att detta område samarbetar vi inte kring? Eller är det bara så att Vänsterpartiet har blivit fullständigt grundlurad? Ja, det är ett stort frågetecken.

Fru talman! Den vidgade hotbilden som Miljöpartiet talat om under 90-talet, det faktum att de militära invasionshoten vittrar bort och att vi har andra hot som miljöhot, hade man kunnat hoppas på att regeringen och Centern skulle kunna möta i *Det nya försvaret*, som propositionen heter.

Centerpartiet vill ju ofta utmåla sig som en miljömedveten lillebror till Miljöpartiet, och Socialdemokraterna har ju antagit Miljöpartiets vision om ett ekologiskt hållbart samhälle. Men i den här digra luntan av förslag nämns miljön med två rader. Det står att "Försvarsmakten bör ytterligare utveckla möjligheterna att driva ett aktivt internationellt försvarsmiljösamarbete."

Mer fantasi än så ägde inte regeringen och Centerpartiet. Man tycks sakna idéer. Det enda konkreta man har lyckats åstadkomma här i kammaren för att göra just det här är att avslå Miljöpartiets motioner om att inrätta en miljöbrigad som ska kunna hantera nationella och internationella miljökatastrofer. Det har man avvisat.

Fru talman! Jag tror att det är olyckligt när tal och retorik inte går ihop med konkret handling. Det är ett misstroende mot väljarna. Jag tror att sådant straffar sig.

Jag skulle också vilja notera här att en av svårigheterna för regeringen och Centern rör försvarsmaterielbeställningarna. Man har i sitt förslag fullföljt beställningar av stridsvagnar för 9 000 miljoner kronor, korvettbåtar för 8 000 miljoner kronor, Stridsvagn 90 för 10 000 miljoner kronor och JAS-flygplan för 75 000 miljoner kronor av skattebetalarnas pengar.

Allt det här, fru talman, är försvarssystem som motiverats med ett militärt invasionshot som inte längre finns. Vi från Miljöpartiet har motionerat om att de här beställningarna självfallet bör omförhandlas och avvecklas för att man ska ta ansvar för skattebetalarnas pengar. Men förslaget om att avbeställa onödigt försvarsmateriel har avstyrkts av utskottet med den lite lustiga motiveringen att det skulle hota Sveriges förmåga att delta i internationella fredsbevarande operationer.

Fru talman! Vi vet att överbefälhavaren har sagt att Sverige behöver 60–80 JAS-plan. Vi vet nu att regeringen och Centern vill fullfölja köpet av över 200 flygplan för över en halv miljard styck. Man motiverar det med att om man inte gör det här hotar det den internationella verksamheten. Men vi vet att det inte är sant. Det finns ingen koppling däremellan. Det vore hederligare om man kunde säga som det var, att det här är subventioner av Saab till Saabs aktieägares stora glädje, på skattebetalarnas bekostnad. Det är vad det handlar om.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att regeringen och Centern har saknat kraft och förmåga att ta ett tillräckligt helhetsgrepp. Jag vågar sätta en god pilsner på att man kommer att komma tillbaka från regeringen inom kort och be på sina bara knän om mer pengar till försvaret för att man inte har råd med all den här verksamheten. Kanske diskuterar man det här i budgetförhandlingarna redan nu. Därmed bekräftar man det som Miljöpartiet säger, att man inte har haft förmåga att minska tillräckligt mycket.

Man saknar också miljömedvetande, och man saknar förmåga till en ominriktning som möter 2000-talets säkerhetspolitiska behov. Det är olyckligt. Men det är ändå ett första litet steg åt rätt håll.

Fru talman! Jag ska för tids vinnande inte yrka bifall till alla våra motioner. Självklart stöder vi alla reservationer, men för att vinna tid i omröstningen i morgon vid lunch yrkar jag bifall till reservationerna 4, 10, 24 och 30.

Och, fru talman, mot bakgrund av att det finns så stora frågetecken kring flygflottiljfrågan, kring valet av F 10 och med kunskap om att det inom flera partier finns stora fraktioner som tycker att det här förslaget från regeringen och Centerpartiet är fullständigt vanvettigt yrkar jag också här i kammaren på att frågan om F 10 och flygflottiljfrågan återförvisas av kammaren till utskottet.

Anf. 10 BERIT JÓHANNESSON (v) replik:

Fru talman! Vi brukar säga i Göteborg att det är mycket snack och lite hockey, och det är precis vad det är när det gäller Ångström.

Ångström säger att han tycker att minskningen inte är tillräcklig och att det är bedrövligt att man inte har kunnat lägga ned fler förband. Men i motionen som Lars Ångström och Miljöpartiet har väckt har han inga konkreta förslag till nedläggning. Det är Vänsterpartiet som har föreslagit att det ska vara fyra flygflottiljer. Ångström har i de olika lokaliseringsförslagen tagit ställning för dem där det har varit mycket opinion.

Vi i Vänsterpartiet har aldrig sagt att vi ska rädda olika förband. Det har däremot Lars Ångström gjort. Jag tror att det är väldigt viktigt att komma ihåg det.

Lars Ångström pratar om en flottilj för exportstöd. Det är ju så att den femte flygflottiljen är tänkt att användas till JAS-export. Men Ångström

har inte sagt ett ord om den femte flygflottiljen och har inte några konkreta förslag för att faktiskt minska antalet flygflottiljer. Det är ju så att man snackar mycket, men konkret är det inte.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Anf. 11 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jag ska avhålla mig från att både själv uttala eller ens kommentera nedvärderande omdömen om oss som personer.

Påståendet att Miljöpartiet har varit ute för att rädda förband är inte sant, och det vet Berit Jóhannesson. Vi har på ett antal ställen sett stora brister i regeringens och Centerns förslag och där föreslagit nedläggning på andra platser. I stället för att lägga ned i Norrtälje som man har föreslagit har vi föreslagit att man lägger ned i Halmstad. Konsekvent på varenda punkt, Berit Jóhannesson, har Miljöpartiet föreslagit nedläggning någon annanstans. Men det har inte handlat om att rädda förband. Det påståendet är inte sant.

Sedan återstår att se vad kovändningen från Vänsterpartiet resulterar i. Den som lever får se. Men det är min fasta övertygelse att man i Vänsterpartiet har blivit lurad om man tror att det bara kommer att finnas kvar verksamhet på fyra ställen. Det kommer, som jag tror, att finnas fyra flottiljer samt ytterligare ett eller kanske t.o.m. flera ställen där det bedrivs flygvapenverksamhet, precis i enlighet med regeringens önskemål om att ha fem ställen för att kunna understödja en mer omfattande export av JAS. Det är det jag kritiserar Vänsterpartiet för att ha gått med på. Det är ett förslag som innebär ett kraftfullare stöd för export av JAS.

Miljöpartiet är negativt till export av JAS. Det är ett av skälen till att vi tillsammans med moderater och andra var beredda att göra upp om ett beslut som innebar att man skulle ha kvar endast fyra flygflottiljer.

Anf. 12 BERIT JÓHANNESSON (v) replik:

Fru talman! Det är precis fyra flygflottiljer som vi också vill ha. Jag är övertygad om att det förslag som vi nu har kommit överens med Socialdemokraterna och Centern om kommer att bli alldeles utmärkt. Det är vissa frågor som vi måste utveckla vidare, det är helt klart.

Lars Ångström spekulerar i vad vi skulle ha fått i stället i och med att vi går med på det här förslaget, bl.a. ambassadörsposter. Det är barocka påståenden som kommer från Lars Ångström, skulle jag vilja säga.

Det är viktigt att komma ihåg – ni som har följt den här debatten i TV och radio – att Lars Ångström – han gjorde det t.o.m. innan det var offentligt – har sagt att han ska ta kamp mot ”dödslistan”. Det rimmar illa, tycker jag, med att man pratar om att man ska skära ned, att man säger att det är för lite minskning, att det inte är en tillräcklig nedskärning vad gäller förband och att man i motionen inte har föreslagit en nedskärning av antalet förband. Det har faktiskt Vänsterpartiet gjort i det här fallet när det gäller flygflottiljer.

Anf. 13 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jag märker att Berit Jóhannesson är lite bristfälligt påläst när det gäller Miljöpartiets politik. Vi har väldigt tydligt i olika motioner klargjort vår ambition när det gäller en ominriktning av försvaret för att möta de nya säkerhetspolitiska behoven, och vår ambition att minska mer finns tydligt uttryckt, många gånger dessutom.

Det nya försvaret

Den s.k. dödslistan har vi haft kritik mot. Vi har gjort klart att vi hade velat minska mer. Men när det gäller valet som har gjorts i dödslistan har vi förbehållit oss rätten att ha synpunkter, t.ex. i valet mellan F 17 och F 10. Vi har haft synpunkten att det vore bättre att behålla F 10 och att lägga ned F 17.

Konsekvent på varje punkt som vi har motionerat om har vi haft en annan uppfattning än vad regeringen och Centern har haft. Det är lite olyckligt att Berit Jóhannesson inte har läst det här tillräckligt noggrant för att helt och fullt ut ha förstått det. Men det må vara solklart för kamraren och TV-tittarna att Miljöpartiets ambition självklart har varit att minska militärutgifterna mer, frigöra mer resurser för sjukvård och andra behov i samhället och skapa ett bättre försvar som svarar mot de framtida hoten, som miljöförstöring, IT-sabotage osv.

Anf. 14 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Fru talman! Jag vill fråga Lars Ångström: När det nu finns så stora brister i det här förslaget – det tycker även vi kristdemokrater – varför var Lars Ångström då så tyst när det gällde Moderaternas, Kristdemokraternas och Folkpartiets yrkande om avslag på hela propositionen? I det sammanhanget hände ingenting.

Vidare beklagar jag djupt – och jag vill framför allt vända mig till dem i Försvarsmaktens personal som ser det här – att läckor från överläggningarna i försvarsutskottet har lett till en mängd spekulationer. Hela arbetet i försvarsutskottet är en process, och ingenting är klart förrän allting är klart. Preliminära ställningstaganden, som både Lars Ångström och kristdemokraterna har gjort i olika delar, ledde alltså till spekulationer.

Vad som har sagts i samtalet mellan Alf Svensson och ÖB känner jag naturligtvis inte till, och det förstår nog Lars Ångström. Vi gjorde en noggrann analys av det förslag som förelåg, och vi beslutade att vi inte ville gå in i en kohandel om olika förband, något slags handel fram och tillbaka. Därför valde vi sedan att avstå. Men vårt huvudförslag att yrka avslag på hela propositionen ligger kvar. Vi ville ha en ny helhetslösning.

Anf. 15 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Åke Carnerö frågar varför Miljöpartiet inte väljer att avstå från hela förslaget. Man kan rikta kritik mot innehållet i förslaget och ha avvikande uppfattningar på en rad punkter, t.ex. det vanvettiga att avveckla F 10 i Ängelholm för att i stället behålla F 17. Men när man sedan har att ta ställning till huruvida det här förslaget är bättre än ingenting alls är valet ganska solklart.

Bristen med kristdemokraternas försvarspolitik är att de inte på en enda punkt är beredda att peka ut någon verksamhet som måste avvecklas. Som jag uppfattar det är det en brist på politisk styrka när det gäller att faktiskt kunna peka ut förband som måste avvecklas. Det är också en brist hos moderaterna, som mellan skål och vägg säger att förband visst måste avvecklas men inte är beredda att nämna ett enda förband som ska avvecklas.

Det är helt riktigt att jag inte exakt vet vad överbefälhavaren sade i telefonsamtalet med Alf Svensson i helgen. Jag har bara läst i tidningarna vad Alf Svensson själv sade, nämligen att det bara var fakta som över-

lämnades apropå ingenting under en helg. Jag överlåter, som sagt, åt lyssnarna att själva avgöra huruvida det här samtalet påverkade eller inte, men faktum var att kristdemokraterna efter samtalet hade en annan uppfattning.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Anf. 16 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Fru talman! Lars Ångström säger att det är en brist bl.a. hos kristdemokraterna att man inte gör en egen lista. Det är ett grannliga arbete att utifrån Kristdemokraternas försvarsram lägga fram ett helt eget förslag. Något sådant kan inte ens regeringen och Centern göra. Jag delar Lars Ångströms synpunkt att vi framför oss kan se nya svarta hål.

Jag tror inte att man kan kräva det här arbetet av något riksdagsparti. Det är ett oerhört svårt arbete. Vi anser att hela förslaget är dåligt, och därför vill vi ha en ny helhetslösning och en bredare försvarspolitisk uppgörelse. Med en sådan hade den här situationen aldrig inträffat.

Anf. 17 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Problemet med kristdemokraternas förhållningssätt är den uppenbara risken att man aldrig blir förmögen att fatta beslut. Som jag tidigare tydligt har sagt har Miljöpartiet en helt annan ambitionsnivå när det gäller ominriktning och minskning, men vi är väl medvetna om att det ännu inte finns någon majoritet i Sveriges riksdag för våra förslag till förändringar. Däremot vet vi att det förmodligen finns en majoritet för regeringens och Centerns förslag, och det är det som vi har att förhålla oss till. Går det att förbättra det förslaget, trots dess brister och dess brist på helhetsgrepp, eller inte?

Kristdemokraterna avhåller sig från att medverka till förändringar, därför att de inte på en enda punkt har styrkan att peka ut något att avveckla. Det är bekvämt för opinionens skull, självklart och säkert men föga konstruktivt.

Jag vill också passa på att upprepa: Minns mina ord! Bristen på helhetsgrepp från regeringens och Centerns sida kommer att leda till att man på sina bara knän bönar och ber om mer pengar till försvarsbudgeten. Det blir ett erkännande av att man inte klarade helhetsgreppet och av att Miljöpartiet hade rätt i sin uppfattning att det var för lite av avveckling som skedde.

Anf. 18 TONE TINGSGÅRD (s):

Fru talman! Försvarsutskottets betänkande nr 2, *Det nya försvaret*, är omfattande inte bara till antalet sidor utan framför allt till sitt sakinhåll. Det berör många människor – anställda, värnpliktiga, de verksamma inom frivilligorganisationerna, hela det civila försvaret och försvarsindustrin.

Tiden från det att propositionen presenterades och fram till nu har säkert inneburit tung ovisshet och en svår omställning för många, mest naturligtvis för dem som måste lämna sina jobb i Försvarsmakten. Samtidigt är det min övertygelse att det beslut som riksdagen kommer att fatta är bra för försvaret och för dem som ska fortsätta att jobba där och att vi egentligen inte har råd att vänta en dag längre.

Ett försvarsbeslut består av många olika steg och avvägningar, och det kan enkelt uttryckas så här: Hur ser vårt lands säkerhetspolitiska

situation ut? Vad ska vi ha försvaret till? Vilken sorts personal och materiel behövs för det? Hur mycket får det kosta? Hur stor behöver utbildningsorganisationen vara för att klara uppgifterna? Och slutligen: Var i landet ska de olika militära förbanden ligga?

Hittills har den grundläggande utgångspunkten för vårt försvar varit hotet om en invasion från Ryssland – kanske är det riktigare att säga Sovjetunionen. Tio år efter kalla krigets slut är en invasion av Sverige inte trolig inom överskådlig tid och kan inte vara styrande som förr för försvarets uppbyggnad.

I dag är det också andra hot som omger oss. De kan benämnas terrorism, utpressning, ekonomisk brottslighet och informationskrigföring. Samtidigt finns det mycket av oro och instabilitet i omvärlden. Det pågår krig inte så långt från våra gränser. Vi ska kunna försvara oss mot angrepp och ingripa mot kränkningar av vårt territorium, och det är viktigt för Sveriges säkerhet att vi har stor beredskap att medverka internationellt för att avvärja och dämpa kriser. Vi måste bli ännu bättre på att ta in, bearbeta och analysera information om vad som händer och som därmed hotar oss i vår omvärld.

Om detta komplicerade läge råder det egentligen stor samstämmighet, och det gör det följaktligen kring försvarets huvuduppgifter, som är dessa fyra: försvara mot väpnat angrepp, hävda svensk territoriell integritet, bidra till fred och säkerhet i omvärlden och stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred. För att klara detta behövs det ett allsidigt försvar med stor kompetens hos personalen och mycket flexibilitet i organisationen.

Ett förslag från Försvarsmakten den 19 maj ligger till grund för det beslut som riksdagen nu inbjuds att fatta. Det innebär att anpassa den organisation som finns i dag till behoven i morgon. Det innebär att försvaret snabbt ska kunna formera de insatser som behövs i olika situationer, såväl i Sverige som internationellt. Det handlar om helt nya förband inom Försvarsmakten, bl.a. IT-säkerhetsförband, insatsstyrka mot kemiska, biologiska och nukleära vapen och en luftburen bataljon. Att det finns behov av omstrukturering råder det också stor enighet om.

Jag vill stanna upp en liten stund vid begreppet anpassning. Det är ett särskilt begrepp i försvarssammanhang. Man skulle kunna tro att det betyder vad det säger, ungefär detsamma som flexibilitet. Efter många diskussioner i utskottet trodde jag att vi hade kommit fram till att det borde kunna betyda anpassning uppåt och nedåt, dvs. upprustning eller nedrustning i förhållande till omvärldsförändringarna, men när jag läser reservation nr 7 av moderaterna och kristdemokraterna förstår jag att vi är tillbaka vid en gammal definition, att anpassning är lika med upprustning. Det är inte den enda punkten där reservanternas tar ett steg tillbaka.

Riksdagens revisorer har i en rapport från våren 1999 granskat just anpassning och lämnat en del kritiska synpunkter på hur man använder och redovisar begreppet. Utskottet avvisar flera av de förslag som revisorerna för fram med hänvisning till att kontrollstationspropositionen, som lades fram en vecka efter revisorernas rapport samma vår, gör en grundlig genomgång av hur man ser på anpassning och hur man ska redogöra för den. Den genomgången ställer utskottet sig bakom, och den ger svar på revisorernas propåer.

Hur mycket ska försvaret kosta? Det finns ca 40 miljarder kronor om året i den ekonomiska ramen för försvarsändamål fördelat ungefär hälften-hälften mellan personal och materiel. Överenskommelsen mellan Socialdemokraterna och Centern innebär en minskning av den ramen med 10 % från år 2002. Det är 4 miljarder. Moderaterna ensamma vill satsa hela 5 miljarder mer än regeringen, huvudparten på materiel, Kristdemokraterna 1 miljard mer och övriga partier har samma uppfattning som Socialdemokraterna och Centern om de ekonomiska ramarna.

De moderata 5 miljarderna är en inte oväntad prioritering. De säger tillsammans med sakinnehållet i reservationerna att moderaterna är fast i kalla krigets tänkande och inte klarar eller vågar ta till sig att Sveriges säkerhetspolitiska situation är annorlunda. Vi ser hellre, när säkerhetssituationen tillåter det, en avvägning mot andra viktiga samhällsfunktioner och menar att det är rimligt att det går 8 nya miljarder till värden, som är vad s-c-överenskommelsen ger de närmaste åren.

Så till grundorganisationen och utbildningsorganisationen. Hit hör frågan om hur många värnpliktiga och anställda som behövs liksom arbetsförhållanden för anställda i försvaret. Frivilliga i försvarsorganisationen, hemvärnet och civila försvaret påverkas av hur grundorganisationen utformas. Utskottet välkomnar regeringens ambition att ta in fler värnpliktiga än vad som var utgångsbudet från Försvarsmakten.

Av de många olika delarna i försvarsbeslutet är detta det som tilldrar sig det stora intresset. Vilka förband ska ligga var? Därför har naturligtvis både regeringen och partierna ett stort ansvar för att komma fram till samlade och samlande lösningar. Erfarenheterna från försvarsbeslutet 1996/97 har lett till att man denna gång har arbetat på ett annorlunda sätt. Proceduren har varit snabbare, och Försvarsmakten har arbetat i nära samarbete med Försvarsdepartementet för att ta fram förslaget till grundorganisation.

Detta tillvägagångssätt har naturligtvis inte heller undgått kritik. Man har menat att det har gått för fort och att andra hänsyn än de rent militära har spelat en roll. Ett år är för fort, och två år är alldeles för långsamt. Vi får försöka att hitta någon medelväg nästa gång. Sedan undrar jag ibland vad "rent militära hänsyn" egentligen betyder. Är det ett synsätt som helt bortser från ekonomi, geografi, miljö och andra förutsättningar?

Propositionen redovisar regeringens riktlinjer, som är försvarspolitiska, ekonomiska, regionalpolitiska och miljöpolitiska. Den redovisar utförligt vilka avvägningar som har gjorts. Ingen har väntat sig att alla ska vara överens med regeringen om bedömningarna. Därför tycker jag att det är viktigt att i den här debatten framhålla att ÖB som den främste företrädaren för Försvarsmakten är överens och står bakom den presenterade helhetslösningen för grundorganisationen.

På frågan: Vilka förband och var? finns det annars lika många svar som det finns riksdagsledamöter. Det finns inget bra recept på hur man på bästa sätt ska väga samman detta. Det är en svår procedur att komma fram till ett samlat grundorganisationsförslag. Den är så svår att på frågan: Finns det motförslag? har detta betänkande ingenting att ge. Inget parti redovisar ett samlat motförslag. Det finns kritik mot regeringsförslaget, men det finns inte alternativ.

Försvarsutskottets beslut tisdagen den 14 mars innebär två förändringar i förhållande till det förslag som regeringen presenterade i propo-

sitionen när det gäller grundorganisationen. Förändringarna berör flygstridskrafterna och innebär för det första att Viggendivisionerna vid F 16 läggs ned ett år tidigare än vad regeringen föreslagit. För det andra föreslås att flygutbildningen vid F 10 inte flyttas till F 16. Detta beslut hade stöd av Socialdemokraterna, Centern och Vänsterpartiet.

Vid utskottets näst sista sammanträde i detta ärende formerades en majoritet av Moderaterna, Kristdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet för att utskottet inte skulle fatta något beslut alls om flyget. Förslaget var att bevara F 10, vilket dessa partier kunde enas om, och att i övrigt lyfta ut hela frågan om flygstridskrafterna ur beslutet, eftersom man inte kunde eller ville enas om vad som skulle ske. Det hade varit detsamma som att lägga en kall hand över hela organisationen, med allt vad det innebär av ytterligare plågsam osäkerhet för alla inblandade samt tidsutdräkt och kostnader.

Vid beslutssammanträdet valde Vänsterpartiet att aktivt stödja Socialdemokraterna och Centern i det nyss nämnda avsteget från propositionen medan Folkpartiet och till sist även Kristdemokraterna lade ned sina röster. Inte minst med tanke på alla anställda och övriga berörda vill jag när det gäller alla dessa tre partier uttrycka uppskattning över att vart och ett på sitt sätt tar ansvar och medverkar till att vi i dag, eller rättare sagt i morgon, kan fatta ett beslut som innebär att den viktiga omstruktureringen kan påbörjas utan onödigt dröjsmål.

Regeringen får i uppdrag att återkomma till riksdagen med frågan om flygutbildningens organisation och lokalisering och hur man kan lösa exportstödet till JAS 39 Gripen. Förhoppningsvis kan det ske snabbt. I detta sammanhang vill jag passa på att yrka avslag på den moderata reservationen 16 i den del som rör flygstridskrafterna och Miljöpartiets reservation 24. På samma beredningsunderlag – som innefattar försvarspolitiska skäl, miljö, bullerfrågor, luftrumfrågor, ekonomi och regionalpolitik – drar utskottsmajoriteten en annan slutsats än Miljöpartiet och menar att det är F 10 som ska läggas ned och att F 17 ska bevaras.

I vissa frågor lämnar propositionen inga förslag. Det är i linje med en ny insikt som utskottet vunnit, nämligen att det är slut med de alltomfattande femåriga försvarsbesluten. Det gäller pliktfrågor, personalförsörjning, frivilligorganisationernas roll och vissa frågor som rör militär och civil samverkan. De återfinns i särskilda utredningar. En av dem, nämligen Pliktutredningen, som Folkpartiets representant uppehöll sig mycket vid, presenterades för en vecka sedan och kommer säkert att leda till omfattande diskussioner, och frågan återkommer till riksdagen. Detsamma gäller personalförsörjningen, som var ett viktigt inslag i det moderata inlägget.

Till betänkandet har fogats en utskrift av den hearing om sexuella trakasserier i Försvarsmakten som utskottet anordnade i höstas på initiativ av Eva Flyborg, som är folkpartistisk ersättare i utskottet. Resultatet av den hearingen visar att det finns både beredskap och handlingsprogram för dessa problem.

Utskottet ber regeringen återkomma till riksdagen med nytt eller fördjupat underlag i några fall. Ett har jag redan nämnt. Därutöver vill jag särskilt framhålla det som handlar om försöksverksamhet på Gotland. Försöksverksamheten avser civil och militär samverkan och kommer att följas med stort intresse, eftersom förhoppningen är att den ska lösa upp

en del knutar i denna samverkan. I övrigt handlar frågorna om ledningsorganisationen, dess lokalisering, tilläggsdirektiv till Personalförordningsutredningen, verksamhet på Kungsholms fort, informationskrigföring och Säves helikoptrar.

Till betänkandet har fogats sex särskilda yttranden. Ett yttrande är märkt och utgör ett exempel på när det lokala intresset tagit över på bekostnad av ett nationellt helhetsperspektiv. I ett antal motioner och reservationer förs fram krav på parlamentariskt sammansatta utredningar i olika frågor. Typiskt nog är dessa undertecknade av kristdemokrater och moderater, som båda valt att inte delta i Förvarsberedningens arbete. Tills regeringen bestämmer något annat är Förvarsberedningen det samsråds- och referensorgan i försvarsfrågor som finns.

Av det totala antalet reservationer, som är 34, står moderaterna bakom 18. De är i sin tur fördelade på 32 av 50 hemställanspunkter. Bara fem reservationer har lyckats samla fler än ett parti. De många m-reservationerna bekräftar bilden av ett parti som ställer sig vid sidan av i försvarsfrågorna.

Fru talman! Jag yrkar avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets hemställan i betänkandet. Innan jag slutar vill jag avslutningsvis rikta ett stort tack till utskottskansliet. Det har som vanligt gjort ett fantastiskt jobb och ibland t.o.m. hjälpt oss att sortera i vad vi själva tycker.

Anf. 19 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Fru talman! Tone Tingsgård tar upp anpassningen. Det är en mycket viktig och central fråga som har diskuterats i utskottet. I mitt anförande försökte jag redogöra för att man behöver ha en stabil bas som är lika med en god anpassningsförmåga.

När man analyserar förhållandena under andra världskriget visar det sig att när kriget var slut hade Sverige en god försvarsförmåga. För lite, för sent och i otakt med omvärlden, så skulle man kunna beskriva vår tidigare anpassningsförmåga. Därför är det väldigt viktigt att riksdagen får möjlighet att diskutera vilken anpassningsförmåga vi har. Delar Tone Tingsgård Kristdemokraternas och Moderaternas syn att det är väldigt viktigt att vi i riksdagen får en årlig skrivelse från regeringen om hur läget är när det gäller anpassningsförmågan? I det här fallet kan anpassningsförmågan alltså handla om att förstärka förmågan eller att ominrikta under en period.

Tone Tingsgård tar också upp att vården ska ha resurser. Självklart är det så. Med facit i hand kan vi kristdemokrater med gott samvete peka på att vi har arbetat för det i många år. Det är ett senkommet men välkommet hälsotecken att även Socialdemokraterna nu vill skjuta till pengar till vården. Men försvaret kan ju inte vara en budgetregulator.

Kristdemokraterna ingår inte i Förvarsberedningen. Vi försökte att få vara med i en bred försvarsuppgörelse men ansåg sedan att Socialdemokraterna och Centern fick ta ansvaret för denna.

Anf. 20 TONE TINGSGÅRD (s) replik:

Fru talman! Jag anser att bland det viktigaste som görs i anpassningshänseende är just den ominriktning av försvaret som inleds i och med beslutet i morgon i riksdagen. När man gör det och samtidigt har definie-

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

rat vad man menar med anpassning, vilket faktiskt inte hade skett före kontrollstationspropositionen, är det naturligtvis oerhört mycket enklare att, i samband med budgethantering och annan hänvändelse till riksdagen, också visa hur Försvarsmakten står i förhållande till vad som händer i omvärlden. Problemet med det här anpassningsbegreppet var ju att det tidigare var oerhört oklart vad man menade. Vi har en mycket bättre situation i dag.

Jag har förstått att Kristdemokraterna, liksom Moderaterna, inte tycker att just försvaret ska ingå i den gängse budgetprövningen. Där har vi helt enkelt olika uppfattningar, Åke Carnerö.

Det är oerhört sorgligt för hela Försvarsmakten att två partier har valt att ställa sig vid sidan om Försvarsberedningen. Vi önskar er båda välkomna tillbaka vid första bästa tillfälle.

Anf. 21 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Fru talman! Om man ser att man inte får gehör för någon av sina synpunkter i en förhandling kan man naturligtvis diskutera om man ska vara kvar. Skulle Kristdemokraterna ändå vara kvar i det här fallet och försöka påverka eller skulle man anse att Socialdemokraterna och Centern fick ta ansvar för att genomföra den här ominriktningen? I det valet valde Kristdemokraterna att lämna Försvarsberedningen. Med facit i hand tror jag att vi kan vara överens om att Försvarsberedningens ledamöter nog ändå inte hade så mycket att säga till om när det gäller vad som har hänt med styrgruppens förslag m.m.

När det gäller värden och försvaret vill jag säga att vi försvarar värden, men vi kan inte försvara värden med försvarspengar. Värden ska ha resurser utifrån det behov som finns. Försvarsmakten ska ha de resurser som behövs utifrån det behov, dvs. den säkerhetspolitiska bedömning, som finns.

Anf. 22 TONE TINGSGÅRD (s) replik:

Fru talman! De överväganden och ställningstaganden som Kristdemokraterna gör när det gäller Försvarsberedningen kan jag naturligtvis inte ha några synpunkter på. Jag kan bara beklaga.

Hur man än vänder på det, Åke Carnerö, måste ju pengarna till värden komma någonstans ifrån. Vi tycker att i det här säkerhetspolitiska läget var det faktiskt rimligt att även försvaret ingick i den budgetavvägningen.

Anf. 23 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Fru talman! Jag vill passa på att gratulera, kommentera och ställa en fråga.

Först vill jag gratulera Socialdemokraterna till att ha lyckats föra Vänsterpartiet bakom ljuset så till den milda grad att Vänstern tror sig ha lagt ned F 16 i Uppsala under det att det faktiska förhållandet som finns beskrivet i utskottets betänkande är att F 16 lever i högönsklig välmåga.

Mina kommentarer rör först anpassningen. Självklart är det att öva för att bli starkare respektive att kunna förändra sin förmåga som måste vara det centrala. Det svenska försvaret behöver inte öva på nedrustning. Att inte ha nedrustat i tid innebär ingen risk för nationell katastrof. Att

däremot inte ha upprustat eller omrustat i tid innebär en uppenbar risk för nationell katastrof.

Jag kan bara konstatera att när Centern och Socialdemokraterna hade gjort upp i Försvarsberedningen och när de förutsättningar som gällde för Försvarsberedningens arbete inte på något sätt motsvarade våra önskemål var det ingen idé för oss att delta i detta arbete.

Slutligen är min fråga: Är Tone Tingsgård tillfredsställd med det förhållandet att det ekonomiska underlaget för det beslut som ska fattas i morgon har förändrats kontinuerligt från den 19 maj fram till den 1 mars, 13 dagar före justeringen av det här betänkandet? Det har slagit med miljardbelopp mellan olika verksamhetsområden. Försvarsmakten har med naturnödvändighet sett sig tvungen att redovisa ett dagsläge över t.ex. behoven på personalsidan. Behovet av officerare redovisas nu till 1 450 fler än i det underlag som regeringen hade för sin proposition. Jag menar att det beslut som vi fattar i morgon grundas på ett ekonomiskt gungfly och är förenat med oerhört stora osäkerheter. Är det tillfredsställande, Tone Tingsgård, att enbart avvikelsebudgetering, dvs. vad saker och ting kostar i förhållande till den schabloniserade redovisningen från Försvarsmakten från i maj, ligger till underlag för det beslut som vi har att fatta? Det är ett oerhört omfattande och ingripande beslut. Det drabbar stora delar av försvaret och stora delar av landet.

Anf. 24 TONE TINGSGÅRD (s) replik:

Fru talman! Jag har som bekant inte alls Henrik Landerholms långa erfarenhet av försvarsekonomi. Jag förstår att han kanske har betydligt bättre grund än jag för att känna oro i det här fallet. I någon mån får man väl acceptera att även försvaret drabbas av det som andra samhällsområden gör, dvs. att den totala ekonomin påverkar även försvarsekonomien.

Utskottet var ju enigt om att den här personalfrågan skulle hänvisas till Personalförsörjningsutredningen. Vi tyckte inte att den punkten var tillfredsställande.

Anf. 25 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt. Problemet är bara det att det beslut som vi fattar här i morgon bygger på att de uppgifter som riksdagen nu ålägger Försvarsmakten genom det här beslutet ska kunna hanteras inom den här ekonomiska ramen. Med tanke på de oerhörda fluktuationer i redovisningar som har skett fr.o.m. maj förra året och fram t.o.m. den 1 mars, 13 dagar innan utskottets justering då vi fick en slutredovisning som också den innehåller stora osäkerheter, betraktar i alla fall jag detta som ytterst otillfredsställande. Jag ställer mig frågande till hur socialdemokraterna i försvarsutskottet kunnat acceptera ett så svagt underlag för ett så genomgripande beslut.

Anf. 26 TONE TINGSGÅRD (s) replik:

Fru talman! Så oerhört mycket mer tillfredsställande är en sådan situation att vi har gått ifrån de femåriga försvarsbesluten och i stället kan ägna ganska mycket tid och kraft åt att följa upp vad som händer. Jag tror att det också kan vara nödvändigt på en och annan punkt.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Anf. 27 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c):

Fru talman! I dag och i morgon fattas ett mycket viktigt beslut i Sveriges riksdag. Det är ett beslut som innebär att Sverige fullt ut accepterar den nya säkerhetspolitiska situationen i Europa. Beslutet innebär också en nödvändig modernisering av försvaret. Det är ett beslut som innebär att Sverige tillsammans med andra länder i Europa har ett ansvar för Europas säkerhet. Det är också ett beslut som skapar förutsättningar för ökade resurser till vård och omsorg.

Sveriges främsta försvarslinje går inte längre vid våra kuster och gränser, utan det handlar om att medverka i ett alleuropeiskt säkerhetsarbete. Att integrera de forna öststaterna, speciellt Ryssland, i en europeisk gemenskap framstår som det viktigaste säkerhetspolitiska arbetet nu och de närmaste åren.

Försvarsberedningen har bedömt att Sveriges säkerhetspolitiska situation är bättre än någon gång tidigare under 1900-talet. Detta har skett på grundval av analyser som gjorts av överbefälhavaren och den militära underrättelsetjänsten men även av internationella analytiker. Dessutom är det viktigt att notera att Sverige inte är det enda landet i Europa som moderniserar sitt försvar. Tvärtom görs denna säkerhetspolitiska bedömning, med motsvarande konsekvenser för försvarspolitik, av alltfler länder i Europa.

Hotbilden har dock inte försvunnit utan ändrat karaktär. Det är således klokt att kombinera dessa förutsättningar – dels att invasionshotet är borta, dels att nya och annorlunda hot finns – och använda dem till att omstrukturera försvaret för att kunna möta de nya hoten i krig såväl som i fred och dessutom samtidigt förbättra vår förmåga att uppträda i internationell fredsbevarande och fredsskapande verksamhet.

Centerpartiet har tillsammans med den socialdemokratiska regeringen vågat förvandla dessa förutsättningar till praktisk säkerhets- och försvarspolitik. Kvar på en ålderdomlig barrikad – får jag säga så? – finns moderaterna, som uppenbarligen inte accepterar nytänkandet. Det är i och för sig alltid svårt att tänka om och tänka nytt, inte minst inom ett så traditionstyngt område som det militära försvaret.

På 1680-talet kritiserades Karl XI:s idé om att bygga upp en indelt yrkesarmé. Kritikerna trodde mer på tillfälliga utskrivningar och legoknektar. Vid det förra sekelskiftet, dvs. år 1900, ansåg de konservativa krafterna att införandet av allmän värnplikt var samhällsfarligt och omstörtande. Vad kunde inte hända om folket beväpnades?

Nu år 2000 är de konservativa krafterna oförmögna att ta ansvar för de nödvändiga förändringarna samtidigt som man påstår sig vara medveten om behovet av detta. Ett sådant förhållningssätt leder till handlingsförlamning.

Fru talman! I den försvarspolitiska debatten har formuleringar som ”att försvaret nu nedmonteras” och t.o.m. ”raseras” använts. Jag vill i stället karakterisera den pågående processen som att vi bygger upp någonting helt nytt, ett nytt och modernt försvar anpassat för den nya säkerhetspolitiska situationen och den förändrade hotbilden.

Centerpartiet har alltid stått för principen att hela landet ska försvaras. Det gör vi fortfarande, tvärt emot vad som har påståtts i medierna. Där har Centerpartiet kritiserats för att överge gamla värderingar, t.ex. begreppet ”bygderegementen”. Men situationen är radikalt förändrad, spe-

ciellt vad avser markstridskrafternas mekanisering och rörlighet. Ja, Centerpartiet har övergett tanken på att det måste finnas ett regemente i varje landskap och län. Den strukturen skapades i en tid då armén marscherade till fots och var tvungen att så att säga vara permanent utgångsgrupperad. I dag kan militära förband förflyttas över hela riket på några timmar. Då måste andra hänsyn vägas in när det gäller lokalisering av militär verksamhet, såsom storleksrationell produktion, samordningsmöjligheter, miljöhänsyn och konfliktfri övningsterräng. Men jag upprepar en självklarhet: Vi har inte övergett principen att hela landet ska försvaras.

I det här sammanhanget, fru talman, är det kanske ändå viktigt att betona betydelsen av de gamla landskapsregementenas roll för att förankra försvarsviljan och skapa delaktighet i försvaret. Det är viktigt att denna bygdeförankring och folkförankring bibehålls på annat sätt. Det kan t.ex. ske genom att traditionerna från dessa förband övertas och förs vidare av hemvärnet. Det är på sätt och vis en renässans för de gamla landskapsregementenas ursprungliga uppbyggnad, dvs. att den indelte soldaten fanns på sin rote där han hade både vapen och uniform. Det stämmer med hemvärnets struktur och princip – detta sagt utan jämförelse i övrigt.

Fru talman! I debatten har det också hävdats att vi är på väg att överge den allmänna värnplikten. Detta är fel. Vi har inte övergett värnplikten som idé, dvs. det faktum att samhället med pliktlagens hjälp kan kalla in medborgare till tjänstgöring i Försvarsmakten. Det gäller framgent. Våra krigsförband kommer även i framtiden att bestå av värnpliktig personal. Men ”värnplikt” behöver inte nödvändigtvis betyda att alla kallas in till utbildning i ett läge då yttre invasionshot, eller för all del andra motiv, ej föreligger.

För övrigt är det helt uppenbart att Försvarsmakten behöver ett nytt personalförsörjningssystem med en kombination av fast anställda och pliktpersonal. Jag tror dessutom att folkförankringen av försvaret, vilken förvisso är mycket viktig, fortfarande är betryggande genom 70 000–80 000 personer i hemvärnet samt ytterligare en halv miljon medlemmar i de övriga frivilligorganisationerna. I det avseendet är Sverige fortfarande i en helt unik situation i Europa. Dessutom ökar betydelsen av hemvärnet i den nya försvarsstrukturen liksom även de övriga frivilligorganisationernas roll.

Fru talman! Givetvis kan det finnas enskildheter i den nya strukturen som kan diskuteras. Dimensioneringen av markstridskrafterna har t.ex. ifrågasatts. Jag ska erkänna att jag för min personliga del i inledningen av processen var tveksam till reduceringen av armén. Men efter ett studiebesök i högkvarteret i Försvarsmaktens krigsspelscentrum – som lite populärt brukar kallas spelhålan – med information om de bakomliggande operativa analyserna har jag förståelse för högkvarterets bedömning i detta avseende.

Ett annat område som har ifrågasatts är organisationen av specialtrupperna, dvs. de s.k. funktionsplattformarna. Det kan bara konstateras att det tidigare har rått oenighet inom det militära etablissemanget om detta. En del menar att dessa funktioner, dvs. artilleri, luftvärn, ingenjörs- och underhållsförband, borde integreras i de mekaniserade brigaderna. Andra menar att dessa funktioner är så specifika att kompetenserna upprätthålls bäst i s.k. truppercenter.

Jag konstaterar att högkvarteret och Försvarsmakten själva har valt den senare lösningen och ser därför ingen anledning att ifrågasätta detta. Centerpartiet lutar på överbefälhavarens bedömning. Det gör uppenbarligen inte kristdemokraterna, eftersom de föreslår en brigadintegrering, om jag har förstått rätt. På vilka grunder har kristdemokraterna en helt annan uppfattning än den militära expertisen i detta avseende?

Värnpliktsfrågan och folkförankringen är av stor betydelse, som jag har anfört tidigare. Men personalförsörjningen måste balanseras mot det reella behovet av pliktpersonal. Regeringen har därvidlag bedömt att ca 17 000 personer behöver utbildas varje år för att försörja den framtida krigsorganisationen och som underlag för kontinuerliga internationella insatser.

Det bör också noteras att det även i framtiden kan vara möjligt att göra en frivillig kortare värnplikt för att kunna ansöka om placering i hemvärnet. I varje fall föreslås detta i den nyligen presenterade Pliktutredningen. Dessutom har alla intresserade möjlighet att ansluta sig till någon frivillig försvarsorganisation och delta i kurser och utbildningar.

Det finns således goda möjligheter att på olika sätt engagera sig i försvaret även om ett begränsat antal genomgår formell värnpliktsutbildning.

Fru talman! Eftersom Centerpartiet har apostroferats i tidigare inlägg i kammaren vill jag passa på att kommentera några av de inläggen.

Moderaterna pekade genom Henrik Landerholm på 1925 års försvarsbeslut. Det skulle ha varit ett katastrofalt beslut för Sveriges vidkommande, och man jämför med det beslut som vi är beredda att fatta i dag.

Det stämmer inte. Det stämmer i något avseende; 1925 års försvarsbeslut var naturligtvis ett nedrustningsbeslut. Det vore naivt att försöka förneka det. Men jag vill påstå att det i än större grad var ett ominriktningsbeslut. 1925 avskaffade vi kavalleriet, i varje fall i den meningen att det var ett beridet truppslag, och vi införde flygvapnet, pansartrupperna och luftvärnet. Det visade sig att det var en ganska framsynt förändring av Försvarsmakten vid det tillfället.

Kristdemokraternas Åke Carnerö har bl.a. efterlyst en bredare politisk överenskommelse. Det är väl ingen som motsätter sig en sådan. En sådan hade vi alla önskat. Varför valde då kristdemokraterna att inte delta i Försvarsberedningens arbete? Det hade varit det mest logiska förhållningssättet om man hade velat ha en bred politisk uppgörelse. Sedan säger Åke Carnerö att historien lär oss att det inte finns någon evig fred. Nej, förvisso. Jag instämmer gärna i den historiska värderingen, men jag vill också tillägga en sak. Historien lär oss också att det kan vara katastrofalt att inte ha förmåga att förnya försvaret i ett läge när det är möjligt att göra det. Det finns många nationer som bittert har fått erfara problemet med att inte i tid förnya sitt försvar.

Folkpartiet pekar på behovet av materiell förnyelse. Jag vill bara notera att en av huvudpunkterna i det här försvarsbeslutet just är att man ska skapa förutsättningar och budgetutrymme för den materiella förnyelse som vi alla tycks vara överens om.

Slutligen talar Miljöpartiet om miljöaspekterna. Jag kan försäkra Lars Ångström om att just miljöaspekterna har varit ett av de väsentligare inslagen i Centerns medverkan i det här försvarsbeslutet i olika avseen-

den. Låt mig bara peka på en sak som Lars Ångström själv tog upp. Valet mellan F 10 och F 17 handlade bl.a. om ett miljötänkande. Såvitt jag förstår var det en tämligen enig uppfattning om att de framtida förutsättningarna när det gäller luftrummet var mycket bättre på F 17. Förutsättningarna när det gäller luftrummet är en del i ett miljötänkande. Detta sagt som ett exempel.

Sammanfattningsvis vill jag framhålla att Centerpartiet har tagit konsekvenserna av förändringarna i vår tid och i vår omvärld. Vi har också tagit konsekvenserna av det uppenbara behovet av att omstrukturera och förnya försvaret, ett behov som dessutom bejakas av överbefälhavaren och stora delar av Försvarsmakten. Vi har tagit konsekvensen för svenskt vidkommande av att motsvarande förändringar görs på andra håll i Europa.

Fru talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna.

Anf. 28 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Fru talman! Centern hade chansen att bli tungan på vågen för att åstadkomma en bred enighet kring grunderna för ett nytt försvarsbeslut, men valde att i oträngt mål göra upp med Socialdemokraterna för att själva kunna diktera villkoren, framför allt för sitt stöd vad gäller förändringar i grundorganisationen. Om Centern anser att det var värt priset eller inte kan inte jag svara på. Det är upp till TV-tittare och centerpartister runt om i landet att göra bedömningen om det var värt priset att gå till riksdagen med ett sådant extremt svagt stöd, ett stöd som enbart är några mandat större än det folkpartister, kristdemokrater och moderater kan samla tillsammans. Det var bara av den anledningen som Centern behövdes i den här försvarsuppgörelsen. Och Centern ställde upp mycket billigt.

Jag vill ge Erik Arthur Egervärn rätt i ett avseende. 1925 års försvarsbeslut var framsynt jämfört med det som kommer att fattas här i morgon. Det grundläggande problemet med det här beslutet är inte bara halveringen av svensk försvarsförmåga, utan den osäkerhet vi kastar in i försvaret i under de närmaste åren. Den förstörelseprocess som vi nu går in i, och som är fullständigt oöverblickbar, gör att alla utsagor om försvarets framtida förmåga i grunden är osäkra. För mig är det märkligt att ett traditionellt försvarsvänligt parti som Centern har kunnat ställa upp som hjälpgumma i en sådan här destruktiv process.

Anf. 29 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Fru talman! Jag vill bara säga att vi är ett försvarsvänligt parti. Det är just detta som lett fram till vår övertygelse att försvaret behöver förnyas. Det har också lett fram till vår övertygelse att det beslut vi nu är på väg att fatta är ett riktigt beslut.

Jag vill bara upplysa Henrik Landerholm om att ursprunget till den här konstruktionen, till den struktur på försvaret som vi nu är på väg att skapa är de tre s.k. A-, B- och C-förslagen, som överbefälhavaren lade fram för några år sedan, 1997 eller däromkring, som sedermera ledde fram till det 19 maj-underlag som vi har haft att ta ställning till i form av den proposition som har lagts på riksdagens bord. I så måtto kan man säga att den struktur vi börjar skapa nu naturligtvis är bejakad och gillad

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

av det politiska etablissemanget. Men man ska också ha med i bilden att det faktiskt är överbefälhavaren och Försvarsmakten själv som har lagt grundbulten till detta nytänkande i de här A-, B- och C-förslagen.

Anf. 30 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Fru talman! Om det ändå vore nytänkande skulle jag vara den förste att ställa mig upp på triumfvagnen och röra mig in i framtiden. Problemet är att den försvarsorganisation som nu föreslås präglas av brist på nytänkande.

Det är den moderna materiel, framför allt verkansdelar, som vi har investerat i under de senaste tio åren och där anskaffningsplanerna ligger fast under de närmaste som definierar vilket försvar som kommer att bli resultatet av det här beslutet.

De viktiga delarna när det gäller nyinvesteringar, satsningar på nya lednings- och informationssystem, men också på att vara beredd att ompröva alla de stödsystem, inklusive personalförsörjningen, som är nödvändiga för att det ska kunna bli ett nytt försvar som kan verka i dagens och morgondagens verklighet saknas ju i stor utsträckning i det här förslaget. Om detta förslag till beslut verkligen hade präglats av nytänkande i stället för ensidig minskning och nedrustning, hade jag varit den förste att ställa mig bakom det. Men det saknas, Erik Arthur Egervärn. Det saknas. Och det är Centern som har gjort det möjligt att fatta det beslutet i morgon.

Anf. 31 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Fru talman! Av förståeliga skäl delar jag inte Henrik Landerholms uppfattning i det här avseendet. Jag menar att det är precis motsatsen. Genom det resursutrymme som skapas i den nya försvarsstrukturen skapas också ramarna för just materiell förnyelse.

Anf. 32 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Fru talman! Erik Arthur Egervärn tar upp vad historien har lärt oss och citerar det jag sade tidigare. Ja, historien kan naturligtvis lära oss väldigt mycket. Självfallet ska vi ominrikta, men inte till gårdagens krig, utan till morgondagens hotbilder. Det är vi helt överens om och det har kristdemokraterna ställt upp på.

Vi kan alltså inte utbilda för gårdagens försvar. Det måste vi vara överens om. Men att förnya försvaret innebär att vi ändå måste ha en bred kompetensbas. I Försvarsberedningen var vi överens om att en insatsorganisation skulle åtföljas av en kompetensorganisation. Var finns den nu, när det hela tiden i förarbetena har pratats om integrerad verksamhet? Varför bidrar Centern till att försämma en lärande organisation genom att lokalisera många förband var för sig, utan möjlighet att ha de här livskraftiga garnisonerna? Det var precis detta som lades fast av riksdagen i maj förra året.

Anf. 33 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Fru talman! Jag upprepar det jag sade i mitt huvudanförande. Det är Försvarsmakten själv som har valt den här lösningen i form av kompe-

tensplattformar för specialtrupperna. Jag ser ingen anledning att ifrågasätta det.

Dessutom ska man nog vara medveten om att de s.k. kompetensplattformarna när det gäller artilleriet i Kristinehamn, ingenjörsförband i Eksjö osv. i sig blir ganska stora. De blir t.o.m. mycket stora garnisoner, med tusentals värnpliktiga. Så det finns alla möjligheter att bedriva en rationell utbildning på de förbanden, även om de i strikt formell mening är vad man brukar kalla solitärer.

Jag har inte alls samma oro som Åke Carnerö i det avseendet.

Anf. 34 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Fru talman! Som svar på frågan varför Högkvarteret har denna åsikt om en huvudplattform tror jag svaret är givet: Ekonomin tillåter inte denna lite bredare bas. Det är precis det som jag har fört fram.

Det finns ju fördelar med att ha dubbla plattformar. Det blir en stimulerande konkurrens om inte annat och en bredare bas för rekrytering. Precis det tycker jag är viktigt när vi går in i framtiden, att ha denna anpassningsförmåga.

Erik Arthur Egervärn tog också upp kristdemokraternas roll i partiöverläggningarna för ett år sedan. Ja, vi ville vara med och ha en bredare överenskommelse. Men varför ändrade sig Centern så plötsligt i de förhandlingarna och ville inte försöka finna en lösning för närtidsproblematiken? Det var ju det som var nyckelfrågan.

Anf. 35 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Fru talman! Återigen, beträffande specialtrupperna och kompetensplattformarna noterar jag bara att det är Försvarsmakten själv som har gjort det här valet.

Dessutom ska man vara medveten om att diskussionen om brigadintegrering eller inte har förts långt innan. Åke Carnerö påstår att det skulle vara en budgetfråga. Den här frågeställningen har funnits inom Försvarsmaktens egen kompetensfär under ett antal år. Nu har man alltså landat i den här bedömningen. Jag noterar bara detta.

Sedan kan jag bara upprepa att Åke Carnerö efterlyser en bred uppgörelse, men kristdemokraterna valde att kliva av Försvarsberedningen. Jag tycker att kommentarer är överflödiga.

Anf. 36 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Vi får höra att Centerpartiet har tagit miljöhänsyn. Erik Arthur Egervärn försäkrar Miljöpartiet om detta. Jag kan bara konstatera att Centerpartiet inte klarar miljöfrågorna. Argumentet om luftströmsförutsättningarna är inte särskiljande mellan F 10 och F 17, tvärtom. Man övar mestadels av tiden i närheten av sin egen flottilj, F 10. Man flyger inte, som felaktigt har sagts, till Östersjön i någon större utsträckning.

Vi vet också att bullerisoleringen är dyrbarare i Ronneby än i Ängelholm, om man vill ned till Naturvårdsverkets och Miljöpartiets långsiktiga mål på 70 decibel. Vi vet att det är i Ängelholm som man har investerat skattepengar i nya energieffektiva byggnader, i moderna tvättanläggningar, motorprovhallar och återvinningsanläggning för Viggensystemet, sådant som helt saknas på F 17.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Det är ett miljödåligt beslut man har fattat från Centerns och regeringens sida när man har valt F 10 i stället för F 17. Ett mer miljöriktigt beslut hade varit som Miljöpartiet föreslår att avveckla verksamheten i Ronneby i stället för i Ängelholm.

Samma sak kan jag konstatera när det gäller kustartilleriet i Karlskrona och kustartilleriet i Stockholm. Återigen har Centerpartiet tagit det förslag som är sämst för miljön, att lägga ned i Karlskrona och behålla i Stockholm. Miljöpartiets förslag hade varit bättre för miljön, att avveckla kustartilleriets verksamhet här i Stockholm, där jag själv bor, och i stället behålla den i Karlskrona. Tyvärr.

Anf. 37 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Fru talman! När det gäller luftfrumsdiskussionen kan jag bara notera att Lars Ångström och jag uppenbarligen inte har suttit på samma sammanträden. Min minnesbild av de redovisningar som har skett i Försvarsutskottet är entydiga på den punkten, dvs. de långsiktiga luftfrumsförutsättningarna är klart bättre i Ronneby än i Ängelholm. Jag återoppar och redovisar den information som har kommit oss till handa i utskottet.

Dessutom kan jag tillägga att såvitt jag erinrar mig är de bullerdämpande åtgärderna på lång sikt mer kostnadskrävande i Ängelholm än i Ronneby. Jag tänker inte fördjupa mig i de enskilda förbandsskiljande, ortsskiljande, argumenten. De finns utförligt redovisade dels i styrgrupps förslag, dels i regeringens proposition. Jag hänvisar till de argument som finns där i det avseendet.

Anf. 38 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Vi har suttit med på samma sammanträden, men luftfrumsförutsättningarna är icke särskiljande på det sätt som Erik Arthur Egervärn försöker göra gällande.

Jag noterar tystnaden i att bemöta de andra argumenten för miljön, det gäller såväl valet av F 10 som valet av KA 2. Det talas över huvud taget inte om dem. Centerpartiet klarar inte av miljöaspekterna i försvarsförslaget tillsammans med regeringen. Det är tragiskt, sorgligt, och det innebär ett sämre beslut än vad det hade kunnat bli.

Anf. 39 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Fru talman! Det är klart att det står ord mot ord huruvida Centerpartiet klarar av sina miljöåtaganden. Jag hävdar precis motsatsen: Det är det vi gör, och det är de miljöargumenten som har funnits med i överläggningarna och förhandlingarna som föregick regeringspropositionen.

Anf. 40 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Det är inte så mycket att kommentera av Erik Arthur Egervärns inlägg. Men Folkpartiet nämndes avseende den materiella förnyelsen, och det är i den frågan vi skiljer oss mest åt.

Erik Arthur Egervärn från Centerpartiet och jag från Folkpartiet liberalerna är i dag glada över utvecklingen i Östersund. Jag nämnde i mitt anförande staden som ett exempel på en garnison, en militär försvarsort, som har lyckats bra – så bör det se ut. Men att ha ett bra försvar i en stad betyder också att man behöver ha materiel.

För ett drygt år sedan kunde vi över en natt – Erik Arthur Egervärn, Centerpartiet, och jag från Folkpartiet liberalerna – komma överens om att täcka ett svart hål i det militära försvaret i 6-miljardersklassen. Vi förstod att det behövdes materiell förnyelse.

Skillnaden mellan oss i dag, Erik Arthur Egervärn, är de 3 miljarder som vi är helt övertygade behövs 2002–2003 för att klara av den materiella förnyelsen – Bamseprojektet, attackhelikoptrar och bestyckning av JAS-planen. Det är att flyga med tomma stolar, som SAS säger, om man inte har full utrustning. Dessa pengar behövs, och där skiljer vi oss åt. Det är sorgligt. Det är en av de viktiga detaljerna i vår olikhet.

Anf. 41 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag har läst på dåligt, men min uppfattning var att Folkpartiets extra pengar är ett s.k. omställningsbidrag och inte alls tänkta för nya materiella resurser. Måhända har jag förstätt fel, och i så fall får väl Runar Patriksson rätta mig i det avseendet.

Runar Patriksson uttryckte i sitt huvudanförande sin stora uppskattning av förslaget. Folkpartiet har inga mer pengar, och man konstaterar att även med Folkpartiets förslag skulle ett antal förbandsnedläggningar i samma storleksordning behöva göras. Man konstaterar också att man är överens med regeringen och Centern om den säkerhetspolitiska analysen och värderingen. Min rekommendation är enkel för Runar Patriksson, nämligen att rösta med förslaget.

Anf. 42 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Ett omställningsbidrag på 3 miljarder till försvaret gör att det kommer loss ytterligare 3 miljarder till försvaret som kan ge möjligheter till materiell förnyelse. Det kan vi inte ha någon delad mening om.

För övrigt håller jag med. Jag sade i mitt anförande att det finns många saker i försvaret där vi är överens, men det finns också en stor skiljaktighet i vissa saker.

Kanske vore det dags för Centerpartiet och Socialdemokraterna att föra upp Natofrågan över vattenytan.

Anf. 43 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Fru talman! Jag avser inte att diskutera Natofrågan från denna talarstol just nu. Jag konstaterar att i dagens säkerhetspolitiska situation är det min och mitt partis bedömning att Sverige bidrar bäst till säkerheten i Nordeuropa genom den militärt alliansfria linjen.

Anf. 44 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Jag är glad att dagens debatt också kommer ut till en stor publik genom TV-utsändningen. Dagens debatt kring det förslag som regeringen och Centerpartiet står bakom är grunden till en stor försvarsreform, som kommer att ge oss ett relevant, riktigt inriktat modernt försvar. Försvarets uppgift är att skydda vårt land mot de väpnade hot som kan uppstå i framtiden.

Nato och Warszawapakten står inte längre mot varandra i vårt lands omedelbara grannskap. Warszawapakten finns inte. Polen är med i Nato. En och en halv miljon soldater har skickats hem. Tusentals kärnvapen

har dragits tillbaka, men Sveriges grannskap är ännu ett riskområde. Kombinationen av kvardröjande rustningar och politisk instabilitet gör det nödvändigt att ha ett försvar som kan skydda oss mot hot, mot väpnade angrepp och mot krig.

Även om risken för storrig mellan Europas nationer sjunker undan vågar vi inte säga att freden är säkrad för alltid. Balkankriget har utkämpats under de tio år som stora delar av Europa har gjort stora framsteg mot en europeisk integration och ökad välfärd. I det europeiska Rysslands utkant – norra Kaukasus – har den ryska statsledningen bekämpat separatism på ett sätt som lagt städerna i ruiner och drivit större delen av civilbefolkningen på flykt.

Vi hoppas att Rysslands nyvalde president Putin ska kunna ge det ryska folket en välförtjänt stabilitet och ökad välfärd på demokratisk grund. Men spåren från Tjetjenien förskräcker.

De ryska väpnade styrkornas operativa förmåga har sjunkit kontinuerligt sedan Sovjetunionens sönderfall. I dag saknar den ryska krigsmakten förmåga att genomföra större offensiva operationer utanför landets gränser. Ryssland är inte Sovjetunionen, och förutsättningarna för att åter skapa den typen av statsmakt och den typen av stridskrafter förefaller inte vara möjliga på kort eller medellång sikt.

Nej, vi vågar ännu inte säga att freden vunnits för gott i Europa. Vi måste hålla vakt ytterligare några generationer innan – förhoppningsvis – våra efterträdare i politiken och samhällslivet kan konstatera att integrationsprojektet har lyckats, att det har omslutit alla Europas stater och gjort krig mellan våra länder otänkbara.

Men vi är inte där ännu. Vårt land måste skyddas mot risken för att väpnade angrepp, dvs. krig, skulle kunna drabba oss. Med begränsade krig menar jag främst angrepp genom luften som, om de riktades mot våra stora befolkningscentrum, skulle innebära stor förödelse för vårt land och vårt folk. Den typen av vapen finns i vårt nära grannskap och skulle i en förändrad politisk situation och i förlängningen av en kris och konflikt kunna sättas in mot oss.

Mot sådana begränsade krig måste vårt försvar ha en beredskap redan i dag. Det är därför vi bygger om försvaret. Mot den förändrade hotbilden behöver vi rörliga förband med bästa möjliga utrustning och vältränade soldater som behärskar den moderna tekniken. Förbättrade ledningssystem baserade på modern informationsteknik är en annan förutsättning för att man ska kunna förutse hoten, överblicka stridsfältet och utöva effektiv ledning. Inom Regeringskansliet måste vi utveckla förmågan att bedöma situationen rätt och fatta de rätta besluten. Förmåga till flexibilitet och anpassning till förändrade omständigheter är av grundläggande betydelse för det nya försvaret.

De egenskaper och förmågor som jag har beskrivit är också det som vi behöver för att delta i europeisk krishantering.

Det internationella läget utvecklas i dag med en dynamik som inte fanns tidigare. Sverige har tillsammans med Finland drivit kravet att det i EU:s grundlag ska framgå att krishantering är en av de viktigaste uppgifterna för EU. Att vi vann gehör för detta i Amsterdamfördraget är början till något nytt. Slutsatserna från de senaste toppmötena är viktiga steg. Humanitära insatser, räddningsverksamhet, fredsbevarande verksamhet, fredsframtvängande åtgärder militärt och civilt är i dag uttalade uppgifter

för EU. Därmed kan vi också fullt ut och i enlighet med FN-stadgan stödja säkerhetsrådets roll för fred och säkerhet.

På det senaste toppmötet i Helsingfors beslutades om att gemensamma konkreta mål ska ställas upp för vilken typ av resurser Europas länder behöver för att effektivt kunna genomföra dessa uppgifter. Regeringens proposition skapar förutsättningar för att Sverige på ett aktivt sätt ska kunna bidra till denna utveckling. Vi utformar nu vårt försvar så att vi med stor bredd kan delta i det europeiska samarbetet och bidra till gemensam säkerhetsfrämjande verksamhet och krishantering.

Jag är övertygad om att konfliktförebyggande och gemensam internationell krishantering kan vara det offensiva sättet att möta de säkerhetspolitiska hoten i dagens Europa.

Fru talman! När regeringen överlämnade propositionen *Det nya försvaret* till riksdagen begärde Moderaterna en bordläggningsdebatt. Det var något som jag bejakade eftersom jag tycker att det är viktigt att den försvarsreform vi nu genomför debatteras i samhället och i riksdagen. I samband med debatten framförde Moderaterna sin kritik mot propositionens inriktning och regeringens ambition inom försvarsområdet. Vid det tillfället fanns endast regeringens och Centerpartiets förslag att debattera utifrån. När vi i dag debatterar finns alla partiers förslag på hur försvaret bör förändras eller inte förändras här.

Det samlade intrycket av partimotioner och utskottsbehandling är att regeringen har ett brett stöd för sin politik och att det framför allt är Moderaterna men även Miljöpartiet som avviker. Mot denna bakgrund är det inte så konstigt att Moderaterna begärde en bordläggningsdebatt. I dag ska man redovisa sitt alternativ – ett alternativ som innebär ett bevarande av det gamla invasionsförsvaret, ett avståndstagande från Försvarsmaktens framtida målbilder och en finansiering av de internationella uppgifterna över biståndet.

Miljöpartiet är alltså det andra partiet som också redovisar en stor avvikelse från den nu liggande propositionen. Att Miljöpartiet är ett parti som är emot allt vad militärt försvar innebär vet vi alla. Man har alltid redovisat denna uppfattning klart och tydligt, vilket är hedrande. Men det har samtidigt inneburit att Miljöpartiet diskvalificerat sig från möjligheten att delta i utformningen av det framtida försvaret.

Trots denna inställning har Miljöpartiet det senaste halvåret agerat som förbandsräddare. Man har lovat förändringar i den av regeringen och Försvarsmakten föreslagna grundorganisationen. Genom att på detta sätt spela på människors känslor har Miljöpartiet använt det svåra avvecklingsarbetet för att vinna poänger, utan att i sak bejaka den verksamhet som dessa människor med stolthet arbetar med. Det enda parti som till slut lockades med i detta spel var Moderaterna, och det är på något sätt symtomatiskt för denna process.

Fru talman! Den socialdemokratiska regeringen har tillsammans med Centerpartiet och i nära dialog med Försvarsmakten utarbetat ett förslag till ny inriktning för det militära försvaret. Det är en svår och genomgripande process, som är nödvändig för att Sveriges försvar ska vara relevant, modernt och anpassat till dagens förändrade krav samt ha en inbyggd anpassningsförmåga att följa utvecklingen i framtiden.

De största förändringarna sker i armén. Den gamla mobiliseringsarmén avvecklas nästan helt. Vi organiserar sex brigadledningarna med för-

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

måga att leda insatsförsvarets markstridsbataljoner. Brigaderna kommer att utformas beroende på vilka uppgifter som ska lösas, och under brigaderna organiseras ett stort antal bataljoner.

Omsättningstakten av värnpliktiga kommer att vara stor i dessa moderna förband. Huvuddelen av dem som genomför sin värnplikt kommer att vara organiserade i insatsförsvaret endast ungefär fem år, vilket är en halvering jämfört med i dag. Med arméns insatsförband skapar vi en förmåga att möta väpnade angrepp, samtidigt som vi skapar förutsättningar för att genomföra internationella insatser.

Hoten från luften kommer att vara ett av de mest troliga hoten för att tvinga Sverige till politiska eftergifter inom överblickbar framtid. För att möta detta hot kommer vi i första hand att satsa på flyget och Europas modernaste stridsflygsystem, Gripen. Med de 204 beställda flygplanen kommer Sverige under lång tid att förfoga över ett mycket slagkraftigt flygvapen. Tillsammans med det nyligen levererade radarspanningssystemet Erieye har vi förmåga att upptäcka och bekämpa fientliga intrång i hela vårt luftterritorium.

Marinen organiseras i två ytstridsflottiljer med tolv moderna ytstridsfartyg och en ubåtsflottilj med fem ubåtar. Därmed skapas förmåga till uthållig marin närvaro i våra farvatten i samband med kriser och konflikter. Kustartilleriet organiserar en amfibiebrigad med tre mycket kapabla amfibiebataljoner. Vi organiserar även två helikopterbataljoner.

Det innebär att ett stort antal nya förbandssystem byggs upp. Det handlar om NBC-insatsstyrkor och IT-förband för att möta den typen av krigföring samt en luftburen bataljon som med helikoptrar eller liknande snabbt ska kunna vara på plats i ett krisområde.

Denna mycket kapabla organisation kompletteras med förband i de nationella skyddsstyrkorna. Den moderna Försvarsmakten kommer att utveckla nya ledningssystem anpassade för dagens och morgondagens krav.

Framtidens försvar kommer att präglas av flexibilitet, förmåga till anpassning, hög teknisk nivå och kompetent personal. Grundorganisationen har en viktig roll i anpassningsdoktrinen. Genom att vi har moderna förband, som vi övar med moderna vapensystem, ökar kompetensen och vår förmåga att möta framtidens hot. Vi har prioriterat övning i stället för kaserner, moderna vapensystem i stället för gammal utrustning, förband med både internationell och nationell förmåga före förband med endast nationell inriktning.

Fru talman! Propositionen och morgondagens beslut är viktiga för försvaret. De sätter ramarna och anger inriktningen, men reformarbetet fortsätter i alla delar. Frågor som rör det civila försvaret, materiel- och personalförsörjningen samt de frivilliga försvarsorganisationernas framtid och plikten är centrala frågor inför nästa proposition. Genom arbetet i Försvarsberedningen finns en möjlighet till konstruktiva samtal om framtiden, och det är min förhoppning att uppnå en bred dialog i detta forum.

Vissa bedömare hävdar att det är ett för litet försvar, att vi inte kan försvara oss mot angrepp och att vissa delar av vårt land skulle lämnas oförsvarade. Detta är helt felaktigt. Den försvarsproposition som regeringen nu med stöd av Centerpartiet lägger fram för riksdagen innebär ett toppmodernt försvar med en förmåga att avskräcka från väpnad aggression i dag och med en flexibilitet att möta en framtida förändrad hotbild.

Fru talman! Jag ber att få tacka försvarsutskottet för det arbete som utskottet har gjort, och regeringen kommer självfallet att följa de hemställningar som utskottet redovisar till regeringen.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Anf. 45 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Fru talman! Först vill jag passa på att gratulera försvarsministern till ett gott humör och en aldrig sinande trosvisshet. Jag vill också gratulera honom till hans konstnärskap. Det är snarast disciplinen skönmålning som jag skulle vilja framhålla som hans specialitet.

Sanningen är att detta försvarsbeslut i mycket stor utsträckning är ett resultat av vad vi har och det möjligas konst och inte på något sätt präglas av det nytänkande och den reformering som försvarsministern vill göra gällande.

Försvarsministerns beskrivning av moderat försvarspolitik är också fullständigt felaktig. Vi är inte anhängare av den mobiliserande massarmé som nu blir kvar i miniformat. Den insatsorganisation som försvarsministern beskriver är ingenting annat än samma hemförlovade och förrådsställda organisation som vi har haft tidigare. De verkligen djärva greppen för att åstadkomma en aktiv stående organisation som kan verka i dagens och morgondagens säkerhetspolitiska miljö saknas fullständigt i regeringens förslag.

Jag är inte anhängare av ett jätteförsvar som finns i förråd eller där soldaterna är hemförlovade. Jag är anhängare av ett försvar som kan användas. Vi har i vår partimotion som var och en kan läsa men som försvarsministern förefaller ha studerat endast översiktligt inte föreslagit ett försvar som i alla hänseenden är större. Tvärtom har vi valt att satsa mycket tydligt på framför allt de kvalificerade delarna. Låt mig bara nämna ett exempel. Vi föreslår 10 aktiva bataljoner i stället för de 16 insatsbataljoner som mer liknar den gamla krigsorganisationen. Det skulle göra en avgörande skillnad. Det skulle göra Sverige till en stark säkerhetspolitisk aktör.

Jag har slutligen en kommentar till försvarsminister. I all denna skönmålning saknar jag en konkret beskrivning av satsningarna på de lednings- och informationssystem som verkligen behövs för att få samman alla de verkansdelar som i stor mängd finns i det svenska försvaret. Här är det avsaknaden av ekonomiska medel som kräver en kommentar. Försvarets investeringsplaner fram till 2009 innehåller inte de medel som behövs för att man ska få en helhet, ett sammanhang och en balans. Det är den största svagheten i detta försvarsbeslut.

Anf. 46 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Fru talman! Framför allt när det gäller arméstridskrafter blir det en förändring som jag tror många egentligen ser som mycket betydelsefull och till det bättre. Vi kommer att ha ett system baserat på värnplikt, som innebär att vi kommer att inkalla människor utöver dem som är ineliggande för grundutbildning om vi måste höja beredskapen eller förbereda oss för väpnat angrepp. Men vi inkallar soldater och reservofficerare till stöd för de yrkesofficerare som bemannar förbanden, som har mycket hög utbildning. Det innebär att dessa arméförband kommer att kunna användas omedelbart – någonting som jag tror att de flesta som känner

Det nya försvaret

det svenska systemet har haft tvivel om när det gäller det stora armésystem som förblivit oreformerat i dessa hänseenden.

Får jag på den andra punkten säga att det i den materielplan som finns finns betydande utrymmen som gör att vi efter en omsorgsfull process kan välja vilken nivå och vilken omfattning på information om förändringar i omvärlden och stridsområdet som vi vill ha. Därefter ska vi omedelbart kunna leda samtliga förband.

Anf. 47 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Fru talman! Försvarsministerns inlägg avseende arméstridskrafternas framtida organisation vidimerar egentligen bara det jag sade. Det är en organisation som i oerhört stor utsträckning liknar den gamla. Det är en hemförlovad förrädsställd organisation, förhoppningsvis med en något högre beredskap på grund av den snabbare förbandsomsättningen. Men i grunden är det ett oreformerat försvar. I grunden har inte de åtgärder som behövs för att åstadkomma hög insatsförmåga faktiskt vidtagits.

I den andra fråga som försvarsministern tog upp vill jag ge kammarens ledamöter och TV-tittarna en sakupplysning. I de materielanskaffningsplaner som gäller fram till 2009 finns 68 miljarder för åren efter 2004. Av dem är det 5 miljarder som är ett fritt utrymme, alltså ungefär 1 miljard om året. Jag kan avslöja för kammarens ledamöter att 1 miljard om året fem år framåt är att betrakta som felräkningspengar. Är det försvarsministerns förhoppning att det är de pengarna som ska stå för förnyelsen och den nödvändiga satsningen på lednings- och informationssystem? Då är jag rädd att försvarsministern kommer att bli mycket besviken.

Anf. 48 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Fru talman! Den arméstruktur som kommer att träda fram kommer inte att baseras på ett yrkesförsvar. Det är riktigt. De befolkningsstora länderna Storbritannien, Frankrike och andra har valt den linjen. Det är ingenting för oss, med vår ganska ringa befolkning och vårt stora land. Vi behöver i varje läge basera oss på ett värnpliktsförsvar, kompletterat med professionella reservofficerare. Möjligheterna att omedelbart genomföra uppgifter kommer att öka.

Jag tror för min del att de nordiska länderna i detta avseende kommer att välja en väg som skiljer sig från den väg som en del av de befolkningsstora europeiska länderna, liksom Förenta staterna, har valt.

På materielsidan är det så att vi har en ökning av våra insatser för forskning och teknikutveckling. Det innebär att vi mot bakgrund av det minskade behovet av att göra rent militära applikationer har möjlighet att använda civila produkter på ett sätt som gör att vi kan nå längre än vad man har trott under de senaste årtiondena, när rent militär teknologi till mycket höga kostnader har varit vägen framåt.

Anf. 49 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag är förvånad över att försvarsministern här i Sveriges riksdag och i direktsänd television far med osanningar. Försvarsministern påstår att Miljöpartiet är emot allt militärt försvar. Försvarsministern vet att det icke är sant. Visserligen är vi av uppfattningen att det invasionsförsvar vi har haft behöver minskas kraf-

tigt, men det är ju också försvarsministerns uppfattning nu för tiden. Som ett exempel vill jag säga att det förra året var Miljöpartiet som agerade för att Sverige skulle ställa mer militär personal till FN:s förfogande i Kosovo än vad försvarsministern själv föreslog. Att hävda att Miljöpartiet är emot allt militärt försvar är icke sant. Det vet försvarsministern.

Försvarsministern påstår också att Miljöpartiet har agerat förbandsräddare. Men kvarstår gör ju det faktum att vi för varje förband som vi har pekat på och sagt att man bör behålla också har pekat ut ett annat förband att avveckla. Vi förbehåller oss rätten att ha en egen uppfattning om vilka förband som är lämpligast att avveckla. Det är bättre att avveckla F 17 än F 10. Det handlar inte om att vara förbandsräddare utan om att få ett så bra försvarspolitiskt beslut som möjligt.

Om det vore så att regeringen alltid hade rätt skulle vi inte behöva ha någon riksdag, men vi kanske har olika syn på demokratin, försvarsministern och jag.

Försvarsministern hävdar också att Miljöpartiet är avvikande. Det stämmer i den bemärkelsen att vi ligger före. Det nämnde jag tidigare. Försvarsministern har ju själv bekräftat Miljöpartiets politik på flera punkter, t.ex. när det gäller att förändringarna borde ha inletts långt tidigare. Det är precis det Miljöpartiet har sagt under hela 90-talet. Försvarsministern skriver själv att Försvarsmakten ytterligare bör utveckla möjligheterna att driva ett aktivt internationellt försvarsmiljösamarbete. Det är precis vad Miljöpartiet har sagt under hela 90-talet. Försvarsministern har sagt att det ekonomiska trycket var bra. Det är precis det Miljöpartiet har skapat.

Så visst är vi avvikande. Vi ligger före och blir bekräftade fem, sex, sju eller åtta år senare av försvarsministern.

Anf. 50 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Fru talman! Vilken trovärdighet har ett parti som kämpar för att behålla regementen och flottiljer, när det samtidigt vill lämna samspelet nationer och folk emellan helt utan militära medel? Vilken trovärdighet har det? Det är det kärnpunkten handlar om.

Inriktningen är hela tiden att det vi håller på med i det militära inte har någon mening. Det kommer aldrig att komma till användning. Det bör inte komma till användning. Ändå går man in och försöker, tillsammans med partier som har en helt annan ståndpunkt som grundinställning, hitta andra kombinationer av flottiljer och regementen.

Det är det som är kärnpunkten. Miljöpartiet har av svenska folket fått en röst i Sveriges riksdag – självklart. Och jag är glad att in i detalj ständigt redovisa i Sveriges riksdag vad regeringen och Centerpartiet är överens om. Det finns ingenting annat än att hela tiden föra dialogen här i Sveriges riksdag.

Anf. 51 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Försvarsministern hänger sig återigen åt att fara med osanning då han insinuerar att Miljöpartiet är för en fullständig och omedelbar avveckling av all militär verksamhet, för han vet att så inte är fallet. Miljöpartiet har på flera punkter föreslagit avveckling av andra förband än regeringen. Det är inte en uppfattning som enbart Miljöpartiet har givit uttryck för. En lång rad sakkunniga har stött argumentationen i

flera fall. Det gäller t.ex. kustartilleriet och valet att lägga ned i Karlskrona och behålla i Stockholm, som av flera har betecknats som ett extremt dåligt val av regeringen. Samma sak är det med flygflottiljsfrågan. Det är en lång rad både inom militären och utanför som har kommit fram till samma ståndpunkt som Miljöpartiet.

Jag tycker att det är en beklämmande syn på demokratin som försvarsministern ger uttryck för när han ger intryck av att regeringen klarar det här helt själv utan att någon ifrågasätter regeringens ståndpunkter. Demokrati bygger ju på att det är många som ifrågasätter och tillsammans försöker fatta ett bättre beslut. Det är därför vi har Sveriges riksdag, även om det för försvarsministern tycks vara bekvämare utan.

Anf. 52 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Fru talman! Ingen har varit mer angelägen än jag om att få en dialog och redovisa detta i utskottet i alla hänseenden. Jag har bett mina medarbetare, och jag har uppmanat högkvarterets företrädare, att ständigt gå till försvarsutskottet – om så begärs också till utrikesutskottet eller näringsutskottet – och redovisa allt i detalj om vad som är våra bevekelsegrunder. Det är min ständiga iver att ha en dialog mellan regeringen och Sveriges riksdag.

Kärnpunkten handlar ju om att ett parti som står på den grundläggande ståndpunkt som Miljöpartiet gör vill gå in i och bryta det här. Vi menar att det här handlar om avvägningar gällande samtliga stridskrafter, ledningsförmågor och system som bygger under hur ett effektivt försvar ska hanteras. Det är då den grundläggande trovärdighetsfrågan måste ställas. Det är det som jag, regeringen och, glädjande nog, många i denna kammare i dag har gjort.

Anf. 53 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Fru talman! Försvarsministern säger att vi måste fortsätta att hålla vakt och att vi måste fortsätta att skydda vårt land. Vid den här ominriktningen menar jag att kristdemokraternas förslag tillgodoser just detta genom att vi övar i stället för att bevara kaserner, för att citera försvarsministern. Vi gör stora investeringar i utbildningen. Men varför frångås då garnisonstanken, som ledamöterna i Försvarsberedningen var överens om i början av förra året?

Det var vi just för att vi skulle kunna ha en kontinuerlig övningsverksamhet i en mindre organisation. Vi skulle alltså göra det bästa möjliga i nuvarande läge. Jag menar att man nu frångår det här och inte tillgodoser den utvecklande organisation som vi skulle kunna ha. Övningar är ofta budgetregulatorer. Det gör mig orolig när försvarsministern nu betonar övning. Jag delar den synen, men ofta är det så att högkvarteret bara har möjlighet att dra in övningar för att kunna spara pengar.

Dessutom tar försvarsministern upp det här med uthållig marin närvaro. Vi har en 274 mil lång kust. Men varför vill man då inte ha någon som helst permanent basering på Västkusten? I Östersjön, självfallet, men varför inte på västerhavet? Inte ens under det kalla kriget drog vi bort förband från Västkusten. Nej, fram för kustkorvetter till Västkusten!

Anf. 54 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Fru talman! Jag vill understryka att jag anser att Kristdemokraternas motion, som den lades fram, ligger nära regeringen och Centerpartiet i många hänseenden. Jag välkomnar om Kristdemokraterna vill söka en väg tillbaka till Försvarsberedningen och fortsätta en konstruktiv dialog.

Jag vill också säga att övningar prioriteras. Jag har varit utomordentligt tydlig i mina dialoger med överbefälhavaren när det gäller hur positivt jag värdesätter att det i ÖB:s förslag finns utrymme för detta. Jag är också positiv till att både vi och ÖB binder sig för att varje år genomföra ett utbildningsprogram som leder till att vi får fram en ny brigadstruktur varje år och att vi därigenom varje år kan genomföra omfattande slutövningar – självklart för alla de stridskraftstyper vi har.

Beträffande Västkusten vill jag säga att i regeringens förslag, som grundas på ÖB:s förslag, finns det möjligheter att ha flottans förband kanske halvårsvis på Västkusten. Vad vi inte gör är att bygga upp en serviceorganisation för detta. Ytstridskrafterna kommer i successivt ökad utsträckning att bestå av de all round-fartyg som kustkorvetterna är. Det innebär att vi kommer att ha en uthållig, högkompetent närvaro av flottans ytstridsfartyg på Västkusten.

Anf. 55 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Fru talman! Den kontinuerliga övningsverksamheten är viktig. Där sitter bl.a. kompetensen och anpassningsförmågan. Det kräver ju stabilitet och långsiktighet i ekonomin. Jag är orolig för att Socialdemokraterna nu vill övertyga ÖB om att det finns pengar för övningsverksamhet. Vid en ekonomisk organisation där man vill spara pengar riskerar detta att falla med en gång. Då drar man in övningsverksamheten. Jag är alltså orolig för detta. Vårt förslag hade bäddat för en annan kontinuerlig övningsverksamhet dagligen och för samarbete över truppergränserna. Vi tror att den lärande organisationen bättre hade tillgodosett framtidens krav.

När det gäller marin närvaro på Västkusten tycker jag att det är lite märkvärdigt att tredje ytstridsflottiljen i Karlskrona då och då ska skicka upp fartyg för att markera, alltså visa flagg, på Västkusten. Varför inte permanent basera en begränsad del, ett litet fartygsförband, på Västkusten för att vi året runt ska kunna ha möjligheter för tidiga insatser?

Anf. 56 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Fru talman! De tolv ytstridsfartyg som vi kommer att ha kommer att ha ett större stridsvärde än de fartyg som vi har fler av i dag. Men det är klart att det också blir bättre ekonomi när det gäller underhåll med färre fartyg. Det betyder att vi måste hushålla med våra bas- och serviceresurser.

Jag vill också säga att övningsverksamheten, liksom förberedelse av förmåga till internationell verksamhet, hör till det som vi ska värna om när vi genomför det kommande beslutet. Min avsikt är att gå vidare med de utgångspunkter vi hade när vi hade våra partiförhandlingar för lite drygt ett år sedan. Vi räknade då lågt på möjliga besparingar och högt på möjliga kostnader. Överbefälhavaren kan konstatera att under de månader som har gått har det snarare blivit lite bättre prognoser.

Jag vill understryka att regeringen icke har tagit ställning till det som kom in i början av mars till regeringen, olika underlag inför framtiden. De frågorna går vi nu igenom. Det gäller frågan om de kostnader som ligger, och vi avser att återkomma till riksdagen i en fortsatt dialog där vi icke kommer att göra några avvägningar som vi inte redovisar för riksdagen.

Anf. 57 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! Sverige står nu inför det mest genomgripande försvarsbeslutet i modern tid, ett beslut som för överskådlig tid kommer att bestämma vår förmåga till väpnat angrepp. Om riksdagen i morgon bifaller hemställan i försvarsutskottets betänkande kommer vi att få Nordens minsta armé samtidigt med ett överambitiöst flygvapen. Denna markanta obalans går oundvikligen ut över försvarets folkliga förankring, ett begrepp som utgjort och fortfarande utgör grundbulten i svensk försvarsfilosofi.

Obalansen inom försvarsstrukturen är särskilt allvarlig i vårt land med vidsträckt landyta och långa kuster. Erfarenheterna av tidigare väpnade konflikter har visat att inte något enda land har kunnat försvaras enbart från luften. Om det inte finns tillräckligt stora och uthålliga arméstridskrafter är utsikterna till framgång mycket små.

Det vägval som utskottsmajoriteten nu på ÖB:s inrådan gjort innebär en enorm kapitalförstörelse samtidigt som vår försvarsförmåga kraftfullt reduceras. Mediernas rubriker har talat om en halvering av det svenska försvaret, men i verkligheten reduceras arméns krigsorganisation betydligt mer.

Innan jag mer konkret går in på innehållet i betänkandet avser jag, fru talman, att redovisa min syn på handläggningen av den s.k. ominriktningen av försvaret. Enligt min mening är hela underlaget undermåligt, och det är faktiskt ovärdigt att lägga på riksdagens bord. Dessutom måste hela handläggningen av ärendet betraktas som något av ett demokratiskt underskott. Jag ska förklara varför.

När den parlamentariska försvarsberedningen tillsattes tvingade statsministern igenom att hans närmaste tjänsteman på UD skulle bli ordförande. Anledningen till att en tjänsteman blev ordförande i den parlamentariska beredningen kan man bara sia om. Men en inte alltför djärv gissning eller uppfattning är att statsministern ville säkerställa att omvärldsanalysen skulle sammanfalla med den i förväg beslutade ekonomiska nivån. Resultatet tyder i varje fall på detta.

Socialdemokraternas kompromisslösa hållning i den långsiktiga säkerhetspolitiken präglades mer av lättsinne än av realistiska bedömningar, vilket tvingade moderaterna att dra sig ur beredningens fortsatta arbete. Centerpartiet ställde upp, och därmed blev minoriteten något större.

Styrgruppens förslag till grundorganisation visade sig i ett antal avseenden inte följa regeringens direktiv, och då började hela havet storma ute i stora delar av vårt avlånga land. Sammanhållna garnisoner splittrades, ökat antal solitärer och ökade investeringar på kvarvarande förbandsplatser, vilket står helt i strid med regeringens direktiv. Den politiska förankringen eller byteshandeln mellan socialdemokrater och centerpartister hade emellertid godtagits av Överbefälhavaren som kommenterade tyst på sina medarbetare, och därmed har demokratins spelregler

åsidosatts, eftersom vi inte säkert vet vad professionen egentligen ville och vilket förslag man egentligen stod bakom.

Detta visar enligt min mening något av en demokratisk dekadens som är förödande för trovärdigheten när det gäller så viktiga beslut och som berör så många. De försvarsanställdas förtroende för försvarsledningen och vissa politiker saknas i dag, och en ny ÖB kommer att ha en mycket stor och viktig uppgift, nämligen att återskapa någon form av förtroende.

Socialdemokraternas och Centerns inblandning i Försvarsmaktens arbete och ÖB:s munkavle på dem som haft alternativa förslag är enligt min mening exempel på hur demokratin åsidosatts eller i varje fall nagats i kanten ordentligt.

Uppgiften som framkommit i dag om ÖB:s rundringning under de senaste dagarna innan utskottet hade slutjusterat sitt betänkande är också högst anmärkningsvärd.

Fru talman! Även om vi avvisar propositionen i dess helhet, tar jag mig friheten att ha synpunkter på innehållet.

Försvarsmakten har under givna förutsättningar som Socialdemokraterna och Centern förelagt lagt fram ett förslag som regeringen kompletterat med ytterligare uppgifter. Det leder till ett ökat antal officerare och civilanställda, fler värnpliktiga, fördubblad utlandsstyrka och väsentligt större nyinvesteringar än beräknat, vilket innebär att den beslutade anslagsramen redan bågmar.

Redan när propositionen avlämnades stod det klart att egentligt ekonomiskt underlag för förslaget saknades. Regeringen lutade sig mot det material som Försvarsmakten presenterade i maj förra året, efter någon månads snabbutredning. Visserligen har detta kompletterats i utskottet men är enligt Överbefälhavaren behäftat med vissa osäkerheter.

Efter 1996 års försvarsbeslut tog det bara någon månad innan man upptäckte de svarta hålen. Nu är det fråga om hur många månader det går efter detta försvarsbeslut, eller om det kan bli ett helt år.

Avvecklingen av försvaret i norra Sverige med ett minimum av nödvändig vinterutbildning liksom flygvapnets organisation, där regeringens förslag allvarligt hotar såväl omskolningen från Viggen till JAS samtidigt som pilotutbildningen raseras, får givetvis negativa konsekvenser på vår förmåga.

Utvecklingen mot allt färre främst arméförband i större garnisoner med verkliga möjligheter till samövning rivs nu upp, vilket också är en stor svaghet. I några avseenden, t.ex. nedläggningen av Ångermanlandsbrigaden NB 21, flyttningen av Norrlands trängkår T 3, nedläggningen av Hässleholm MekB 8 och F 10 i Ängelholm, kastas dessutom nyligen gjorda miljardinvesteringar bort samtidigt som skattebetalarna får betala dubbelt genom dels nedskrivningar av statskapitalet, dels stora nyinvesteringar på de platser där försvaret föreslås vara kvar.

Fru talman! När det gäller F 10 är det särskilt anmärkningsvärt. De senaste årens gjorda investeringar om ca 350 miljoner kronor kastas över bord, och minst motsvarande måste nu investeras på annan plats. Det är ett ansvarslost resursslöseri.

På F 10 finns nu hälften av landets JAS-tekniker, och snart påbörjas utbildningen av flottiljens andra hälft av JAS-piloter. Om F 10 läggs ned måste allt byggas upp på annan plats. Det innebär förseningar och fördyringar i miljardklassen av JAS-projektet.

Prot.

1999/2000:88

29 mars

Det nya försvaret

Det är också märkligt när det gäller Ängelholm. Överbefälhavaren – det vet de flesta som är här i kammaren – tyckte ända fram till sent på hösten att Ängelholm borde vara kvar av försvarsskäl. Flygvapeninspektörerna har sagt samma sak i utskottet. De anser att Ängelholm borde vara kvar. Den förre flygvapenchefen har också uttalat samma sak. Likväl är förslaget nu att det ska lägga ned. Hela Sveriges flygvapenledning har en annan uppfattning, men likväl ska det läggas ned. Det är i högsta grad anmärkningsvärt.

Ett annat exempel är förändringen av helikopterorganisationen. En fullt utbyggd modern helikopterflottilj i Boden med nybyggda hangarer för den nya generationens helikoptrar lämnas, eller minskas i varje fall kraftigt, medan motsvarande investeringar nu måste göras på Malmen i Linköping.

I utskottet har informationen från högkvarteret varit att helikopterorganisationens förändring inte skulle innebära någon merinvestering. När man sedan läser organisationsförslaget från chefen för helikopterflottiljen kan man konstatera att det rör sig om mycket stora investeringar, förmodligen 200–300 miljoner, alltså ännu en gång dubbla budskap när det gäller ekonomin, och det är i högsta grad anmärkningsvärt.

Fru talman! Sammantaget kommer de föreslagna förbandsnedläggningarna att innebära en nedskrivning av statskapitalet med drygt 1,5 miljarder kronor. Dessutom kommer investeringarna på kvarvarande platser att väsentligt överstiga detta belopp. Eftersom förslaget inte på något sätt ger bättre produktionsförutsättningar är detta det politiska pris som Socialdemokraterna och Centern har ansvaret för.

Hur ska vi kunna försvara hela vårt avlånga land? I Boden finns i dag Sveriges största garnison med MekB 19 och samtliga specialtrupper. Men majoriteten är nu beredd att splittra den sammanhållna och effektiva garnisonen. Den nödvändiga vinterutbildningen kommer ned på en helt oacceptabel nivå.

Sveriges enda landgräns österut – 60 mil lång, från Haparanda till Karesuando – lämnas nu utan militär närvaro. Många hemvärnsmän har på grund av nedläggningen av I 22 i Kiruna lämnat in sina vapen och övrig utrustning. Det är just dessa hemvärnsmän som Försvarsmakten och utskottsmajoriteten har förlitat sig på i de här områdena. Norrbottningarna kan konstatera att talet om att hela Sverige ska försvaras inte längre gäller.

Försvarsministern skrev i ett inlägg i Svenska Dagbladet den 21 januari och han har upprepat det återigen: Det försvar vi nu skapar kommer att vara av högsta europeiska nivå – ett toppmodernt försvar som kan anpassas till den hotbild som råder. Vi kan försvara hela landet.

Ett sådant påstående måste vara ägnat att vilseleda våra medborgare. Det är inte många som jag träffat som jag anser kan ställa upp bakom ett sådant uttalande.

En försvarsmakt som dras ned till mindre än hälften är knappast bäst i Europa. Enligt sakkunniga officerare kan ej Sverige försvara hela landet. Vi kan inte försvara hela vårt territorium. En fråga som måste ställas till försvarsministern är följande: Är detta ägnat att vilseleda våra medborgare eller är det fråga om okunnighet?

Fru talman! Underlaget för detta betänkande har så stora brister att det bör i sin helhet avslås. Socialdemokraterna och Centerpartiet har inte

vinnlagt sig om, eller ens försökt, att få en samförstånds lösning i en för landet så viktig fråga. Det handlar om en alltför lättsinnig säkerhetspolitik, en krigs- och grundorganisation med inbyggda konflikter och en ekonomisk anslagsram som redan sprängts. Detta är inte värdigt att tas beslut om, utan det borde återförvisas.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1. Skulle den falla, skulle vi alltså inte få gehör för reservation 1, yrkar jag bifall till reservation 16 under samtliga moment och till reservation 25.

Anf. 58 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja beröra två saker i Olle Lindströms anförande. Först och främst underkänner han förslaget och påstår att ÖB har blivit utkommenderad att gilla detta. Men det är minst sagt en ganska förbluffande formulering. Vad Olle Lindström därvidlag förbiser är att grundstrukturen i fråga om det försvarsbeslut som vi är på väg att fatta är kommen från ÖB och högkvarteret.

Som jag sade tidigare i mitt huvudanförande och även i tidigare replikskifte gick ÖB för några år sedan ut med de s.k. A-, B- och C-förslagen. A-förslaget var ett tekniktungt förslag och det är ju det förslaget som är huvuddelen i underlaget från den 19 maj som sedan låg till grund för regeringens proposition. Det är alltså något halsbrytande när Olle Lindström påstår att det skulle vara en sorts politisk klåfingrighet som ÖB kommenderats ut att gilla. Kanske är det snarare nästan tvärtom, dvs. att politikerna har accepterat och förstått det budskap som ÖB gav redan i de s.k. A-, B- och C-förslagen.

Olle Lindström säger att inte hela landet kan försvaras därför att I 22 avvecklas i Kiruna men där kan väl Olle Lindström inte riktigt allvar. Vi har ju begreppet rörlighet. Hela landet ska givetvis fortfarande försvaras men inte nödvändigtvis genom att det finns regementen i vartenda län och landskap.

Anf. 59 OLLE LINDSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är klart att jag förstår att Erik Arthur Egervärn försöker komma undan frågan om vem som står för beslutet. Men för alla här är det känt att överbefälhavaren vid samtliga tillfällen har redogjort för att det här förslaget är framtaget under givna förutsättningar. De givna förutsättningarna lade Socialdemokraterna och Centern fram redan när man i förväg beslutade om en ekonomisk nivå och dessutom tog ifrån försvaret ett antal miljarder under hösten 1997.

Därför är det självklart att jag lägger ansvaret på Socialdemokraterna och Centern, som lagt sig i också Styrgruppens förslag och gjort, som jag kallar det, byteshandel – rätt eller fel, men så är det. Det visar också att man lite grann har kringgått det grundförslag och de direktiv som fanns. Därför får Socialdemokraterna och Centern ta ansvaret. Det är utifrån era givna förutsättningar som ÖB och Försvarsmakten varit tvungna att lägga förslag.

Anf. 60 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Fru talman! Det där är inte riktigt sant, Olle Lindström! Ja, i och för sig är det sant att Socialdemokraterna och Centern har ansvaret för det beslut som vi är på väg att fatta – plus eventuellt några fler. Det är alltså

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

helt riktigt, och det ansvaret tar vi. Men när Olle Lindström säger att vi har ansvaret för grundstrukturen får jag notera att så inte är fallet.

Ursprungsidén – exempelvis beträffande markstridskrafternas volym och dimensionering – finns beskriven i ÖB:s A-förslag och det var inte på något vis ett politiskt dokument, utan det var ett rent förslag grundat på en militär sakkunnig bedömning av de framtida stridskrafternas utformning. Det är alltså detta A-förslag som i dag är grunden vad gäller underlaget från den 19 maj och regeringens proposition, i det här speciella fallet avseende markstridskrafternas volym.

Anf. 61 OLLE LINDSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är klart att det är Försvarsmaktens förslag men det utarbetades utifrån den ekonomi, den ram, som var beslutad redan i förväg – t.o.m. innan Försvarsberedningens arbete sattes i gång. Bara det är ju ett stort fel i metodiken som helhet. Man kan inte ha ett system där man i förväg talar om hur mycket det får kosta och vi sedan ska bedöma säkerhetspolitiken. Erik Arthur Egervärn måste väl ändå kunna erkänna att de givna förutsättningarna låg till grund för det förslag som nu föreligger. Annars hade det ju kunnat se helt annorlunda ut.

Vi vet att det på högkvarteret finns många som har en helt annan uppfattning om vad som behövs för det svenska försvaret än vad som nu ligger. Grunden i det är de givna förutsättningarna, Erik Arthur Egervärn!

Anf. 62 STIG SANDSTRÖM (v):

Fru talman! Vänsterpartiet välkomnar det försvarsbeslut som vi ska fatta i morgon. Beslutet innebär en betydande strukturreform. Ekonomiska resurser kan överföras från den militära sektorn till den sociala. Personella resurser kan frigöras i en lågproduktiv bransch och föras över till mer högproduktiva branscher. På så sätt blir beslutet även tillväxtfrämjande i positiv mening. Vi lägger nu grunden för ett smalare men vassare försvar, som Folkpartiet älskar att formulera sig.

Överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centern och Vänsterpartiet innebär också, förhoppningsvis, ett stopp på det ekonomiska lättsinnet inom Försvarsmakten och en mer realistisk syn på den miljardslukande JAS-satsningen.

Utskottet konstaterar att JAS-beställningen i förhållande till de dimensionerande uppgifterna innebär en överkapacitet och att det framtida behovet ska bestå i åtta divisioner JAS 39 Gripen organiserade vid fyra flottiljer.

Översatt från militära termer innebär det att riksdagen nu klart uttalar att behovet av JAS-plan inskränker sig till 128 stycken, vilket ska ställas mot den innevarande beställningen på 204 plan. Indirekt innebär det också ett erkännande av att man har gjort en felbedömning vid de föregående tre JAS-beställningarna.

Hur man ska hantera överbeställningen på 76 JAS-plan har inte kunnat lösas i detta skede utan kommer säkert att bli en viktig uppgift för kommande riksmöten.

Fortfarande återstår 75 miljarder att lösa in på JAS-notan – en bindning på drygt 7 miljarder kronor/år i tio år framåt! Förhoppningsvis kan riksdagsbeslutet bli en moralisk-etisk tankeställare till IG JAS-gruppen.

Vill man verkligen pracka på svenska folket en överbeställning som detta inte är intresserat av?

I vilket fall som helst bör det vara en tydlig signal till Försvarmakten och det försvarsindustriella komplexet att det nu får vara slut på lättvinda och ekonomiskt oansvariga försvarsbeställningar som går ut över en sund försvarspolitik.

Ty även om beslutet kommer att gå i rätt riktning återstår mycket att göra åt de tre grundproblem som Försvarmakten länge lidit av, nämligen: en överdimensionerad officerskår, för stora och dyra materielbeställningar samt ett undermåligt ekonomiskt tänkande. Dessa brister kvarstår fortfarande till stora delar, trots den kraftiga bantning som den nya omstruktureringen innebär. Nu lägger riksdagen ett stort ansvar på Förvarsdepartementet och ÖB att verkställa detta historiska beslut på ett bra och ansvarsfullt sätt. Jag noterar också med tillfredsställelse att försvarsministern avser att följa riksdagens hemställningar och vill då att han särskilt ska titta på denna.

Fru talman! Jag vill också kort beröra den nya ledningsorganisationen, som innebär att man skrotar den gamla krigsorganisationen med invasionsinriktning och går över till en ny, uppbyggd på militärdistrikt och militärdistriktsenheter, som vi valt att kalla dem. Vi har två reservationer. Vi tycker att det blir för stora enheter att dela in Sverige i fyra militärdistrikt. Vi tycker att det skulle bli en bättre balans och överskådlighet om man i stället delade in landet i sex militärdistrikt. Till skillnad från huvudförslaget vill vi dela upp Norrland i två distrikt med tanke på den stora ytan och det befolkningstäta Mellansverige i ett västligt och ett östligt militärdistrikt.

Dessutom tycker vi att resonemangen kring de mindre militärdistriktsenheterna är oprecisa och luddiga. En del tycks se dem som en social inrättning som ska ta hand om en del äldre officerare som blivit överflödiga i samband med förbandsnedläggningarna.

Detta tycker vi är en passiv och felaktig inställning. I stället vill vi se möjligheten att skapa något kvalitativt nytt – att leva upp till det vackra talet om samverkan mellan militären och det civila samhället, att skapa goda exempel på totalförvarstanken. Vi har därför reserverat oss till förmån för att vi på några ställen ska inrätta förstärkta militärdistriktsenheter och nämner därvid speciellt Kiruna och Sollefteå.

Skälet härtill är inte enbart att Kiruna och Sollefteå kommer att drabbas särskilt hårt av föreslagna nedläggningar utan även att man på de bägge platserna utarbetat konkreta förslag med inriktning på en totalförsvarsidé. De är något olika utformade och skulle därför kunna tjäna som exempel på pilotprojekt. I Sollefteå har man t.ex. satsat på ett totalförsvarskoncept, där man även utnyttjar kapaciteten på Sandö med Räddningsverket och Sida. I Kiruna har man tagit fram ett utvecklingsprogram där man utnyttjar de speciella möjligheter som den arktiska miljön erbjuder. Genom att stödja vår reservation kan man ge dessa orter möjlighet att få en viss kompensation och en viss utvecklingsmöjlighet av ny typ av militär-civil samverkan. Vi har även i en särskild reservation föreslagit inrättande av miljöförband. Även ett sådant miljöförband skulle eventuellt kunna rymmas inom en MD-enhet.

De som har motionerat om Sollefteå och Kiruna i enskilda motioner vill jag göra uppmärksamma på att de här har en möjlighet att stödja ett

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

kompromissförslag från vår sida som kan vara utvecklande för både Kiruna och Sollefteå.

Anf. 63 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Stig Sandström säger när det gäller den ofantliga överbeställningen av JAS, över 70 plan för en halv miljard per styck av skattebetalarnas pengar, att det är JAS-industrins fel, att det bör vara en läxa till dem. I Miljöpartiet har vi snarare synen att det här beror på en grov politisk felbedömning i Sveriges riksdag och att det också är av politisk flathet som beställningen ligger kvar. Jag undrar om det verkligen är Vänsterpartiets uppfattning att det här helt och hållet är industrins fel. Industrin agerar väl alltid för att sälja så mycket som möjligt, men det är politikerna i riksdagen som är beställare. Det är snarare där bekymret har legat. Det är min första fråga.

Den andra frågan är: Hur kommer det sig att Vänsterpartiet gick med på ett förslag som innebär att man i stället för fyra flygflottiljer kommer att ha flygverksamhet på fem eller sex ställen? Det var vad regeringen ville för att kunna ha en offensiv exportinriktad stödverksamhet för export av JAS. Mitt intryck har alltid varit att Vänstern har stött Miljöpartiet och varit negativa till export av JAS, men såvitt jag förstår innebär det här förslaget en mer omfattande stödverksamhet för export av JAS. Jag skulle gärna vilja ha det utrett.

Anf. 64 STIG SANDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Lars Ångström tycks inte inse att vi nu lägger plattformen för att få ned den stora JAS-beställningen. Apropå felet: Det är klart att det är politikerna som har beställt, men man är inte oskyldig i industrin heller. Nu är det industrin som sitter med kontrakten och klausulerna. Nu är det de vi måste sätta press på. Det kan vi göra med uttalandet att Sveriges riksdag har sagt att vi bara behöver 128 plan, vi har gjort ett fel när vi beställde 204.

Lars Ångström vill inte lägga ned F 16 i Uppsala t.ex. Han tror tvärtom att det ska bli en väldig verksamhet på F 16. Jag tycker att han ska inse möjligheterna i stället för att bara komma med negativ kritik.

Anf. 65 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Det är inte i första hand negativ kritik, utan jag vill ha ett klargörande av någonting som jag uppfattar som otydligt. Jag skulle gärna vilja att Stig Sandström klargjorde på vilket sätt man nu lägger plattformen för att få ned beställningen av JAS, som han just sade.

Sedan vill jag ha klargjort: Är det så att Vänsterpartiet har medverkat till ett beslut som innebär en avveckling av flygflottiljen i Uppsala, F 16, någonting som också vi har sett positivt på från Miljöpartiets sida?

Anf. 66 STIG SANDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! I den hemställanspunkt som vi kommit överens med Centern och Socialdemokraterna om framstår klart att vi ska ha fyra flygflottiljer framöver med åtta divisioner. En division består av åtta plan, dvs. att det blir 128 plan totalt räknat. Det tycker vi är en god plattform för att fortsätta arbetet med att få ned överbeställningen. Däremot tycker jag

inte att Lars Ångström på något konstruktivt sätt har bidragit till kampen för att få beställningen på JAS-plan reducerad.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Anf. 67 MARGARETA VIKLUND (kd):

Herr talman! I dag debatterar vi och i morgon ska de flesta av oss riksdagsledamöter fatta beslut om kanske den mest genomgripande förändringen av det svenska försvarets grundorganisation sedan Indelningsverkets avskaffande för 100 år sedan. Vi står således inför ett mycket allvarligt, ansvarsfullt och stort beslutsfattande.

Det handlar faktiskt om Sveriges försvar för det land vi gemensamt fått att förvalta och som vi ska lämna ifrån oss till kommande generationer.

Vi kristdemokrater avstyrker, som Åke Carnerö redan har sagt, hela propositionen, hela betänkandet. Vi kan inte ställa oss bakom det förslag som Socialdemokraterna och Centern har gjort upp om med viss hjälp av Vänstern. Men jag skulle inte vilja vara i deras kläder när ansvar kommer att avkrävas, om de nu får sin vilja igenom och regeringens och stödpartiernas förslag antas.

Herr talman! En av orsakerna till mitt ställningstagande mot regeringens förslag är bl.a. underlaget till regeringens proposition. Den 46-sidiga rapporten *Ny grundorganisation för Försvarsmakten* har fått mycket kritik just därför att den utgjort ett mycket dåligt och oprofessionellt underlag till propositionen. Rapporten har skrivits av den s.k. styrgruppen.

Som underlag för utarbetandet av rapporten fanns ett regeringsbeslut med riktlinjer för hur arbetet skulle gå till. I slutrapporten är tyvärr återkopplingen till de riktlinjerna i det närmaste obefintlig.

I riktlinjerna betonades fyra huvudområden för utformningen av förslaget, nämligen att hänsyn skulle tas till försvarspolitiska, ekonomiska, regionalpolitiska och miljöpolitiska effekter. Inom vart och ett av dessa huvudområden fanns ytterligare ett antal specifika hänsyn som skulle vara med. Som exempel kan nämnas att s.k. storgarnisoner skulle eftersträvas medan orter med begränsad verksamhet – s.k. solitärer – skulle vara väl motiverade undantag. Men i styrgruppens förslag till krympt grundorganisation har antalet solitärer – tvärt emot vad som sägs i riktlinjerna – ökat jämfört med i dag, utan att det motiveras varför.

Herr talman! I regeringens riktlinjer påpekades också att varje enskilt förändringsförslag skulle leda till lägre utgifter samtidigt som kostnader för nyinvesteringar och omlokaliseringar skulle undvikas. Eftersom de enskilda förbanden inte försetts med ”prislapp” som anger drifts- och underhållskostnader samt eventuella investeringskostnader, är det svårt att veta hur styrgruppen har resonerat och räknat för att komma fram till den förbandsmix som redovisas i rapporten. Det enda som vi får veta är att förslaget är en helhetslösning som ryms inom den ekonomiska ram som Socialdemokraterna och Centern gjorde upp om i förra årets försvarsuppgörelse.

Det saknas i rapporten beskrivning av hur man tolkat uppdragsformuleringen, hur man tänkte gå till väga för att lösa uppgiften samt vilket material man hade respektive behövde samla in för att lösa uppgiften. Samtidigt konstaterar styrgruppen: ”Frågan om vald arbetsmetod är väsentlig och det är angeläget att denna tydligt redovisas för att underlätta

Det nya försvaret

förståelsen av och motiven för det förslag som redovisas.” – en formulering som rapporten således inte lever upp till. Det är inte svårt att finna ytterligare exempel på hur styrgruppen har misslyckats såväl med att formulera som med att leva upp till en godtagbar utredningsmetod.

Herr talman! Man kan kanske fråga sig varför jag sagt allt detta – och jag skulle kunna säga mer om själva rapporten. Jo, det är för att styrgruppens rapport med alla sin fel och brister och med endast smärre språkliga förändringar har lyfts in i regeringens proposition. Och det är den rapporten som blivit regeringens förslag och som vi behandlar och som vi i riksdagen ska besluta om.

Vi vet i dag att styrgruppens och regeringens ekonomiska beräkningar inte stämmer eller håller. I det förslag som vi diskuterar och ska besluta om är ramarna redan spräckta. Jag behöver bara nämna de 1 100 officerarna som, utöver det förslag som i dag diskuteras, förbandscheferna säger behövs för att propositionens förslag ska kunna genomföras. Sedan kan jag också nämna alla de nyinvesteringar som behöver göras i t.ex. Östersund, Revinge och Ronneby om regeringens förslag går igenom – investeringar som redan är gjorda i t.ex. Hässleholm, Ängelholm och Sollefteå. Det handlar om miljarder kronor som inte finns med i den ram som vi nu diskuterar och som borde ha funnits med för av vi skulle kunna göra en rättvis bedömning och för att vi skulle kunna ta ställning.

Det skulle vara intressant att veta hur regeringen tänker rätta till detta helt ekonomiskt felaktiga förslag. Är det ännu fler neddragningar på gång som en konsekvens av att man har gjort fel bedömningar?

Det är inte rimligt att riksdagen på grundval av så undermåliga underlag ska fatta ett beslut som inte enbart handlar om försvarets framtid utan i lika hög grad om tusentals familjers framtid och om skattebetalarnas pengar.

Herr talman! Min kritik mot och mitt ifrågasättande av att man ska lägga ned t.ex. F 10 i Ängelholm samt regementena i Hässleholm och Sollefteå beror inte på att jag sitter på Skånebänken eller i sammanhanget på något annat ovidkommande. Nej, mitt ställningstagande beror på att det förslag som regeringen har lagt fram i dess helhet är grundat på ett dåligt basunderlag och att försvaret faktiskt gäller hela vårt land.

Försvarsministerns egna riktlinjer till den arbetsgrupp som har tagit fram förslaget till ny grundorganisation är mycket tydliga. Här talades det bl.a. om att nyinvesteringar skulle undvikas. Nu blir det inte så, om förslaget går igenom.

Propositionen innebär bl.a. att regementena i Hässleholm och Sollefteå liksom flygflottiljen i Ängelholm läggs ned. Detta är toppmoderna anläggningar där flera miljarder av skattebetalarnas pengar har investerats under 90-talet.

I stället väljer regeringen och dess samarbetspartner Centern och till viss del Vänsterpartiet nu att satsa på bl.a. Revingehed, Kallinge och Östersund, där investeringsbehov för flera nya miljarder skattekoronor har aviserats, alltså ett tydligt och dyrbart avsteg från de egna riktlinjerna.

Tycker försvarsministern att detta är ett ansvarsfullt sätt att hantera skattebetalarnas pengar på?

Har försvarsministern inga betänkligheter när det gäller det förslag som vi i dag diskuterar?

Herr talman! Jag skulle vilja ta upp ett par andra frågor också. Den ena gäller de internationella insatserna, utlandsstyrkan. Den andra är mycket inhemsk. Den handlar om hemvärnet.

Sverige har med framgång deltagit i ett flertal insatser under FN-mandat sedan de första militära observatörerna skickades ut 1949. De svenska styrkorna har med sin goda tradition av fredsbevarande insatser blivit något av ett föredöme i det internationella samfundet.

Jag kan personligen verkligen intyga det efter ett besök i Kosovo för ett par veckor sedan. Den svenska bataljonen är mycket populär, välsedd, duktig, engagerad och mycket väldisciplinerad. Jag beundrar storligen den insats som bataljonen gör under i vissa fall mycket primitiva förhållanden.

Herr talman! Vid uppbyggandet av ett effektivt insatssystem är det viktigt med snabbt politiskt beslutsfattande. I Kosovofallet drog finansieringsfrågan ut på tiden, vilket innebar att det tog över fem månader innan styrkan kom på plats. Detta var mycket genant för Sveriges del.

Beslut om deltagande fattades utan att finansieringen var löst. Dessutom kostade operationen betydligt mer än vad som fanns i anslaget. Därför fick man söka medel inom olika anslagsposter. Det skapade en viss konflikt mellan olika departement, där medel sedan togs från den övriga fredsfrämjande verksamheten inom UD och även från olika delar av det militära och civila försvaret.

Samtidigt som det fattas ett politiskt beslut om internationellt deltagande måste finansieringsfrågan vara löst för att tillsättandet av insatsgrupper inte ytterligare försenas.

Det är bra att utskottet i stort instämmer i Kristdemokraternas förslag och att man ”utgår ifrån att regeringen snarast återkommer med förslag till riksdagen efter vilka principer som utlandsinsatser bör finansieras”.

Vi anser att det bör skapas en fast ekonomisk struktur med angivna medel för den totala fredsfrämjande verksamheten. Eftersom volymen internationella insatser inte är konstant över åren kan en beredskapskredit för fredsfrämjande insatser vara ett sätt att effektivisera beslutsfattande och planering. För att skapa en bättre politisk handlingsfrihet och försvarsplanering behövs också en bättre samordning mellan olika instanser.

Herr talman! När det gäller hemvärnet har det fått en alldeles för undanskymt plats i förslaget till ett framtida försvar. Jag ser hemvärnets roll som mycket viktig för att det över huvud taget ska finnas någon beredskap för stora delar av landet och för att det också ska finnas skydd för civilbefolkningen. I den uppgiften har hemvärnet en stor roll. Det är en nödvändighet att hemvärnets status höjs och att hemvärnet utifrån det utvidgade säkerhetsbegreppet verkligen ska ha förmåga att med hög beredskap bevaka och skydda viktiga totalförsvarsobjekt mot sabotage.

Vi kristdemokrater vill ha en parlamentariskt sammansatt utredning med uppdrag att bl.a. utreda hemvärnets framtida roll.

Herr talman! Jag har den bestämda, principiella uppfattningen att det är dags att ha parlamentariskt sammansatta utredningar för att man ska få en fullständig insyn i det utredningsmaterial som tas fram.

Herr talman! Till sist: Förutom de reservationer som Åke Carnerö yrkat bifall till yrkar jag också bifall till reservation nr 15 under mom. 19.

Anf. 68 STIG SANDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Först ska jag be att få yrka bifall till reservationerna 13 och 28, som jag tidigare glömde att göra.

Sedan vill jag ställa några frågor till Margareta Viklund.

Vi har ju hållit på med den här utredningen i snart tio månader, i varje fall på allvar sedan ÖB:s förslag den 19 maj. Nu vill kristdemokraterna ha nya utredningar och ytterligare underlag. Då vill jag bara ställa följande frågor: Hur lång tid skulle en ny utredning ta och på vilka avgörande sätt skulle en sådan utrednings resultat skilja sig från det förslag som vi har diskuterat i snart tio månader? Hur mycket oro skulle det skapa ute i organisationen, ute på förbanden och bland de anställda?

Anf. 69 MARGARETA VIKLUND (kd) replik:

Herr talman! När det gäller oron tror jag inte att den oro som nu finns ute på de olika förbanden och bland försvarets anställda skulle kunna bli större än vad den redan är. Oron finns redan genom de förslag som är framlagda, och det vet säkert också Stig Sandström.

När det gäller hur lång tid en utredning skulle ta – jag vet inte vilken utredning som Stig Sandström åsyftar – måste utredningen naturligtvis få ta den tid den tar. Men det måste finnas en tidsgräns.

Det är så mycket felaktigheter, tycker vi, i det förslag som ligger att vi anser att förslaget inte kan godtas över huvud taget. Vi röstar alltså nej till hela propositionen, till betänkandet. Så dåligt tycker vi att det är.

Anf. 70 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Herr talman! Jag vill först göra en kort reflexion och sedan ställa två frågor till Margareta Viklund.

Margareta sade inledningsvis att det här är den största förändring som sker i svensk försvarsstruktur sedan Indelningsverket avskaffades år 1900. Ja, det är möjligt, och i så fall är det väl på tiden. Det har gått ett sekel sedan vi avskaffade Indelningsverket. Det kanske är på tiden att förändra försvaret en gång till i modernare riktning. Jag vet inte om jag ska uppfatta Margareta Viklunds inlägg så att hon måhända hade velat ha kvar Indelningsverket till år 2000. Vad vet jag?

Margareta Viklund oroar sig över de s.k. solitärerna när det gäller specialtrupperna. I och för sig, som jag sade i mitt anförande, kanske artillericentrum i Kristinehamn eller ingenjörscentrum i Eksjö är solitärer i teknisk bemärkelse eller i bokstavsbeaktelse. Men funktionellt och framför allt volymmässigt är de ju minst lika stora som brigadplattformarna. Det är ju det som må vara det väsentliga när det gäller rationell produktion av krigsförband och militär utbildning. Det är alltså ett sätt att lägga lite dimridåer kring de här specialtrupperna.

Jag noterar, som jag sade tidigare, att kristdemokraterna går emot ÖB:s egen uppfattning. ÖB anser nämligen att det är bäst för dessa funktioner att de får specialkompetensen på ett givet centrum och inte i brigaderna. Jag har fortfarande inte fått något svar av vare sig Margareta Viklund eller Åke Carnerö på varför kristdemokraterna har en uppfattning i frågan som avviker från ÖB:s.

Sedan bestrider jag detta att hemvärnet har fått en undanskynd plats och påstår att det faktiskt är tvärtom. Jag gör det mot bakgrund av att jag själv är kretsövningschef och tror mig våga påstå att jag känner till den

här frågan. Hemvärnet ökar i betydelse, precis tvärtom vad Margareta Viklund påstår. Hemvärnet får dessutom förmodligen utökade uppgifter, ny utrustning och ny organisation, så jag förstår inte riktigt Margareta Viklunds farhåga för att hemvärnet får en undanskymd plats. Det är enligt min uppfattning precis tvärtom.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Anf. 71 MARGARETA VIKLUND (kd) replik:

Herr talman! Det är klart att Erik Arthur Egervärn till vilket pris som helst måste försvara sitt ställningstagande och samgåendet med socialdemokraterna i försvarsöverenskommelsen.

För att börja med hemvärnet så vet Erik Arthur Egervärn liksom vi alla här att uppe i exempelvis Kiruna är ångesten väldigt stor just när det gäller hemvärnets situation, position och roll, så pass stor att väldigt många av hemvärnsmännen har av sagt sig sitt uppdrag.

När det sedan gäller frågan om solitärerna är det så att för att man ska kunna behålla kompetensen och vara den försvarsdel som man utger sig för att vara behövs det gemenskap och också större enheter och inte bara sådana enheter som kanske en solitär utgör.

Anf. 72 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Herr talman! Det är i och för sig beklagligt att hemvärnspersonal på enskilda orter i landet lämnar sina kontrakt. Men det ska ju inte tolkas som att hemvärnet har minskat i betydelse. Det är precis tvärtom, hemvärnet ökar i betydelse. Nu är det naturligtvis en viktig uppgift för hemvärnets olika delar att se till att man både behåller och rekryterar folk till den än mer viktiga organisationen.

Som sagt: Det är beklagligt att man på vissa håll har valt att lämna organisationen, men det är inte detsamma som att den har minskat i betydelse.

Anf. 73 MARGARETA VIKLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag har aldrig sagt att hemvärnet har minskat i betydelse. Vad jag sade är att det har fått en undanskymd plats i både betänkandet och propositionen. Det var det jag sade när jag framhöll hemvärnets stora betydelse i det framtida försvar som det planeras för. Hemvärnet har alltså en mycket stor och stark roll och måste ha det. Det trodde jag att också Erik Arthur Egervärn, som gammal hemvärnsman, kunde hålla med mig om.

Anf. 74 CHRISTER SKOOG (s):

Herr talman! Det har varit en väldigt lång process till dess försvarsutskottet har kunnat lägga fram det förslag som nu behandlas och som riksdagen ska ta ställning till i morgon.

Det har varit en mycket omfattande process, en process som haft ett stort inslag av demokrati. Vi ledamöter i utskottet har haft alla möjligheter över huvud taget att kalla till oss dem som vi har önskat. Vi har kunnat ställa de frågor som är viktiga och kunnat få svar på frågorna. Jag säger gärna, med den erfarenhet som jag själv har från 15 år i detta eminenta utskott, att jag sällan har upplevt en ur demokratisk synpunkt så fin process. Hela inriktningen har varit att försöka göra det självklart svåra, att

blicka in i framtiden, därför att det är ju framtiden som vi diskuterar och inte det som har varit tidigare.

Denna demokratiska process har föranlett att vi har kallat till oss en del människor till utskottet. Vi har haft förmånen att kunna lyssna till landets överbefälhavare. Vi har kunnat lyssna på olika professorer. Vi har kunnat lyssna till dem som företräder statliga myndigheter som har ansvar för ämnesområden såsom luftfart och fortifikation. Vi har gjort detta därför att vi velat ha ett så bra underlag som möjligt.

Ibland när man hör debatten här i dag från vissa av kollegerna i utskottet om hur fel det här förslaget tycks vara, tycker jag att man på något sätt kan skönja att de tittar för mycket bakåt och inte tittar framåt.

Visst har det gjorts investeringar med skattebetalarnas pengar, som någon säger. Det är klart eftersom det ju inte finns några andra än skattebetalarna som betalar detta, såvida vi inte ska låna, och det ska vi ju inte. De skattemedel som har satsats på försvarsanläggningar som enligt vårt förslag inte längre behöver användas för försvarets del kan naturligtvis användas till annat. Ibland upplever man det i debatten som om de byggnader som har byggts på olika ställen på något sätt skulle raderas, att de skulle sprängas eller liknande. Men det finns ju ett värde i dem även med ett annat användningsområde. Man behöver inte mer än lyfta blicken ut och titta på orter som Söderhamn, Gävle, Ystad, Växjö – man kan räkna upp hur många orter som helst. Vi ser i televisionen i våra vardagsrum hur det kablats fram att det faktiskt går att hitta andra användningar, som väl är. Som väl är, också med tanke på framför allt personalen, finns det faktiskt möjligheter – och just nu är möjligheterna relativt goda – att få ett nytt jobb som kanske är mer i en framtidsbransch.

Det förslag som regeringen har lagt på riksdagens bord är ju i stor samstämmighet med den s.k. styrgruppen. Jag tycker att det finns anledning att stanna upp lite grann och titta på den process som funnits för att ta fram förslaget.

Styrgruppen, bestående av folk från Högkvarteret och från Försvarsdepartementet, har varit eniga i detta. Det var lite grann av den finess som skulle finnas. Jag har också varit med om, och flera av er i kammaren har varit med om att det har kommit ett förslag som vi sedan har ändrat på och att personalen har svävat mellan hopp och förtvivlan. Även om man är införstådd med att få ett besked om en nedläggning är det kanske inte precis det man har önskat. Det tas emot väldigt negativt av förståeliga skäl. Det är i vilket fall som helst bättre att få ett riktigt och klart besked än att det ska hattas fram och tillbaka. Det tror jag ställer till mer bekymmer och mer oro för dem som är berörda.

Nu är det vissa frågor här som kanske har rönt ett större intresse än andra. Det har ju fokuserats lite grann. Det har det gjort mycket med hjälp av medierna men också med hjälp av andra som av olika partsskäl, som vi alla har i vissa sammanhang, kanske har sett till att den här debatten har förts på ett sådant plan att det nästan har dominerat medierna i vissa delar av landet.

Flyget är en sådan del. Marinen kanske också är en sådan del, och det har egentligen varit flera. Men flyget kanske har dominerat lite grann.

Det var därför som utskottet t.ex. kallade till sig landets överbefälhavare, generalinspektören för Flygvapnet, generaldirektören för Luftfarts-

verket och både generaldirektörer och sakkunniga från Fortifikationsverket.

Tittar man på den sakliga information vi fick talar överbefälhavaren om att han står helt bakom det här, och det är en styrka. Han säger vad gäller flygstridskrafter att han kan acceptera det vilket vi än väljer, men att han står bakom den helhetslösning som nu i dag har lagts på riksdagens bord.

Luftfartsverket har gått igenom luftutrymmet och möjligheterna till civil flygtrafik kombinerat med militär flygtrafik framför allt över södra Sverige. Det talar sitt tydliga språk. Den civila luftfartens utveckling är nämligen ganska kraftig, närmare 5 % årligen. Det dominerar över det överhettade, kanske man kan säga, eller åtminstone ganska heta området runt Kastrup och Sturup i den delen av Skåne.

Det finns två flygplatser, kan man säga som kuriosa, som SAS har i sin säkerhetsmanual där man måste ha bränsle för minst 15 minuters extra tid, och det är bl.a. Ängelholm och Arlanda. Det är förmodligen av den anledningen att det ibland kan vara trångt i luften. Och det är ju så. Det är ju bra att flyget fungerar. Men det måste också finnas andra möjligheter att bedriva militär verksamhet.

Fortifikationsverket har också varit med och tagit fram underlaget för den miljöansökan som de olika flottiljerna har gjort. I Fortifikationsverkets redovisning framgår det klart, tycker jag, att insatserna för att bullerdämpa kostnadsmässigt är större t.ex. i Ängelholm än i Ronneby.

Detta har varit faktorer som har vägts in i den totala bilden. Men det som framför allt har vägts in har varit en framtida möjlighet att kunna bedriva militär övning och utbildning. I den hotbildssituation vi nu har är det nästan viktigare att kunna hitta anläggningar och övningsområden som är kostnadseffektiva och som är effektiva för utbildningen. Det menar jag att det här helhetsförslaget har inneburit.

Luftrummet har inte diskuterats så mycket här i dag. Det är ju inte riktigt det ämnet vi har. Men det finns anledning, tycker jag, att också nämna luftrummet i övrigt när man tänker på den situation vi befinner oss i med den nybyggda fraktflygplatsen i Luleå och med de flygstråk som kommer att ändras när Ryssland släpper det fritt över Novaja Semlja. Då kommer hela flygsaken att ändras, och det blir ännu hetare i den delen av Sverige där Ängelholm ligger.

Marinen har också varit mycket diskuterad, framför allt en etablering av verksamheten och kustartilleridelarna mellan Stockholm, Karlskrona och Göteborg. Nu finns det ett helhetstäckande förslag som är kompletterat i utskottet med att utskottet nu säger att det också bör finnas marin utbildning på Kungsholms fort i Karlskrona. Det tycker jag är en mycket bra konkretisering och en mycket bra förstärkning av utskottets förslag.

Vidare talar man i utskottet precis som i regeringens förslag om att det ska finnas två likvärdiga örlogsbaser, en i Stockholmsområdet och en i Karlskrona. Med likvärdig menas också ledning, inte bara antalet fartyg.

Den här processen har varit jobbig för många. Den har inte varit jobbig för oss politiker, men för dem som är anställda i Försvarmakten. Jag måste säga att jag beundrar dem som har kunnat upprätthålla det kurage de har haft och som har kunnat sköta verksamheten på ett fint sätt trots

Prot.

1999/2000:88

29 mars

Det nya försvaret

det diskuterande vi har haft och det som många olika inlägg har inneburit.

Med ansvar för personalen är det viktigt – och det har jag sagt innan – att man hittar en långsiktig lösning. Med ansvar för personalen är det viktigt att vi verkligen talar om rakt ut varför vi har tagit ställning. Framför allt är det viktigt för dem som mister sina jobb och som kanske får börja med annan verksamhet. Men det är också viktigt med trovärdighet i framtiden för dem som ska fortsätta.

Jag har varit med i försvarsutskottet i rätt många år. Men jag måste säga att det som kanske har gjort att jag höjt på ögonbrynen lite extra är det populistiska inlägg som kollegan i utskottet, Lars Ångström, har gjort. När man studerar hans reservationer i utskottet pekar de entydigt på att hitta de områden i vårt land där det förmodligen, enligt hans uppfattning, presumtivt finns flest väljare: Sollefteå, Ängelholm, Norrtälje och andra städer. Han har gjort sig till tolk för att bilda majoriteter i utskottet som har kullkastat det förslag som har funnits innan. De människor som har trott på honom blir kanske djupt besvikna.

Framför allt tror jag de blir besvikna när de läser vad Lars Ångström innerst inne egentligen vill. Han vill ju egentligen, precis som försvarsministern sade, avveckla det militära försvaret och överföra det till civilt försvar.

Jag har respekt för det. Men då tycker jag också att man ska använda det som argument och inte segla under falsk flagg. Det handlar om ärlighet, om ärlighet i uppfattning, om att redovisa var man står för, om att stå för det. Många människor gillar inte det, jag är medveten om det. Men jag tror att det är bättre att vara ärlig än att försöka dölja vad ens egentliga syften är.

Herr talman! Kollegan Runar Patriksson tog upp pliktfrågorna. De behandlas inte i betänkandet i dag. Det finns, som mycket riktigt har sagts, ett betänkande från Pliktutredningen som nu är framlagt och som är ute på remiss i landet. Det man kan säga och det som är viktigt att uppmana till, tycker jag, är att det verkligen blir en debatt om de förslag som Pliktutredningen har lagt fram. De är grundläggande och viktiga för folkförankringen till det svenska försvaret.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets betänkande i dess helhet.

Anf. 75 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Christer Skoog säger att överbefälhavaren står bakom den här helhetslösningen. Men han glömmer att säga en sak till som överbefälhavaren säger. Det är att han står bakom den utifrån de direktiv som har givits. Vi vet alla att direktiven inte enbart har gällt försvarspolitiska behov eller försvarsekonomiska argument utan har bestått av andra politiska hänsyn.

Christer Skoog gör också ett helt felaktigt påstående när han säger att bullerdämpningen skulle bli dyrare i Ängelholm än i Ronneby. Han vet att det är precis tvärtom. Det är dyrare att få ned bullret i Ronneby till 70 decibel, som är det långsiktiga målet för Naturvårdsverket, än vad det är att bullerdämpa i Ängelholm.

Sedan tycker jag att det är lite trist, och jag undrar om inte också TV-tittarna tycker att det är lite barnsligt med de här insinuationerna om vad

motivet för ett agerande skulle vara. Det kanske tvärtom är så att det väcker respekt att man kan komma till andra uppfattningar än t.ex. regeringens uppfattning, att man kan hävda en ståndpunkt med egna argument.

Det är det som Miljöpartiet har byggt sin motion på. Vi anser att det är fel att man lägger ned t.ex. kustartilleriet i Karlskrona och att man i stället skulle ha lagt ned kustartilleriet här i Stockholm, som jag själv kommer från. Vi anser att det är fel utifrån försvarspolitiska och försvarsekonomiska argument att avveckla F 10 i Ängelholm. Vi tycker att det hade varit bättre att avveckla F 17 i Ronneby. Här bygger vi på fakta, egen analys och egna ståndpunkter. Det må hända att Christer Skoog tycker att det är helt fel, och det kan jag respektera. Men att insinuera att motivet för en annan ståndpunkt skulle vara något slags populism, det tror jag att Christer Skoog i längden själv förlorar på. Jag tror att folk förstår att man i en riksdag kan ha olika uppfattningar och att man bör respektera varandra för det.

Anf. 76 CHRISTER SKOOG (s) replik:

Herr talman! Ja, jag respekterar andra politikere uppfattningar. Jag respekterar också att man ärligt talar om vad de egentligen innebär. Jag har, tydligen till skillnad från Lars Ångström, läst Miljöpartiets partiprogram, där det faktiskt finns en paragraf som innebär att ni vill avveckla det militära försvaret.

Jag kan ha respekt för den uppfattningen, men jag tycker inte att man samtidigt från Miljöpartiets sida ska framställa sig som regementsskramare av första rang och försöka förleda människor att tro att Lars Ångström står för tryggheten. Den tryggheten är nog ganska bräcklig.

Om jag får några poäng för detta eller ej vet jag inte, men jag tycker, som jag tidigare sade, att ärlighet varar längst. Kortsiktigt får kanske Lars Ångström någon poäng, men jag tror att sanningens minut långsiktigt närmar sig Ångströms populistiska ådra.

Vad gäller bullerisoleringen vid de två flygplatser som Ångström nämnde sade Luftfartsverkets representant i utskottet att med den nivå som ansökan gäller, 100 decibel, kostar det 12 miljoner i Ängelholm och 1 miljon i Ronneby. Det var de siffror som angavs. Om man sänker decibeltalet kommer fler hus att hamna under bullermattan i Ängelholm.

Jag vill inte lägga ned K 2, men jag har fått inse att det är helheten som gäller. Man får göra det bästa möjliga av situationen. Det är skillnaden mellan att vara plakatpolitiker och att vara resultatpolitiker.

Anf. 77 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Det är trist när Christer Skoog, liksom försvarsministern tidigare gjorde, försöker insinuera att Miljöpartiet skulle vara emot allt militärt försvar. Vi är för en kraftfullare minskning av militärutgifterna. De har halverats ute i Europa, och Socialdemokraterna och Centern har bara förmått åstadkomma en 10-procentig minskning.

Vi har i vårt partiprogram den långsiktiga visionen om en allmän och total militär avrustning. Det tål tydligen att påminna både försvarsministern och Christer Skoog att det också är det socialdemokratiska partiets långsiktiga mål och något som alla partier här i Sveriges riksdag har skrivit under på. Det är även på olika sätt inskrivet som målsättning i

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Broderskapsrörelsen och i det socialdemokratiska kvinnoförbundet och det socialdemokratiska ungdomsförbundet.

Jag tycker att man som riksdagsman bör kunna skilja mellan en långsiktig vision som man skrivit under på i FN och det som det kortsiktigt är möjligt att verka för.

Jag tycker också att det är lite trist med talet om regementskramare. Det är lite barnsligt. Christer Skoog vet att vi för varje regemente som vi har yrkat på att man ska behålla har föreslagit en nedläggning någon annanstans. Det är alltså inte fråga om ett regementskramande, utan det är en billig argumentation, som kanske avslöjar bristen på riktiga, kraftfulla argument.

Jag vill dock till Christer Skoogs heder ändå säga att han är en av dem som i utskottet inte i någon utsträckning har verkat för den lokala militära verksamheten. Jag tycker att det är bra att vi inte agerar utifrån lokala särintressen utan i stället försöker se till helheten.

Det vore trevligt om man kunde respektera att vi har kommit fram till olika slutsatser och att den här debatten bygger på att bryta dem mot varandra. Det är inte populism utan ett sätt att arbeta i en demokrati.

Anf. 78 CHRISTER SKOOG (s) replik:

Herr talman! Jag har full respekt för olika uppfattningar, och jag tycker också om debatten. Men jag tycker samtidigt att man ska visa en ärlighet i den meningen att man inte ska framträda med några andra argument än de som är förankrade i det partiprogram som man utgår från. Nu erkände Lars Ångström för kammarens ledamöter och för svenska folket att det i Miljöpartiets partiprogram står att det militära försvaret ska avvecklas. Jag kan ha respekt för det. Det finns säkert några som röstar på er för det, och jag gratulerar i så fall. Men man ska inte framträda här i riksdagen med någon annan fana än den egna. Man ska inte segla under falsk flagg, herr Ångström.

Anf. 79 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Herr talman! Eftersom pliktfrågan nämndes av Christer Skoog, vill jag säga att vi i Folkpartiets inlägg i den här debatten inte kan gå förbi den frågan. Det är en viktig fråga i vår partimotion på försvarsområdet. I det nytänkande som Folkpartiet står för måste det till ett annat sätt att tänka i pliktfrågorna, inte minst vad gäller det könsneutrala pliktjänstgöringssystemet. Våra förslag om internationell verksamhet, om att ytterligare stärka Sveriges internationella engagemang, innebär att vi måste se över pliktssystemet. Det gjorde att jag var tvungen att ta upp det många gånger i mitt huvudinlägg. Till min stora glädje har t.o.m. Christer Skoog ställt sig bakom en könsneutral plikttag.

Anf. 80 CHRISTER SKOOG (s) replik:

Herr talman! Jag tycker liksom Runar Patriksson och majoriteten i utredningen att det vore fel att undandra Försvarsmakten den kompetens som den kvinnliga delen av befolkningen besitter. Jag tror att en mönstring av alla, killar och tjejer, skulle höja kvaliteten i det svenska försvaret och öka kompetensen, inte minst med de nya uppgifter som försvaret har. Dessutom kan det bidra till ett bättre klimat på arbetsplatserna. En jämn

fördelning mellan män och kvinnor ger alltid en trevligare miljö. Runar Patriksson och jag är där helt överens.

Anf. 81 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Det kan till att börja med vara värt att säga att det beslut om det framtida försvaret som vi står i begrepp att ta här i riksdagen, utöver på ett sakligt och gediget material från olika myndigheter och organisationer också grundar sig på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Centerpartiet, inte några andra.

Det är grunden för det beslut som vi ska fatta.

Med det här beslutet tar vi ytterligare ett steg på vägen för att forma ett nytt försvar, där Försvarsmakten tillsammans med andra myndigheter, företag och organisationer ska möta de nya hoten. Samtidigt som de militära hoten minskar växer möjligen andra problem. Att man med hjälp av informationsteknik kan skada ett modernt samhälle är en uppmärksamman sådan möjlighet.

Det blir också allt viktigare att delta i internationellt fredsfrämjande arbete. Tonvikt på krisförebyggande måste vara vägledande, men resurser måste också avdelas för byggande av nya förutsättningar för fred i vår omvärld.

Herr talman! Att bygga demokrati kan sägas vara lika viktigt för människors möjligheter till fredlig samexistens som det är att återuppbygga hus och infrastrukturer. Vi har i Centerpartiet inte tvekat att dra slutsatserna av den positiva förändringen i världen under senare år. Vi är naturligtvis glada över att Berlinmuren föll, att Sovjetunionen och Warszawapakten upplöstes och att satellitstater till det forna Sovjetunionen på egen hand självständigt ansökt om att bli och antagits som medlemmar i försvarsalliansen Nato.

Vi är glada över den europeiska unionens ambitioner att axla ett större ansvar för den gemensamma europeiska säkerheten. Vi kan tacka det kalla krigets slut för att vi fått en fredligare och mer demokratisk värld. Vi gläds över och vi tar konsekvenserna av det.

Hur Ryssland kommer att utvecklas efter presidentvalet är det naturligtvis svårt att sia om. Henrik Landerholm var inne på en sådan fundering när han sade: Nu när man i Ryssland börjar få ordning på torpet, då kommer förslaget om denna förändring av det svenska förslaget.

Ja, Henrik Landerholm, vad är det för konstigt med det? Det är väl själva poängen. När det börjar bli demokrati i Ryssland, när det börjar bli ordning på torpet – för att använda det uttrycket igen – i vår omvärld, är det inte just då som vi ska känna tryggheten till att göra en förändring, en ominriktning av det svenska försvaret?

Vi har i Centerpartiet varit med om att forma ett försvar genom åren och har tagit ett långsiktigt ansvar. Vi får med det beslut som vi kommer att fatta i morgon rätt sorts resurser att möta såväl gamla som nya hot, och vi får möjlighet att bidra till fred och säkerhet.

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att säga att man ska inse att omställningen innebär en svår period för försvaret och människor på de orter som påverkas av omställningen. Men man ska samtidigt komma ihåg att en omställning från försvarsverksamhet har varit mycket framgångsrik på många orter. Söderhamn är kanske det mest kända exemplet,

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

men det finns fler: Ystad, Kristianstad, Jönköping och Borås. Man kan räkna upp många.

Det är därför vi i Centerpartiet har krävt och åstadkommit en kraftfull regionalpolitik för att skapa utveckling och tillväxt i hela landet. Det innebär att man inte bygger på försvars- och säkerhetsfunktioner i de olika orterna. Det var en av våra viktiga utgångspunkter, och så har det också blivit.

Många orter som har varit tungt beroende av försvaret kommer nu att ges förutsättningar till en ny framtidsorienterad arbetsmarknad och ett modernt näringsliv. Med den konjunktursituation som vi befinner oss i kan man klart se att det finns goda förutsättningar för en mjuk omställning.

Det här var en grundläggande förutsättning i vårt arbete. Det var ett absolut krav från vår sida när vi träffade överenskommelsen att ett omställningspaket kunde presenteras samtidigt på det sätt som skedde. Utan den omställningen hade det förstås inte blivit någon överenskommelse eller något beslut i vilket vi hade medverkat.

Herr talman! När man har gjort den grundläggande bedömningen av det säkerhetspolitiska läget, som vi nu kan göra, blir det dessbättre möjligt att flytta över resurser från försvaret till vården och omsorgen. Man kan säga att det blir möjligt att flytta resurser till en verksamhet som angår många människor i deras vardag.

Det är här man blir lite konfunderad, herr talman, när man hör företrädarna för Kristdemokraterna här i kammaren tala illa om det beslut vi är på väg att fatta. Det är mot bakgrund av Kristdemokraternas sätt att redovisa synen på vården och omsorgen. Jag hade inte tagit upp frågan om det inte varit så att angreppen i dag från Kristdemokraterna på vår delaktighet i omställningen varit så tydliga.

Herr talman! Jag tittade i det program som Kristdemokraterna har redovisat om en ny vårdpolitik. Där säger man mycket tydligt: Om vårdpolitiken ska få en högre prioritet i fördelningen av samhällets resurser måste andra områden få komma i andra och tredje hand. Så säger Kristdemokraterna.

Herr talman! Man kan koppla det till vad som sägs i Jesaja andra kapitlet i gamla testamentet. Det står: "De skall smida om sina svärd till plogbillar och sina spjut till vingårdsnivar". Då kan man fråga Kristdemokraterna: Skulle man inte i likhet med Centerpartiet kunna smida om åtminstone några svärd till sjuhussängar och ta möjligheten att flytta en del av samhällets resurser, på det sätt man har sagt, och låta annat komma i andra och tredje hand, när det dessutom blir möjligt att göra en besparing och lägga de medlen på vården och omsorgen? Varför vill inte Kristdemokraterna ta detta tydliga steg?

Herr talman! Diskussionen och den exakta utformningen av försvarets organisation kommer att fortsätta en tid. Men någon gång måste man sätta ned foten och bestämma sig och stå lite för de åsikter och de ståndpunkter man har. Man måste göra det som politiker i den här kammaren, oaktat det Åke Carnerö sade i sitt inledningsanförande. Han talade om frågan om man ska precisera vad som gäller i försvaret eller inte. Åke Carnerö sade ordagrant: Det här arbetet kan man inte kräva av ett riksdagsparti. Jag förstår inte riktigt vad han menar. Kan man inte kräva av ett riksdagsparti att det har en någorlunda precis uppfattning om hur man

vill att försvaret ska se ut? Åke Carnerö säger att man inte kan kräva det av ett riksdagsparti. Vem ska man ska man då kräva det av, herr talman?

Det finns många delar som kommer att diskuteras fortsättningsvis i kammaren. Naturligtvis kommer frågan om olika förhållningssätt till andra samhällssektorer också att vara uppe i debatten under tiden som kommer. Det mest bisarra exemplet på relationen till andra samhällssektorer står Miljöpartiet för. Det ska sägas, herr talman, att Miljöpartiet egentligen inte har någon del i det beslut som nu kommer att fattas.

Miljöpartiet säger i dag om Centerpartiet genom sin företrädare Lars Ångström att Centerpartiet är en miljömedveten lillebror till Miljöpartiet. Jag vet inte riktigt hur Lars Ångström resonerar. Miljöpartiet har aldrig orkat med att fatta några tunga miljöbeslut här i Sveriges riksdag. Det kanske tydligaste är det som har sysselsatt miljöörelsen under många år. Det gäller omställning av energisystemet och avveckling av kärnkraften. I detta beslut har förstås inte Miljöpartiet deltagit. Möjligheten att kalla Centerpartiet en miljömedveten lillebror till Miljöpartiet finns inte, och heller inte Miljöpartiets delaktighet i det beslut vi nu ska fatta.

Herr talman! Det finns de som yrkar avslag på propositionen. Jag vill säga till dem att omställningen är svår nog som den är. Det kommer att bli en omställning av försvaret. De som yrkar avslag vet likaväl som vi att nedskärningar kommer att göras på grund av att försvaret kommer att moderniseras och ges en ny inriktning. De partier som motsätter sig beslutet har inte pengar som på något nära håll räcker till att rädda de förband man talar sig varm för.

Jag tror att det är dags att sluta upp att kritisera det beslut om nu kommer att fattas och i stället inrikta sig på ett framtida starkt svenskt försvar som förmår att möta de nya hoten mot det svenska samhället. Det gör det här beslutet. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

Anf. 82 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Herr talman! Först av allt vill jag hälsa Lennart Daléus välkommen till försvarsdebatten. Jag förstår att det är behovet av att förklara och försvara Centerns försvarspolitik som gör att en partiledare behagar nedstiga till oss dödliga försvarspolitiker.

Lennart Daléus ifrågasatte om inte ordning på torpet, för att använda mitt alldeles egna uttryck, när det gällde den ryska utvecklingen inte var ett utmärkt motiv för att nu kunna nedrusta det svenska försvaret. Mitt svar på den frågan är alldeles definitivt nej. Det är tvärtom när Ryssland nu efter en svaghetsperiod under den förra presidentens mycket bräckliga ledning med ett mycket bräckligt stöd i den ryska duman fått en överste i säkerhetstjänsten, gamla KGB, med ett fast grepp om både presidentmakten, med ett brett stöd i duman och med ett program som syftar inte bara till lagens diktatur utan också till att stärka kraftministerierna och statens auktoritet också i militärt hänseende. Det är just då, när förutsättningarna finns för en restaurering av rysk militär potential, som vi måste ställa oss frågan om detta är rätt tillfälle att så drastiskt minska svensk försvarsförmåga.

När det gäller Centerns ställningstagande har jag naturligtvis all respekt för det. Jag har bara en fråga att ställa. Jag fick nämligen inte svar av Erik Arthur Egervärn. Under de förhandlingar som fördes förra vin-

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

tern i konstruktiv och positiv anda partierna emellan hade Centerpartiet chansen att medverka till en bred politisk uppgörelse genom att föra diskussionen om försvaret vidare till partiledaröverläggningar men valde i oträngt mål att göra upp direkt med Socialdemokraterna och med svagaste möjliga relativa majoritet föra frågan om det framtida försvaret vidare till riksdagen.

Varför tog ni inte chansen att fortsätta de diskussionerna som fördes i så positiv anda för att försöka hitta en bredare majoritet? Det hade väl varit en politik i sann Center- och samarbetsanda.

Anf. 83 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Att partiledare nedstiger – det är ett ord som normalt används om andra – och deltar i en försvarsdebatt visar möjligen på det partiets och den partiledarens engagemang i de här frågorna. Jag hade gärna sett att Bo Lundgren hade deltagit i den här debatten om han hade uppmärksammat den tillräckligt mycket. Men Moderaterna väljer själva hur man vill vara företrädare i försvarsdebatten i Sveriges riksdag.

Det kan väl inte ha undgått Henrik Landerholm att det har skett en förändring österut sedan den tid då han och jag växte upp, åtminstone jag, under hotet av ett globalt kärnvapenkrig. Jag talar om det kalla krigets existens. Han kommer möjligen ihåg Berlinmuren. Det kan inte ha undgått honom att det har skett en förändring i det som då hette Sovjetunionen och som i dag till en stor del utgörs av Ryssland. Det har varit en demokratisk utveckling. Det kan rimligen inte ha undgått Henrik Landerholm, herr talman. Om han har gjort den iakttagelsen, måste han rimligen också vara med på att det nu är läge att göra en förändring av den svenska säkerhetspolitiken. Den förändringen är betingad av att omvärlden har blivit bättre.

Den tredje frågan gäller detta att Centern på något sätt skulle ha hoppat av en konstruktiv diskussion. Jag kan bara i all ödmjukhet säga att av våra två partier är det knappast Centerpartiet som är känt för att hoppa av försvarsdiskussioner.

Anf. 84 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Herr talman! Försvarsdiskussionen förs på olika plan. De diskussioner som vi förde i partiöverläggningar, som inte minst försvarsministern refererade till tidigare, syftade ju till att nå en bred överenskommelse kring den framtida försvarspolitik. Jag tror att de flesta kan vidimera att den verksamhet som har bedrivits i Försvarsberedningen sedan dess har varit av mindre betydelse. Det är Centern och Socialdemokraterna som i relativt slutna rum har gjort upp om det här beslutet, precis på det sätt som Lennart Daléus redovisade.

Lennart Daléus frågar om det har undgått mig att det har hänt saker i Ryssland och Europa. Alls icke. Min fråga till Lennart Daléus är: Har det undgått Lennart Daléus att vi har fattat försvarsbeslut under 90-talet med en mycket tydligt inriktning? 1992 års försvarsbeslut – smalare men vassare – innebar ett mindre försvar som redan då övergav en av två invasionsriktningar. 1996 års försvarsbeslut övergav helt invasionsförsvaret. Det minskade också de svenska stridskrafternas volym kraftigt för att kunna förbättra kvaliteten.

Med ordning på torpet menar jag det förhållandet att det nu finns förutsättningar för att öka den ryska militära potentialen. Ryssland har fått en ledning som till synes har ett bredare stöd och ett starkare och bättre grepp över den interna ryska politiska situationen. Då ser jag möjligheter att förverkliga säkerhetskonceptet och militärdoktrinen mycket tydliga inriktning om ett successivt stärkande av den ryska militära förmågan. Visst är Ryssland sakta men säkert på väg i demokratisk riktning, men precis som försvarsministern brukar säga är det inte den tillfälliga politiska viljan som ska styra vår försvarspolitik. Det är den militära potentialen som ska göra det. Om de reella förutsättningarna för att kunna växla upp ett hot mot vårt land sakta men säkert ökar, är det fel tidpunkt att i dag fatta ett drastiskt nedrustningsbeslut.

Anf. 85 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Henrik Landerholm får lov att bestämma sig. Nu säger han att Ryssland sakta men säkert är på väg mot en demokratisk utveckling. Det ska då ställas mot att man någon gång i förra veckan valde en ny president som har ett förflutet i en säkerhetsorganisation i det forna Sovjetunionen. Vad är det i det som Henrik Landerholm nu vill ha sagt som är den långsiktiga utvecklingen, och vad är den tillfälliga händelsen? Man får på något sätt bestämma sig kring detta.

Det är alldeles uppenbart så att Ryssland är på väg mot en demokratisk utveckling. Det var även fallet tidigare när vi fattade tidigare försvarsbeslut. Jag har inget emot att vi fortsätter den utvecklingen också i Sverige och tar hänsyn till hur omvärlden successivt och, för att använda Henrik Landerholms egna ord, sakta men säkert förändrar sin demokratiska utveckling. Det är det som ligger till grund för det här beslutet. Det är jag glad för.

Anf. 86 MARGARETA VIKLUND (kd) replik:

Herr talman! Lennart Daléus säger att han är väldigt glad över att han får arbeta och bidra till fred och säkerhet genom att vara med i den överenskommelse om det framtida försvaret som han är med i. Han menar att genom hans ställningstagande är det inte försvaret som ska vara med om att utveckla landet utan det är andra principer som ska göra det.

Det här förslaget till beslut innebär att stora delar av landsbygden kommer att försvagas. Hur ställer sig Lennart Daléus till det? Jag tycker att han talar med dubbla tungor.

Sedan säger han att Kristdemokraterna skulle vara mot vård och omsorg. Det är helt felaktigt. Vi säger att varje gren av det som vi har att besluta om ska ha sin egen budget. Försvaret ska inte vara någon slags katalysator för andra behov som samhället har. Vad tror Lennart Daléus egentligen att de som i dag står i vårdköer och inte kan komma åt vården tycker? Vi har ännu inte sett de här pengarna. De kommer kanske om några år. Vad säger Lennart Daléus till dem som står och väntar? Det skulle vara intressant att veta.

Sedan säger han att man ska smida sina spjut och svärd till plogar. Jag tycker att det visar att Lennart Daléus måste ha en helt annan syn på hotbilden och ett helt annat säkerhetsbegrepp än det som vi i vårt parti företräder i vårt ställningstagande till det förslag till försvar som läggs

fram i dag. Vi ser inte på frågan på det viset. Vi ser en allvarligare hotbild och inte bara en yttre, utan också en inre.

Anf. 87 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Det är många saker som Margareta Viklund drar in. Låt oss ta detta att landsbygden försvagas först. Det är sant – och det ligger i Margareta Viklunds fråga – att Centerpartiet är det parti som står för värdena i en levande landsbygd. Det är riktigt. Men sedan finns det en annan del i det. Vi har valt att se uteslutande på de säkerhetspolitiska bedömningarna när vi är med om att fatta det här beslutet. Vi har valt att inte ta några regionalpolitiska hänsyn i själva försvarsbeslutet. Däremot har vi krävt ett gediget regionalpolitiskt program som följer på detta. Men vi har alltså valt att göra renodlade säkerhetspolitiska bedömningar. Det kan kanske vara värt att säga det för ett parti som står för landsbygdens värden.

Det är just därför vi inte har något emot att man smider svärd till plogbillar heller. Plogbillar har långsiktigt en bättre effekt än svärd. Vad som förvånar mig – och då talar jag om svärd i den här meningen – är att Kristdemokraterna egentligen går längre än vad vi gör. De säger att om vårdpolitiken ska få en högre prioritet i fördelningen av samhällets resurser, måste andra områden få komma i andra och tredje hand. Hur operationaliserar ni det? Vilken praktisk innebörd får det i er politik? Vi har inte ens satt någonting i andra eller tredje hand. Vi har sagt att det blir resurser över i försvaret. Då tar vi dessa resurser och använder dem på ett område som vi tycker är angeläget, nämligen vården. Men så resonerar inte Kristdemokraterna. De har något annat sätt att fundera på som jag inte blir klok på.

Eftersom vännen Åke Carnerö inte begär någon replik, undrar jag om Margareta Viklund kan förklara för mig vad Åke Carnerö menar när han säger att man inte kan begära att politiska partier ska hantera den här typen av frågor. Vad menar han då?

Anf. 88 MARGARETA VIKLUND (kd) replik:

Herr talman! Låt mig börja med den sista frågan för att inte glömma den. Ett politiskt parti som Kristdemokratiska partiet eller Centerpartiet har inte de resurser som det regeringsbärande partiet har att lägga fram ett program. Vi har inte de resurserna. Det var det Åke Carnerö menade.

Vi kan inte ta fram det politiska beslutsunderlag som regeringen har möjlighet att göra genom att tillsätta den ena utredningen efter den andra. De resurserna har vi inte. Så uppfattade jag att Åke Carnerö menade.

Sedan gällde det detta med att vi skulle sätta vården i andra eller tredje hand. Vården och omsorgen står högt – jag vågar nästan säga högst – på vår prioriteringslista. Svenska folket vet om att vi har en hög målsättning när det gäller vården. Men vi menar och anser att varje gren av det som vi är satta att förvalta måste bära sig själv. Försvaret ska ha sina medel. Vården och omsorgen ska ha sina medel. Försvaret eller vilken annan gren Lennart Daléus än kan peka på ska inte vara något slags katalysator för andra grenar. Det är helt fel, och det är det som vi reagerar mot, inte att vården ska få mer pengar.

I förra årets förslag till budget avsatte Kristdemokraterna mycket mer pengar till vården än vad t.ex. Socialdemokraterna gjorde. Det var nästan 3 miljarder mer.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Anf. 89 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis så som Margareta Viklund säger att vården ska ha sina pengar och försvaret ska ha sina pengar. Så långt är vi överens. Men vad menas med "sina pengar"? Tänk om försvaret får lite mer resurser än vad som behövs och det uppstår en förskjutning mellan behoven i de olika sektorerna! Det kan ju vara så i samhället. Låt oss anta att det är så i alla fall! Hur skulle det vara om man tar de resurser som blir över i försvaret och lägger dem på den vård som Kristdemokraterna säger sig vilja värna? Kristdemokraterna säger ju att man vill ge vårdpolitiken högre prioritet och låta andra områden komma i andra och tredje hand. Vad innebär det rent praktiskt?

Åke Carnerös fundering, som Margareta Viklund tolkade, gällde ju detta med att välja mellan olika regementen och olika utbildningsplatser. Men det uppstår ett problem om inte Kristdemokraterna förmår värdera det här. Då är frågan hur man kan säga att den bedömning som vi har gjort är fel.

Anf. 90 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att Lennart Daléus blev lite gramse när jag i mitt inledningsanförande hävdade att Centerpartiet försökte vara som en miljömedveten lillebror. Han hävdade att Miljöpartiet aldrig någonsin hade kunnat medverka till något större miljöbeslut. Jag kan bara påminna om det faktum att den miljölagstiftning och miljöbalk som Centern medverkade till tyvärr var så bristfällig att den helt avvisades av Sveriges riksdag. Det var först när Miljöpartiet kom med och utarbetade ett nytt förslag till miljölagstiftning som det vann gehör i riksdagen. Det är ett exempel bland många.

Men det var inte det här som jag syftade på när jag sade att Centern hade brister i fråga om miljömedvetenheten. Det handlade snarare om valet av nedläggning av flottiljer och kustartilleriförband. Vi har hört av miljöprofessorn i en miljökonsekvensbeskrivning att det är fullständigt vansinnigt för miljön att behålla verksamheten på KA 1 i Stockholm. Det är det sämsta tänkbara beslutet för miljön. Han förordade precis som Miljöpartiet, om jag inte har fel, att man inte skulle avveckla i Karlskrona utan t.ex. i Stockholm.

Lennart Daléus hävdade också med en väldig emfas att Miljöpartiet inte medverkade till det beslut som Centerpartiet tillsammans med Vänstern och Socialdemokraterna nu tycks stå bakom. Det är helt riktigt. Det gjorde vi inte. Vi ser vår roll som att vi ska ligga lite i framkant på debatten och kanske bli bekräftade i efterhand.

Att militärens miljarder ska gå till sjukvård har jag aldrig hört som ett krav från Centerpartiet. Att militärens miljarder ska gå till sjukvård har ju varit ett gammalt miljöpartikrav. Vi tycker naturligtvis att det är jättebra att Centerpartiet nu ansluter sig till det kravet och tillsammans med regeringen genomför det här. Att vi i Miljöpartiet hade velat gå lite längre är en annan sak. Men så länge ni kommer fem, sex, sju år i efterhand och

Det nya försvaret

bekräftar och beslutar i rätt riktning är det bra. Men vår roll är att ligga i framkant på debatten.

Anf. 91 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! När det gäller att ligga i framkant vill jag säga att risken är att man trillar över. Det är det som Lars Ångström gör.

Det är naturligtvis fullständigt bisarrt att säga att det är Miljöpartiets resonemang om att man ska använda militära resurser till vård som har lett till det beslut som vi med utgångspunkt från en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Centerpartiet är på väg att fatta i morgon. Jag ska inte fördjupa mig i det. Låt mig stanna vid att det är bisarrt, herr talman!

Sedan gäller det detta med miljöbeslut. Det är intressant att Lars Ångström väljer exemplet med miljöbalken. Jag kan med en gång säga att den miljöbalk som vi har inte är någon hit just nu. Det finns en del bekymmer med den. Men det var inte direkt någon kamp. Det var inte direkt något besvärligt. Det var inte direkt något motsatsförhållande i fråga om andra intressen i den kampen. Så var det ju när det gällde kärnkraften. Försvarsdiskussionen är naturligtvis av samma karaktär. Det finns alltså starka olika intressen, och man måste våga sätta ned foten. Att sätta ned foten på miljöbalken var väl, försiktigt uttryckt, inte höjden av politiskt mod.

Lars Ångström ägnar sig åt ordval där i framkanten på debatten. Han syftar naturligtvis på Lars Emmelin när han talar om en miljöprofessor. Lars Emmelin skulle alltså ha sagt att beslutet att behålla KA 1 i Vaxholm skulle vara fullständigt vansinnigt och det sämsta tänkbara. Jag ska faktiskt kolla med honom om det är så han resonerar eller om han möjligen för en aningen försiktigare jämförande diskussion kring de olika alternativen. Men slutsatsen är ändå att Miljöpartiet står utanför det här beslutet just av de skäl som har redovisats här tidigare. Miljöpartiet vill egentligen skrota det svenska militära försvar som behövs för att vi ska klara vår trygghet och säkerhet i framtiden. Det är just den bevelsgrund som gör att det är skönt att Miljöpartiet inte är med om detta beslut. Det hade inte varit bra för försvaret. Det hade inte varit bra för Sverige.

Anf. 92 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Lennart Daléus hävdar att påståendet att vi ligger i framkant är bisarrt. Det är bara att konstatera vad försvarsministern har sagt vid ett antal tillfällen. Han har bekräftat att Miljöpartiet har haft rätt i den försvarspolitiska inriktningen när det gäller behovet av en ominriktning och behovet av en minskning av utgifterna. Det är bara att konstatera att det är vår gamla slogan om militärens miljarder till sjukvården som Centern nu ställer sig bakom. Jag har aldrig tidigare under 1990-talet hört det.

I den proposition som Centerpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och, som jag har förstått, också Vänstern står bakom står det att Försvarsmakten ytterligare bör utveckla möjligheten att driva ett aktivt internationellt försvarsmiljösamarbete. Det är ju ett gammalt miljöpartikrav som äntligen kommer fram. Det är inte bisarrt, utan det är verkligheten.

Jag har kritiserat Centern och regeringen för att de inte förmår avveckla tillräckligt många förband. Jag kan förutspå att det kommer att leda till att regeringen på sina knän kommer att be Vänsterpartiet och Miljöpartiet om ytterligare pengar till försvaret för att man ska klara av det här. Det är en gissning från min sida. Om det är så att vi ligger i framkant kommer den gissningen att slå in. Den som lever får se.

Slutligen tycker jag att det är helt riktigt att fortsätta att ligga i framkant. Det är inte vår roll att gå med på halvdana lösningar. Lennart Daléus tog upp kärnkraften som exempel. Det är inte någon jätteframgång att bara ha kunnat avveckla en reaktor på ett sätt som gör att det kostar skattebetalarna oerhört mycket pengar. Miljöpartiets politik var radikallare och hade inneburit att skattebetalarna hade sluppit betala för avvecklingen.

Det är vår roll att ligga före. Sedan får Lennart Daléus och andra komma efter och säga att det var helt riktigt och gå med på att föra fram vår politik. Men någon måste ligga först. Det är Miljöpartiets uppgift.

Anf. 93 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Lars Ångström säger att någon måste prata och någon måste fatta beslut. Om jag ska vara ärlig är jag inte övertygad om att någon måste prata. Möjligen kan det vara samma som också fattar beslut, men så är det inte i det här fallet.

Enligt Lars Ångströms gissning skulle Björn von Sydow någon gång i någon framtid komma krypande på sina bara knän, som jag förmodar att det var, till Miljöpartiet och Vänsterpartiet och be om de här pengarna. Det vet jag ingenting om. Jag kan inte föreställa mig detta vare sig med kännedom om Björn von Sydow eller om Miljöpartiet. Jag har svårt att tro det.

Det som är viktigt i det som Lars Ångström säger är att man från Miljöpartiets sida hade velat gå snabbare fram, avveckla fler förband, ta bort dem allihop. Det är det som har oroat oss. Det är det som har gjort att vi har fattat detta beslut. Vi vill ha ett starkt militärt svenskt försvar i den säkerhetspolitiska situation som Sverige befinner sig i i dag och som vi kan bedöma under en rimlig tid framöver.

Det gör att vi vill modernisera försvaret. Vi har fattat de beslut som nu återspeglas i propositionen och i betänkandet. Det är det som skiljer oss från Miljöpartiet. Miljöpartiet vill inte vara med om det. Man uppfattar inte den säkerhetspolitiska situationen. Man förmår inte våga samman det engagemang som bör gälla för vårt oberoende, för att klara det militära försvaret, med andra ambitioner, på andra områden. För vår del, i det här fallet, inte minst vården.

Jag tycker att vi har lyckats. Jag är än en gång, herr talman, glad att kunna yrka bifall till hemställan i detta betänkande.

Anf. 94 ROLF GUNNARSSON (m):

Herr talman! Jag tänker inte lägga mig i vad som skiljer Miljöpartiet från Centerpartiet. Det får de själva göra upp någon gång. Jag ser ingen stor skillnad.

Onsdagen den 29 mars år 2000 är en svart dag, en svart onsdag här i Sveriges riksdag. Ofta är det olika börsras som brukar förknippas med olika svarta veckodagar. Här är det ett försvarsras.

Någon har kallat det slakt, och talaren före mig representerar ju ett av de partier som deltar i denna slakt. Ett dåligt förslag blir inte bättre av att man skickar fram sitt allra tyngsta artilleri i debatten, utan förslaget är av den art det är.

Om det blir dagens debatt eller själva knapptryckningarna i morgon som blir den historiskt svarta dagen återstår att se.

Herr talman! Jag vill under förutsättning av avslag på reservation 1 yrka bifall till reservation 16 under mom. 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29 och 31. Jag står självklart bakom alla de moderata reservationerna.

Vårt försvar handlar i grunden om ett skydd för grundläggande värderingar, som frihet och demokrati. Det syftar till att i varje läge kunna skydda vårt nationella oberoende. Det är till för att ge stabilitet och trygghet i vår del av världen.

Den nedrustning som Socialdemokraterna och Centern nu gör – ivrigt påhejade av Vänstern – är historisk. Det kan man inte ta ifrån de här partierna. De kommer att få sina namn i historieböckerna, kanske i svart skrift.

Det är en unik nedrustning av Sveriges förmåga att värna landet i alla avseenden, som mina kolleger Henrik Landerholm och Olle Lindström tidigare har varit inne på. Det är också enligt min mening en nedrustning som varken svarar mot den verklighet vi ser runt omkring oss eller de möjliga risker som vi kan se i ett perspektiv på 10–15 år.

Vi moderater avvisar alltså det förslag som nu föreligger. Det talas om en ny inriktning. Men inget blir nytt om man, för att göra en jämförelse, skär av benen på en gammal kostym och säger att man köpt en ny. Det känns i dag som om det är så det fungerar med det förslag som lagts fram om det nya försvaret.

Regeringen har tidigare klart visat en klar oförmåga att hantera försvarsekonomin. Inget talar emot att det inte blir lika denna gång, som flera varit inne på.

Vi i Sveriges riksdag hann inte 1996 mer än klubba försvarsbeslutet här i kammaren och få protokollet justerat förrän det var dags med stora underskott. För landets bästa, för Sveriges skattebetalares skull, får jag hoppas att det inte blir lika denna gång. Men känslan och osäkerheten finns där, att det inte är tillräckliga underlag som finns på våra bord när vi fattar detta beslut.

Herr talman! På många orter i landet, i många län och i stora regioner kommer det nu att bli totalt tomt – försvarsmässigt sett – på fredsförband. Detta är olyckligt.

Visst ska det inrättas en och annan s.k. militärdistriktsenhet, men frågan är vad detta kommer att betyda i förlängningen.

Jag är orolig för den fortsatta rekryteringen till hemvärdet. Hemvärdet ligger mig mycket varmt om hjärtat, det gör också hemvärdet i mitt hemlän Dalarna. Tyvärr fick jag för en tid sedan en rapport, den första som jag fått sedan jag kom till länet, om att hemvärdet minskade i numerär. En oroande utveckling.

I min hand har jag också ett brev från chefen för Sveriges nordligaste hemvärn, det i Karesuando. Han skriver:

”Här har vi minnet av vad som hände förra gången det var krig i vår närmaste omvärld. Med tur, skicklighet, politiskt rävspel och eftergifter, som inte alltid var rumsrena, och mycket hjälp av våra grannar lyckades

vi hålla oss undan kriget den gången. Även då hade vi bestämt att det inte skulle bli flera krig och som en naturlig konsekvens av detta avrustat rejält. Det är kusligt likt det som håller på att hända igen.”

Så skriver alltså hemvärnskompanichefen Sten-Ove Alatalo. Jag känner inte honom personligen, men jag känner mycket för det han skriver. Jag tycker att det är ord att tänka på, allvarsord.

Han kommer sedan med stark oro in på vad som ska hända med hemvärnet. Den oron delar jag alltså med honom och jag vet att många med mig gör det.

Jag delar också inställningen till det som i övrigt brukar kallas folkförankring. Det är enligt min personliga mening just den folkliga förankringen som är grunden till vad svenska folket tycker om försvaret och hur mycket vi i framtiden kommer att kunna satsa i försvaret. Avsaknad av närhet till fredsförband kan ge dramatiska förändringar av det som kallas för folkförankring och försvarsvilja. Men vi vet att försvarsministern i ett dokument den 27 maj 1999 skrev bort delen om folkförankring.

Eftersom jag kommer från Dalarna kan jag självklart inte i mitt anförande hoppa över det som kanske – kalla det gärna egoistiskt – svider allra hårdast i detta försvarshjärta: Nedläggningen av Dalabrigaden/Dalregementet i min hemkommun och hemstad Falun.

Jag kommer alltså i fortsättningen, om cirka ett år, att bo i ett län, ett område, en region, en del av landet som helt saknar kontakt med försvaret i den meningen att det inte kommer att finnas något fredsförband, om man undantar den lilla distriktsenhet som ska finnas i Falun. Det blir en stor vit fläck på försvarskartan från Strängnäs, Enköping och upp till Östersund.

Det är alltså så som Socialdemokraterna och Centerpartiet vill att den svenska försvarskartan ska se ut. Jag accepterar självklart i demokratisk anda att Centern har varit med och sålt bort Falun, Dalabrigaden/Dalregementet, till någonting annat. Vad vet jag inte. Men det kanske dyker upp under dagens debatt. Vad vet jag.

Jag tycker dock att förslaget med fördel kunde ha inneburit att t.ex. någon annan försvarsverksamhet förlagts till Falun. Jag har i en enskild motion föreslagit SWEDINT, som sköter den internationella delen. Då SWEDINT nu i alla fall ska flyttas från Södertälje till överhettade Stockholm tycker jag att Falun hade varit ett bra och fullvärdigt lokalisering-alternativ, och investeringarna hade hållits nere.

Jag tycker att det är dags för försvaret att också ha en övergripande planering för investeringar. Jag är också politiker i vårt landsting. Där kräver folk att man använder skattebetalarnas pengar på ett vettigt sätt. Det gör vi inte alltid inom försvaret.

Jag hade kanske trott att Centern, som säger sig vara ett landsbygdsparti, skulle reagera på den här delen eller komma med någonting åt det hållet. Men icke. Man har satsat på SWEDINT:s flyttning från Södertälje in till Stockholm och nya investeringar här i Stockholm.

Jag vet att vi visserligen har Älvdalens skjutfält kvar i länet efter det beslut som kommer att fattas i morgon. Tyvärr finns det bemanningsförslag när det gäller skjutfältet, Europas bästa, som innehåller två, säger två stycken tjänster som officerare i framtiden. I övrigt sägs det att det ska lösas på annat sätt. Fråga exempelvis Kristinehamn och Boden, som man har syftat på, vilka möjligheter man där har att ”hjälpa till”.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Jag var nyligen i Älvdalen på en övning, och jag är oroad över framtiden för Älvdalens skjutfält. Man funderar på underlaget här. Vi kommer senare till det. Det finns ett särskilt yttrande och vi kan kanske återkomma när det kommer upp, men en liten kartatlas kanske man skulle ha på Forsvarsdepartementet och i Högkvarteret. Det skulle kunna ge en bra vägledning.

Man skrev i underlaget att nackdelen för Falun, enligt utredarna, var det långa avståndet till Älvdalen, som ligger i samma län dessutom. Fördelen för Kristinehamn var närheten till Älvdalen.

En enkel kartatlas kan man nog få för en billig penning. Då skulle inte förslaget ha getts den anda och stämning av Grönköping som det nu blev.

Just sådant här gör, herr talman, att man blir tveksam även till andra delar i underlaget. För mig som moderat är det en svart dag. Det är den svarta onsdagen när det gäller försvaret.

Socialdemokraterna och Centerpartiet, vi hörde ledaren för det ena partiet alldeles nyss, må tycka att det är en bra dag i dag, då man gör en stor slakt av det svenska försvaret. Ordet slakt har inte jag hittat på. Jag såg det första gången i ett meddelande från Tidningarnas Telegrambyrå. Båda partierna får igenom sina förslag i morgon.

Jag tycker, som jag inledde med, att det är den svarta onsdagen, sett med mina moderata försvarsögon. Andra, socialdemokrater och centerpartister, må tycka annorlunda. Tack!

Anf. 95 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Det är egentligen bara två små saker jag vill kommentera.

Bara för ordningens skull vill jag säga att här i kammaren användes ordet slakt först av Henrik Landerholm, som inte bara talade om slakt, inte bara om kniv, utan om slaktarknivar som går fram över det svenska samhället när det gäller försvaret. Rätt ska vara rätt, herr talman. Henrik Landerholm har infört begreppet i kammaren.

Låt mig påvisa vad som är lite av ett bildspel i diskussionen, nämligen Rolf Gunnarssons resonemang om att hembygden ligger honom varmt om hjärtat. Det gör den för oss båda. Han skäller nu på Centern för att ha sålt bort Falun och regementet. Med all respekt för Rolf Gunnarsson, men finns det något förslag från Moderata samlingspartiet i betänkandet som Rolf Gunnarsson kan rösta på för att bevara Dalregementet?

Anf. 96 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Herr talman! Det finns ett förslag. Jag kommer i morgon att rösta nej till nedläggning av Dalregementet. Förslaget finns.

Jag vill gärna koppla till det som Lennart Daléus sade tidigare när jag inte kunde begära replik, nämligen pengar till vården. Jag är sedan tio år tillbaka landstingspolitiker. Där har jag mycket att göra med Centerpartiet. Centerpartiet hade makten tillsammans med Socialdemokraterna 1994–1998 i mitt hemlän. Jag satt i opposition. Vad gjorde Centern då med de s.k. pengarna? Nu ska det bli nya pengar. Men är det pengar som är problemet, Lennart Daléus, för er i Centern och i landstingen? Svaret är nej. Ni älskar att hålla på med så mycket som inte har det minsta med sjukvård att göra. Ni är absolut i topp i intresse att hålla på med annat än

sjukvård. Pengar är inte problemet i sjukvården, Lennart Daléus, utan hur ni använder era pengar.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Anf. 97 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Det blir märkligare och märkligare. Först får vi skäll för att vi använder 8 miljarder som blir över i försvaret till vård och omsorg i kommuner och landsting. Pengarna kommer att gå till primärvården, psykiatrin, vården av de äldre och till mångfalden i vården. Nu får vi skäll för det. Sedan säger Rolf Gunnarsson att vi inte använder pengarna till vården. Jag har svårt att ta till mig vad han säger.

Jag får se hur Rolf Gunnarsson röstar i morgon. Min fråga var om Moderata samlingspartiet som parti i sina förslag har ställt sig bakom ett yrkande om att Dalregementet ska finnas kvar. Jag vill illustrera att Rolf Gunnarsson kan prata hur mycket han vill om sin hembygd, men det parti han företräder har icke lyft ett finger för att Dalregementet ska finnas kvar. Det är sanningen, och det är det som är problemet för Rolf Gunnarsson och moderaterna.

Anf. 98 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Herr talman! Ta det rätta först, dvs. vem har lyft de flesta fingrarna? Vi kommer i morgon att rösta nej till nedläggning av Dalregementet. Lennart Daléus kommer att rösta för nedläggning av Dalregementet.

Jag tar det en gång till så att det kommer till protokollet två gånger: Lennart Daléus kommer att rösta för att Dalbrigaden/Dalregementet ska läggas ned. Det kallar jag för en skillnad i att lyfta finger.

Sedan var det frågan om att använda pengar en gång till. Ta kontakt med landstinget! Ni har hamnat i opposition, en egen ökenvandring eftersom det inte är någon som vill ha med er i någon samverkan. Ni kör ert eget race hemma efter den förra perioden. Titta i en budget för att se hur Centerpartiet agerar med de pengar som finns! Ni använder dem felaktigt. Ni använder dem inte till vård.

Sedan var det frågan om mångfalden. Jag vet hur diskussionerna har varit i medierna. Ni har haft svårt att diskutera era överenskommelser. Vi får väl se vad det blir.

Jag tycker att det är bra om pengarna går till vården. Men det kommer inte att bli några öronmärkta pengar där det står att de bara får användas för vården. Sådana pengar finns inte, och självbestämmandet finns i landstingen. Jag vet hur ni misshåller med de pengar som landstinget ska satsa på sjukvård.

Anf. 99 AMANDA AGESTAV (kd):

Herr talman! Betänkandet vi nu diskuterar har fått namnet *Det nya försvaret*. Men namnet *Det nya försvaret* är ett stort hån. Det är ett hån mot en seriös säkerhetspolitisk bedömning. Dessutom är namnet vilseledande. Det finns inte mycket som är nytt i betänkandet, utan det är snarare gammal skåpmat. Ambitionerna är fina, men verkligheten är något annat, dvs. varken nytt eller försvarsmässigt.

Det vore klädsamt om de partier som står bakom denna försvarsuppgörelse vore ärliga. Jag skulle ha haft större respekt för dem om de hade sagt att ambitionen är att montera ned försvaret – som det faktiskt handlar om. Socialdemokraterna och Centern använder termer som ”anpass-

Det nya försvaret

ning” och ”det nya försvaret” när det i själva verket är besparingar och omfördelningar i statsbudgeten som det faktiskt handlar om. Säkerhetspolitiska analyser gör sig inte särskilt bra i nattliga förhandlingar på Finansdepartementet – speciellt inte när förhandlingarna sker med försvarsfientliga partier.

Herr talman! Det finns ett ord som jag känner stark aversion mot i detta sammanhang, nämligen ordet helhet. Förslaget i propositionen har framställts som att det innehåller en ofelbar helhet. Men inte ens påven är, som bekant, ofelbar. När vi vid ett flertal tillfällen ställt frågor i utskottet har svaret blivit att det är fråga om en helhet och att det inte går att göra några förändringar. Om denna syn skulle bli en allmän praxis i regeringens arbete, då kan vi folkvalda packa våra väskor och gå hem. Då omöjliggörs vårt folkliga uppdrag.

Helhet har näst intill blivit ett mantra. Inga förändringar är möjliga, då förstörs den s.k. helheten. Vi ska också komma ihåg att trots att detta sägs vara en helhet saknas vissa väsentliga delar i propositionen. Vi saknar pliktfrågan, personalförsörjningen, frivilligorganisationernas roll och det civila försvarets framtid och struktur.

Herr talman! Betänkandet *Det nya försvaret* är ett betänkande där man slänger otaliga av skattebetalarnas pengar i sjön. Regementen i vårt land som har gjort stora investeringar ska nu lämnas, t.ex. Sollefteå garnison och Roslagens luftvärnskår i Norrtälje. När utskottet har efterfrågat siffror på vad detta har kostat har det varit dagsnoteringar både från departementet och från försvarshögkvarteret. Ett sådant schackrande med skattemedel är oansvarigt.

Vad är det man vill med försvaret? Är det ett AMS-projekt eller en budgetregulator? Vill Socialdemokraterna och Centern över huvud taget ha ett försvar värt namnet?

Herr talman! Vänsterpartiet har utgjutit sin glädje över att få vara med och bestämma över försvarspolitikerna – trots att försvarsministern vid ett flertal tillfällen deklarerat att samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet i försvarsfrågor inte är aktuellt. Men retorik är en sak, positionen som parlamentarisk knähund en annan. Vänsterpartiet ler glatt mot fotoblixtarna, trots att det enda som partiet har vunnit är ett svek mot Skånska flygflottiljen i Ängelholm.

Herr talman! Den stora arméslakten är också en fråga jag vill beröra en liten stund. Det är precis en slakt det handlar om. Halva armén läggs ned. Hur ska armén kunna fullgöra sina uppgifter? Är det någon del av Sverige som inte ska försvaras? Armén är bl.a. den största rekryteringsbasen för utlandsstyrkan. Regeringen har vid ett flertal tillfällen deklarerat en hög ambition att delta internationellt. Två bataljoner ska vid samma tillfälle vara disponibla för utlandstjänstgöring. Ambitionen är bra, men den ställer höga krav på ett brett rekryteringsunderlag. Det breda rekryteringsunderlaget får vi inte nu med den föreslagna arméslakten.

Herr talman! Det hade varit enklare om valet av flygflottiljer enbart hade handlat om var vi ska placera ut flygplanen, eller att valet av regementen handlade om var vi ska placera våra stridsfordon och våra bandvagnar. Nu är det inte så. Det handlar om människorna i Försvarsmakten, de som är Försvarsmaktens viktigaste resurs.

Vad hjälper det om vi har 204 av världens bästa flygplan om vi inte har flygförare och tekniker som gör det möjligt för dessa flygplan att vara i luften? JAS 39 Gripen förtjänar ett bättre öde än att stå på marken. Personalen som arbetar med detta flygplan förtjänar en bättre behandling än den som har varit. Försvarets anställda har i det liggande betänkandet prisgetts och kohandlats med på grund av en bristande försvarspolitisk analys, partitaktiserande och politiskt vänsterprassel.

En nedläggning av Skånska flygflottiljen i Ängelholm innebär en ökad risktagning med hela flygvapenorganisationen. Omskolningen av flygförare till Gripen-systemet är redan i dag åtta månader försenad. Hur stora förseningar har vi råd med? Räknar Vänsterpartiet, Centerpartiet och Socialdemokraterna kallt med att alla tekniker och Gripenutbildade flygförare från Ängelholm ska flytta till Ronneby? Det är en bra pappersprodukt men tyvärr inte speciellt realistiskt. Vi talar här om familjer som redan har flyttat ett antal gånger på grund av tidigare omorganiseringar eller nedläggningar.

Vad händer med Viggenspiloterna i Kallinge? Enligt ett förslag ska deras omskolningsprocess inte börja förrän om tre år. Innan dess måste en hel del ombyggnationer göras på F 17, som får till konsekvens att flygtimmarna under en lång period minskar. Vilken flygförare vill gå på marken under en längre period?

Vilken trovärdighet ger våra exportansträngningar om inte vi själva som land lyckas omskola våra egna flygförare? En omskolningsprocess tar tid. Har vi råd med ytterligare förseningar? Finns det risk att förseningar i omskolningsprocessen skadar Sveriges anseende utomlands?

Herr talman! Som ni hör så finns det fortfarande en hel del frågetecken, som inte har blivit färre under behandlingens gång. Jag är som försvarspolitiker beredd att ta ansvar för framtidens försvar men kan i dagsläget inte göra detta. För att man ska kunna ta ansvar krävs besked i viktiga frågeställningar. Dessa besked har ännu inte getts, och jag har inga som helst förhoppningar om att få dessa i dag. Det är inte ansvarsfullt att acceptera ett förslag som inte tål att nagelfaras.

Nu är det dags att Socialdemokraterna och Centerpartiet tar sitt ansvar. De obekväma frågorna behöver få ett svar, även om det kan äventyra mysandan mellan samarbetspartierna. Försvaret handlar om tryggheten för vårt lands medborgare, och det handlar om människorna som arbetar inom Försvarsmakten.

Jag står självfallet bakom alla kristdemokratiska reservationer och vill instämma i bifallsyrkandet på reservation 1.

Till sist: om riksdagen väljer att bifalla detta betänkande, *Det nya försvaret*, återstår bara en gammal och väl beprövad tes: Gud bevara kungen!

Anf. 100 KARIN WEGESTÅL (s):

Herr talman! Förslaget till ett nytt svenskt försvar, som riksdagen nu ska ta ställning till, rymmer i stort viktiga och nödvändiga förändringar. Hade regeringen inte kopplat bort det viktigaste i processen, nämligen den nödvändiga dialogen och debatten, hade många fler välgrundade beslut kunnat uppnås än vad som nu är fallet.

Den helt dominerande förändringen i det nya försvaret är den stora ökningen av den internationella verksamheten. 3 000 soldater ska kunna

delta i insatser utomlands samtidigt. Hur man ska få fram befäl och soldater till så stora insatser är en öppen fråga, liksom finansieringen. Inte heller har någon hotbild eller tänkbara scenarier för kommande aktioner redovisats. Men alla vapenslag ska kunna medverka – armén, flyget och marinen, t.o.m. ubåtar.

Sverige har en lång tradition av att delta i fredsbevarande FN-insatser. Men vad inriktas den kommande verksamheten mot? Vad har de blivande svenska soldatmödrarna att vänta? Dessa viktiga frågor har inte diskuterats.

En annan mycket viktig fråga, som helt förbigåtts med tystnad, är att regeringen i propositionen tar avstånd från Sveriges tidigare ståndpunkt att FN-mandat krävs för militära interventioner. I propositionen understryks FN-stadgans centrala roll att upprätthålla fred och säkerhet, men regeringen anser samtidigt att det inte går att utesluta att det kan uppkomma situationer där säkerhetsrådet är låst av ett veto eller hot om veto. Grova kränkningar av mänskliga rättigheter kan då leda till militära ingripanden från det internationella samfundet, dvs. någon annan än FN, t.ex. USA och Storbritannien, Nato, EU eller någon annan.

En humanitär intervention måste prövas från fall till fall med hänsyn till om grundläggande värden står på spel, och om alla andra utvägar prövats. Vems värden det handlar om anges inte. Vem som ska göra prövningen anges inte heller. En ”humanitär intervention” betyder ”människovänligt ingripande”. I Jugoslavien betydde det bombkrig!

Regeringens förslag är skraddarsytt för att legitimera fler sådana brott mot folkrätten som Nato gjorde sig skyldigt till mot den suveräna förbundsrepubliken Jugoslavien för ett år sedan och som då kritiserades av Ingvar Carlsson och Shridath Ramphal.

Nedläggningen av F 10 i Ängelholm har varit propositionens mest uppmärksammade förslag – så iögonfallande att de demokratiska krafterna trängt sig fram, tvingat fram en debatt och varit nära att här i kammaren störa den beslutsprocess som nu prövas. Ett tjänstemannaförslag som regeringen gjort till sitt ligger nu som underlag för riksdagens beslut och har inte varit möjligt att påverka utanför en mycket begränsad grupp. Detta system kan i framtiden leda till stora besparingar, eftersom antalet riksdagsledamöter kan reduceras betydligt.

Förslaget att lägga ned F 10 dök upp i sista minuten i tjänstemannagruppen. Det gick emot flygvapenledningens och ÖB:s förslag i Försvarsmaktens underlag, som gick ut på att bara fyra flottiljer behövs i det framtida försvaret, nämligen F 10 i Ängelholm, F 7 i Såtenäs, F 16 i Uppsala och F 21 i Luleå. Tjänstemannagruppens förslag innebar att F 17 i Källinge skulle vara kvar i stället för F 10 och att en femte flottilj, F 4 i Östersund, skulle vara kvar. Motivet att behålla F 17 angavs vara rent regionalpolitiskt.

Plötsligt stod det klart att F 10 inte kunde läggas ned med en gång, eftersom det är den enda flottilj som kan omskola piloter till JAS 39-systemet och utbilda piloter från de länder som beställt Gripenflygplan. Förslaget ändrades då. Flygvapnet ska omfatta hela sex flottiljer i ytterligare två år. F 10 behövs under de två åren för att slutföra de uppdrag som ingen annan kan utföra. Därefter läggs det ned, trots att det under sommaren 1999 blev landets andra JAS-flottilj, har tagit emot två JAS-divisioner och gjort en miljardinvestering för detta ändamål.

För att F 10 över huvud taget ska kunna läggas ned måste flygskolan flyttas. Det betyder försämrad kvalitet på flygutbildningen. Synergieffekterna som erhålls i Ängelholm kommer att försvinna. Flygskolan flyttades efter förra försvarsbeslutet 1996 från Ljungbyhed till Ängelholm. På F 10 har nya isolerade undervisningslokaler tagits i bruk, men också dessa investeringskostnader ska nu kastas bort.

Flygundervisningen fungerar mycket bra nu, men den sänkta utbildningstakten under flyttningen har betytt att det svenska flygvapnet inte uppnått godkänd förmåga. Nyckelpersoner som piloter och flygtekniker finns ännu inte i tillräckligt antal. Riksdagen uppmanade i höstas Försvarsmakten att omgående rätta till detta. En ny flyttning innebär att godtagbar kvalitet kan nås tidigast år 2006.

En ny flyttning av flygskolan hotar hela det svenska flygvapnets framtid. Att man kastar bort gjorda investeringssatsningar och en väl fungerande verksamhet och i stället får nya kostnader på ett annat ställe drabbar skattebetalarna, men det hårdaste slaget har de anställda på F 10 fått ta emot. De var helt oförberedda på att försvarsbeslut kan fattas så lättsinnigt och så kortsiktigt.

Tjänstemannaförslagets tydliga markering att bytet mellan F 10 och F 17 var ett rent regionalpolitiskt beslut, och alltså inte gjordes av försvarspolitiska skäl, har kraftigt tonats ned i propositionen. Andra motiv som anses styrka att F 17 är ett långsiktigt bättre alternativ har i stället uppvärderats: närheten till övningsområden, närheten till Östersjön, bättre luftrum och miljö.

De expertutlåtanden som *hela* utskottet tagit del av – från flygvapnets ledning genom generalinspektören och förre flygvapenchefen, överbefälhavarens eget uttalande inför utskottet liksom Luftfartsverkets och Fortifikationsverkets synpunkter – har entydigt visat att det inte finns någon substans i propositionens skäl för nedläggning av F 10. De skäl som anges håller inte som underlag för beslut.

Ett beslut att lägga ned F 10 enligt propositionens förslag skulle däri- genom komma att vila på oriktig grund. Jag kan inte ställa mig bakom ett sådant förslag. Jag har lagt ned min röst i utskottet, och jag har ett särskilt yttrande i betänkandet. Med detta anförande har jag lagt fram min åsikt i det här sammanhanget. Vad som sedan kommer att hända kan jag inte påverka, med de regler som vi har för röstning, men det här är min åsikt.

Anf. 101 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Herr talman! Av betänkandets 315 sidor är det väl egentligen bara en liten bit som Karin Wegestål har berört i sitt särskilda yttrande. Vi har i dag diskuterat om det är ett bristande underlag. Det har viftats bort. Det är ett väldigt bra underlag. Men Karin Wegestål har skrivit så här i sitt särskilda yttrande: ”Jag anser att förslaget att lägga ned F10 helt uppenbart vilar på felaktig grund”.

Jag känner Karin Wegestål från utskottet som en sansad och erfaren kollega. Jag tänkte fråga Karin Wegestål om det bara är detta förslag som vilar på en grund som man inte kan fatta beslut på. Har det slumpat sig så väl att det är i en Skånefråga som det saknas bra underlag, eller tycker Karin Wegestål att det finns flera bitar i denna del som inte vilar på bra underlag?

Anf. 102 KARIN WEGESTÅL (s) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis ett problem att ha en avvikande mening i en fråga som handlar om ens egen region, men jag tycker att jag har varit försvarspolitiker under så många år och försökt sätta mig in i detta så att jag kan bedöma det. Det är med anledning av det som jag har gjort detta särskilda yttrande och avgivit min röstförklaring här.

Anf. 103 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Herr talman! Jag har förståelse för det. Jag har själv deklarerat vad jag tycker om Dalarna alldeles nyss, så jag har full förståelse för vad Karin Wegestål tycker om Skånebiten. Men jag fick inte riktigt svar på frågan.

Vi bortser från F 10. Vi skär bort Skåne, om det tillåts. Är det mer i detta underlag som Karin Wegestål, med den stora erfarenhet som hon har, anser brister inför beslutet? Vi ska trycka på knapparna i morgon.

Anf. 104 KARIN WEGESTÅL (s) replik:

Herr talman! Jag har redan här i dag sagt – eller i alla fall låtit förstå – att jag tycker att det är synd att vi inte har fått möjlighet att diskutera detta. Vi fick faktiskt framlagt detta tjänstemannaförslag för oss och förväntades ta beslut redan innan vi hade sett materialet. Jag tycker inte att det borgar för att vi får möjlighet att fatta riktiga beslut.

Anf. 105 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Herr talman! Ett relevant försvar ska vi ha, sade försvarsministern i dag. Men vad är det som krävs för det? Jo, att vår beredskap är god när det gäller att möta risker och sannolika och osannolika hot och skeenden. Det är inte i första hand en fråga om vilka förband som ligger var, som Lennart Daléus tycks tro. Diskussionen har tyvärr fokuserats alldeles för mycket på detta problem, som om det vore det enda. Karin Wegestål har t.ex. just tagit upp F 10. Vissa av dessa diskussioner har snarast dragit löje över försvaret, med onödiga flyttar som kostar miljarder. Det ställer sig naturligtvis alla undrande inför. Försvaret förlöjligas som sagt var snarast, och försvarsviljan försvagas.

Vad är det egentligen vi behöver diskutera? Jo, vi behöver diskutera vilka frågor som är viktiga och vilka problem vi ska lösa. Vad borde vi ha ställt för frågor? Gäller det om beredskap inför krig och invasion behövs om fem eller tio år, som det beskrivs i propositionen?

Majoriteten tycks tyvärr vara kvar i det kalla krigets begrepp. I och med att det kalla kriget är över finns det knappt något krigs- eller invasionshot. Visserligen säger försvarsministern att han är medveten om att vi bor i ett riskområde, men den slutsats han drar är att vi ännu inte är riktigt framme vid den punkt då försvaret kan läggas ned – ett uttalande som snarast insinuerar att denna punkt inte är alltför avlägsen. Vår försvarsminister är i sanning en optimist.

Jag frågar mig om majoriteten i dag ens är övertygad om att det behövs någon beredskap. Kanske anser man att vi inte kommer att drabbas av någon konflikt eller kris eller åtminstone att dessa skeenden sannolikt är så långt borta i tid och rum att de inte berör oss.

Vänstern harangerar förslaget och säger att det är utmärkt att man drar ned 12 miljarder de närmaste åren med hänvisning till att hoten ser annorlunda ut.

Javisst gör de det. Vi lever i en komplicerad värld med mängder av nya hot och möjliga risker, kriser, spänningar och konflikter som i värsta och sämsta fall, och med ett oförutsebart och kanske osannolikt händelseförlopp, kan leda till både kris och krig. Jag ser därför med oro på att situationen i propositionen beskrivs som antingen fred eller krig. Det förefaller snarast vara en kvarleva från det kalla krigets stämningar.

Vad ställer det för krav att bygga god beredskap i denna nya situations gråzoner i skalan fred–kris–konflikt? Detta är en fråga som jag saknar helt i regeringens försvarspolitik. Gränsdragningen, militärt och civilt, ser annorlunda ut, som så många har påpekat. Men inte frågar någon hur beredskapslagen ser ut. Passar den den nya situationen? Hur ska vi skapa och bygga en ny beredskap för det nya läget?

Mental beredskap saknas. Det visar inte minst den världsbild som utmålas och de slutsatser som dras. Låt mig ta ett exempel. Vår förmåga att delta i internationella insatser har andra varit inne på. När vi väl bestämde oss för att skicka en bataljon till Kosovo tog det sex månader, detta trots att regeringen anser att internationella insatser är en prioriterad uppgift. Det saknades både finansiering och beslutsförmåga. Men av detta har inga slutsatser dragits. Ingen diskussion förs om hur beredskapen ska förbättras och om hur besluten ska fattas i framtiden. Tvärtom – man trampar på i ullstrumporna och talar vitt och brett om internationella insatser men skapar inte förutsättningar.

Regeringen lovar att 1 800 soldater ska finnas för EU:s krishantering och att det ska finnas ytterligare soldater, så att vi kan ställa upp med 3 000. Men med regeringens nedskärningar av bl.a. antalet värnpliktiga klarar vi kanske 900. Finansieringen är fortfarande helt outklarad.

I en artikel i dag skriver försvarsministern att regeringen har lärt av händelserna i Kosovo och på Balkan. Hur då? Är det att man ska ha mindre resurser? Han säger dessutom att andra länder i Europa drar samma slutsatser. Tyvärr har han nog rätt. Sverige är inte den enda syndaren. Vi drog tillbaka styrkan i Bosnien med tre veckors varsel, men det var andra som inte var mycket bättre. Belgien var om möjligt något sämre och drog sig tillbaka med två veckors varsel.

Slutsatsen måste snarare bli att det behövs mer resurser, högre beredskap och bättre beslutsprocesser för att vi och andra länder ska kunna bidra till säkerhet och krishantering.

Det är sorgligt att majoriteten har fastnat i det gamla och inte har förmått tänka nytt, även om man påstår detta. Världen krymper och snurrar fortare. Regeringen talar om fem eller tio år framåt i tiden. Men så lång tid kommer vi tyvärr knappast att ha på oss, vad som än händer. För regeringen och dess stödpartier är slutsatsen av ökad osäkerhet tydligen nedrustning, när det borde finnas behov av bättre beredskap, flexibilitet och större säkerhetsmarginal.

Beredskap är också att fokusera på kritiska punkter och särskilda risker. Om detta sägs ingenting, och det görs ingen analys. Låt mig ta försvaret av huvudstaden som ett exempel. I Stockholmsområdet bor en fjärdedel av landets befolkning. Här finns kritiska funktioner för hela landet som medier, kommunikationer, elförsörjning och rikets styrelse –

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

dess riksdag och regering. Men inte med ett ord berörs konsekvenser, att det skulle finnas alternativ som kan antydast eller att man borde ha diskuterat vilka alternativ som fanns.

Tvärtom – i ett slag lägger man ned hela luftförsvaret i Stockholm, trots att detta enligt regeringens åsikt är den försvarsgren som ska försvara vårt land i fortsättningen. Ingenjörstrupper läggs helt sonika ned, trots att Stockholm är en stad på öar där broar är en kritisk punkt. Stockholm som IT-huvudstad ställer krav, men inte berör vi det en enda sekund.

Hur ser situationen ut i katastroflägen? Vem är det som ska hjälpa till och se till att vi får åtgärder och insatser i samband med nästa Tyrestabrand? Det är det ingen som har berört.

Det man till slut gör är avgörande för förtroendet, vad man än säger med än så många ord. Regeringens försvarspolitik har varit en erosionspolitik med pengar som fattas och svarta hål i många år. Tyvärr är det värsta inte att det kostar pengar utan att det kostar förtroende.

Nu står vi inför samma situation. I förslaget skjuts utgifterna på framtiden, och kostnaderna bokförs år 2005 och framåt. Man undrar vad som nu står på försvarsministerns hemliga sidor. Det kommer att komma nya svarta hål, och det kommer inte bara att stå försvarets nya organisation dyrt, utan det kommer också att erodera beredskapen och återigen, som jag säger, riskera vår försvarsvilja. Jag tror faktiskt att herr Ångström har rätt när han säger att det snart blir dags att titta på nya besparingar.

Det är därför vi moderater röstar nej till majoritetens förslag. Det beslut som majoriteten avser att fatta i morgon gör att vi riskerar många år med låg försvarsförmåga, försämrad beredskap och risk för att trovärdigheten minskar. Förtroende är något man bygger på sikt, och det är i den dimensionen vi möjligen kan tala om fem och tio års sikt, för så lång tid tar det – minst – att återuppbygga ett förlorat förtroende.

Därför anser vi moderater att försvaret bör genomföra en rejäl förändring och ominriktning nu, med förbättrad försvarsförmåga och anpassningsförmåga. Men förändring kostar, och därför går det inte att både dra ned och förändra. Vi anser att vår beredskap ska vara god redan här och nu i dag och inte bara i en avlägsen framtid eftersom vi lever i en värld av kris, konflikt och krig.

Att bygga trygghet kräver helt andra ställningstaganden än vad regeringen och dess stödpartier redovisar i det här förslaget, där slutsatsen av ökad osäkerhet och otrygghet tycks vara nedskärning i försvaret. Regeringen måste enligt vår uppfattning börja om helt från början och skapa utrymme för den nödvändiga flexibiliteten och för verklig anpassbarhet till den nya situationen med osäkerhet, gråzon, mellan alla typer av kriser, konflikter och krig. Det förslag som nu läggs fram i riksdagen ger dålig beredskap. För oss som bor i ett riskområde, det är försvarsminsterns ord, är resultatet helt enkelt otryggt.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1. Jag står givetvis bakom alla andra moderata reservationer, och jag vill i andra hand, om reservation 1 skulle falla, yrka bifall till reservation 16.

Anf. 106 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Många här i kammaren har konstaterat att det för närvarande råder en relativt positiv säkerhetspolitisk utveckling i vår omvärld.

Utvecklingen är glädjande. Det kalla krigets dagar är om inte för evigt förbi så ändå temporärt förbi. Men knappast någon, möjligen med undantag för socialdemokrater och centerpartister, tror att den eviga freden äntligen utbrutit i vår värld. Även om vi alla önskar evig fred är verkligheten en helt annan. Konflikthårdar finns på många håll i världen, konflikthårdar som mycket snabbt kan utvidgas. Det finns inga garantier för att det hänsynslösa mördandet på Balkan och i Tjetjenien är några isolerade företeelser.

Men även om de direkta krigshoten mot Sverige inte är så stora just nu omges vi av andra hotbilder som kräver god beredskap på både kort och lång sikt och där det militära försvaret är en resurs som behövs. Den minst sagt undermåliga hanteringen och förvaringen av kärnavfall på Kolahalvön är ett hot mot de norra delarna av vårt land.

Herr talman! Även om kristdemokraterna vill avslå hela propositionen vill jag lämna några synpunkter och ställningstaganden av mycket stor vikt för framtiden. Betänkandet *Det nya försvaret* innebär stora förändringar av Sveriges förmåga att försvara sig i framtiden. Bl.a. lämnas mycket långa landgränser helt utan försvar. Det handlar om uppemot 150 mil som lämnas utan försvar. Det är en helt oacceptabel situation som ger helt fel signaler till vår omvärld.

Det enda område i Sverige som gränsar till två främmande länder, Norge och Finland, finns uppe i Norbotten. Lägg därtill att den ryska gränsen ligger i närområdet. Om man vill leva upp till intentionen att hela landet ska leva i framtiden måste vi också vara beredda att försvara hela landet. Betänkandets förslag om nedläggning av förband i norra Sverige är oacceptabla ur säkerhetspolitisk synpunkt.

Propositionen och betänkandet avviker också i många stycken från de intentioner som Försvarsmakten angav i sitt underlag den 19 maj 1999. Vid olika tillfällen har också ansvariga i Försvarsmakten framhållit att med det här förslaget får vi en återtagningstid på uppemot tio till femton år. Det är en orimligt lång tid. Flera krig hinner passera under den tiden.

Herr talman! I dag är det många försvarsanställda från Ängelholm i söder till Kiruna i norr som känner mycket stor oro och sorg. Tusentals försvarsanställda i vårt land drivs ut i arbetslöshet och en osäker framtid. Det är en oro som skulle ha kunnat undvikas om omdaning av försvaret tillåts ske med större förnuft. Ett stort orosmoment är att ingen – jag säger *ingen* – i dag vet hur det blir med flygvapnets flygförutbildning i framtiden nu när F 10 i Ängelholm läggs ned.

Herr talman! Betänkandet föreslår att specialtrupperna A 8, Lv 7, Ing 3 och S 3 i Boden omvandlas till detachment under olika moderförband i södra Sverige. Samtidigt råder också stor osäkerhet om helikopterverksamhetens omfattning i framtiden i Boden.

Förslagen om Bodenförbandens omvandling är synnerligen olyckliga och ett stort hot mot vinterkompetensen och försvarsförmågan i övre Norrland. Enligt min mening är det oerhört korttänkt att nedrusta landets mest kompletta garnison, den i Boden. Bodens garnison med sina specialtrupper utgör tillsammans med flygflottiljen F 21 i Luleå den mest kompletta garnisonen i landet. Bodens garnison besitter tillsammans med Lapplands jägarregemente I 22 i Kiruna den högsta vinterkompetens vi har i landet. Förbanden är vana att verka under mycket stränga vinterförhållanden – rent av i arktiskt klimat.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Herr talman! Kirunas geografiska läge mellan Nato och Ryssland är unikt. Närheten till det i dag inte helt stabila Ryssland, med stora atomanläggningar på Kolahalvön, gör att någon måste hävda Sveriges territoriella integritet på Nordkalotten. Vem ska göra det i framtiden? Enligt min mening kan Lapplands jägarregemente I 22 med fördel klara uppgiften om det får finnas kvar.

Är det rimligt att en åttondel av landets yta med två främmande länders gränser och den ryska gränsen i närzonen ska ställas helt utan försvar? Redan hotet om nedläggning av I 22 i Kiruna har gjort att en tredjedel av hemvärnsmännen i området valt att lämna organisationen och lämna in sin utrustning. Motiveringen när jag har frågat är som de själva uttrycker det – det är deras ord: Vi vill inte bli kanonmat. De upplever det på det sättet.

För att spara ekonomiska resurser kan I 22 i Kiruna lämpligen omvandlas till ett detachment under K 4 i Arvidsjaur. Lapplands jägarregemente I 22 i Kiruna kan också med fördel ges utökade uppgifter för att kunna användas i fred, kris och krig.

Det kan ses som en resurs inte bara i det militära försvaret utan även för hela totalförsvaret. Det klarar av krävande patrulltjänst i arktisk terräng likaväl som sjukvård, atomsanering och flyktingmottagning.

Hela landet ska leva. Det hävdar många regeringsföreträdare med statsministern i spetsen. Men frågan är: Är socialdemokraterna och centerpartisterna och nu även vänsterpartisterna beredda att försvara hela landet? Dessa tre partier kommer att ha sin givna plats i historieböckerna som kommande generationer kommer att ondgöra sig över.

Det förvånar mig storligen att Centerpartiet, som tidigare värvat om att försvara hela landet och inte minst gles- och landsbygden, kan ställa en åttondel av landets yta utan försvar. För mig tycks det som att Centern irrar omkring i ingenmansland långt ute på vänsterkanten. Men det förvånar mig storligen.

Fru talman! Jag står självfallet bakom de kristdemokratiska yrkandena som Åke Carnerö och Margareta Viklund framfört, men jag vill också ställa mig bakom hela min motion Fö31. Men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till yrkande 3 under mom. 26 som handlar om Lapplands jägarregemente I 22 i Kiruna.

Anf. 107 HÅKAN JUHOLT (s):

Fru talman! Nu förändras det svenska försvaret för att kunna möta 2000-talets hot och risker. Det är en svår process, men den är absolut nödvändig. Sveriges försvar står naturligtvis inte inför en halvering av sin förmåga. Tvärtom är det så att avgörande förmågor nu kommer att stärkas påtagligt.

”Långsiktigt är det här det militärt bästa.”

”Marschriktningen är rätt.”

Så uttrycker sig överbefälhavare Owe Wiktorin. Jag tycker att det förtjänar att läsas in i riksdagens protokoll att överbefälhavaren på ett så tydligt sätt har tagit ställning till det förslag som nu föreligger. Han tvekar inte. Wiktorin talar med 35 års erfarenhet som hög militär.

”Vi går mot något helt nytt. Flera länder förändrar precis som vi sina försvarsmakter i grunden.” Det sade Wiktorin vid Folk och Försvar i Sälen den 24 januari i år.

Bakom det förslag som ÖB Wiktorin så tydligt berömmar står Socialdemokraterna och Centerpartiet. På andra kanten, långt bort, står Moderaterna, ivrigt påhejade av Kristdemokraterna och i viss utsträckning Folkpartiet som menar att hela förslaget är så dåligt att allt måste kastas i papperskorgen. Våra två partiers förslag presenterades den 20 oktober förra året.

I fem långa månader har nu moderater och kristdemokrater gnällt, grinat och skrivit samma insändare om och om igen och gaskat upp sig till brösttoner inte minst här i kammaren. När det gäller moderaterna är det inte särskilt överraskande. Partiet har valt konfrontation och därmed också valt att isolera sig, långt ifrån de viktiga samtalen om morgondagens försvar. Den viktiga frågan när det gäller moderaterna är naturligtvis hur länge denna självvalda ökenvandring kan fortgå.

Men mest förvånande är det kanske att kristdemokraterna lockats att beträda nejsägandets defensiva stig. Vid utskottets senaste sammanträde noterades dock en förskjutning, att man i vissa delar valde att inte säga nej till allt utan att avstå. Jag är övertygad om, och jag hoppas, att det inte var ett telefonsamtal från överbefälhavaren som frambringade denna förändring utan att det var ett moget övervägande av partiet.

Men vad har egentligen Alf Svensson, Åke Carnerö, Margareta Viklund och de övriga försvarspolitiskt kunniga kristdemokratiska riksdagsledamöterna gjort under de senaste fem månaderna? Vi är många som har väntat på att kristdemokraterna skulle kunna ta sig samman och presentera ett eget förslag till ett nytt framtida försvar av Sverige. Så har inte skett. Ännu vet ingen vilka förband som kristdemokraterna anser bör läggas ned. Vi vet inte vilka förband som partiet vill ha kvar. Det enda som vi vet är att man har samlat ihop sig och presenterat ett samlat nej till två andra partiers förslag.

Debatten här i dag har ju gjort läget ännu mer förvirrat när Lennart Daléus också uppmärksammade det citat som Åke Carnerö gav. Det är en omöjlig uppgift för ett riksdagsparti att lägga fram ett sådant förslag, sade Åke Carnerö. Margareta Viklund formulerade det på följande sätt: Vi kan inte ta fram sådana här underlag.

Men underlaget fanns ju den 19 maj. Det var ju på det underlaget som två andra partier, Socialdemokraterna och Centerpartiet, men även Miljöpartiet, det ska de ha heder av, arbetade fram sina helhetsförslag. Varför var det möjligt för Miljöpartiet, Centerpartiet och Socialdemokraterna att peka ut vilka förband som de anser ska var kvar men inte för Kristdemokraterna? Jag förstår inte det. Kanske var man inte uppgiften vuxen.

Den enda antydning som Kristdemokraterna lyckats prestera var det ivriga försöket att tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet i det skedet slå fast att F 17 i Kallinge borde läggas ned. Men vad jag kan utläsa är det också det enda aktiva val som partiet har gjort när det gäller förbandsfrågorna under den här långa processen.

Fru talman! Jag är övertygad om att samtliga kristdemokratiska riksdagsledamöter inser att det är nödvändigt att lägga ned förband och regementen för att vi ska få råd med nödvändiga och viktiga nysatsningar. Men på den politiska retorikens altare väljer partiet en taktik med begränsad hederlighet. I hela landet ger partiet sken av att man vill rädda alla förband.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Därför är också de försvarsmotioner som kristdemokraterna har väckt i riksdagen en virrig, spretig och osammanhängande samling. Så här ser det ut:

Ulf Björklund och Ragnwi Marcelind kräver att Dalaregementet bibehålls. Jan Erik Ågren kräver att Sollefteå garnison bibehålls. Maria Larsson och Göran Häggglund vill att IB 12 i Eksjö bibehålls. Tuve Skånberg och Kennet Lantz kräver att förbanden i Hässleholm bibehålls. Erling Wälivaara, som vi nyss hörde, kräver att Lapplands jägarregemente I 22 i Kiruna bevaras. Johnny Gylling kräver att KA 2 i Karlskrona ska vara kvar. Samma Gylling kräver vidare att F 17 i Ronneby ska vara kvar. Medan partibröderna Skånberg och Lantz kräver att F 10 i Ängelholm ska vara kvar. Så här håller det på sida upp och sida ned.

Kristdemokraterna har inte heller avsatt några medel för att klara av allt detta. Det är en önskelista utan någon som helst koppling till det egna partiets ekonomiska politik. Jag begär inte att önskelistan ska vara kopplad till mitt partis ekonomiska politik. Men den borde väl i rimlighetens namn vara kopplad till det egna partiets ekonomiska politik?

Nej, kristdemokraterna har inte förmått att presentera ett eget förslag om hur försvaret ska organiseras i framtiden. Den pinsamma svagheten försöker man dölja genom att råskälla på socialdemokrater och centerpartister samtidigt som man vill ta politiska poäng på alla de orter där förband hotas av nedläggning. Finns det egentligen någon i det svenska folkhemmet som inte har genomskådat detta falska dubbelspel?

Fru talman! Socialdemokraterna och Centerpartiet ser nu till att vi i det nya försvaret kan bygga in en förmåga till anpassning mot nya typer av angreppshot som på sikt kan komma att uppstå. Och just detta tog överbefälhavare Owe Wiktorin fasta på i sitt anförande i Sälen:

”Det är nu inte längre någon nyhet att Sverige i en nära framtid kan utsättas för nya typer av hot eller intrång mot vitala intressen. Hur skyddar vi oss mot terrorister som förfogar över massförstörelsevapen eller som har för avsikt att krascha centrala datasystem? Även här måste vi gå mot något nytt.”

Dagens försvarsbeslut är ett bra beslut. Men redan år 2001 kommer en viktig fortsättning. Den gången handlar det inte om förband och utbildningsplattformar. Då ska riksdagen i stället besluta om hur vi i Sverige ska kunna öka IT-säkerheten, hur vi bättre ska kunna använda samhällets samlade resurser i en vidare skala av hot, hur vi ska bli bättre på att medverka i internationella insatser, och hur vi ska ha det med värnplikten i framtiden.

Förarbetet till det försvarsbeslutet ska göras av Försvarsberedningen. Och i dag står Kristdemokraternas stol tom i Försvarsberedningen. Självklart behövs alla partier i detta arbete. Det är orimligt att riksdagens fjärde största parti inte är med i det forum som diskuterar de långsiktigt viktiga frågorna för Sveriges försvar och säkerhetspolitik.

Vi socialdemokrater anser avslutningsvis att det nu är rätt tid att genomföra ominriktningen mot ett modernt och flexibelt försvar, ett försvar som bättre och snabbare än dagens ska kunna svara mot omvärldsförändringar. Politikens ansvar måste vara att orka gå framåt, inte endast sätta sig på tvären.

Jag yrkar bifall till hemställan i försvarsutskottets betänkande.

Anf. 108 OLLE LINDSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Håkan Juholt säger att ÖB till hundra procent stöder Socialdemokraternas och Centerns förslag. Han har uttalat detta vid flera tillfällen. Men det hade varit hederligare av Håkan Juholt att säga som det verkligen är, att ÖB vid varje tillfälle – åtminstone när jag hört honom uttala sig – har sagt: Under givna förutsättningar är det här möjligt. Det kan t.o.m. hända att han har sagt att det också är bra.

Men vilka är då de givna förutsättningarna? Jo, för det första gäller det den ekonomiska ram utifrån vilken han varit tvungen att lägga ett förslag. För det andra gäller det en säkerhetspolitisk bedömning som han inte helt delar. Dessutom sade han som en första punkt i sitt förslag att man borde ompröva säkerhetspolitiken.

Sedan vill jag kommentera detta med att vi sagt att det är ett dåligt förslag. Vi har sagt att det är undermåligt. Det borde Håkan Juholt veta som ju suttit med i utskottet och som fem gånger har fått kalla ÖB och högkvarteret till utskottet; detta för att över huvud taget få någon rätsida på hur ekonomin såg ut.

Några dagar före slutjusteringssammanträdet fick vi ändå veta att nu skulle det vara möjligt att tillföra en och annan miljard till inom den redan trånga ramen. Om detta är möjligt måste ju ramen ha varit fel redan från början eller också kommer den att spricka.

Håkan Juholts förträfflighet vad gäller det här förslaget tycker jag rimmar illa med vad vi båda två har upplevt i utskottet.

Anf. 109 HÅKAN JUHOLT (s) replik:

Fru talman! Moderaterna och Olle Lindström har inte heller gjort det enkelt för myndighetschefen då man har förvägrat honom ett alternativ till Socialdemokraternas och Centerns förslag. Hade Olle Lindström samlat sig och tillsammans med Henrik Landerholm lagt fram ett eget alternativ skulle ÖB kanske ha kommit till en annan ståndpunkt. Det finns ju bara ett politiskt förslag till organisation, nämligen Socialdemokraternas och Centerns, så inte har Olle Lindström medverkat till en process där ÖB givits möjlighet att recensera fler förslag. Tvärtom har man varit angelägen om att det bara ska finnas ett förslag. Men det skulle ha blivit en mycket intressantare debatt här i kammaren om fler partier hade samlat sig och lagt fram egna förslag om hur grundorganisationen ska se ut.

Nåväl, när det sedan gäller ekonomin, Olle Lindström, är det precis som det står på s. 29 i betänkandet, att det är uppemot 1,4 miljarder mer som lagts in när det gäller verksamheten fram till år 2004. Det här är en pågående process och det finns exakt beskrivet på s. 29 hur många kronor och ören det rör sig om år för år, så det är sannerligen inte fråga om något gungfly! Att ÖB bara har kommenterat Socialdemokraternas och Centerpartiets förslag beror ju på att det är det enda förslag som har funnits.

ÖB säger – men inte under galgen: ”Långsiktigt är detta det militärt bästa.” Marschriktningen är rätt.

Slutligen: Det finns väl inte någon myndighetschef i landet som inte önskar fler miljoner eller miljarder i sin plånbok. Där utgör ÖB naturligtvis inte något undantag.

Anf. 110 OLLE LINDSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag hör att Håkan Juholt hela tiden försöker komma undan de givna förutsättningarna och kan förstå att han gärna vill komma ifrån dem.

När det gäller detta med att vi inte skulle ha kommit med något förslag kan jag bara säga att det inte är en lätt sak. Inte ens i utskottet har vi kunnat få en ekonomisk analys av vad det ena eller andra förbandet eller vad den ena eller andra förändringen skulle kunna innebära. Fortfarande finns det inga sådana uppgifter. Det är just därför som vi menar att det här förslaget är undermåligt. Det är inte ens värdigt att läggas på riksdagens bord, precis som jag sade i mitt huvudanförande.

När det sedan gäller det som ÖB anser vara viktigt i fråga om det långsiktiga skulle jag nog gissa att det var en av hans meningar när han som en första punkt sade att han ansåg att säkerhetspolitiken borde ses över ytterligare – detta med anledning av det som hade hänt sedan Försvarsberedningen hade lagt fram sitt förslag – så det rimmade väl illa med att det långsiktigt skulle vara bra när man nu begärt en ny säkerhetspolitisk bedömning.

Anf. 111 HÅKAN JUHOLT (s) replik:

Fru talman! Faktum kvarstår att i stort sett alla moderater som anmält sig till den här debatten inte har bemödat sig med att presentera åtminstone en antydan till ett eget grundorganisatoriskt förslag. Detta är mycket märkligt. Möjligen kan man göra så om man vill vara en liten sekt utanför allt inflytande i ett sammanhang. Men om man tillhör det stora opinionspartiet med opinionssiffror som ligger runt 30 % och som tidigare haft statsministerposten och försvarsministerposten, är det då inte mycket märkligt att man under en halvårslång process inte kan samla sig och lägga fram ett eget förslag i stället för att skriva artiklar och hålla tal om hur dåligt de andra partiernas förslag är? Det är i alla fall för mig en märklig politisk hantering som Olle Lindström medverkar i runtom i landet där han uppträder.

När det gäller ÖB:s syn på detta är det alldeles tydligt så att man inte kan springa ifrån att ÖB vid flera tillfällen i olika skrifter och i olika sammanhang har sagt att marschriktningen är rätt med detta förslag. Långsiktigt är det här det militärt bästa.

Detta står i bjärt kontrast till den slakt som en del i denna kammare har beskrivit. Retoriken och verkligheten ligger alltså en bra bit från varandra. Så ska det kanske vara i en politisk debatt men det ligger väldigt långt från politiskt ansvarstagande. Det är precis där som Moderaterna är just nu, dvs. väldigt långt från politiskt ansvarstagande i de här frågorna.

Anf. 112 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Fru talman! Håkan Juholt uttrycker naturligtvis stor besvikelse över att Kristdemokraterna inte är nöjda med regeringens förslag – dvs. att det blir en stor säkerhetspolitisk risktagning, att vi har en annan försvarsbudget än regeringen och att vi vill ha en annan utformning av grundorganisationen.

Detta har vi redogjort för i alla de artiklar som Håkan Juholt, glädjande nog, har läst. Vi har inte enbart velat kritisera det stora säkerhets-

politiska risktagandet, utan vi har också lagt fram vår grundprincip när det gäller utformningen av grundorganisationen.

Vi menar att det är svårt att lägga ett eget grundorganisationsförslag och att tränga bakom alla siffror, vilket ju krävs. Dessutom ska det göras på kort tid. Det här är alltså en omfattande apparat om man ska vara seriös.

I fråga om den principiella utformningen utgår vårt förslag från våra ekonomiska ramar. Men vi har inte velat gå in och säga att de och de förbanden ska finnas med i den här grundorganisationen. Vi har heller inte under våra resor runtom i landet pekat ut ställen och sagt vad som ska bevaras, utan vi har talat om våra grundprinciper.

Håkan Juholt nämner Försvarsberedningen. Men hur stort inflytande skulle Kristdemokraterna ha fått under den fortsatta processen? Vi hoppade av eftersom vi inte kunde ta konsekvenserna av ett förslag som skulle leda till den oordnade planeringsprocess, den förhastade process, som vi nu har sett. Jag tror mig kunna säga att man i Försvarsberedningen inte hade haft en seriös diskussion. Vi ställde oss ju inte bakom den ekonomiska ramen som Socialdemokraterna och Centern gjorde.

Anf. 113 HÅKAN JUHOLT (s) replik:

Fru talman! Med kännedom om Åke Carnerös såväl kunnighet som möjligheter att uttrycka sig, inte minst vid Försvarsberedningens arbete, och medverka till konstruktiva förslag och idéer är jag helt övertygad om att inflytandet skulle ha varit större inom Försvarsberedningen jämfört med hur det blir om man slår igen dörren och lämnar rummet – det är jag helt säker på – men i vilken utsträckning är svårare att bedöma. Absolut minst inflytande har man i varje fall om man säger att man inte vill vara med.

När vi nu äntligen har den här debatten och diskussionen om förbanden skulle det ändå vara vackert om Åke Carnerö till protokollet kunde läsa in hur många fler miljarder Kristdemokraterna vill lägga på förbandsverksamheten jämfört med Centern och Socialdemokraterna.

Kanske kunde ni, inte peka ut orterna, men tala om hur många fler flottiljer, förband och skolor som det här skulle kunna leda till. Vi har som sagt gått steget ut och nämnt såväl pengarna som antalet och också vilka platser. Om nu inte Carnerö vill ta steget till att peka ut platserna, tala om hur många fler förband, flottiljer, skolor och annan verksamhet det blir. Det måste ni väl under det här halvåret ha kunnat precisera.

Anf. 114 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Fru talman! Jag tänker inte nämna några platser över huvud taget. Vi ställer upp på ominriktningen, och det har vi tydligt sagt hela tiden. Den oordnade process som har varit har lett till att vi menar att försvarsförstågan har urholkats.

Läs vår principiella utformning. Av det kan man få en viss vägledning utan att för den skull tala om vilka förband som ska vara kvar. Vårt förslag hade också inneburit förändringar i strukturen, helt klart, och det klargjorde jag redan i remissdebatten här i kammaren i november.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Anf. 115 HÅKAN JUHOLT (s) replik:

Fru talman! Vi står nu framme vid debatten, och i morgon ska beslutet klubbas. Talesmannen för Kristdemokraterna, riksdagens fjärde största parti, säger: Vår motion kan ge viss vägledning.

Det säger oerhört mycket om hur långt man har kommit i arbetet med försvarsfrågorna. Det kan ge viss vägledning för dem som läser motionerna.

Vad jag ändå måste komma tillbaka till är: Vem ska ta ansvaret? Vem ska säga: Här är de orter som kommer att beröras? Nej, det ansvaret lägger ni alltid på någon annan, och några tvingas ta det. Carnerö säger i svepande ordalag: Självklart skulle även vi ha kommit till någonting åt det här hållet kanske möjligen. Läser ni våra papper kan ni som är insatta få viss vägledning.

Men människorna runtom i landet ska inte behöva utläsa att något förband är hotat.

Därför lägger man också motioner som säkerställer all verksamhet i dag. Där kan man ge sken av att man vill rädda allt åt alla överallt. Det är icke hederligt, Åke Carnerö!

Anf. 116 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Fru talman! Jag har några konkreta frågor som jag vill ställa till Håkan Juholt.

Oroar det Håkan Juholt alls att cirka en åttondel av landets yta lämnas helt utan försvar?

Oroar det Håkan Juholt att ca 150 mil av landets gräns lämnas utan försvar?

Oroar det Håkan Juholt att hemvärnsmännen uppe i norra Norrbotten lämnar in sin utrustning och säger: Nu vill vi inte mera vara med.

Är norra Norrbotten över huvud taget intressant och värt att försvara för Håkan Juholt och Socialdemokraterna i dag?

Anf. 117 HÅKAN JUHOLT (s) replik:

Fru talman! Som kommande från Oskarshamn och Kalmar där vi inte sett förband på många många tider utgår jag och medborgarna i Kalmar län ifrån att det svenska försvaret organiseras på ett sådant sätt att även platser som inte har förband försvaras i samband med en attack. Men vad vi nu gör att vi skär bort de gamla strukturerna och inför en större möjlighet till rörlighet. Vi ökar möjligheterna till skydd vid IT-angrepp. Vi får en luftburen bataljon. Vi ökar skyddet när det gäller NBC-stridsmedel och en andra saker. Men inte är det väl som så, Erling Wälivaara, att det endast är de orter som har förband som ska försvaras om någon vill oss någonting illa? Det skulle i så fall innebära en helt annan försvarspolitik än den som såväl Kristdemokraterna som Socialdemokraterna och Moderaterna står bakom.

Anf. 118 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Fru talman! Jag blir uppriktigt sagt väldigt upprörd, förundrad och förvånad över Håkan Juholts svar. Det innebär att Håkan Juholt inte har någon större känsla för en åttondel av landets yta. Flyttar vi det hela ned till södra Sverige innebär det i stort sett att vi inte skulle ha ett enda förband från södra Skåne uppemot Mälardalen. Det är den verklighet vi

lever i. Att då säga att vi kan ha en enda flygflottilj om bara angreppstiden är något dygn. Det är vad det handlar om. Om man flyttar förbanden från en stor del av Sveriges yta innebär det vid ett överraskande anfall att landet inte kan försvaras. Lägg därtill att vi har två främmande länder som gränsar mot oss plus ryska gränsen som ligger i närzonen.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Anf. 119 HÅKAN JUHOLT (s) replik:

Fru talman! Jag förstår naturligtvis Erling Wälivaaras angelägenhet att tala för förbanden hemmavid. Det gör alla här i dag, men faktum kvarstår att det är ganska länge sedan som Kristdemokraterna, Socialdemokraterna, Centern och Moderaterna och andra lämnade bakom sig att landet försvarades från kaserngården. Jag tror t.o.m. att det var Anders Björck som i en debatt använde just det uttrycket, att landet inte försvaras från kaserngårdarna.

Det här är egentligen lite billig retorik. Om vi nu lägger ned, som Kristdemokraterna föreslår, F 17 i Ronneby, skulle det innebära att vi inte skulle ha något flygförsvar i Blekinge om det skulle ske ett angrepp mot Blekinge? Det är alltså inte kopplat till var förbanden ligger utan framför allt gäller det att säkerställa nationell förmåga naturligtvis, vilken förmåga vi ska ha inte bara över gräns utan också när det gäller att möta informationsoperationer, NBC-stridsmedel eller vad det nu kan vara, att säkerställa nya förmågor, inte hålla fast vid gamla strukturer. Det är länge sedan vi i våra partier lämnade retoriken att landet försvaras från kaserngården. Det hoppas jag också Kristdemokraterna är beredda att göra. Jag är övertygad om att man är det, och jag vet att man är det.

Anf. 120 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt att nämna I 21 i den här debatten, men jag måste ändå till protokollet få fört att jag har samma uppfattning som Erling Wälivaara i den frågan – om det nu kan förbättra läget när det sägs av en värmlänning.

Jag vill bara göra några kommentarer. Håkan Juholt nämnde Folkpartiet eftersom vi föreslår avslag på hela propositionen. Det beror på nytänkande beträffande den internationella verksamheten, som jag nämnde, nytänkande i Natofrågan, nytänkande i pliktfrågan och det vi just nu har debatterat, vinterutbildningen, då kanske speciellt Kiruna och garnisonshaveriet. Dessa saker hade fått garanterat en helt annan lösning om Folkpartiet hade suttit med vid bordet och fått fortsätta den förhandling som var så nära att slutföras med ett bredare demokratiskt underlag. Jag hoppas att Håkan Juholt lade märke till att jag inte nämnde några flygflottiljer.

Anf. 121 HÅKAN JUHOLT (s) replik:

Fru talman! Under hela detta arbetes gång har vi också av socialdemokraterna noterat det konstruktiva arbete som Folkpartiet faktiskt gjort i bl.a. Försvarsberedningen. Det är betydelsefullt. Det är inte så att ett parti sitter inne med hela sanningen, inte heller två eller tre partier, utan det är i samtalet mellan alla partierna som någonting bra kan växa fram när det gäller försvarspolitiken. Där är Försvarsberedningen forumet, och där medverkar Folkpartiet på ett mycket konstruktivt och ansvarstagande

sätt. Det tycker jag renderar respekt. Politik kan inte bara vara att sätta sig på tvären. Det måste också vara att orka gå framåt.

Anf. 122 BJÖRN LEIVIK (m):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till den moderata reservationen nr 1 och, om detta yrkande inte finner gehör hos riksdagen, bifall till reservation 16.

Det finns mycket att säga om detta förslag, tyvärr mycket lite positivt. Den mest allvarliga kritiken är att det ekonomiska underlaget är bristfälligt och att konsekvensbeskrivning av olika handlingsvägar saknas. Dessutom ges ingen trovärdig redovisning av hur tillkommande kostnader kan rymmas inom ramen.

Fru talman! Försvarmaktens fyra huvuduppgifter är:

- försvar mot väpnat angrepp
- förmåga att hävda svensk territoriell integritet
- förmåga att bidra till fred och säkerhet i omvärlden samt
- förmåga att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar.

Hittills har debatten mest kretsat kring de tre första uppgifterna. Jag tänker uppehålla mig vid den fjärde uppgiften – att kunna stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.

I räddningstjänstlagen och förordningar regleras Försvarmaktens medverkan i civil verksamhet. Bl.a. ska Försvarmakten utföra transporter med helikopter vid livshotande situationer. Försvarmakten får ställa personal och egendom till förfogande för transport av sjuka eller skadade. Likaså får Försvarmakten åta sig att bygga vägar och broar, utföra transporter samt andra arbeten och tjänster.

I en skrivelse från Rikspolisstyrelsen föreslås ändringar i förordningen om militär medverkan i civil verksamhet. Rikspolisstyrelsen anför att den helhetssyn som ska präglade totalförsvaret inte återspeglas i möjligheterna för polisen att utnyttja Försvarmaktens resurser för vissa polisiära ändamål. Med andra ord: Rikspolisstyrelsen anser att Försvarmaktens resurser bör kunna utnyttjas mer och bättre.

I 1996 års försvarsbeslut uttalade regeringen att totalförsvarsresurserna även ska kunna användas i situationer som *inte* är svåra påfrestningar för samhället i fred.

I denna proposition uttalar regeringen att en författningsändring bör komma till stånd som innebär att samtliga de transportmedel som Försvarmakten disponerar över – helikoptrar, transportflygplan, markfordon och fartyg – ska kunna ställas till totalförsvarets förfogande.

Regeringens bedömning är att Polisen, Kustbevakningen och Tullverket bör ges ökade möjligheter att utnyttja Försvarmaktens resurser.

Med denna redovisning av tidigare beslut, regeringens nuvarande bedömning, Polisens och andra myndigheters förslag vill jag visa på det stora behov som finns av Försvarmakten och dess resurser för det civila samhället i hela landet.

Det räcker att påminna om snöovädret i södra och mellersta Sverige för några år sedan, problemen i Gävle efter den kraftiga snöstormen samt ett antal stora skogsbränder där Försvarmaktens deltagande blev avgö-

rande för en relativt positiv utgång – detta sagt för att man ska förstå betydelsen av militära förband i alla delar av vårt land.

När nu Försvarsmaktens närvaro och dess resurser på många platser i landet försvinner, försvinner också möjligheterna att stödja det civila samhället vid större påfrestningar inom rimliga anspänningstider.

Fru talman! Man förstår egentligen konsekvenserna av regeringens förslag först när man ser Sverigekartan och vilka områden som blir utan militära förband.

Fru talman! Jag har med mig en karta som visar nuvarande förband och hur de är placerade i landet. Kryssen på kartan visar vilka förband som försvinner, förbandsnedläggningar. De streckade områdena är de områden som blir utan militär närvaro, om nu förslaget går igenom.

Rolf Gunnarsson efterlyste en atlas. Här finns nu en möjlighet för dem som vill att studera var Kristinehamn och Falun ligger och avståndet till Älvdalen. Ni är välkomna fram och göra detta sedan.

Förutom de nedläggningar och de problem som uppstår för det civila samhället vid påfrestningar föreslår regeringen att funktionen civilbefälhavare ska försvinna. Man avser att återkomma i frågan, men under tiden kommer denna viktiga samordningsfunktion att vara obesatt.

Fru talman! Vi kan inte medverka till denna utarmning av Sveriges försvar med de konsekvenser det får för bl.a. totalförsvaret.

Ansvaret vilar helt och hållet på regeringen och Centerpartiet. Att Vänsterpartiet tilläts spela en roll som medförde ytterligare försämringar är dessutom mycket förvånande då försvarsministern i denna kammare tidigare uttryckligen avvisat samröre med Vänstern i försvarsfrågan.

Anf. 123 OLA RASK (s):

Fru talman! När jag lyssnade till inledningen av den här diskussionen kändes det lite förunderligt. Henrik Landerholm talade om att det var ett hopkok, ett svagt stöd och den sämst förberedda propositionen. Dagens säkerhetspolitiska läge talar emot att skrota eller nedrusta försvaret, som han sade. Sverige backar in i framtiden. Sedan kom Rolf Gunnarsson efter ett tag och drog in slaktaren i bilden.

Men jag håller mig till Landerholms katastrofscenari. Det kändes underligt att företrädaren för det näst största partiet, för det ledande oppositionspartiet, så ville fjärma sig från en saklig försvarspolitisk debatt. Det stämmer inte. Och det är inte heller någon som tror att det är som Landerholms anslag avgav. Det visade Håkan Juholts inlägg alldeles nyss.

Det här är ett seriöst arbete där man har vägt, prövat och kommit fram till ett slutgiltigt ställningstagande. Det är inte bara politiker som har medverkat utan också Försvarsmaktens högsta ledning.

Det är också förunderligt när det ledande oppositionspartiet gör ett sådant här utfall utan att ha ett eget förslag som Socialdemokraterna, Centern, Vänstern och Miljöpartiet har. De har heltäckande alternativa förslag, vilket naturligtvis gör att debatten får en annan inriktning och framför allt en annan saklig tyngd.

Det är alltså inte så att ett försvar som om några år ska kosta 36 miljarder är ett nedrustat eller – för att använda Gunnarssons uttryck – slaktat försvar. Alla sådana debattknep är dåliga. De skadar saken, och jag är

Prot.

1999/2000:88

29 mars

Det nya försvaret

övertygad om att de också skadar de företrädare som använder sådana överord.

Försvarspolitikerna är så viktig – precis som det har framgått av flera inlägg här – att vi måste föra en sansad och ansvarsfull debatt om vårt totalförsvaret, både när det gäller att klara kriser i fredstid och när det gäller att klara det yttersta hotet, krig.

Jag anser att det här är ett bra förslag. Det anger – precis som ÖB säger – rätt färdriktning. Men ingen av oss som står bakom Socialdemokraternas och Centerns förslag har sagt att vi exakt vet hur vi ska gå fram. Ingen har heller sagt att detta kommer att bli en process som är smärtfri. I flera inlägg har man sagt att det för de anställda på olika orter där man berörs av nedläggningar är en mycket smärtsam process.

Det är ju så med försvarsteknologin, med försvarstekniken, med den strategiska bedömningen av hur världen kommer att utvecklas att vi många gånger har kommit till korta när det gäller att ge säkra svar. Vi får ange färdriktningar och försöka att göra prognoser om vad som kommer att gälla.

Vi i den socialdemokratiska gruppen var i Göteborg i måndags och besökte Ericsson Microwave. Då fick vi en bild av hur det framtida försvaret kanske kommer att fungera. Det innebär att vi förmodligen måste genomföra ytterligare omstruktureringar med tanke på den teknik som man där redovisade.

Jag åkte runt med ÖCB i USA och mötte CIA, FBI och flera privata försvars- och säkerhetsorganisationer. Där sade man att man sökte sig fram till de nya hotbildernas försvar. Där sade man att det kanske inte är stridsfältet som kommer att gälla i framtiden. Kanske den framtida hotbilden kommer att vara, både i fredstid och under det värsta scenariot, kriget, att bankingsystemet eller det elektriska systemets styreffekter slås ut.

Det är alltså många frågor som är obesvarade. Men vår inriktning från Socialdemokraternas och Centerns sida tycker jag är värd att kalla, som ÖB gör, rätt riktning.

Jag tyckte också att det var konstigt när det största oppositionspartiet lämnade Försvarsberedningen. Jag tyckte inte bara att det var konstigt, utan jag tyckte att det var djävligt trist. Landerholm försöker nu att försvara det med att säga att det hade varit bättre att Bildt och Persson hade tagit över försvarsfrågan. Jag har mycket större förtroende för Landerholm och för våra företrädare i beredning och försvarsutskott än vad jag har för dessa två partiledare och kanske också för de andra partiledarna, även om de, som Daléus i dag visat, inte är ointresserade av att delta i debatten. Men om man ska klara de här frågorna måste man, precis som vi har gjort i beredning och utskott, ägna sig åt dem. Man måste ägna dagar, nätter, veckor, månader och år för att följa utvecklingen och ha någotsånär vettiga insikter för att föreslå de rätta lösningarna.

När Försvarsberedningen lämnades var min tro att moderaten Landerholm och kristdemokraterna, som var de som hoppade av, skulle presentera ett alternativ. Det tyckte jag var okej. Det är den andra vägens sätt att jobba. Endera deltar man i en allpolitisk beredning eller så går man ur den och lägger fram ett alternativ till den beredning som sitter och jobbar. Men det har man alltså inte gjort.

Jag skulle också vilja säga, med anledning av Runar Patrikssons inlägg som också Håkan Juholt har harangerat, att det för oss alla i den här kammaren och för landet är oerhört viktigt att vi försöker komma tillbaka till en bred försvarspolitisk enighet. Det är viktigt utifrån vad jag nyss har sagt, nämligen svårigheten att göra de rätta bedömningarna. Men det är inte minst viktigt för att gentemot omvärlden ge en entydig bild av var Sverige står när det gäller vår säkerhetspolitik och det försvar som vi satsar 36 miljarder på.

Det har också i debatten funnits en diskussion om hemvärnet. Eftersom jag sitter i Rikshemvärnsrådet vet jag att det naturligtvis finns bekymmer med omstruktureringen och regementsnedläggningar som gör att vissa hemvärnsmän, alltför många, lämnar in sina vapen. Vi är i dag 73 000 personer i hemvärnet. Av dem är det 15 000 män och kvinnor som är med i våra försvarsorganisationer. Inriktningen för hemvärnet är att vi ska bli 90 000 och att vi, om det skulle uppstå ett skarpare läge, ska nå upp till 125 000. Beredskap på materielsidan kommer att hållas för de ytterligare 35 000.

Men för att vi fram till år 2004 ska kunna växa till ett hemvärn av 90 000 aktiva personer, krävs det naturligtvis oerhört många åtgärder – aktiva rekryteringsåtgärder och andra aktiva åtgärder. Framför allt gäller det att få människor att inse att det är oerhört viktigt med ett försvar.

Hemvärnet är inte, som sades i debatten här, satt åt sidan. Hemvärnet utgör i den framtida krigsorganisationen 50 % av manskapet. Det är precis så som det står på s. 4 i betänkandet, för att svara på Margareta Viklunds propå: ”Hemvärnet har en viktig roll i skyddet av viktiga samhällsfunktioner bl.a. för att säkra ledningssystemets funktion. Hemvärnet skall med hög beredskap bevaka och skydda viktiga totalförsvarsobjekt mot sabotage. Hemvärnet får en betydligt mer framskjuten position i det svenska försvaret än hittills bl.a. för att lokalt upprätthålla den militära närvaron som är viktig för medborgarnas allmänna försvarsvilja. En stor del av markstridsförband som framgent kommer att finnas gripbara med kort varsel utgörs av hemvärnsförband.”

Detta är ett tungt åtagande, ett svårt åtagande. Men jag kan lova att det finns en optimism bland rikshemvärnsfolket och bland hemvärnsfolk ute i landet. Man ser problem, och ibland tycker man att de är oöverstigeliga, men det är en positivitet. När man i år firar sitt 60-årsjubileum har man en rad aktiviteter och en rad konkreta förslag. Det riktigt sjuder av vilja att ikläda sig den roll som försvarspropositionen talar om.

Kammarledamöter! Låt mig avsluta med att säga att jag tycker – och det är inte något politiskt spel eller därför att jag tillhör den gruppering som står bakom det försvarspolitiska betänkande som nu föreligger – att detta är en bra grund att bygga ett framtidsriktigt försvar.

Försvarets framtida budget tycker jag också är rimlig och riktig. Det är inte oväsentligt att vi inte tar en för stor del till försvarskostnaderna utan att vi nu delar med oss 8 miljarder till vård och omsorg. Det är ganska väsentligt för att skapa en folklig förankring, och det har detta förslag tagit fasta på. Man skär alltså ned försvaret och gör det spetsigare och bättre, samtidigt som 8 miljarder kan föras över till sjukvården. Det tror jag på kort sikt, kanske också på lång sikt, är kanske ett av de väsentligare bidragen till att skapa en folklig förankring för den försvarspolitik

och det försvar som vi brett är överens om ska vara starkt, effektivt och modernt, och det tycker jag att det här förslaget är.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 124 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Fru talman! Eftersom Ola Rask blandade in mig några gånger vill jag bara säga något kort.

Skillnaden mellan Ola Rask och mig är att jag som moderat oppositionspolitiker inte har fått någon order att genomföra något visst stycke, någon viss bok eller något förslag. Jag har alltså inte den roll som Ola Rask har.

Jag vill återgå till det särskilda yttrandet från Karin Wegestål om detta med underlaget. Eftersom Ola Rask också är en rutinerad politiker som varit med länge, vill jag fråga Ola Rask om det är Karin Wegestål som totalt har missuppfattat vilket underlag hon har fått i utskottet eller om det är ni andra socialdemokrater som har fått ett bra underlag.

När det gäller hemvärdet hoppas jag att det sjuder, som Ola Rask säger. Det sjuder ju inte just nu hemma i Dalarna. Jag konstaterar bara fakta, att vi för första gången har fått en minussiffra för hemvärdet. Det gör mig sorgsen i mitt försvarshjärta. Jag hoppas att Ola Rask har rätt, så att det börjar sjuda även i mitt hemlän. Det gör inte det just nu, men jag hoppas att Ola Rask får rätt på den punkten.

Underlaget, som vi har diskuterat tidigare och ganska många gånger i dag, tycker jag är viktigt. Tycker Ola Rask att underlaget är bra? Har Karin Wegestål helt fel?

Sedan detta med ordet slakt: Än en gång vill jag säga att slakt kommer från Tidningarnas telegrambyrå, som första gången uppfann ordet slakt i försvarsdebatten.

Anf. 125 OLA RASK (s) replik:

Fru talman! Jag kan svara ganska kort. Jag tycker inte att det är ett dåligt underlag. Jag tycker heller inte att vi har fått få möjligheter att diskutera det. Jag tycker att vi har fått många möjligheter, t.o.m. så många att vi ibland inte riktigt har haft tid att hänga med på alla föredragningar. Den som dessutom har haft viljan att åka ut i landet för att träffa försvarsmaterielindustri, nedläggningshotade förband på olika orter osv. har kunnat skaffa sig ett mycket bra underlag. Det är min uppfattning.

Sedan kan man då säga att man inte har svar på alla frågor – det kan handla om ekonomi osv. – men det är just av det skäl som jag pekar på, nämligen att detta är en så komplex fråga. Det gäller oss alla i den här kammaren. Vilket utskott vi än företräder, vilket område vi än företräder säger man i ett beslut: De här pengarna får ni använda till er verksamhet. Gör det bästa av det. Och det har vi gjort.

Hemvärdet sjuder – det är så – samtidigt som det har problem. Jag sticker inte under stol med det. Det är nämligen så att vi har gjort minskningar under de senaste åren och haft problem med rekryteringen. Det måste vi råda bot på. Vi måste hjälpas åt att tala om att det är viktigt att ha ett hemvärn. Det kommer i framtiden att vara den väsentliga delen av försvaret.

Anf. 126 AMANDA AGESTAV (kd) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna ville ha en bred försvarspolitisk uppgörelse, inte så som den nu ligger på bordet.

Det är därför vi inte har presenterat något eget grundorganisationsförslag. Vi har sträckt ut handen, men ni har slagit bort den.

Vi ville i Försvarsberedningen lösa de akuta ekonomiska problemen för Försvarsmakten för att vi skulle få en ordnad process. Men i stället valde socialdemokraterna ett annat alternativ.

Ola Rask talar också om de nya hoten som vi ska kunna möta. Men hur ska man kunna möta dessa nya hot med det förslag som nu ligger på bordet och som innebär större kostnader än vad som angivits? Ingen socialdemokrat har under den här debatten berättat hur man ska finansiera de investeringar som krävs i exempelvis Halmstad och Östersund. Varför behåller man inte de regementen som redan har gjort de här stora investeringarna? Då skulle man få pengar över till att kunna möta de nya hoten.

Anf. 127 OLA RASK (s) replik:

Fru talman! Jag tror att det här är lite av uppvaknandets minut. Jag hoppas att det är så. Vi behöver inte diskutera vem som har sträckt ut handen eller vem som har slagit bort den. Jag tror att de flesta är besjälade av att försöka åstadkomma ett så brett försvarspolitiskt underlag som möjligt för de beslut och ställningstaganden vi antar. Det är min förhoppning att vi ska göra det.

Vi försökte ju också att säga till er när ni lämnade Försvarsberedningen: Gör inte det! För mig som under lång tid har varit politiskt aktiv är det ett förunderligt sätt att verka politiskt. Man stannar och slåss *to the bitter end*, och sedan när det går emot i beslutet säger man: Detta beslut kan inte vi stå bakom. Det här är vårt alternativ. Vi tycker att ni har fel.

Man ska inte – som Håkan Juholt eller vem det nu var sade – frånhända sig möjligheten att vara med i den diskussionen. Därför var min första reaktion när Landerholm lämnade beredningen: Detta är en förlust för beredningens kompetens. Men jag tänkte i nästa steg: Då tänker man ihop med kristdemokraterna utarbeta ett alternativ.

Det är en annan väg man kan välja. Men för den samlade lösningen hade det definitivt varit det bästa att ni hade funnits med, både kd och moderaterna, i beredningen.

Sedan är det så när det gäller det här förslaget att det är finansierat. Det rymmer en ny inriktning och nya verksamheter för att möta de nya hotbilderna. En del av de frågorna är obesvarade, och de tänker vi utreda. Vi har tillsatt utredningar som ska titta på det. I ÖCB, där Amanda Agestav och jag sitter i styrelsen, håller vi på att försöka hitta vad det är för brister och hur man ska möta dem. Därav följer att vi ibland reser runt i världen.

Anf. 128 AMANDA AGESTAV (kd) replik:

Fru talman! I utskottet har det inte funnits några möjligheter till en bred uppgörelse. Precis som jag sade i mitt inlägg tidigare är det så att varje gång frågor har ställts på det här underlaget har det beskrivits som en helhet som det inte går att göra några förändringar inom.

Men nu vill jag sträcka ut en hand till Ola Rask och socialdemokraterna. Rösta för reservation 1, så kan vi tillsammans få en bred försvarspolitisk uppgörelse.

Anf. 129 OLA RASK (s) replik:

Fru talman! Det är en annan dimension på det här. Om vi har en stor organisation som Sveriges försvar, med tusentals anställda, är det vår skyldighet som politiker att komma till beslut så fort som det är möjligt. Det är t.o.m. så att de kanske tycker att vi har varit alldeles för senfärdiga. Det är så för en anställd, var man än är anställd – i företag, i myndigheter, i Försvaret eller var det nu är – att det sämsta av allt är att beslutet uteblir. För mig skulle det moraliskt ha varit näst intill katastrof om vi i morgon inte skulle kunna votera igenom den här propositionen. Då skulle vi nämligen kasta ut alla de tusentals berörda i ytterligare månader och kanske ännu längre tid av väntan och osäkerhet.

Anf. 130 MARGARETA VIKLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var intressant att höra Ola Rask i debatten. I utskottet hör man kanske inte så många ord från Ola Rask som i det här sammanhanget. Jag skulle gärna önska att Ola Rask mer tog del i debatten också i utskottet. Men det kanske ändå är i beredningen som diskussionen sker. Är det därför som Ola Rask, Håkan Juholt och andra är så oerhört angelägna om att det är dit kristdemokraterna, moderaterna och alla andra ska komma?

Jag frågar: Varför kan inte den debatten som sker i beredningen ske i utskottet? Där finns ju alla politikerna. Där finns vi ju samlade. Det är väl där vi ska föra debatten och inte i några sidoorgan till utskottet? Det är min uppfattning och min fråga.

Visserligen har jag inte varit med i utskottet så länge. Jag har varit med sedan oktober 1998. Men mitt logiska tänkande har lett mig fram till den här frågan. Varför kan inte debatten ske i utskottet i stället för i en särskild beredning? Det är för mig en gåta.

Sedan till det här med hemvärdet. Det var väldigt bra att Ola Rask lyfte fram den frågan. Det var också intressant att få reda på att Ola Rask har den här frågan särskilt starkt på sin repertoar. Det tycker jag är jättebra.

När det gäller hemvärdet tycker jag att det har fått så lite utrymme i betänkandet. Nu har vi fått en ny proposition som talar om vissa organisatoriska frågor inom Försvarsmakten. Den har vi att läsa på, och den ska upp här i kammaren så småningom. Där talar man lite grann om hemvärdet och om hur ledningen ska vara för det. Man talar också om andra frågor när det gäller ledningen. Vi får vänta oss allt fler propositioner på små delämnena. Varför kunde man inte ha tagit in det på en gång? Det är min fråga.

Anf. 131 OLA RASK (s) replik:

Fru talman! Om jag ska vara skämtsam är anledningen till att jag inte säger så mycket i utskottet att 40 års politiskt verksamt liv har lärt mig att det är fler som tiger sig till framgång än som talar sig dit. Det var skämtsamt.

Vi har ju tillsatt en beredning. Där har inte jag suttit. Jag har varit den största tillskyndaren av det. Det är ett så arbetskrävande jobb. Alla partier har ju funnits där. Jag är säker på att om jag frågar vem som helst av de företrädare som har deltagit i beredningen säger de: Detta har varit intressant och spännande, men fruktansvärt jobbigt. Man har rest världen runt, osv. Jag har frågat Håkan Juholt många gånger: Hur orkar du med det här? Men det är ju för att de ska skaffa oss underlag.

Sedan kan man som Margareta Viklund naturligtvis säga att vi kanske ska ha mer debatt i utskottet. Jag hoppas att det inte skulle bli en signal för våra sex sju ledamöter – eller hur många vi nu är – att var och en ska tala, för då blir det ju hopplösa utskottssammanträden. Demokratin är tung och praktiskt lite svår att tillämpa. Men vi försöker utse företrädare som har vissa områden, och de får föra diskussionen. Men jag delar helt uppfattningen att det är i utskottet och här som den debatten ska föras.

Anf. 132 MARGARETA VIKLUND (kd) replik:

Fru talman! Det gläder mig att få svaret att det är i utskottet och här i kammaren som debatten ska föras.

Men jag blir lite grann fundersam över att man ska lägga munkavle på en del av ledamöterna i utskottet därför att det kan bli jobbigt. Okej, det är väl där vi ska jobba, det är väl där vi ska ha debatten, oavsett vad den står för eller hur den är. Men naturligtvis ska det vara med en viss disciplin, det håller jag med om.

Sedan till det här med hotbilden. Jag hann inte säga det förra gången. Ola Rask hade varit i Amerika och sett olika organisationer och hört deras beskrivning av den nya hotbilden. Det är precis det som vi också säger när vi säger att det är en annan hotbild som vi nu går till mötes och som vi också har både innanför och utanför gränserna av vårt land. Det är just den säkerhetspolitiska hotbilden som vi måste ta ställning till i det nya försvaret. Och det fattas också i det här betänkandet som vi diskuterar.

Anf. 133 OLA RASK (s) replik:

Fru talman! Det är faktiskt inte så att det fattas i betänkandet. Om man tittar på hemvärnets framtida roll är det att hantera och förebygga svåra påfrestningar i fred, skydda vår infrastruktur, el och tele, IT-system, vattentäkt och allt vad vi nu har av infrastruktur och annat. Man ska också ha två riktigt stora avsnitt om civilt och militärt samhälle.

Man har inte svar på alla frågor. En del utmynnar i att vi måste utreda vad vi gör, men det finns ett jättestort arbetspensum för hemvärnets framtida roll i detta sammanhang, och det tycker jag är bra.

Det är ju inte så att någon är belagd med munkavle. Alla får säga vad de tycker, men jag som har varit med länge känner ibland att jag ändå inte orkar täcka alla frågor. Vi gör en fördelning av frågorna. Jag förstår att de mindre partierna har svårare att göra det. Ni måste ägna er åt alla frågor. Det är naturligtvis väsentligt svårare för er. Vi kan göra en arbetsfördelning och kan tillsammans försöka forma våra ställningstaganden.

Anf. 134 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Det försvarsbeslut som vi nu ska ta ställning till här i riksdagen innebär ett alltför stort risktagande, och det går utöver vad som

är säkerhetspolitiskt motiverat. Detta har utskottets ordförande Henrik Landerholm och andra moderata debattörer sagt tidigare i dag, och jag nöjer mig med att här instämma i det som Landerholm sade på förmiddagen i dag i den delen.

Flera talare från majoritetssidan har här sagt att det gäller ett i alla delar mycket välunderbyggt beslut. Jag vill ta upp en del i detta beslut som jag har motionerat om tillsammans med några andra moderater. Det exempel som jag vill lyfta fram är garnisonen i Halmstad.

En sak som framstår som klar är att Hallandsbrigaden läggs ned, och det beklagar jag naturligtvis. Även om en del har varit inne på detta tidigare i dag, vill jag understryka att Försvarsmakten inte kan dra fördel av den garnisonstanke som man har etablerat på vissa orter. Den innebär i Halmstad att mekaniserade infanteriförband och luftvärnsförband skulle kunna samöva på ett ekonomiskt bra sätt och under goda utbildningsbetingelser.

Jag kan beklaga det här, men i den delen är propositionen och utskottsbetänkandet klagande. I två andra avseenden är det inte klart hur det blir i Halmstad. Det kvarstår en osäkerhet om LvSS flytt. I den situation som nu uppstår tycker jag att det är riktigt att flytta stridsskolan till Halmstad, men det framgår klart av betänkandet att det är ett beslut som regeringen ska fatta senare. Det framgår dock inte av betänkandet när detta beslut ska fattas.

När vi skiljs från detta betänkande i morgon vet vi alltså inte med säkerhet om det blir så att regeringen verkställer ett sådant beslut, i vart fall inte när det kommer att ske. Jag utgår, fru talman, därför från att regeringen snarast återkommer – om också inte till riksdagen – för att skingra osäkerheten på denna punkt.

Också på en annan punkt kvarstår osäkerhet, även om den inte är riktigt lika stor. Det gäller militärhögskolorna. I propositionen skriver regeringen att det kommer att krävas två skolor, och den konstaterar att Solna och Halmstad är de lämpliga grupperingsorterna, men man avser dock även i detta fall att återkomma först senare. Man har här dock specificerat tiden. Såvitt jag kan bedöma ämnar man återkomma inom ett år på denna punkt, och det är alldeles nödvändigt med hänsyn till de neddragningar av officersutbildningar som kommer att äga rum.

Jag ska inte bara vara kritisk. Jag kan också konstatera att det finns korn av goda tankar i betänkandet. På en punkt har utskottsmajoriteten faktiskt förbättrat propositionen, och det gäller i frågan om stadsskytteutbildning. Det finns goda övningsbetingelser för denna typ av verksamhet i Halmstad. Jag noterar att utskottet går längre med propositionen, där det står att det passar bra att bedriva den här verksamheten i Kungsängen, men utskottet tycker att även Halmstad har lämpliga utbildningsbetingelser för detta. Det är naturligtvis helt korrekt.

Jag uppfattar utskottets ställningstagande som en tydlig markering och som en signal både till regeringen och till högkvarteret att man ska beakta de goda möjligheter som finns där till stadsskytteutbildning. Jag förutsätter att när planeringen i denna del beslutats ska beslutsfattarna på berörd nivå ta hänsyn till den bedömning som utskottet har gjort.

Jag vill med detta korta inlägg belysa att det som framstår som klart och tydligt när man lyssnar på majoritetsföreträdarna faktiskt i det enskilda fallet kan innehålla ganska så många oklarheter. Detta har inte

riktigt framkommit i den allmänna debatten. Man skulle säkert kunna gå igenom den ena förbandsorten efter den andra och kunna konstatera att det allmänna talet om att beslutet tycks vila på en alltför lös grund är korrekt i många avseenden. Jag är den förste att beklaga det.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Anf. 135 BRITT BOHLIN (s):

Fru talman! Jag ska inte tala om den försvarspolitiska grundorganisationen och inte heller om de försvarspolitiska frågor som så livligt har debatterats här under många timmar. Jag ska i stället tala om de orter och framför allt de människor som drabbas av de förändringar som riksdagen i morgon kommer att besluta om.

Likaväl som vi socialdemokrater och centerpartister – det vill jag gärna säga – tar ansvar för en nödvändig förändring av Försvarsmakten tar vi också ansvar för de svårigheter och den utsatthet som många människor och många orter nu utsätts för. Regeringen har därför i en skrivelse till riksdagen, *Utvecklingsprogram för kommunerna med anledning av strukturomvandlingen inom Försvarsmakten*, försökt beskriva hur detta ska gå till.

Jag vill gärna säga att det är ett ur alla utgångspunkter unikt beslut och ett unikt arbetssätt som regeringen föreslår att riksdagen ska ställa sig bakom i morgon. Det är unikt, eftersom det inte går till så som det har gjorts så många gånger: att regeringen kommer till i någon mening drabbad ort med ett färdigt paket under armen och talar om att detta är vad vi tror att ni behöver. Så går det inte till den här gången.

I stället har regeringen föreslagit inrättande av en arbetsgrupp ledd av Lars Jeding och med två ledamöter, jag själv och Anders Svärd. Därtill kommer en styrgrupp bestående av ett antal statssekreterare från de berörda departementen. Vi ska hjälpa kommuner, län och alla andra som är berörda i de nio kommuner som kanske hårdast drabbas av denna försvarsnedläggning att utveckla, förändra och ge kommunen en annorlunda och starkare bas att stå på efter det att försvarsbeslutet och dess förändringar är genomförda.

Detta är ett unikt arbetssätt. Det kräver, som ni alla förstår, en mera uthållig inställning till förändringsarbetet än om man hade använt den gamla arbetsmetoden, att riksdagen och regeringen hade gjort ett färdigt paket och åkt till Sollefteå eller den ort som det gäller och presenterat det. Då hade saken varit ur världen. Så tänker vi inte arbeta.

Jag vill gärna säga det, eftersom jag vet att många av de anmälda talarna känner en stor oro och en stor otålighet inför vad som kommer att hända efter det att försvarsbeslutet är fattat. Jag förstår att den otåligheten finns där. Den är naturligtvis till sin karaktär ofta väldigt bekymmersam. Man ser med stor oro på vad som kommer att hända i den egna kommunen.

Det finns också – det vill jag gärna säga efter att ha besökt dessa kommuner – en väldigt stark vilja till förändring. Det kan bäst uttryckas med de ord som Söderhamn, en ort som var hårt drabbad av det förra försvarsbeslutet genom att dess flygflottilj F 15 lades ned, använde. Man levde under mottot att detta var väldigt uselt för det svenska flygvapnet men att det var det bästa som kunde hända Söderhamns kommun.

Som jag tror till glädje i den här salen kunde vi förra veckan konstatera att det nu är fler anställda på flottiljområdet än vad det var när F 15

var som störst. Det finns möjligheter, och det går att förändra och att skapa andra arbetsmarknader, som inte är så beroende av beslut som rör försvarspolitikens olika delar.

Jag vill egentligen inte gå in i djupet på hur detta jobb ska gå till. Jag vill bara nämna de fyra arbetsmetoder som just nu är presenterade för de berörda kommunerna och som vi också har kommit i gång bra med i en fördjupad dialog om hur vi går vidare.

Det första vi kommer att utgå ifrån är de regionala tillväxtavtal som kommuner och länsstyrelser tillsammans har arbetat fram. Det är ett utmärkt bra underlag och ett arbetsgolv att stå på för att gå vidare.

Det andra vi kommer att göra är att vi hårt inriktar oss på att försöka få till stånd en mer allsidig arbetsmarknad. Flera av de kommuner som nu drabbas har länge levt med det problemet att arbetsmarknaden är alldeles för ensidigt beroende av en stor arbetsgivare. I Sollefteås fall t.ex. är det staten, Vattenfall och försvaret som har varit de som i hög grad har dominerat.

Det tredje vi kan arbeta med är att hjälpa till med infrastrukturinvesteringar av olika slag. De kan tidigareläggas och de kan över huvud taget hanteras så att de passar väl in i detta arbete och förstärker det. Utbildningssatsningar är en annan viktig del.

Det fjärde är lokalisering av statlig verksamhet, ny eller gammal. Det är ett annat instrument som kan användas. Arbetsmarknadspolitikens alla olika former ska vi naturligtvis ta till. Vi har gott stöd av bl.a. Vasallen AB, som kan hjälpa oss att förädla de lokaler som försvaret har ägt och äger på ett sådant sätt att de kan komma till god nytta och användning i andra sammanhang.

Allt detta gör ändå att vi tycker att vi ger de kommuner som nu blir hårt drabbade genom beslutet i morgon ett väldigt gott stöd på vägen för att förändra sin struktur och sin arbetsmarknad så att de försvarsberoende kommunerna kan bli en helt annan typ av kommuner med större trygghet och mindre beroende av en enda arbetsgivare och slippa den osäkerhet för arbetslöshet som därmed följer.

Jag vill sluta med att yrka bifall till hemställan i betänkandet. Jag tycker att det är väldigt viktigt att framhålla att vi får ett beslut i morgon, av flera olika skäl. Jag tror inte att jag behöver gå in på dem. Det gäller inte minst mot bakgrund av alla de människor som väntar med stort intresse och stor oro på vad denna kammare tänker ta sig till i morgon.

Det finns så mycket gott att hämta i dessa kommuner vad gäller framtidstro och arbetsmetoder. Om de skulle behöva vänta, såsom en del föreslår, och att försvarsbeslutet skulle beredas ytterligare under lång tid, tror jag att väldigt mycket av den framtidstron och den optimismen skulle tappa kraft och att man skulle falla tillbaka i gamla spår.

Jag har en hel bibba med handlingar här. Den som vill kan komma och titta vad det är som pågår och vad som händer i de kommunerna. Det är bl.a. ett program som utarbetats i norra Gotland i Fårösund. Där har 400 personer, människor som bor där och elever på skolan, satt sig ned en hel dag och funderat över: Hur vill vi att det ska vara i Fårösund efter det att vårt regemente har lagts ned? Det är ett alldeles utmärkt bra dokument. Det finns också ett fint dokument från Hässleholm. Det finns dokument från alla dessa kommuner där man har tänkt och funderat på: Vad är det vi vill göra när detta har hänt?

Hur svårt och hur besvärligt det än är tycker jag att det är vår skyldighet i den här kammaren att försöka hjälpa till att stödja, ge support, och över huvud taget bidra till att de effekter som vårt försvarsbeslut får kan mildras och kanske t.o.m. vändas så att det i många av dessa kommuner kan bli en mycket positivare utveckling på lång sikt än vad det har varit med Försvarsmakten som enda arbetsgivare.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Anf. 136 LAILA BÄCK (s):

Fru talman! Jag har valt att ta upp en del av betänkandet som inte har väckt så stor uppmärksamhet som det som har diskuterats tidigare under dagen. Det gäller den frivilliga försvarsverksamheten.

I Sverige finns det 24 frivilliga försvarsorganisationer. Deras verksamhet omfattar rekrytering och utbildning av frivilliga inom totalförsvaret samt totalförvarsinformation. De är alla självständiga föreningar som genom sin verksamhet stöder totalförsvaret.

Genom dessa organisationer tillförs personal till krigsorganisationen på frivillighetens grund, och de vidmakthåller och höjer kompetensen hos dem som redan är krigsplacerade.

De frivilliga försvarsorganisationerna tillför en viktig resurs för landets försvar. Genom sitt starka engagemang och sin breda kompetens är de en tillgång för vårt land. Det gör att vi får ett folkförsvar där var och en efter sin förmåga och kunskap bidrar till landets beredskap.

De frivilliga försvarsorganisationerna ser lite olika ut. Det finns organisationer för frivillig befälsutbildning, som t.ex. Centralförbundet för befälsutbildning, som har 35 000 medlemmar, och Kustartilleriets reservofficersförbund, som har 700 medlemmar.

Det finns också att antal avtalsorganisationer, t.ex. Sveriges Kvinnliga Bilkårens Riksförbund. Det är den enda motororganisationen som är bara för kvinnor. Den utbildar kvinnor till förare av buss, tung lastbil, personbil och ambulans för krigsplacering inom det civila och militära försvaret. Man arbetar också utåt med trafikinformation och undervisning för allmänheten, dagis och skolor. Den kvinnliga bilkåren har 11 000 medlemmar.

Några av de största frivilliga försvarsorganisationerna är Frivilliga Skytterörelsen och Svenska Sportskytteförbundet. De har över 100 000 medlemmar vardera.

I det betänkande som vi nu behandlar tas frågan om de frivilliga organisationerna och deras roll i det framtida försvaret upp. Den frivilliga försvarsverksamheten innefattar inte enbart de 24 organisationerna, varav jag har nämnt några i mitt anförande, utan den innefattar också hemvärnet. Den del som gäller hemvärnet har redan Ola Rask redogjort för i sitt anförande, så det har jag valt att inte ta upp här.

Fru talman! Inriktningen för de olika frivilligorganisationerna har även den utgått från hotet om ett väpnat angrepp i form av en militär invasion. Utskottet anser precis som regeringen att det är av vikt att den frivilliga försvarsverksamheten förnyas i takt med ominriktningen av totalförsvaret.

Vikten av den insats som de frivilliga försvarsorganisationerna gör kan inte nog många gånger påpekas. De har all tänkbar kompetens bland sina medlemmar och ett stort nätverk för att sprida information om totalförsvaret. Det gläder mig verkligen att regeringen också tillsatt en sär-

skild utredare för att utreda vilken roll den frivilliga försvarsverksamheten ska ha i framtiden inom totalförsvaret. Det visar att regeringen verkligen vill ta vara på all den kompetens som finns inom de olika organisationerna och att den kommer att användas på bästa sätt även i framtiden.

Den särskilda utredaren har också i direktiven i uppdrag att utreda följande:

- den statliga finansieringen av de frivilliga försvarsorganisationerna i relation till ny inriktning och nya uppgifter,
- den frivilliga försvarsverksamhetens betydelse och uppgifter vid situationer där landet hotas av eller blir utsatt för ett väpnat angrepp,
- de frivilliga försvarsorganisationernas roll när det gäller att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred samt deras medverkan i internationell verksamhet.

Den sista punkten är särskilt intressant med tanke på den nya inriktningen av försvaret med ökade internationella insatser.

De frivilliga försvarsorganisationerna bedriver redan i dag ett samarbete med motsvarande verksamheter i de baltiska länderna med syfte att stödja dessa länders uppbyggnad av ett försvar under demokratisk kontroll.

För år 1999 har de frivilliga försvarsorganisationerna på uppdrag av regeringen genomfört en kartläggning av behov och intresse av ett sådant samarbete även från Polens och Rysslands sida. I utredarens uppdrag ingår att belysa framtida inriktning och avgränsning av samarbetet och formerna för detta.

Den viktigaste frågan är nog ändå rekryteringen. Rekrytering till hemvärnet och de frivilliga organisationerna har varit av stor betydelse för förmågan att lösa de operativa uppgifterna inom det militära och civila försvaret. Detta gäller även deras roll för den folkliga förankringen. Det är av särskild vikt att rekryteringen till hemvärnet och de frivilliga försvarsorganisationerna kan säkerställas till den kvantitativa och kvalitativa nivå som befanns lämplig. Också det ingår i utredarens uppdrag.

Utredningen ska redovisa sitt slutresultat den 31 december år 2000. Jag ser verkligen fram emot att ta del av det resultatet.

I utskottets betänkande finns inga reservationer på det här området. Det visar verkligen att det råder en politisk enighet om vikten av de frivilliga försvarsorganisationerna. Jag är helt övertygad om att vi återkommer till frågan när utredningen är presenterad.

Anf. 137 BERNDT SKÖLDESTIG (s):

Fru talman! Efter mer än sex timmars debatt har det mesta sagts i den här frågan. Ståndpunkterna är klargjorda och ordentligt belysta. Men jag har ett par saker som jag tänkte ta upp som också behandlas i betänkandet. Den ena är helikopterförbanden och den andra handlar om materielanskaffningen.

Jag vill framhålla den stora betydelse som helikopterförbanden har för försvaret och även för det civila samhället. Under förra året fick Försvarmaktens helikoptrar 1 237 larm, dvs. mer än tre varje dag. 117 män-

niskor undsattes av försvarets helikoptrar. I betänkandet föreslås att helikopterverksamheten ska organiseras så att det blir en sjöoperativ del som förläggs till Berga i Haninge och en markoperativ enhet som förläggs till Malmen i Linköping. En mindre enhet behålls dessutom i Boden. Det understryks också att helikopterberedskapen för olika typer av räddningsuppdrag över hela Sveriges yta ska säkerställas genom att helikoptrar baseras på olika ställen i landet som t.ex. Säve och Ronneby.

Fru talman! När det gäller den civila användningen i t.ex. räddningsberedskapen måste de föreslagna ändringarna i helikopterorganisationen följas upp. Om det visar att räddningsberedskapen inte fungerar, förutsätter jag att regeringen återkommer till riksdagen i den frågan.

Materieförsörjningen är en viktig fråga för Försvarmakten som har diskuterats mycket livligt under de senaste åren. Utskottet delar regeringens uppfattning att den måste förändras mot en flexiblere användning av anslaget. I dag är en stor del av anslaget bundet till långsiktiga kontrakt, vilket gör att möjligheterna till satsningar på forskning och utvecklingsprojekt är mycket begränsade. I framtiden måste relationerna mellan de långa kontrakten och möjligheterna till satsningar förändras så att en större del kan användas till forskning och utvecklingsarbete.

När det gäller den framtida materielanskaffningen ska strävan vara att den ska underlätta Försvarmaktens möjligheter till en internationell samverkan, den s.k. interoperabiliteten.

Fru talman! Den kraftsamling som pågår i den svenska försvarsindustrin genom samgåenden nationellt och genom ett utökat internationellt samarbete ser jag som en förutsättning för att vi på lång sikt ska kunna behålla en hög kompetensnivå inom industrin som ger möjligheter till utveckling av framtida materielsystem för såväl den svenska försvarmakten som för export.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till hemställan i betänkandet.

Anf. 138 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s):

Fru talman! Jag tänker börja med att tacka försvarsutskottet för de positiva skrivningar som vår motion Fö310 har fått. Den tar upp Villingsbergs skjutfält. Vi ser med tillfredsställelse att försvarsutskottet har ansett att man ska ta stor hänsyn till miljövårderna och det rörliga friluftslivet i Villingsberg och Kilsbergen.

Som många vet ligger Kilsbergen i Örebro län. Det är ett mycket viktigt friluftsområde för oss örebroare och även för närliggande län och kommuner som utnyttjar detta för det rörliga friluftslivet.

Vi har ett antal värdefulla sjöar i närheten i skjutfältet som vi i dag inte kan utnyttja på grund av militärens användning av fältet. De här skrivningarna innebär att Försvarmakten ska lägga en större del av sina stora militära artilleriövningar i Älvdalen. Det vill vi tacka för.

Det finns ett stort historiskt engagemang i Villingsbergs skjutfält. När det var tal om att anlägga Villingsbergs skjutfält hade Henry Allard, f.d. riksdagsledamot och f.d. talman här i kammaren, ett av sina första uppdrag i Sveriges riksdag och talade för att man inte skulle placera skjutfältet där det ligger i dag. Om han hade fått vara med i dag hade han kunnat se med tillfredsställelse på att man nu tar ett av de första stegen för att öppna fältet för det rörliga friluftslivet och miljöarbetet i det här området.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Anf. 139 LENNART KLOCKARE (s):

Fru talman! Jag vill inledningsvis säga att jag delar regeringens uppfattning när det gäller det säkerhetspolitiska läget och att det därför är nödvändigt att anpassa försvaret i förhållande till den hotbilden. Jag förutsätter även att de medel som sparas inom försvarsanslaget ska komma vården till del enligt tidigare besked.

Vården har varit eftersatt på många håll som en följd av saneringsarbetet efter den förra borgerliga regeringen. Det är nödvändigt att ytterligare medel tillförs vården för att människor som drabbas av ohälsa ska få hjälp till en god livskvalitet och få möjligheter att återkomma till arbetslivet.

Fru talman! Jag delar inte regeringens uppfattning om hur förändringarna inom försvaret ska genomföras. Där är jag kritisk. Jag tycker att direktiven till utredningen och den s.k. styrgruppen som skulle genomföra detta var väl avvägda. När man sedan får del av utredningen visar det sig att gruppen gått ifrån direktiven på ett stort antal punkter. Förslag läggs fram som står i direkt motsats till regeringens direktiv. Jag kan bara nämna några punkter.

Det framgår av direktiven att man skulle lämna förslag på områden där samordningsvinster kan ske. Samövning och närhet till övnings- och skjutfält var andra faktorer som skulle beaktas. En tredje faktor var att man skulle hålla samman större enheter. Några solitärer skulle inte finnas.

Den förvåning och upprördhet jag kände när styrgruppen presenterade sitt förslag är lite svårt att beskriva. Det var inte bara det att man hade gått ifrån direktiven, utan man hade även direkt felaktiga motiveringar till varför en plattform inte hamnat på en viss ort. Det fanns argument som att det skulle innebära allvarliga kompetensförluster och problem med personalförsörjningen på kort och lång sikt.

Min förvåning blev inte mindre när propositionen presenterades. De argument som framförts från de drabbade kommunerna hade inte beaktats. Det har visserligen gjorts vissa förändringar i texten som är till det bättre, men i sak blev det inga större förändringar.

Jag kommer från landets största garnisonsort och kan se de fördelar som finns med samordning, samövning och nyttjande av gemensamma resurser i stort och smått. Närheten till övnings- och skjutfält är viktiga faktorer som är utmärkande för Boden. På andra håll i landet måste man åka 20 eller kanske 30 mil eller ännu längre för att öva. I Boden behöver man bara åka utanför kasergrindarna. Artilleriet kan t.o.m. skjuta från kaserngården, vilket även har hänt.

Mot den här bakgrunden skulle det ha varit rimligt att ytterligare två huvudplattformar samt helikopterverksamheten hade fått vara kvar i Boden. Tyvärr är det inte så i det förslag som vi nu ska ta ställning till.

Fru talman! Det finns inte någon bättre plats än Norrbotten för att genomföra vinterutbildning. Därför är det viktigt att det finns tillräckliga resurser inom befintliga vapenslag för att genomföra vinterutbildning. För att försvaret ska klara att försvara hela landet är det viktigt att förstå hur människor och material fungerar i kyla. Det handlar om att skydda sig mot kylan och samtidigt kunna genomföra sin uppgift med material som är helt annorlunda i kraftig kyla.

Fru talman! Jag har förståelse för de förändringar som regeringen föreslår, men det skulle utan tvekan ha kunnat göras mer rationellt och med större ekonomiska besparingar samtidigt som effektiviteten ökar. Jag menar med det att Boden inte skulle klara sig utan förändringar. Vi har naturligtvis haft insikten att detta även skulle drabba Boden. Om man hade gjort rationella förändringar skulle det ha blivit bättre ekonomiska åtaganden och bättre effektivitet.

Fru talman! När det gäller de värnpliktiga kommer antalet att öka något i förhållande till det som var planerat. Detta gläder mig, även om jag anser att antalet skulle ha kunnat öka än mer. En ökning totalt i landet innebär att det blir fler värnpliktiga i Boden. Det blir inte så många, men kanske uppemot 1 800 totalt på hela garnisonen. Men det är bara hälften av vad garnisonen skulle kunna klara av att utbilda.

Det är viktigt att regeringen följer utvecklingen av försvarsbeslutet för att se om ytterligare förändringar på sikt kan ske så att verksamhet kan placeras vid större garnisoner för att göra ekonomiska vinster och samordningsvinster.

Anf. 140 AMANDA AGESTAV (kd) replik:

Fru talman! Lennart Klockares partikamrat Ola Rask sade att det var bättre att rösta igenom det här förslaget, som både Lennart Klockare och jag tycker är dåligt. Är Lennart Klockare beredd att rösta för reservation 1, som innebär avslag på propositionen och att den skickas tillbaka så att regeringen i stället får återkomma med ett bättre förslag?

Anf. 141 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Fru talman! Att biträda kd genom att yrka avslag på hela betänkandet har jag inte alls haft för avsikt att göra, men jag kan uttrycka min kritik över det förslag som har lagts fram när det gäller verksamheten i Boden. Jag kommer från Boden och känner till hur verksamheten fungerar där.

Anf. 142 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! 1996 års försvarsbeslut medförde att F 10 i Ängelholm blev JAS-flottilj nr 2, långsiktigt uppföljt med uppdrag från högkvarteret att genomföra verksamhet.

1998 i juni månad togs ett särskilt regeringsbeslut om F 10 som ytterligare bekräftade att man stakat ut vägen för JAS-flottiljen och att man satte spaden i jorden för nybyggnation till en kostnad på ca 200 miljoner kronor.

Arbetsgruppen som lagt fram förslaget att F 10 ska läggas ned har utfört ett hastverk, och man förstod att avgörandet handlade om rent regionalpolitiska skäl. Det är högst beklagligt att kunna konstatera att försvarsintressen byts ut mot ren regionalpolitik.

Jag vill bara informera om att 316 familjer har berörts av tidigare nedläggningar. Uppskattningsvis är det drygt 1 000 personer som ännu en gång ska drabbas. Det handlar om familjer som rotat sig socialt genom sitt arbete, skolor och barnomsorg för sina barn. Eftersom jag även är engagerad kommunalpolitiskt i Ängelholm kan jag bara konstatera att närmare 800 anställda har sin inkomst på F 10, Flygkommando Syd, Underhållsregemente Syd, Fortifikationsverket samt Försvarsmaktens flygverkstäder – samtliga verksamma i Ängelholm. Med andra ord berörs

ungefär 2 500–3 000 människor i Ängelholms kommun och närliggande kommuner.

Vidare är det så att 96 % av F 10:s 500 värnpliktiga kommer från Skåne. Detta innebär lägre resekostnader samt kortare hemresor.

När det gäller flygteknikerna finns det snart 139 utbildade JAS-tekniker vid F 10. Flertalet av dessa kommer från tidigare nedlagda flottiljer i Karlsborg, Norrköping och Ljungbyhed. Jag vill påstå att flyttningsbenägenheten hos dessa är lika med noll. Kostnaderna för att bygga upp en ny flygskola, utbilda nya flyglärare, piloter och tekniker samt bygga om hangarer på annan flottilj blir enorma. Men tydligen bryr sig inte riksdagens majoritet om detta. Det verkar närmast som om regeringen, Centern och Vänstern har en slit-och-släng-attityd.

Har ni nedläggningsbenägna partier tänkt på, att om F 10 läggs ned så har det investerats mer än drygt en halv miljard kronor de senaste fem åren? Är det så här man ska hantera skattebetalarnas pengar?

Fru talman! F 10 i Ängelholm är den enda flottiljen i hela landet som är fullbemannad. Här finns rätt åldersstruktur och låg personalomsättning.

Fru talman! Jag måste i denna debatt ta tillfället i akt att säga: Att lägga ned F 10 i Ängelholm är fejt, fult och felaktigt. Så löd en ledarrubrik i Nordvästra Skånes Tidningar den 15 mars. Det är en utomordentlig sammanfattning av vad den socialdemokratiska regeringen håller på att genomdriva tillsammans med släpvagnen Centern och hjälptruppen Vänstern. Vänsterpartiet leker katt och råtta här uppe i Sveriges riksdag, och med dess hjälp blir det bara plockepinn kvar av hela det svenska försvaret.

Fru talman! Ett parti som förtjänar ett stort beröm är Miljöpartiet, med Lars Ångström i spetsen, för att vilja rädda F 10. Trots partiets normala nedläggningsprofil har Miljöpartiet dragit rätt slutsats, att F 10 behövs i framtiden.

Skåne står snart helt utan ett försvar eftersom även garnisonen i Hässleholm ska utplånas. Genom en nedläggning splittras pansarförband från artilleriförband. Kvar blir endast Revinge med ett stort övningsfält. Vad ska vi skåningar med ett övningsfält till? Det hade varit bättre att slå ihop Hässleholmsgarnisonen med Revinge. Men tydligen vill riksdagsmajoriteten sänka hela försvaret till en bottennivå samt medverka till en av landets största kapitalförstöringar genom tiderna.

Fru talman! Under debatten måste jag ändå säga att det finns en klok kvinna i det här huset och i kammaren, och det är Karin Wegestål, socialdemokratisk riksdagsledamot. Hon är en klok och erfaren kvinna, och hon har ett mod som har gjort att hon vågar skriva ett särskilt yttrande om att hon anser att F 10 inte ska läggas ned. Det är sorgligt att Karin Wegestål inte är här just nu så att jag inte kan ställa frågan varför hon inte tog steget fullt ut och skrev en reservation.

Det finns andra socialdemokrater här i kammaren för närvarande, även försvarsministern, som kan svara på frågor. Bengt Silfverstrand var ute och talade och gapade överallt om hur han skulle rädda F 10. Han var i Ängelholm i november månad, där flera tusen människor väntade på hans tal, och han lovade att han skulle rädda F 10. Vilken vrå har han gömt sig i? Honom ser man inte här. Jag undrar om han ens kommer till kammaren och röstar i morgon.

Jag undrar om försvarsministern kanske vore den rätte att svara på en fråga från mig. Kommer det att bedrivs någon flygverksamhet på F 16 efter år 2003? Jag har inte uppfattat det i debatten, och nu önskar jag ett svar här i kammaren, ett svar som är ja eller nej.

Jag vill också fråga socialdemokraterna här, och kanske regeringsföreträdaren, statsrådet Björn von Sydow: Varför frångick ni er heliga princip att aldrig samarbeta med Vänsterpartiet i en försvarspolitisk fråga? Var det priset för att F 10 skulle kunna läggas ned? Marianne Jönsson finns här i salen, och det finns också andra socialdemokrater här. Jag skulle gärna vilja ha svar på de här frågorna.

Fru talman! Naturligtvis ställer jag mig bakom min egen motion.

Anf. 143 BERIT JÓHANNESSEN (v) replik:

Fru talman! Ursäkta att jag var ute och tog en kopp kaffe under detta långa sammanträde.

Jag skulle vilja säga något om det här med F 10 som nu tas upp. Det är ju så att för att man ska kunna genomföra något måste det finnas majoritet i den frågan. Det är riktigt att vi diskuterade det här och att Vänsterpartiet hade det som en av 16 olika punkter för beslut i sin motion.

Det som gjorde att det inte blev så här är två saker. För det första har ju kd och Folkpartiet lagt ned sina röster i försvarsutskottet. För det andra var det också så att det inte gick att få ett datum för när det skulle vara fyra flygflottiljer. Ett datum var väldigt viktigt. Vi ville inte bara sända tillbaka hela flygflottiljfrågan. Att ge personalen på alla flygflottiljer ett besked var för oss oerhört väsentligt.

För att det ska kunna genomföras någonting måste det faktiskt finnas en majoritet för det. Det var det alltså inte i det här fallet, och det är det inte nu heller.

Anf. 144 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Det var ju Vänsterpartiet och vi moderater som från början var de enda partier som sade att vi skulle rädda F 10 och att vi ansåg att det var det riktiga. Det var ni i Vänsterpartiet, såväl som vi moderater, som väckte en partimotion om att vi skulle bevara F 10.

Nu står Berit Jóhannesson och säger att det här bara är en av punkterna. Man frångår inte sådant. Normalt sett i den politiska debatten står partiet bakom det man skriver i en partimotion. Det lär man och ska man driva igenom som sin egen politik. Men det här är en katt-och-rätta-lek, det vill jag rikta till Vänstern. Ni står inte upp för vad ni skriver i er egen motion.

Anf. 145 BERIT JÓHANNESSEN (v) replik:

Fru talman! Vår motion var väldigt omfattande. Som jag sade var det 16 olika punkter i motionen varav nedläggningen av F 16 var *en*. Man måste också i sådana här sammanhang se vad som mest gagnar den huvudfråga man har. Vi hade huvudfrågan om fyra flottiljer. Moderaterna har inte haft någon egen motion om detta. Ni avslår hela propositionen. Det är enskilda ledamöter från Moderaterna och Folkpartiet som har ställt upp på detta. Och faktum kvarstår; i den här frågan finns det ingen majoritet när kd och Folkpartiet har lagt ned sina röster.

Anf. 146 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Min fråga tillbaka till Berit Jóhannesson är bara: Vilka talar Berit Jóhannesson för just nu? Jag vet att det är en splittrad grupp i Berit Jóhannessons parti. En tredjedel står på Berit Jóhannessons sida. En tredjedel vet inte var den ska stå. En tredjedel vill rädda F 10. Så jag bara undrar: Vems talan för Berit Jóhannesson? Är det Berit Jóhannessons grupp på en tredjedel eller inte?

Anf. 147 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! Åhörare! Jag har begärt ordet i denna debatt om det nya försvaret med anledning av föreliggande förslag från försvarsutskottet att lägga ned NB 21 i Sollefteå och i anslutning till det överföra verksamhet till, och nyinvestera vid, NB 5.

Sveriges försvar behöver omstruktureras. Kostnaderna behöver minskas rejält. Våra gemensamma skattemedel ska omprioriteras till andra angelägna områden för att öka välfärden och fördela mer pengar till vård, tandvård, skola och omsorg. Dessa områden har bantats alldeles för mycket under 90-talets nedskärningspolitik. Det är hög tid att banta och omprioritera inom försvaret.

Sverige behöver ett bra försvar. Om detta är vi alla överens. Att försvaret behöver omorganiseras är vi också alla medvetna om. Kostnadseffektivitet och flexibilitet har blivit nyckelord i de flesta branscher, så även inom försvaret. Det blir allt viktigare att se på vad varje satsad krona ger i maximal utdelning.

Under lång tid har debatten om Sveriges försvar kretsat kring militära insatser. Jag vill poängtera de humanitära insatserna. Framtidens försvar handlar inte längre uteslutande om militära aktörer och militära hot utan i allt högre grad om aktörer som utövar politisk påtryckning, om etniska konflikter, om naturkatastrofer och olyckor som kärnkraftsolyckor och om andra olyckshändelser.

Det svenska försvarets insatser i framtidens samhälle både nationellt och internationellt blir allt viktigare. Av största vikt blir då kompetens, flexibilitet och förmåga till samarbete och samordning. Valet av de garnisoner som ska bilda det framtida försvaret borde naturligtvis påverkas av varje enskild garnisons förutsättningar till samverkan både nationellt och internationellt.

Sollefteå garnison har en bra grund för det framtida försvaret. Ingenstans i Sverige finns så goda förutsättningar för samverkan mellan militära och civila samhällsfunktioner. Här finns alla aktörer nära till hands. Ingenstans i landet kan man uppbringa en sådan flexibilitet i fråga om samutnyttjande – dessutom med en garnison som är av modernaste slag och utan nyinvesteringsbehov.

Framtidens försvarstanke kan utvecklas i totalförsvarsdalen – Ådalen. Den tanken finns utvecklad i det prospekt som jag står och håller i. Där finns Sida Sandö, Räddningsverket, Räddningsgymnasiet, Hundskolan och Svenska kyrkans kriscentrum. Räddningsskolan på Sandö är den enda skola som är inriktad på internationell verksamhet.

Vid Sollefteå garnison är det färdiginvesterat. Här finns fantastiska, moderna, miljöprovade övningsfält och skjutfält i direkt anslutning till kasernområdet. Ekonomiskt är det en fullständig felprioritering att lägga ned Sollefteå garnison, miljömässigt likaså. Försvaret ska bantas – ja.

Men felprioriteringen ligger i att bygga upp och göra stora nyinvesteringar på annat ställe.

Försvarsministern beskrev förtjänstfullt att vi nu ställer om försvaret med förband som får ökad internationell förmåga, förband som ska klara inhemska behov samt förband som ska stödja vid internationella kriser och katastrofer. Sollefteå garnison med totalförsvarsdelen har kompetensen, erfarenheten och utvecklingspotentialen i detta framtida försvar.

Anf. 148 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom kristdemokraternas reservationer och min motion Fö33, men jag yrkar bifall endast till nämnda motions yrkande 2 och yrkande 3 under mom. 28. Jag känner det som min plikt att berätta här i dag för kammarens ledamöter vilket misstag det är att lägga ned KA 2, halvera marinen i övrigt i Karlskrona samt att lägga ned Göta helikopterbataljon.

Med de argument jag framför i motion Fö33 föreslår jag att en försvarsmaktsgarnison bildas i Blekinge med stark marin koncentration samt att KA 2 blir kvar. Jag föreslår också att Göta helikopterbataljon, eller funktionen den utgör i dag, ska finnas kvar i Ronneby samt att F 17 pekas ut som en långsiktigt hållbar flygflottilj i södra Sverige.

Dessutom föreslår jag att det marina underhållet i huvudsak förläggs till Karlskrona.

Örlogsbasen i Karlskrona är en historisk anläggning men också en anläggning som än i dag syftar till att vara en modern örlogsbas. I december 1680 sträcktes den första kölen på Karlskronavarvet som i dag är ett högteknologiskt företag med världsledande utvecklingsprojekt såsom t.ex. kustkorvett Visby. Försvarsindustrin är viktig för det svenska försvaret. Att förlägga det huvudsakliga underhållet av marinens fartyg till Karlskrona är en bidragande faktor till att säkerställa kompetensen och närvaron av en viktig del av Sveriges försvarsindustri.

Kungsholms fort med sin unika hamnbassäng har varit bemannat oavbrutet under 319 år. Den unika Karlskronaanläggningen finns i dag med på Unescos världsarvslista.

Även Kustbevakningens centrala ledning finns i Karlskrona kommun som sedan många år inriktat sig på att både vårda det marina arvet samt att vara en IT-intensiv kommun.

Högskolan Karlskrona/Ronneby är inriktad på IT, och grunden för ett samarbete med Försvarsmakten är mycket god. Möjlighet till personalrörlighet underlättas genom att Blekinge växer till en IT-region med Telecom City, Soft Center, EC-gruppen, Högskolan Karlskrona/Ronneby. För marinens del är förutsättningarna mycket goda att bedriva verksamhet i Karlskrona även med det framtida försvarets inriktning.

Fru talman! Jag vill ange tre skäl för Blekinge som värd för försvaret. Det första skälet är det strategiska läget.

I propositionen skriver regeringen att det är viktigt att fortsatt utveckla det breda praktiska samarbetet i Östersjöområdet främst med de baltiska länderna för att det ger ett väsentligt bidrag till säkerheten i regionen.

Mig veterligt är Karlskrona skärgård den enda plats som bevisligen har haft oväntat besök av en rysk ubåt. Det är också värt att notera att

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Karlskrona kommun i dag är vänort med Baltijsk i Kaliningrad samt att KA 2 var första regementet i Sverige att skapa ett vänförband i Ryssland.

Det andra skälet är den folkliga förankringen. Militär närvaro i Blekinge har funnits i mer än 300 år. Känslan för försvaret är mycket stark hos befolkningen. Man har lärt sig att leva med Försvarsmakten runtomkring i skärgården, i skogsbygden, på vägarna och i luften. Detta är en del av Sverige som både vill vara värd för försvaret och har det rätta geografiska läget.

Det tredje skälet är garnisonstanken. En försvarsmaktsgarnison där gränserna suddas ut ger en mycket effektiv och samövad verksamhet i regionen. Arbetet har redan påbörjats underifrån i Blekinge och det är oförklarligt att inte detta tas till vara. Ur skattebetalarnas synvinkel torde det väl vara mycket intressant om Försvarsmakten är effektiv, samövad och kan bidra även i fredstid till det civila samhällets bästa. Allt detta kan man få ut av försvaret i sydöstra Sverige om viljan finns.

Beträffande KA 2 beslöt riksdagen 1901 att kustartilleriet skulle inrättas den 1 januari 1902. Då organiserades KA 1 i Vaxholm och KA 2 i Karlskrona. KA 2 har 220 anställda yrkesofficerare, 7 civilanställda samt 220 reservofficerare, och man utbildar omkring 900 värnpliktiga per år.

KA 2 har mycket goda utbildningsförhållanden, tillgång till flera miljöprövade skjutbanor, en NBC-bana, ett teknikhus där huvuddelen av kustartilleriets teknikerutbildning sker och mycket bra övningsområden även i skärgården med möjlighet till skarpskjutning med bataljon och brigad. Produktionen vid KA 2 bedrivs kostnadseffektivt.

Trots detta har regeringen och utskottet förordat att lägga ned KA 2. Skälen till detta är enligt min mening svåra att förstå.

Min motion visar dels att KA 2 har de i särklass bästa övningsförutsättningarna vad gäller skjutbanor jämfört med KA 1 och KA 4, dels att förbandskorterna inte har gett en rättvisande bild av förutsättningarna hos varje enhet. KA 2 kräver investeringar, påstår regeringen.

Vilka dessa investeringar skulle vara har varit svårt att få grepp om. Jag har därför ställt skriftlig fråga i ämnet till försvarsministern. Med anledning av ministerns svar konstaterade jag att nästan alla investeringar redan var gjorda hos KA 2. Jag begärde då en interpellationsdebatt om detta och även om felaktigheter i förbandskorterna. Ministern nekade att svara på interpellationen med hänvisning till riksdagsbehandlingen. Det tycker jag visar på maktfullkomlighet. Jag är besviken på att inte heller utskottet kunnat ge ett ordentligt svar på varför KA 2 egentligen läggs ned, inte för min skull, men för den personal som dagligen sedan den 20 oktober 1999 grubblat över varför det sker.

Om Socialdemokraterna och Centern, som står bakom styrgruppens förslag, inte tycker att vare sig geografiska läget, garnisonstanken, övningsförhållandena eller miljöförutsättningarna för KA 2 betyder något, så säg då det till personalen. Tala om ifall det är omvänd regionalpolitik det handlar om, nämligen en koncentration till Stockholm och Göteborg. Det är sanningen man vill höra, inga svepskäl.

F 17 i Ronneby är en väl etablerad flygflottilj som tillkom 1944 efter riksdagsbeslut 1942.

Regeringen skriver i propositionen: ”De tyngsta argumenten för att bevara F 17 är att flottiljen har långsiktigt goda övningsbetingelser i form av närhet till flygövningsområden. När det gäller luftrumsutvecklingen är

dessutom förutsättningarna bättre vid F 17 än vid F 10. Även miljöförhållandena är bättre vid F 17 än vid F 10. Av betydelse är också att lokaliseringen av F 17 i Ronneby markerar en tydlig närvaro vid södra Östersjön.”

Andra styrkor som finns hos F 17 är internationell erfarenhet, närhet till IT-högskola och goda möjligheter till personalväxling mellan näringsliv, högskola och flygvapnet. Regeringen föreslår att F 17 ska vara kvar, och utskottet har knappast kommenterat argumenten. Riksdagen bör uttala som avsikt att F 17 är en långsiktigt hållbar flygflottilj, så att man inte redan om några år återigen börjar ifrågasätta flottiljens existens.

Jag vill säga några ord om Göta helikopterbataljon. I går kväll påmindes vi om räddningshelikoptrarnas betydelse. Vi kunde se på TV:s nyheter att en tragisk fartygsolycka inträffade i Öresund. Två fartyg kolliderade i dåligt väder, och det ena sjönk. Flera besättningsmän omkom, men några kunde räddas av försvarets fartyg som var på plats. Fyra helikoptrar deltog i räddningsoperationen.

Både regeringens proposition och betänkandet är otydliga när det gäller konsekvenserna av Göta helikopterbataljons nedläggning. Försvarsministern vägrade att besvara även denna fråga här i kammaren.

Det är inte rimligt att Sverige vid södra Östersjökusten, med 50 000 fartygsrörelser per år och där flera miljoner människor bor inom aktionsradien, lämnas med en minimal helikopterinsats.

Det är inte heller acceptabelt att tänka bort försvaret i sydöstra Sverige vid internationella övningar. Här är ju de kommande helikoptrarna byggda så att de ingår i ett system tillsammans med Visbykorvetter, ubåtar och JAS-flyget. Varför ska man då förstöra en del av systemet genom att lägga ned Göta helikopterbataljon i Ronneby?

Fru talman! Avslutningsvis vill jag hävda att det inte är riktigt rätt att enbart motivera framtidens försvar med försvarsbeslut som fattades för flera hundra år sedan. Gamla försvarsbeslut har ofta ett bästföredatum. Man kan exempelvis fundera över hur strategiskt det var att etablera Karlsborgs fästning. Vid den tiden var det säkert svårt att föreställa sig att fienden skulle kunna anfälla från luften eller att andra områden i landet torde vara mer intressanta att försvara i framtiden.

När det gäller Karlskrona så anser jag att bästföredatum inte har gått ut ännu. Så länge Östersjöområdet bedöms som instabilt och med tanke på den marina kompetens som byggts upp i Karlskrona så vore det slöseri att halvera flottan och lägga ned KA 2.

Flygflottiljen i Ronneby, 3 mil västerut, med Göta helikopterbataljon kan tillsammans med marinen i Karlskrona bilda Blekinge försvarsmaktsgarnison och ge bästa valuta för pengarna – till trygghet för hela nationen.

Anf. 149 MARIANNE JÖNSSON (s):

Fru talman! Det känns svårt att delta i beslut som så hårt påverkar den egna kommunen. Morgondagens beslut om försvarets framtid är något av en ödesfråga för min hemkommun och för de anställda vid Hässleholms garnison.

Garnison eller ersättningsjobb, bevara eller förnya – det får i alla fall inte bli så att det blir varken det ena eller det andra. Det klarar definitivt inte Hässleholm.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Det finns flera tunga skäl för att bevara vår garnison. Förutom försvarspolitiska skäl vill jag nämna låga utbildningskostnader för värnpliktiga och en modern utbildningsmiljö. Eftersom Hässleholm har ett väl utvecklat kommunikationsnät blir kostnaderna för resor väldigt låga. Vidare finns det en mycket bred kompetens inom garnisonen.

Förutom dessa skäl finns det också starka sysselsättningspolitiska skäl. Hässleholm har under senare tid förlorat mer än 500 jobb. Bl.a. har statliga Posten lagt ned sin terminal. Mer än 100 personer miste då sina arbeten. Vid en nedläggning av garnisonen i Hässleholm förlorar kommunen ytterligare ca 1 000 jobb. Detta är ett svårt slag för en redan drabbad kommun.

Region Skåne beskrivs, med rätta, som en region med stark tillväxt och det är naturligtvis positivt. Men tillväxten är ojämnt fördelad. Tillväxten och de stora investeringarna i bl.a. infrastruktur sker i de västra delarna, medan den nordöstra delen av Skåne redan nu har ett vikande befolkningsunderlag.

I de prognoser om den skånska arbetsmarknaden som AMS har tagit fram visas tydligt att bl.a. Hässleholmsregionen redan nu har en svag utveckling och att den framtida utvecklingen på arbetsmarknaden tenderar att bli värre.

Som ni förstår känner jag en stark oro inför den utmaning som troligen väntar. Jag har därför motionerat och ställt frågor om de åtgärder som behövs för att lägga grunden för en god utveckling i en drabbad kommun. Jag vet att vi i morgon ska behandla regeringens skrivelse om omställningsåtgärder. Det blir då tillfälle att ytterligare utveckla frågan om framtiden för hässleholmarna.

Eftersom jag hittills inte har fått något som helst positivt svar på frågorna om vilken kompensation Hässleholm kommer att få vill jag ta tillfället i akt och även i dag påminna om den svåra situation som vi i denna del av Skåne kommer att få.

Fru talman! Jag inser att det inte finns en majoritet för ett bevarande av garnisonen i Hässleholm, utan nu måste inriktningen helt handla om skarpa omställningsåtgärder som kan skapa en god utveckling och framtidstro i Hässleholm. Jag återkommer i morgondagens debatt för att närmare beskriva detta.

Anf. 150 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Det har varit en lång och intressant debatt här i dag. Den har gett mig ett brett spektrum.

Förslaget om vårt framtida försvar har föranlett många och långa diskussioner och dialoger där argument och synpunkter stötts och blötts. Det har lett till att vi i Centerns riksdagsgrupp har tagit ställning. Vi står alltså bakom liggande förslag.

Med facit i hand inser jag att det inte var långsiktighet som präglade förra försvarsbeslutet när F 10 i Ängelholm med en hårsman klarade sig. Hade långsiktigheten den gången fällt avgörandet skulle vi inte nu ha behövt grämas över gjorda investeringar.

Försvarsfrågan måste ses i ett helhetsperspektiv, vilket sagts många gånger här från talarstolen. Man måste våga se framåt, våga lyfta blicken. Man måste våga ta beslut. Vi är riksdagspolitiker, inte kommunpolitiker, just här.

Att minska försvarsbudgeten därför att det säkerhetspolitiska läget så tillåter och att öka satsningarna på vård och omsorg är helt rätt enligt mina och Centerpartiets värderingar. Detta står jag för, även om det innebär att förbanden i just min valkrets drabbas.

Var man än lägger ned skapas problem för drabbade enskilda. Detta är alltså inte något som är unikt för Ängelholm eller Hässleholm. Med tanke på föregående talare skulle också jag kunna prata om alla fördelar som finns i Hässleholm och Ängelholm men man måste betänka att man måste våga. Man måste, som sagt, våga titta framåt och uppåt.

Jag har under tiden mötts av en mängd argument, både för en avveckling och för ett bibehållande. Mitt intryck är t.ex. att alltför nordvästskåningar, inte minst ortens företagare, anser att argumenten för att behålla F 10 inte håller i ett långsiktigt perspektiv.

Jag förstår att de familjer som efter tidigare flyttningar rotat sig nu har det svårt – det är alltid svårt i sådana situationer. Men jag förstår också de människor som bor i området och som drabbas av både buller och avgaser. Som politiker måste jag ta ansvar för helheten och för långsiktigheten, även när obekväma beslut ska fattas.

Alltsedan propositionen lades fram har jag på olika sätt mött många människor. Jag har lyssnat, fått information och övervägt det som jag har tagit till mig. Det som jag tyckt vara intressant har jag fört vidare. Det har varit åtskilligt av e-postväxling, brevskrivande, telefonsamtal samt besök som jag har gjort och besök hos mig.

Det är på det sättet som jag har blivit övertygad om att den militära flygutbildningen måste bedrivas i samverkan med den civila – på högskolenivå, med forskningsanknytning; detta för att få en tillräcklig kvalitet och för att bli internationellt slagkraftig.

Varför investeringarna gjorts och varför regeringen så sent som 1998 tog ett särskilt beslut om att F 10 skulle ombeväpnas till Sveriges och flygvapnets andra JAS-flottilj får regeringen själv svara för. Men vi kan inte bara fortsätta och satsa pengar och resurser på något som inte bär för framtiden bara därför att det hittills gjorts tunga investeringar. För övrigt är dessa alls inte bortkastade, vilket emellanåt verkar vara fallet i debatten. Om det var fel måste vi lära oss av det och ta oss samman för att inte fortsätta och göra om samma saker, göra samma fel, mot bättre vetande.

Omställningen av försvaret är den största i modern tid. De senaste årens positiva säkerhetspolitiska utveckling fortsätter och har ytterligare förstärkts. Därför är det nu som den nödvändiga omstruktureringen kan, och ska, genomföras. Det är ju fråga om ett omriktningsbeslut. Det medför att nya förutsättningar – förutsättningar som inte var kända vid det förra försvarsbeslutet – nu råder som måste tillåtas sätta sin prägel på den framtida utformningen av försvaret. Detta kan få konsekvenser för enskilda förband. Men jag som riksdagspolitiker med ansvar för att kloka beslut fattas för *hela* landet kan inte – efter att ha ställt upp på beslutet om att ominrikta försvaret och flytta över 8 miljarder till vård och omsorg – plötsligt backa därför att beslutet råkar drabba min egen valkrets när det är rätt och när det är försvars- och säkerhetspolitiskt motiverat.

Så kan inte jag agera med hedern i behåll, om jag vill vara ärlig och trovärdig. Att likt moderater runt om i landet säga ”Gärna besparingar och förbandsnedläggningar, men inte här” är debattens lågvattenmärke. Trots det har inte moderaterna hållit sig för goda för att hänfalla åt tjuv-

och rackarspel. Det är med viss förvåning jag har noterat att medan Maud Ekendahl gått ut i Skånepressen och på gator och torg och sagt nej till nedläggning av F 10 har moderaterna i Blekinge, med bl.a. Jeppe Johnsson i spetsen, pläderat för att F 17 ska vara kvar. Hur går den ekonomiska kalkylen ihop? Den jämförelsen kan man också göra i fråga om Kristdemokraterna, där t.ex. Kenneth Lantz pläderat för F 10. Vi hörde precis från talarstolen att andra pläderar för F 17.

Till Miljöpartiets företrädare vill jag säga att jag tycker inte det låter som att man talar för de lokala företrädarna för Miljöpartiet som har motsatt synpunkt, särskilt vad gäller miljöpolitiken, utsläppen, odlingarna, landsbygden och befolkningen.

Jag har med stor förvåning noterat min kollega Bengt Silfverstrands agerande i F 10-frågan. Att han med sin långa erfarenhet från riksdagsarbetet, med vad det innebär, tillsammans med sina kompisar har vinglat som han gjort helt i strid mot bättre vetande väcker stor förundran åtminstone hos mig. Bengt Silfverstrand sade i ett tidigt skede att han och de andra s-ledamöterna från Skåne inte tänkte ge upp kampen för F 10. Jag vill därför fråga Bengt Silfverstrand när han, en gång för alla, tänker lägga korten på bordet.

Vad Ängelholm och nordvästra Skåne är bäst betjänta av är politiker som vågar och har förmåga att lyfta blicken för att se möjligheterna, trots att det stormar, står fast vid fattade beslut och inte vänder kappan efter vinden.

Anf. 151 AMANDA AGESTAV (kd) replik:

Fru talman! Gunnel Wallin har tillsammans med sin partiledare uttryckt sin glädje över uppgörelsen med Socialdemokraterna för att generera mer pengar till vården. Kristdemokraterna har under flera års tid argumenterat för och motionerat om mer resurser till vården. Men vi vill ha riktiga pengar, inte de monopolpengar som uppgörelsen innebär. I vårt budgetalternativ finns 3 miljarder mer till vården i dag, för det är i dag som vården behöver mer ekonomiska resurser.

Är det Centerpartiets politik att de människor som nu står i vårdköer ska vänta ytterligare två år innan de eventuella försvarspengarna faller ut?

Anf. 152 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Jag har verkligen inte bara argumenterat för mer pengar till vård och omsorg, som jag tycker är otroligt viktigt, utan också sett till att det är politiskt möjligt. Jag kan inte förstå vad Amanda Agestav menar när hon säger att det inte är riktiga pengar.

Anf. 153 AMANDA AGESTAV (kd) replik:

Fru talman! Man behöver inte vara någon stor nationalekonom för att inse att den kopplingen inte finns i budgeten mellan olika poster på det sätt som Centerpartiet försöker göra gällande. Det är i dag som vården behöver mer pengar, och förhoppningsvis inte om två år. Då undrar jag hur Centerpartiet motiverar detta. Ska de människor som i dag väntar i vårdköer ute i våra landsting behöva vänta ytterligare två år innan de kan ta del av de s.k. pengarna?

Anf. 154 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Detta är ett led i mitt ställningstagande i försvarsdebatten. När jag var ute i valarbetet, vad var det väljarna ville ha? Det var vård och vård inom rimlig tid, tillgänglighet och vård av god kvalitet. Det ligger bakom mitt ställningstagande här. Jag är glad att vi har lyckats föra över pengar som är säkrade och att de går just dit där bristen är som störst: primärvården, psykiatrin, äldreomsorgen och mångfalden. Det är med stor glädje jag fortsätter att jobba för att använda pengarna på bästa sätt.

Anf. 155 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Dagens debatt hittills har hos mig väckt fler frågor än gett svar. Jag kan inte låta bli att undra: Om det hade varit fler kvinnor inblandade i förslaget kanske det hade sett annorlunda ut? Det är en undran som hänger kvar.

Det är djupt oroande att läsa hur man i ett klubbslag kan förstöra så stora värden – både mänskliga, ekonomiska och strukturella – som majoriteten bakom detta betänkande tänker göra. Jag säger bara: Arma skattebetalare!

Jag är också oroad över vad mina barn och eventuella barnbarn kommer att säga om det vi är på väg att fatta beslut om i morgon. Inte kan det väl vara så att de tänker om oss som vi funderade över dem som hade att fatta försvarsbeslutet 1925. Må det inte inträffa som hände efteråt!

Jag är göteborgare, och jag värnar hela Sveriges försvar. Jag kan dock inte förstå hur man har tänkt när det gäller försvarsförmågan på västkusten. Det är ytterst tunna argument som används och framhålls i debatten.

Västsverige är av stor strategisk betydelse för hela Sverige. Här bor en stor andel av Sveriges människor. De är den viktigaste resursen och det viktigaste att försvara. Vi har Nordens största och viktigaste hamn i Göteborg, där huvuddelen av Sveriges import landar och export lastas. Alla raffinerade oljeprodukter som produceras i detta land kommer från västkusten. Vi har en av de största internationella sjötransportlederna i hela världen utanför vår kust med fler fartygsrörelser i västerhavet än hela övriga Sverige tillsammans. Det finns många fler exempel, men jag stannar där.

Om det nu är ett nytt försvar som ska skapas efter en ny hotbild borde man ha placerat en större del av försvaret på västkusten. I stället föreslår man en ytterligare utarmning av Västsveriges möjligheter att försvaras genom att det inte längre kommer att finnas några stationära fartyg på västkusten. Genom förslaget till försvarsbeslut riskerar vi att förlora förmågan att visa flagg i västerhavet. Vi förlorar förmågan att med sjöstridskrafter operera över och under ytan i strömmande salta och skiktade vatten. Vi riskerar att förlora förmågan att försvara Västsverige.

Fru talman! Även om helikoptrarna på Säve ser ut att klara sig från denna, som vissa har kallat det, slakt vill jag framhålla deras stora betydelse för försvaret och samhället i dess helhet. Att ha kvar tunga marina helikoptrar är viktigt inte bara för alla människor som bor, färdas och arbetar i kustbandet utan också för att kunna behålla och utveckla den kompetens som man upparbetat när det gäller samverkan med det civila samhället. I detta sammanhang vill jag för försvarsministern belysa min

Prot.

1999/2000:88

29 mars

Det nya försvaret

stigande oro för vad det kan innebära att chefen för helikopterenheten sagt upp avtalet med Sjöfartsverket om helikopterberedskapen för räddningsinsatser längs den svenska kusten. Jag hoppas att det inte har någonting med detta att göra. Helikopterenheten på Säve är dessutom väl samtränad med marina Natostyrkor, då man har haft ett långvarigt samarbete med länderna kring västerhavet. Säve är ett verkligt exempel på internationellt erfarenhetsutbyte, samverkan och kompetens.

Fru talman! Jag står bakom min motion.

Anf. 156 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Jag vill börja med att understryka vikten av det som Berit Jóhannesson och Stig Sandström från Vänsterpartiet framfört om och kring försvarsutskottets betänkande *Det nya försvaret*.

Betänkandet är till stora delar bra steg i rätt riktning för en helhetssyn på det svenska försvaret i tiden. Jag yrkar bifall till reservationerna nr 12 och 13, men jag har en avvikande uppfattning. Därför kommer jag att yrka bifall till en motion av Erling Wälivaara, Fö31, yrkande 3. Den sammanfaller med den motion som jag och Stig Eriksson gemensamt har väckt, och för att vinna tid tycker jag att vi kan slå ihop dem.

I betänkandet föreslås att antalet flygflottiljer ska minskas till fyra i slutet av år 2003. Det är tack vare att våra vänsterpartistiska försvarsutskottsledamöter har gjort goda insatser för att få ned antalet.

Jag vill passa på, Maud Ekendahl, att med det bestämdaste avvisa att vi i Vänsterpartiet är oeniga. Vi är inte splittrade. Det finns en väldigt stor enighet bakom de stora dragen. Sedan har vi små avvikande synpunkter på marginalen. Jag tycker att det är viktigt att detta blir framfört.

I och med att antalet flygflottiljer blir fyra i stället för fem, som var regeringens förslag, blir kostnaderna mindre. Mer medel kan då skapas för att bl.a. tillmötesgå de förslag som jag började med att yrka bifall till.

Jag hade väntat mig större förståelse från utskottets majoritet i motivet till avslagstexten. Jag upplever det som ytterst provocerande att det skrivs i motivtexten att trots att Livgardets dragoner K 1 i Stockholm ska läggas ned bör dock viss verksamhet av statsceremoniella skäl behållas i Stockholm.

I min och Stig Erikssons motion tecknar vi en mycket allvarlig situation som vi och andra i norra delarna av landet lever i. Detta föranleder inte utskottet att göra någon kommentar.

Barentsregionen består av de nordligaste delarna i Norge, Sverige, Finland och Ryssland. Det är ett område som befolkas av drygt 4 ½ miljoner människor. Regionen är fortfarande ett militariserat område, men gränslinjen mellan Ryssland och de nordiska länderna tenderar i dag att bli ekonomisk. Den viktigaste åtgärden för att minska spänningen i Barentsområdet i dag är att åstadkomma en ekonomisk utjämning i regionen. En förutsättning för detta är en stabil och demokratisk utveckling.

I Murmansk- och Arkhangelskområdet finns dock världens största koncentration av kärnreaktorer. Stora mängder av radioaktivt avfall förvaras på ett otillfredsställande sätt. Slutförvaringsanläggningar för radioaktivt avfall saknas, och stora mängder avfall har dumpats i Barents hav och Kolahavet.

Samtidigt som vi arbetar för att Sverige i olika internationella forum med kraft verkar för en samlad internationell insats för att lösa proble-

men med kärnkraftssäkerhet och strålskydd inom Barentsregionen finns det behov av nationell kapacitet för att klara de faktiskt existerande miljöhot som finns. Inom området tickar flera tidsinställda bomber med radioaktivt avfall.

Se bilden framför er: En olycka har inträffat i Murmansk- och Arkhangelskområdet. Radioaktivt nedfall sprider sig över ett stort område där norra Ryssland blir drabbat. Även Nordfinland, Nordsverige och Nordnorge löper mycket stor risk att bli drabbade. Människor flyr från de smittade områdena. Detta är en beskrivning som försvarsutskottet inte verkar att bry sig om, eftersom man inte kommenterar den.

Det förslag som vi kommer med ska ses som en modest utveckling av Vänsterpartiets partiståndpunkt – allt för att stärka och komplettera betänkandet när det gäller både försvarspolitiska motiv och försvarets möjlighet att hjälpa samhället vid t.ex. miljökatastrofer.

Det finns en rad fördelar med att bibehålla delar av försvaret i Kiruna, bl.a. närheten till Ryssland och de stora mängderna radioaktivt avfall som finns i Murmanskområdet. Avståndet mellan Arvidsjaur och Karelando är drygt 500 kilometer, vilket är nästan lika långt som mellan Stockholm och Göteborg. Detta talar för att det även i fortsättningen bör finnas någon form av militär och civil beredskap norr om Polcirkeln.

Lapplands jägarregemente kan vara ett utmärkt komplement till K 4 i Arvidsjaur och ligga organisatoriskt under K 4. Dimensioneringen av ett sådant regemente i Kiruna bör utgå från en bedömning av behoven.

Fru talman! Några korta ord om hur den nya organisationen kan se ut. Målet för det nya regementet, som kan gå under namnet ARTIC C I 22, kan sammanfattas med följande:

- Utbilda och organisera enheter för totalförsvaret i fred, kris och krig.
- Försvar av ytor norr om Polcirkeln.
- Internationellt samarbete.
- Enheter som kan ledas av t.ex. Räddningsverket eller polisen.

Den nya organisationen utbildar och organiserar enheter för försvar av arktiska bygder. I området finns utmärkta förhållanden för just denna typ av utbildning. Man kan ha specialenheter för särskilda uppgifter vid flyktingmottagning eller vid exempelvis olyckor med radioaktivt avfall. Ett sådant läge förutsätter att enheten ska ha kort insatstid och vara uthållig.

Men enheten ska också i fredstider ha ett brett samarbete med samhället vid bl.a. lavinolyckor, i sökandet efter fjällvandrare eller andra för samhället angelägna frågor.

Ett ARTIC C I 22 som komplement till K 4 i Arvidsjaur är ett utmärkt sätt att ytterligare stärka helheten i det nu framlagda betänkandet *Det nya försvaret*, men också att stärka försvarets och samhällets behov av varandra.

Anf. 157 JAN ERIK ÅGREN (kd):

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom kristdemokraternas samtliga reservationer, men jag vill nöja mig med att ställa mig bakom de reser-

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

vationer som Åke Carnerö och Margareta Viklund tidigare har yrkat bifall till.

Åke Carnerö har tidigare också redogjort för kristdemokraternas syn på de grundläggande principerna för försvarspolitiken, varför jag inte avser att gå in på dem i det här anförandet.

Den försvarsproposition som vi i dag debatterar är, som jag ser det, utomordentlig svag. Ja, propositionen är i sig så dålig att det inte bara är vi kristdemokrater som inte har sett någon annan möjlighet än att i första hand yrka avslag på hela propositionen.

Det är inte heller bara jag som har upplevt svårigheten med att få svar på relevanta frågor när det gäller försvarsförslaget. Jag kunde inte i min vildaste fantasi drömma om att den s.k. styrgruppen skulle beläggas med politisk munkavle, alltså inte ha möjlighet att här i riksdagen för intresserade riksdagsledamöter ställa upp och svara på frågor utifrån det förslag som den har lagt fram. Det fick man inte. Det hade väl annars varit en naturlig ordning. Andra exempel på munkavle under den här processen finns också.

Den skönmålning av demokratiinslagen i denna process som en av försvarsutskottsledamöterna gjorde tidigare här i debatten förvånade nog inte bara mig.

Fru talman! Det är helt klart att vi har kommit i ett läge som medför att våra försvarskostnader kan bantas – det ställer vi kristdemokrater upp på. Men det är inte det som är den springande punkten här, utan för mig gäller det bl.a. det sätt som några förändringar har tagits fram på, t.ex. när det gäller att ha kvar garnisonen i Östersund i stället för Sollefteå garnison.

I vissa frågor verkar det som att kostnader och kompetensförluster inte spelar någon roll inför försvarsbeslutet. Om det inte vore så, hur ska man då tolka förslaget att lägga ned Ångermanlandsbrigaden NB 21 och trängkåren T 3 i Sollefteå? Det är en i princip färdiginvesterad garnison med goda – för att inte säga mycket goda – övningsförutsättningar på alla sätt. Den är utbildningseffektiv, kostnadseffektiv och den har en bra befälsrekrytering. Ingen kritik har heller riktats mot garnisonen som sådan.

Det totalförsvarskoncept som tagits fram för Ådalsregionen visar också på en stor utvecklingspotential när det gäller den civila samverkan med bl.a. Sandö, Räddningsverket m.fl. – ett i högsta grad framtidsinriktat koncept.

Fru talman! Under hösten skedde en märklig kovändning i styrgruppen som fick till följd att F 4 helt plötsligt skulle vara kvar. Så var det inte tänkt tidigare. Utifrån förslaget om F 4 fördes sedan ett slags cirkelresonemang som utmynnade i att NB 5 i Östersund skulle vara kvar. Det skulle bli billigare än att vara kvar i Sollefteå med NB 21. Vem kunde begripa det?

Det dröjde inte länge innan det bl.a. i Östersundspressen från opartiskt håll hävdades att investeringsbehoven för F 4 är närmare 1 miljard och för NB 5 flera hundra miljoner.

Jag vill påminna om att i försvarsministerns riktlinjer till styrgruppen anges tydligt att nyinvesteringar ska undvikas. Samstämmigheten mellan vad regeringen beställde och vad styrgruppen kom med var inte särskilt stor. Men regeringen antog i princip hela styrgruppens förslag. Regering-

en valde alltså att bortse från sina egna riktlinjer. Förslag som medför nyinvesteringar för åtskilliga miljarder är helt plötsligt det som gäller för Centern och regeringen. Då passar det. Vi som frågar hur man motiverar de förändringar som föreslagits får inga svar.

Det är klart att det är svårt att svara, eftersom det inte kan finnas några bra svar. Varför inte erkänna att det helt handlar om politiska beslut? Det har därför inte spelat någon som helst roll vilka argument vi fört fram när vi visat på kostnadsökningar, kompetensförlust osv. Till detta kommer stora problem när det gäller nödvändiga ombyggnader i Östersund. De krav och mål som är uppsatta går inte att hålla när ombyggnaderna ska göras.

Liknande scenarier finns från andra områden inom försvaret. Ett av de mest flagranta och svårbegripliga gäller i frågan om F 10. Hur tänker man egentligen klara flygutbildningen och flygteknikerfrågan med den ställning som utskottets majoritet har tagit?

Fru talman! Det är en gåta för mig hur Centern genom den man som man haft i ledningen för detta förändringsarbete har kunnat ställa sig bakom ett sådant förslag. Men centerledaren påstod i debatten i dag att förslaget grundar sig på ett sakligt och digert material. Centerledaren är nöjd.

De kontakter som jag under hösten och vintern haft med försvarsintresserade människor från olika håll i landet har varit väldigt många, så också kontakterna i min egen region Ådalen och Sollefteå. Brev, telefonsamtal, mejl, personliga möten med alltifrån skolungdomar och lärare till äldre och yngre försvarsanställda har varit lärorika men också väldigt tydliga när det gäller några saker.

En av de saker som bekymrar mig väldigt mycket och som också borde bekymra denna kammars ledamöter är att sättet att sköta den här frågan har bidragit till att öka misstron till oss politiker, ökat politikerföraktet. Ni som vill förändra, menar många, bryr er inte om att försöka förklara varför.

Jag brukar känna mig stolt när jag står här i riksdagens talarstol, men i dag måste jag tyvärr få säga att jag skäms – skäms över sättet att hantera människor som berörs av detta försvarsbeslut, vårt sätt att hantera försvars- och skattepengar, kompetensfrågor osv.

Det är också min bestämda uppfattning att de försvarsanställdas förtroende för Försvarsmaktens ledning starkt har minskat under processen den gångna vintern.

Det beslut som sannolikt fattas här i kammaren i morgon blir inte heller något beslut som väcker respekt i vår omvärld. Det kommer inte heller att dröja länge innan den ena frågan efter den andra kommer på bordet som visar att pengarna inte räcker till. De svarta hålens tid är inte förbi. Huvudansvaret för detta är regeringens och Centerpartiets.

Fru talman! Vi kristdemokrater vill ha en ominriktning av försvaret, men det är viktigt att den processen sker på ett sådant sätt att ord och handling stämmer överens. De många och vackra ord som hittills framförts från denna talarstol hindrar inte det faktum att morgondagens beslut riskerar att i flera delar bli ett mycket dåligt beslut.

I förutsättningarna för försvarsbeslutet har sagts att regionalpolitiska hänsyn ska tas. Några sådana hänsyn tas inte när det gäller det län som har förlorat mest invånare i landet under de senaste 20 åren – Västernorr-

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

land – ett län som håller på att förblöda. Länets socialdemokrater har varit förvånande passiva i denna fråga, och Centerns representant vill att vi ska se förslaget om nedläggningen av Sollefteå garnison som något positivt. Ofattbart!

Avslutningsvis vill jag framhålla att det bästa sättet att använda våra försvarsanslag, skattebetalarnas pengar, ta till vara personell kompetens och övriga utbildningsförutsättningar inte bara för Mellannorrland är att besluta att Ångermanlandsbrigaden NB 21 ska behållas. Därför vill jag också avslutningsvis instämma i bifallsyrkandet vad gäller mom. 20, reservation 16.

Anf. 158 LILIAN VIRGIN (s):

Fru talman! I betänkandet *Det nya försvaret* behandlas civil och militär samverkan. Genom 1996 års totalförsvarsbeslut och det vidgade säkerhetsbegrepp som där lades fast beslutade regeringen och riksdagen att en helhetssyn ska prägla samhällets satsningar och åtgärder för att förebygga och hantera hot och risker såväl i fred som i krig.

Under den allmänna motionstiden hösten 1999 skrev jag en motion där jag hemställde om att göra Gotland till försöksområde för samordning av militär och civil krishantering såväl vid förebyggande åtgärder som vid akuta situationer.

Regeringen har i propositionen om det nya försvaret uttalat att frågan om utnyttjande av militära resurser till stöd för andra myndigheter bör bli föremål för en mer generell översyn. Regeringen anser att det kan vara värdefullt med en regional försöksverksamhet för att belysa möjligheterna till ytterligare samverkan mellan Försvarsmakten och civila myndigheter.

Det är nu med glädje som jag ser att försvarsutskottet välkomnar en generell översyn. Utskottet liksom regeringen anser det värdefullt med en regional försöksverksamhet och tillstyrker därför min motion om en försöksverksamhet på Gotland för samordning av militär och civil krishantering samt gör ett tillkännagivande till regeringen om detta.

Förutom att erfarenheterna av försöksverksamheten kan användas för samverkan i andra delar av landet, har utskottet pekat på att erfarenheterna av försöksverksamheten också bör kunna gagna det internationella fredsfrämjande arbete som Sverige deltar i.

Fru talman! Gotland passar bra som ett försöksområde. Gotland har ett centralt läge i Östersjön. En försöksverksamhet med samverkan mellan försvaret och olika myndigheter kan ge värdefulla erfarenheter för att effektivare utnyttja de resurser som finns för exempelvis tullen, Kustbevakningen, polisen och sjösäkerheten.

På Gotland finns också ett stort intresse att bli ett försöksområde för att utveckla samverkan mellan militärt och civilt försvar. I den gemensamma grundsynen för totalförsvaret på Gotland – som utarbetats av länsstyrelsen, Gotlands kommun och MKG gemensamt – anges som övergripande mål att hela Gotland, dvs. myndigheter, organisationer, företag och allmänhet, ska ha en god beredskap för alla aktuella hot. De kan utgöras av påfrestningar på samhället i fred, kränkningar av vårt territorium eller ett begränsat militärt angrepp.

Gotlänningarnas känsla för försvaret är speciell. Det finns en stark försvarsvilja i hela samhället. Det har inte minst kommit fram i stora

övningar, som Nordic Peace där flera länder deltog. Övningen genomfördes på Gotland med gott resultat och med stort engagemang från det civila samhället. Det är kanske vår historia, vårt läge mitt i Östersjön som gör att försvaret är en så väl förankrad del i vårt samhälle. Vi har tagit emot flyktingar från Baltikum vid krigsslutet och andra flyktingar på senare tid, och det gotländska samhället har med gemensamma krafter klarat uppgifterna på ett bra sätt.

Den nya försvarsorganisationen medför stora förändringar för det gotländska samhället när A 7, Lv 2 och KA 3 läggs ned. Även det civila samhället påverkas av den förändrade försvarsorganisationen. Vi gotlänningar har ifrågasatt om det av försvarsskäl är rimligt med en så kraftig neddragning på Gotland som nu föreslås. Vi har arbetat för att behålla så mycket som möjligt. Men vi har fått böja oss för den säkerhetspolitiska bedömningen att det på Gotland och på många andra platser i Sverige går att göra den här neddragningen av försvaret. Vi har blivit lovade ersättningsjobb. Det är nödvändigt att de löftena infrias. Vi har stora förhoppningar om att de nya jobben kommer och att de på sikt ska tillföra oss en mer allsidig arbetsmarknad.

I en krissituation blir vi beroende av att kunna få förstärkning från andra förband, och vi måste vara säkra på att det är möjligt att transportera soldater och material till Gotland i sådan omfattning och tid att försvaret av Gotland blir tillräckligt starkt. Det är synnerligen angeläget att den kapaciteten finns och att den kan garanteras. I en krissituation måste gotlänningarna i väntan på förstärkning lita till sig själva, till de gotländska soldaterna och använda de resurser som finns i samhället tills en förstärkning kan anlåda.

Utskottet har uttalat sig om marin kapacitet på Gotland och säger att det förutsätter att det även framgent kommer att finnas kvar möjligheter till basering av marina enheter på Gotland. Det är också min uppfattning att det behövs en marin kapacitet på Gotland, och det är också förutsättningen för att få en allsidig försöksverksamhet för samverkan mellan försvarsmakten och civila myndigheter.

Det finns goda förutsättningar för en försöksverksamhet med civil och militär samverkan. Det stora engagemanget hos gotlänningarna, myndigheternas närhet till varandra och den förändrade försvarsorganisationen är faktorer som underlättar försöksverksamheten, och resultatet kan bli sådant som man kan ha nytta av i hela landet.

Fru talman! Jag är glad över att min motion fick en så positiv behandling av försvarsutskottet, och jag tillstyrker utskottets hemställan.

Anf. 159 BJÖRN LEIVIK (m) replik:

Fru talman! Jag är glad över att Lilian Virgin tar upp frågan om civil och militär samverkan.

Lilian Virgin säger att alla ska ha en god beredskap. Det tolkar jag som att hela landet ska ha den beredskapen.

Tycker Lilian Virgin att detta förslag får de konsekvenserna att hela landet kommer att ha en god beredskap när det gäller civil och militär samverkan?

Anf. 160 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Fru talman! Jag tror att vi talar om två olika saker. Det jag talar om är en försöksverksamhet för att komma fram och kunna samordna mellan andra myndigheter i hela landet. Den andra delen gäller om det finns en god försvarsberedskap i hela landet.

Jag har uttalat vissa farhågor för att det kan vara besvärligt i vissa krissituationer. Jag har gett exempel från Gotland där vi är beroende av att det kommer hjälp från annat håll om vi ska kunna klara de här sakerna.

Men jag tror att det är två olika saker. Den här försöksverksamheten ser jag som mycket positiv.

Anf. 161 BJÖRN LEIVIK (m) replik:

Fru talman! Jag ser också försöksverksamheten som positiv. Men det finns stor erfarenhet från civil och militär samverkan redan tidigare. Jag tog upp några exempel i mitt anförande. Jag anser att inte bara Gotland ska ha en god beredskap när det gäller det här, utan även hela landet.

Det har tidigare här talats om konsekvenserna av frånvaron av militär t.ex. uppe i Norrbotten. Det har talats om frånvaron i Dalarna. Det är stora delar av landet som nu blir utan militär förmåga för att kunna hjälpa det civila samhället. Detta är något som jag tycker är mycket allvarligt.

Än en gång: Delar Lilian Virgin socialdemokraternas uppfattning att detta kommer att fungera trots de stora neddragningarna?

Anf. 162 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Jag tror att försöksverksamheten är ett steg på vägen. Det är rätt att det finns samverkan redan nu på vissa platser. Men vi vet ju också att det finns lagar och förordningar som hindrar mycket av samverkan. Det är det vi vill testa i en försöksverksamhet för att det ska kunna utvecklas för hela landet. Vi kan ju hoppas att det ger ett snabbt resultat så att det kan användas på flera orter.

Anf. 163 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Under snart ett års tid har försvarets framtid diskuterats, och nu är vi framme vid dagen med slutdebatterna inför det avgörande beslut vi ska fatta i morgon.

Att något radikalt behöver göras är så gott som alla överens om. Men hur och vilka orter som skulle komma att drabbas var länge det stora diskussionsämnet. Ingen ville ju att den egna hemorten skulle drabbas. Jag och många med mig talade med arbetsgruppens olika ledamöter för att försöka övertyga om att just ”mitt” förband var så unikt att det måste få vara kvar.

Fram till den 19 oktober levde jag också i den förhoppningen att Sollenteå var en försvarsort som inte skulle drabbas av nedläggning. Som jag ser på försvaret i Västernorrland finns det ett mycket bra totalförsvarskoncept, och det borde vara tillräckligt intressant för att inte vara i farozonen för nedläggning. Tyvärr fick jag bli besviken när försvarsuppgörelsen presenterades. Västernorrland är ett län som efter votering på torsdag förmodligen suddas ut på försvarsmaktens karta.

Hur kan jag då stå här och se det här hända utan att rösta mot försvarsuppgörelsen?

Jo, fru talman, jag vet att den arbetsgrupp som tillsattes har gjort ett seriöst arbete och lagt fram en helhetslösning som är väl genomarbetad. Några orter måste drabbas när man ska göra besparingar och nu ser det ut att bli bl.a. Västernorrland.

Jag kan inte hoppa av nu för att mitt län drabbas och drar en nitlott. Jag kan inte hävda att något annat förband borde läggas ned i stället. Det är många som har gjort det. Jag tycker att det är populistiskt.

Vi i Centerpartiet har valt att löpa linan hela vägen ut för att kunna vara med och påverka omställningen i de drabbade orterna. Vi hade ett bestämt krav om att ett omställningspaket skulle kunna presenteras i samband med försvarsuppgörelsen, och det har vi klarat. Britt Bohlin har tidigare i dag under debatten berättat om hur omställningsgruppen arbetar med representanter från de olika kommuner som drabbas. Man gör det under positiva förhållanden och lyssnar till de idéer som redan har börjat komma i de orter där man vet att man inte kommer att finnas med efter morgondagens beslut.

Fru talman! Sollefteå var en ort som drabbades även vid förra försvarsbeslutet. Då förlorade 350 personer sina arbeten och staten gjorde ingenting för att hjälpa till med att skaffa fram sysselsättningar. Sollefteå fick köpa trängregementets stora lokaler och markytor. Kommunen har satsat 150 miljoner för att utveckla området till en företagspark. Satsningen lyckades även om kommunen fortfarande dras med stora skulder.

Vi i Centerpartiet ville inte att kommunerna ska behöva ta ansvar för att skaffa jobb igen till de som blir arbetslösa, och därför valde vi att fortsätta arbetet med försvarsuppgörelsen och då kräva att regeringen är med och skapar sysselsättningar. För Sollefteås del handlar det i dag, efter det att vi har varit med och fattat beslut, om att det ska komma 300 statliga och 300 privata arbetstillfällen som kompensation för de 480 arbetstillfällen som försvinner. Många av de orter som drabbas av nedläggningar har länge levt med ett tungt beroende av försvaret, som exempelvis Sollefteå. Dessa orter måste nu ges förutsättningar för att skapa en ny framtidsorienterad arbetsmarknad som tas fram i samarbete med dels en omställningsgrupp från orten, dels en person från den centrala omställningsgruppen. Jag kan i dag tala om att den av regeringen utsedda personen redan har tillsatts. Anledningen till det är att man anser att Sollefteå drabbas så hårt att man måste arbeta snabbt och målmedvetet. Det kan då skapas möjligheter för Sollefteå kommun att bli en framtidsbygd.

Kristdemokraten Jan Erik Ågren menar att jag ser det som har skett i Sollefteå som någonting positivt. Det som jag har sagt när vi har varit ute tillsammans är att nedläggningen förhoppningsvis kan leda till en ny positiv framtid. Jag har sagt att vi är med hela vägen för att hjälpa till med ersättningsjobben. Vi är mycket väl medvetna om att Västernorrland har fått en befolkningsminskning under de senaste 25 åren. En person från den centrala omställningsgruppen har, som jag sade, satts in bara för Sollefteå. Det talar sitt tydliga språk. Vi ser både från Centerpartiet och från regeringen hur allvarligt läget är för Sollefteå, och av den anledningen har redan nu den centrala personen tillsatts för att underlätta arbetet i ett tidigt skede för Sollefteå.

Fru talman! Centerpartiet kommer att ta sitt löfte tillsammans med regeringen på fullaste allvar och se till att Sollefteå kompenseras så snart

som möjligt – innan huspriserna hinner sjunka och folk hinner flytta. Det gäller att visa att viljan att hela Sverige ska leva verkligen finns.

Vi har i dag högkonjunktur i landet. Det kan ge Sollefteå kommun möjligheter att bli en framtidsbygd. Jag tror att Sollefteå kommer att gå en positiv framtid till mötes, och jag kommer att göra vad jag kan för att hjälpa till att skapa sysselsättning i Sollefteå. Jag kommer i morgondagens debatt med anledning av näringsutskottets betänkande nr 10 att tala mera om de sysselsättningsåtgärder som vi förväntar oss i Västernorrland.

Anf. 164 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Fru talman! Birgitta Sellén talar om en ny positiv framtid för de orter som drabbas av nedläggningen. Jag tror inte att de orterna upplever att denna i sig är något positivt. Det kan komma jobb längre fram.

Birgitta Sellén företräder ett parti, Centerpartiet, som säger sig värna om landsbygden. Min fråga till Birgitta Sellén är: Anser Birgitta Sellén att man värnar landsbygden om man lägger ned försvaret så, att man inte försvarar ett område som motsvarar en åttondel av landets yta?

Birgitta Sellén säger att hela Sverige ska leva, men min fråga är: Ska hela Sverige försvaras?

Anf. 165 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Vad gäller att hela landet ska försvaras vill jag säga att det är självklart att så ska ske. Jag lever i den förhoppningen att om det uppstår ett läge där vi behöver försvara oss, kommer kriget inte att utkämpas just på kaserngårdarna. Håkan Juholt redogjorde tidigare väldigt tydligt för detta på Erling Wälivaaras fråga, så jag tror inte att jag behöver fördjupa mig mer i den frågan. Om vi mot förmodan skulle bli anfallna har vi naturligtvis ett försvar i hela landet.

Anf. 166 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Fru talman! Birgitta Sellén använder en väldigt billig retorik när hon säger att det inte är kasernerna som är avgörande. Nej, självfallet inte, men om vi får en ansattid på flera dygn vid ett väpnat angrepp eller vid ett överraskande hot, är det viktigt att det finns försvarsresurser, och i dag är personal och materiel – i den ordningen – de viktigaste resurserna.

Om man överger en åttondel av Sveriges yta omöjliggörs ett försvar där. Den ytan motsvarar området från Skåne och nästan upp till Mälardalen. Där skulle det inte finnas något regemente eller några försvarsanläggningar alls.

Anf. 167 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag tror fullt och fast att vi ändå har alla möjligheter att klara detta, om det skulle behövas. Jag tror inte att ett angrepp kommer så oväntat som Erling Wälivaara vill göra gällande. Jag tycker inte att vi kunnat se något sådant vid oroligheter i andra länder. Vi vet dessutom att hemvärnet kommer att få en ökad betydelse och kommer att kunna bidra till att det finns personer som är förberedda.

Anf. 168 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja påstå att det inte finns några försvarspolitiska skäl att lägga ned i Sollefteå och satsa i Östersund. Det krävs, som jag sade i mitt anförande, stora investeringar i Östersund, om över en miljard. Vi får inte bättre utbildning, och vi slösar med försvarspengar. Det skulle, som jag ser det, inte vara positivt att slösa eller att förlora jobb i den utsträckning som skulle bli fallet i Sollefteå. Vi behöver ha den väl fungerande garnisonen kvar i Sollefteå och dessutom många nya jobb till ett län som blöder.

Anf. 169 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Att länet blöder har jag kommenterat i mitt inlägg. Det är just av den anledningen som vi i Centerpartiet vill löpa linan ut och se till att det skaffas ersättningsjobb. Tanken är också den att det ska bli fler ersättningsjobb än de som går förlorade.

Debatten mellan Östersund och Sollefteå har varit mycket infekterad i Mellannorrland, och för många av de siffror som man har bollat med finns det inte belägg. Jag har tagit kontakt med förband både i Östersund och i Sollefteå för att undersöka detta. Sollefteås svartmålning är naturligtvis väldigt präglad av nedläggningen.

Jag vill för det första inte sätta två Norrlandsstäder mot varandra. Det finns ingen anledning att göra det.

Man ska för det andra veta att vi nu i Östersund har en helhet. Jag lutar på att arbetsgruppen har tittat på detta och ser att det fungerar bra. Vad gäller utbildning av militärer ligger t.ex. ATS där, något som inte finns i Sollefteå. Men självfallet är det en jobbig situation för Sollefteå.

Anf. 170 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik:

Fru talman! Det finns belägg för åtskilliga siffror. Sedan förslaget lades fram i höstas har det kommit fram behov av nyinvesteringar, ombyggnader osv. på den ena punkten efter den andra, och de gäller Östersund.

Birgitta Sellén säger att hon inte vill ställa Sollefteå mot Östersund. Det vill egentligen inte jag heller, men förslaget från regeringen och Centern gör att den ena garnisonen ställs mot den andra. Vi hade sluppit det om man hade fullföljt utgångstanken att låta Sollefteågarnisonen vara kvar och utveckla ett totalförsvarskoncept för regionen, något som så många tycker är bra. Då hade vi sluppit den här debatten, och länet hade inte fortsatt att förblöda. Då hade vi kunnat inrikta oss på att utöver garnisonen skaffa de många nya jobb som behövs.

Anf. 171 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Det känns som om Jan Erik Ågren har fallit i en fallgrop som grävdes i samband med att försvarsuppgörelsen träffades. Landshövdingen i Jämtland gick då ut och talade om att hon genom att ringa ett samtal hade ändrat alltihop. Jag har tagit reda på att det inte finns något belägg för det.

Jan Erik Ågren har haft förhoppningar om att Sollefteå skulle ha varit räddat alldeles mot slutet, men det finns inget bevis för det.

Vi skulle kunna prata länge om siffrorna utan att få någon rätsida på dem. Många av de investeringar som nu ska göras i Östersund är plane-

rade sedan tidigare. Dessa investeringar är alltså egentligen inte nyinvesteringar.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 17.59 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

7 § (forts.) Det nya försvaret (forts. FöU2)

Anf. 172 JEPPE JOHNSON (m):

Fru talman, riksdagsledamöter och åhörare! Svenskt försvar ska vara starkt. Det ska leva upp till de krav som vår omvärld ställer. Det får aldrig planeras för och utformas efter förhoppningar och önskedrömmar utan efter den verklighet och de risker och hot som finns.

Riksdagens enda rimliga beslut i försvarsfrågan borde vara att ge regeringen och Centerpartiet bakläxa och skicka tillbaka hela förslaget. Nu tycks det visserligen finnas en majoritet i riksdagen för det liggande förslaget. Men då propositionen lades på riksdagens bord stöddes den bara av dessa två partier, som tillsammans endast har 149 av riksdagens 349 ledamöter.

Fru talman! Det är naturligtvis ingenting som hindrar att regeringen lägger fram ett förslag till riksdagen med så svagt stöd bakom sig. Jag personligen anser att om man har ett beslut som rör så långsiktiga och för vår och våra barns framtid så viktiga ställningstaganden om landets framtida försvar borde regeringens förslag ha en betydligt bredare förankring i riksdagen redan då propositionen lades fram.

Fru talman! Vem kunde bara ett år före Berlinmurens fall förutsäga den utveckling som skulle komma att ske fram till i dag? Är det då verkligen möjligt att förutse vad som kommer att hända de kommande tio åren i vår del av världen?

Till grund för 1925 års försvarsbeslut lades uppfattningen att Tyskland var försvagat för överskådlig framtid samt att Sovjetunionen nu var en fredsälskande stat. Sverige fick bittert ångra denna skönmålning. Det förslag till nedrustning som vi i dag debatterar innebär en nedrustning som är så omfattande att man får gå tillbaka till 1925 års försvarsbeslut för att finna en motsvarighet. Historien låter sig visserligen sällan upprepas, men mycket finns att lära från historien.

Händelseutvecklingen i Östersjöområdet har under det senaste årtusendet kännetecknats av ett ständigt skiftande maktspel. Dagens situation ställer andra och nya krav på svensk försvarspolitik än dem som präglade årtiondena efter andra världskriget. Sverige har som största strandägare

vid Östersjön ett särskilt ansvar för utvecklingen i Östersjöområdet. Det är ett ansvar som vi tillsammans med andra stater redan har axlat, bl.a. genom det s.k. suveränitetsstödet till de tre baltiska staterna.

För att få ett modernt och kostnadseffektivt försvar gäller det att samordna och utnyttja tillgängliga resurser regionvis. Från militärt professionella utgångspunkter kan det endast ske genom att förband ur alla försvarsgrenar lever och övar tillsammans i vad som kan kallas försvarsmaktsgarnisoner.

Fru talman! I Blekinge samarbetar redan de befintliga förbanden i Karlskrona och Kallinge. I Kallinge finns flygflottiljen F 17 och Göta helikopterbataljon. I Karlskrona finns flottan och andra kustartilleribrigaden, KA 2. Liggande förslag raserar en stor del av det effektiva samarbete som byggts upp i den s.k. Blekinge Garnison.

Miljöprofessorn Lars Emmelin har dessutom visat att det inte har gjorts någon miljöprövning för marinen. Det finns fog för att tro att KA 2 aldrig fick en ärlig chans. KA 1 i Stockholm och KA 4 i Göteborg verkar nästan ha varit fredade redan från början. Regeringen och Centern verkar ha tillämpat någon form av omvänd regionalpolitik då man föreslår att KA 2 ska läggas ned i stället för att få ett så effektivt kustartilleri som möjligt.

Likadant är det med förslaget om den framtida helikopterverksamheten. Det verkar var lika illa underbyggt. Det är lätt att misstänka – och jag gör det personligen – att förslaget i propositionen om att lägga ned Göta helikopterbataljon i Kallinge har kommit till i ett stadium i utredningsarbetet då både marinen och flygvapnet var bortsopade från Blekinge, och att man sedan kanske glömt att lägga tillbaka helikoptrarna där de bäst hör hemma. Den föreslagna centraliseringen är både dyrare och sämre både utifrån militär nytta och som hjälp och stöd till det civila samhället.

I södra och sydöstra delarna av Östersjön är både fiskerinäringen och fartygsintensiteten hög och i vissa delar större än på Västkusten. Den senaste tioårsperioden har Göta helikopterbataljon i Kallinge genomfört över 1 000 civila räddningsuppdrag. Både ur militär synvinkel och inte minst som stöd till det civila samhället bör en ny bedömning av helikopterbataljonen göras.

Fru talman! En grund för organisationsförändringen av försvaret sägs ha varit att förband med bara en funktion ska undvikas. Nu liggande förslag går i motsatt riktning. Förslaget ökar i stället antalet s.k. solitärer. Både förslaget att lägga ned KA 2 och Göta helikopterbataljon bör därför avvisas.

Sveriges försvarsindustri har en mycket hög teknisk kompetens. Det tror jag att vi alla kan skriva under på. Den politik som en del av er här eventuellt är beredda att rösta ja till försätter stora delar av försvarsindustrin i en akut situation. Risken är uppenbar att många duktiga medarbetare med hög och unik kompetens lämnar försvarsindustrin och söker sig till en annan verksamhet.

På s. 70 i propositionen står: ”En viktig del i Försvarsmaktens framtida organisation är förmågan till tillväxt. En förutsättning för att insatsorganisationen skall kunna anpassas genom att tillväxa är att det finns dels kompetenser, dels grundorganisatoriska möjligheter.”

Man talar i propositionen om återtagning. Mina funderingar är: Har detta någonsin lyckats i historien? Kan vi verkligen lita på den politiska

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

förvarningen? Vad kostar i så fall en återtagning? Hur ska man vid en eventuell återtagning hinna att utbilda personal med så hög kompetens som krävs av dagens moderna försvar? De besparingar som det påstås att de föreslagna neddragningarna av försvaret åstadkommer borde ställas i relation till kostnaden för en eventuell återtagning.

Fru talman! Nu liggande förslag innehåller många brister. Möjligheten att försvara Sverige i framtiden borde vara viktigare än lojaliteten till en dålig politisk uppgörelse mellan socialdemokrater och centerpartister, i elfte timmen också stödd av Vänsterpartiet.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom samtliga moderata reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till de reservationer som tidigare i dag Henrik Landerholm ställt sig bakom.

Anf. 173 CHRISTER SKOOG (s) replik:

Fru talman! Jeppe Johnsson och jag kommer från samma valkrets i Blekinge. Vi har det gemensamt att vi tycker bra om en väl fungerande flygflottilj i F 17. Vi har samma uppfattning om vad det betyder i framtiden och vilka bra framtida förutsättningar F 17 har.

Jag har en liten fundering till Jeppe Johnsson med tanke på att han representerar Moderata samlingspartiet här i riksdagen. Det fri brev som ni moderater är beredda att ge F 10 i Ängelholm, på vilket sätt gagnar det Jeppe Johnsson och mitt gemensamma intresse att behålla F 17? Hur påverkar det moderata ställningstagandet att ge F 10 fri brev F 17 framöver? Det tror jag att blekingarna är intresserade av.

Anf. 174 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Vi är naturligtvis överens, jag och Christer Skoog, om att vi har ett bra försvar i Blekinge och att även garnisonen är bra och ett effektivt sätt bedriva försvarsutbildning och framtida försvar. Det som skiljer oss åt är att vi faktiskt har hyfsat med pengar så att vi skulle kunna genomföra ett försvar av något större dimensioner.

Sedan är tydligen Christer Skoog mer insatt i våra innersta tankar när det gäller försvaret än vad jag är – och det är klart, han sitter ju i försvarsutskottet – när han pratar om att vi har gett ett fri brev. I själva verket, fru talman, handlar det om att vi tycker att hela den här propositionen är så dålig att den i första hand bör avslås. Därav har vi dragit den konsekvensen att vi säger nej till varje nedläggning. F 17 har hittills inte föreslagits att läggas ned. Då hade vi sagt nej till den nedläggningen. Det här vet Christer Skoog. Han borde faktiskt inte behöva ställa den frågan här i kammaren.

Anf. 175 CHRISTER SKOOG (s) replik:

Fru talman! Nej, jag ställde inte den frågan, Jeppe Johnsson. Jag vet att han brukar lyssna på vad jag säger, och jag brukar lyssna på honom. Jag frågade så här: Vilka konsekvenser för F 17 får det faktum att ni moderater i utskottet och här i kammaren, Maud Ekendahl, Olle Lindström och andra, har gett fri brev till F 10? På vilket sätt påverkar det F 17:s framtid? Det var den frågan jag ställde. Jag har inte sagt att ni har föreslagit en nedläggning av F 17.

Jag hörde också er grupplezare i utskottet, Henrik Landerholm, säga att även med moderat politik skulle vi inte kunna behålla alla förband i landet.

Skulle inte Jeppe Johnsson nu kunna avslöja för mig, för kammaren och för dem som lyssnar vilket ert alternativ egentligen är? Det är för lättvindigt att bara säga att ni säger nej till allting. Jag vet att Jeppe Johnsson är konstruktiv, och jag trodde att moderaterna också var konstruktiva oppositionspolitiker. Kan Jeppe Johnsson avslöja för kammaren vilket ert alternativ är?

Anf. 176 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Jag är rörd över att Christer Skoog tror att jag, som sitter i justitieutskottet, har den kunskapen att jag skulle kunna lägga fram ett förslag i vår budget som är det bästa sett ur militär synpunkt. Vi vill ha mesta möjliga försvar för pengarna. Vi tycker inte att det förslag som Christer Skoog står bakom ger det. Vi vill ha er tillbaka till förhandlingsbordet. Att komma till riksdagen med en sådan parlamentariskt dålig underbyggnad tycker jag är näst intill oanständigt.

Christer Skoog frågar om vårt, som han kallar det, fribrev för F 10 och säger att det skulle stjälpas F 17. Jag tolkar Christer Skoogs inlägg så att han inte tror på att F 17 överlever på sina egna meriter. Jag trodde att vi samtliga på Blekingebanken trodde på det. Jag trodde i alla fall att Christer Skoog trodde på det. Han har ju varit med och skrivit majoritetens utskottstext där det faktiskt står varför F 17 behålls, nämligen den långsiktiga överlevnaden, och varför F 10 läggs ned. Jag tror på F 17:s långsiktiga överlevnad. Jag beklagar att Christer Skoog inte gör det, men jag hoppas att han röstar så i alla fall.

Anf. 177 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Just den här diskussionen om en avveckling av F 10 eller F 17 har ju engagerat väldigt många såväl här i Sveriges riksdag som ute bland allmänheten och militären. Jag har sett många brister i det förslag som Centern och regeringen har lagt fram. Det är många som delar synen på de här bristerna.

Jag föreslog tidigare i dag en återremiss till försvarsutskottet för att kunna behandla just frågan om flygflottiljerna igen. Men jag har blivit informerad av presidiet om att det inte är formellt möjligt att återremittera en del av utskottets betänkande. Det skulle i så fall gälla hela betänkandet. Det var inte Miljöpartiets avsikt. Därför blir jag tvungen att dra tillbaka det förslag som vi tidigare lade fram, eftersom det inte formellt är möjligt att lägga fram ett sådant förslag.

Jag tycker att den fråga som ställdes alldeles nyss till Jeppe Johnsson är intressant. Moderaterna har ju haft en motion om att bara ha fyra flygflottiljer kvar. Man har också gett uttryck för att en av dem som bör vara kvar är F 10 i Ängelholm. Jag förstår och respekterar att Jeppe Johnsson inte i detalj är insatt i försvarsutskottets alla bedömningar och avvägningar. Men om man ska ha fyra flottiljer kvar i Sverige och om man vill ha kvar F 10 i södra Sverige, är det lätt att förstå att det är omöjligt att också behålla F 17 i södra Sverige. Man kan inte ha två flygflottiljer bredvid varandra i södra Sverige och kanske ingen längst upp i norr. Med det

moderata förslaget hade den flygflottilj som ligger i Jeppe Johnssons hemtrakter avvecklats. Det är bara att konstatera detta faktum.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Jeppe Johnsson med anledning av de nedskärningar vi har sett i omvärlden med en halvering av Europas militärutgifter och 90 % lägre utgifter i Ryssland. Sverige har däremot legat kvar på samma nivå. I dag har vi moderniserat försvaret. Vi har sju ubåtar jämfört med att Ryssland har en operativ ubåt i Östersjön osv. Ser inte Jeppe Johnsson någon möjlighet till någon enda minskning av Sveriges militärutgifter? Ska de fortsätta att ligga kvar på samma nivå i all evighet?

Anf. 178 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Jag har inte förmågan att se framåt i all evighet. Jag undrar om Lars Ångström, med sina kontakter i den här branschen, ett halvår innan Berlinmuren föll kunde förutse det scenario som har varit. Jag tycker att vi nöjer oss med att blicka tio år framåt i tiden och inte i all evighet. Varken Lars Ångström eller jag kommer väl att leva här i denna kammare så länge.

Lars Ångström har tydligen dragit tillbaka förslaget att lyfta ut flygvapnet. Där hade det funnits en möjlighet att rösta på Moderaternas reservation nr 1 där vi yrkar avslag på alltihop. Om det är så att Lars Ångström inte är nöjd med förslaget i dag, finns ju den möjligheten att komma tillbaka till förhandlingsbordet. Den kvarstår ju naturligtvis. Omröstningen sker ju först i morgon.

När det gäller vilka flygflottiljer som ska vara kvar säger ju också Lars Ångström att han förstår om inte jag kan var uppdaterad på de som är allra bäst. Han använder inte ordet fribrev, men han säger att vi har fredat F 10. Vår strategi har varit att säga nej till varje nedläggning. Eftersom man inte har föreslagit i propositionen att F 17 ska läggas ned har vi inte behövt säga nej till den. Men eftersom vi vill avvisa hela propositionen blir det nej till en nedläggning av F 10. Om ett nej till en nedläggning av F 10 tolkas av Lars Ångström så att vi vill freda F 10, gör han en helt annan och mycket konstig tolkning. Ett nej är ett nej för oss.

Anf. 179 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Vi hade en majoritet i försvarsutskottet bakom ett förslag som innebar att just F 10 skulle finnas kvar och att andra flygflottiljer i stället skulle avvecklas. Det hade med all säkerhet blivit just den som ligger i Jeppe Johnssons hemtrakter, eftersom det omöjligt skulle gå ihop med Moderaternas motion om fyra flottiljer att ha två kvar bredvid varandra i södra Sverige.

Jeppe Johnsson frågade varför vi i Miljöpartiet inte är beredda att återremittera hela försvarsutskottets betänkande till utskottet. Om det hade funnits någon möjlighet att få igenom en förändring i positiv riktning hade vi självfallet yrkat på det. Men vi vet själva att överbefälhavaren ringde runt till flera partiledaren helgen innan betänkandet skulle justeras. Vi vet att efter det samtalet ändrade sig Kristdemokraterna och avstod från att ta ställning, och vi vet att Vänsterpartiet gjorde en kövändning. Jag bedömer därför möjligheten att få igenom någon enda förändring som helt utsiktslös. Då är det ju meningslöst att återremittera någonting till försvarsutskottet. Det skulle bara bli någon sorts proces-

sande för processandets egen skull. Det leder inte till någon förändring. Därför avstår vi.

Jag delar också Jeppe Johnssons syn på att det naturligtvis är omöjligt att se i all evighet. Det var inte riktigt så jag menade. Min fråga var – och den svarade inte Jeppe Johnsson på – om inte Jeppe Johnsson ser möjligheten till någon enda minskning i det läge vi befinner oss just nu.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Anf. 180 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Jag har svårt att bedöma hur stora minskningar vi kan göra på tio år. Jag är också medveten om att med de pengar vi har i dag och dem vi är beredda att lägga på detta, kan vi inte behålla allt. Det moderna försvaret är kanske inte så stort volymmässigt, men kostnads- mässigt behövs det nog ganska mycket pengar. Jag kan inte avgöra hur mycket pengar det behövs, men att det behövs mer än de som finns i det förslag som majoriteten står bakom är jag helt övertygad om.

När det gäller att ÖB har ringt runt och så att säga förstört för Lars Ångström, tycker jag att Lars Ångström ska ta det med ÖB och inte med mig. Han har i alla fall inte ringt mig, men han har kanske ringt Lars Ångström som har varit mycket aktiv i den här debatten. Vad Lars Ångströms aktivitet har syftat till kan man bara ana. Jag hoppas att den har haft ett gott syfte, men man har anledning att misstänka något annat när man vet Lars Ångströms inställning till försvaret och försvarsindustrin.

Anf. 181 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Min avsikt är att tala för regementena F 10 i Ängelholm och garnisonen i Hässleholm.

Jag vill börja med att yrka bifall till min och Kenneth Lantz motion, Fö30, yrkande 1, under mom. 27. Yrkande 2 är tillgodosett i reservation 24 under mom. 31, och jag instämmer i yrkandet om bifall till den.

Innan jag går in på de båda skånska regementena och garnisonen vill jag bara säga någonting om debatten om Blekinge. Jag vill rätta Ångström i fråga om att Kristdemokraterna har avstått från att ta ställning. Så är det naturligtvis inte. Vi avvisar hela propositionen. Vi menar att den i grunden är felaktig, och vi tycker att också frågan om F 10 och F 17 är mycket dåligt skött.

Personligen vill jag också uttrycka att det är mycket tråkigt att KA 2 i Karlskrona ska läggas ned och att en lång historia i KA 2 kommer att gå förlorad, med mycket kompetens och möjligheter.

Något lite positivt kan man dock säga. Utskottet ändrade regeringens proposition i det hänseendet att verksamheten vid örlogsskolorna i Karlskrona flyttas till Kungsholmen, så att det kommer att ske en utökad verksamhet där jämfört med vad som i dag sker vid örlogsskolorna. Det är bra. Jag har själv gjort militärtjänsten vid KA 2 och har legat ute vid Kungsholms fort. Det känns bra, men inte nog med det: det är kulturhistoriskt bra, och det är militärstrategiskt mycket viktigt. En liten rest låter alltså majoriteten få finnas kvar av det stolta KA 2.

Låt oss så gå vidare och se på garnisonen i Hässleholm.

Inom ett begränsat geografiskt område finns två utbildningsplattformar för mekaniserade förband, Skånska dragonbrigaden MekB 8 i Hässleholm och Södra skånska brigaden MekB 7 i Revinge. I Hässleholm

finns dessutom, i en väl integrerad garnison, Wendes artilleriregemente A 3 och försvarsområdesstaben för Skåne län P 2/Fo 24.

Inom ett begränsat geografiskt område återfinns fem större övnings- och skjutfält som uppvisar i stort sett alla de terrängtyper som finns i södra och mellersta Sverige. Det är ett bra geografiskt läge, såväl för övningar som för de värnpliktigas hemresor.

Nu lägger Socialdemokraterna, Centern och Vänstern ned Hässleholms garnison. Här är färdiginvesterat. Det är förbluffande att man väljer att göra en sådan prioritering. Förutom förlust av den kompetens som finns när det gäller utbildning i helbataljon förloras även viktig kompetens inom artilleriområdet när A 3 läggs ned och all svensk artilleriutbildning koncentreras till Kristinehamn.

Den lösning som styrgruppen presenterade förefaller inte samhällsekonomiskt ansvarsfull – den uppvisar dessutom stora avvikelser från regeringens riktlinjer. I dessa talas det bl.a. om att nyinvesteringar ska undvikas, att samordning i storgarnisoner är att föredra och att rationella produktionsförutsättningar skulle föreligga.

Hässleholms garnison är en modern garnison med hög grad av integration, inte bara mellan arméförband utan även vad gäller regional ledning och flygvapenförband. I Hässleholm sker en del av F 10:s stridsledarutbildning. Hässleholms garnison är också en modern, nyinvesterad garnison med god tillgång till förläggningsplatser, såväl för ordinarie utbildningsbehov inom den mekaniserade brigaden och dess stödförband som vad gäller den av Pliktutredningen föreslagna frivilliga tremånadersutbildningen, moderna och väl fungerande utbildningslokaler, inte minst vad gäller den tekniska tjänsten.

I Hässleholms garnison finns också en modern mekanikerskola, som bl.a. har rikstäckande ansvar för den tekniska tjänsten i samband med introduktion av flera nya materielsystem, bl.a. den nya bandvagnen för bärgning av stridsvagnar och bandfordon och den nya brobandvagnen.

Vidare är tillgången till övningsterräng med skarpskjutningsmöjligheter alldeles nära garnisonen mycket god – på närövningsfältet i Hovdala kan man bl.a. skjuta skarpt med pansarskott och granatgevär samt flera av de förstärkningsvapen som är monterade på stridsfordon.

Det är därför inte försvarligt att lägga ned garnisonen i Hässleholm. Jag har därför yrkat att det inte ska ske.

När det gäller F 10 är ställningstagandet om möjligt ännu enklare. Förslaget att lägga ned F 10 i Ängelholm sparar inte in några kostnader utan retar bara skattebetalarna, som har varit med och betalat kalaset för nyinvesteringar på flottiljen. Ungefär 1,4 miljarder kronor kastas i sjön! Socialdemokraterna, Centern och Vänstern i försvarsutskottet bedömer att de fyra, som egentligen är fem, kvarvarande flottiljerna har de långsiktigt bästa förutsättningarna för att bedriva en rationell och miljöanpassad verksamhet. Detta får konsekvensen att man vill lägga ned Sveriges, kanske Europas, modernaste anläggning, nämligen F 10. Besparingarna som man talar om uteblir eftersom det krävs investeringar på flera hundra miljoner kronor per flottilj för att ta emot JAS. F 10 är nybyggt!

De som sätter sig in i ärendet och nu inte har lokalpolitiska skäl att säga emot säger samfällt: F 10 måste få vara kvar! Vi ska ta vara på gjorda investeringar i både byggnader, oljeavskiljare, nytt motorprovhus, JAS-tvätthall och återvinningsanläggning för Viggensystemet och ut-

bildning på Gripen. Det är ekonomiskt vansinne att investera hundratals miljoner kronor av skattemedel i F 10 för att en kort tid efteråt rasera verksamheten och bygga upp den på nytt på F 17.

Nej! Rösta nej till att lägga ned F 10!

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Anf. 182 BERTIL PERSSON (m):

Fru talman! Det moderna kriget går snabbt. Det brukar oftast vara avgjort på en vecka. Det kräver högteknologi, och det ställer helt andra krav på professionalism för dem som ska delta i kriget.

Det säkerhetspolitiska läget kan ändras fort. Den ryska utvecklingen är oklar, och jag tror att det är mycket farligt att in-teckna nedgången i den ryska militära förmågan. Vi ska komma ihåg att den återtagning man talar om tar tid. Den upprustning som man startade 1939 var fullt genomförd 1955. I ett snabbt krig är det där tider som är fullständigt ohållbara.

Försvaret har två uppgifter. För det första är det försvaret av landet, och för det andra är det de internationella insatserna. Det här förslaget räcker inte till någondera. Det är litet och tunt. Jag menar att ÖB borde ha hållit sig för god för att ge sig in i alla de här politiska kompromisserna. Han borde ha lagt fram ett förslag som tillgodosåg försvarets behov och sedan låtit oss göra kompromisserna på egen hand.

Dessutom innebär det här förslaget att vi fuskar i patiensen. Vi urholkar Europas krishanteringsförmåga. Vi ökar vårt beroende av USA. Vi gör oss mer beroende av Natos insatser, och det kommer naturligtvis så småningom att kräva ett svenskt Natomedlemskap – inte för att jag har något emot det, men en del av dem som står bakom det här förslaget borde ha det.

Det finns ett förband som är utsatt för ren regionalpolitik. Det har skett helt öppet redovisat. Det är F 10. Det är Sveriges modernaste flygflottilj. Där finns den andra JAS-flottiljen. Där finns flygskolan. Där finns två banor. Där finns ett utmärkt övningsområde. Det faktum att det går mycket bilar i Ängelholmstrakten innebär inte att det går en förfärlig massa flyg i området.

Jag tror också att det är viktigt att man inte urholkar möjligheterna för rekrytering till förbanden. Ska man ha bra personal – det har man lyckats få på F 10, och man har lyckats fylla kadrarna – måste man också med nuvarande skattesystem ha två försörjare per familj, och då måste man klara att skaffa jobb åt medföljande make eller maka. Det kräver en bred arbetsmarknad. Det kräver många alternativ. Det kräver goda utbildningsmöjligheter. Annars urholkas kvaliteten. Här ligger F 10 bra till.

En mycket uttalad regionalpolitik är farlig på det viset att den faktiskt urholkar förmågan att konkurrera om den kompetenta personalen. Och det är ett olycksöde om vi urholkar möjligheterna för just flyget att få den rekrytering som detta avancerade vapenslag så väl behöver.

I det här sammanhanget undrar man: Var finns alla de skånska socialdemokratiska riksdagsledamöterna i F 10-frågan? Det var de som stod på F 10 och i medierna och garanterade att de skulle rösta för F 10:s bevarande men påstod att de andra partierna var opålitliga. Det bästa man kan säga är väl att de givit politikerföraktet ett ansikte, men det är inte bra.

Fru talman! Nu handlar det om en radikal avrustning av det svenska försvaret. Det kan inte döljas av att man försöker prata om annat. Man

kastar in frågor som kvinnlig värnplikt och homosexuella i försvaret för att få bort blicken från det som är det väsentliga i sammanhanget, nämligen denna urholkning av vår krishanteringsförmåga och vår försvarsförmåga.

Anf. 183 ULF BJÖRKLUND (kd):

Fru talman! I Dalarna, det riktiga Sverige, har folket alltid gått man ur huse till försvar för hembygden. Och det har inte bara gällt hembygden. Också i självaste huvudstaden har man vid ett antal tillfällen kallat dalfolket till hjältemodiga insatser. När det har varit nödvändigt har man också gått emot stormännen i Stockholm och ryckt ut till försvar när självklara värden stått på spel.

Sverige skulle förmodligen ha sett annorlunda ut utan dalfolkets insatser i samband med Englbrecks och Gustav Vasas frihetskrig. Vi får inte heller glömma stora daldansen, bondetåget till Stockholm på 1700-talet. Många gånger har dalfolket visat sin beslutsamhet och kraft, och Dalabrigaden och Dalregementet har ofta spelat en avgörande roll. Historiskt sett har inget annat regemente i Sverige så tydligt knutits till vår historia och vår frihetskamp som just Dalregementet och Dalabrigaden.

Inte ens Orsa kompani, som under åren fått leva med det av korpral Gifting myntade uttrycket ”Orsa kompani lovar inget bestämt” har dragit sig undan utan flitigt deltagit i frihetskampen, tågat mot Stockholm men också bevakat vidderna mot fienden i norr och väster vid Orsa skans och Rots skans.

Den historiska förankring som Dalabrigaden och Dalaregementet har i folkdjupet i hela Gävle/Dalaregionen är en kraft som Sverige inte har råd att förspilla. Förutsättningen för ett bra försvar är ju just denna fördömliga folkförankring där försvaret av hembygden och Sverige är djupt planterad i hjärtat. ”I fädrens spår för framtids segrar” heter det som bekant när man passerar Vasaloppsmålet.

Fru talman! Nu är det så illa att huvudsakligen socialdemokrater och centerpartister genom dagens beslut vill sätta punkt för dalfolkets ärorika kamp för fred och frihet. Folkförankringen och de historiska meriterna borde tydligare ha varit med i beräkningen och viktats innan propositionen lades fram. Med sitt strategiska läge i Gävle/Dalaregionen är regementet dessutom en viktig bas för ett stort omland från Mälardalen i söder genom Dalarna och södra Norrland och upp mot Östersund i Jämtland. Här har vi 10 % av Sveriges landyta, 10 % av befolkningen, 10 % av antalet kommuner och mer än 10 % av landets hemvärns- och frivilligpersonal.

I den pågående omdaningsprocessen med bl.a. stora neddragningar av värnpliktstjänstgöringen är det angeläget att på olika sätt finna vägar till en fördjupad folkförankring. Insatser måste till för att bibehålla och helst vidareutveckla detta engagemang. Tendenser till resignation och uppgivenhet finns tyvärr redan på sina håll. Falun skulle med lite god vilja kunna utvecklas till en särskild utbildningsbas inom frivilligverksamheten som stöd till de distriktsenheter som propositionen föreslår.

Med speciell riktning till försvarsministern, som har varit med oss ganska länge i dag men nu nyligen har gått, och dessutom med tanke på framtiden, vill jag också betona behovet av en större satsning på skjutfältet vid Trängslet i Älvdalens kommun. Brett stöd från alla partier och

många motionärer finns i den frågan. Låt folket i Tiveden känna sig trygga och lugna från hotet av Villingsbergs skjutfält och följ folkviljan både i Dalarna och Närke genom en fortsatt satsning på Älvdalsfältet vid Trängslet! Det är budskapet.

Fru talman! Kristdemokraternas huvudlinje är bifall till reservation 1, som innebär avslag till propositionen i dess helhet. Om det inte vinner gehör avstår vi i övriga moment som berör nedläggningar. Kristdemokraterna deltar alltså inte i något beslut om nedläggning av Dalregementet. Men för min del vill jag ändå betona den här frågans vikt genom att yrka bifall till min motion om ett bibehållande av Dalregementet och Dalabrigaden. Yrkandet berör således mom. 20 och bifall till motion Fö34 yrkande 1.

Anf. 184 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Fru talman! Den 29 mars 2000 är, som en del redan före mig har sagt, en svart dag i Sverige. Jag skulle nästan vilja kalla den för nattsvart. Försvaret halveras, man skulle nästan kunna säga raseras, och riskerna ökar för att vi i Sverige vid en kris inte ska kunna försvara vårt eget land. Det är många förbandsorter som drabbas hårt, bl.a. Sollefteå i Västernorrlands län, det län som jag själv är från.

För kort tid sedan invigdes den nya matsalen vid Sollefteå garnison. Den har kostat åtskilliga miljoner kronor – till ingen nytta. Under senare år har verkstads- och underhållslokaler upprustats för några hundra miljoner. Övningsfälten har också rustats upp för miljoner. Kasernerna har satts i stånd för stora pengar. Sollefteå garnison har för någon vecka sedan utnämmts till den mest effektiva militära förbandsenheten.

Detta är fakta som fullständigt negligerats från regeringens och Centerns sida i samband med deras ambitioner att radera eller halvera det svenska försvaret. Så vårdslöst hanterar socialdemokrater och Centern skattebetalarnas pengar!

Tecknat mot den bakgrunden är det fullständigt obegripligt att man lägger ned i Sollefteå och investerar i Östersund för hundratals nya friska miljoner i kaserner och verkstäder. Samtidigt ligger övningsfälten långt bort, och de kommer i driftskostnader att kosta mycket mer än vad Sollefteå skulle kosta. Det som sker är enligt min mening ett politiskt vansinne och ett ekonomiskt lättsinne. Det är en stötande kapitalförstöring.

Det svenska försvaret ska halveras, och regering och center argumenterar för att det svenska försvaret trots denna halvering inte bara ska vara krigsdugligt utan också i stånd att försvara den svenska nationen vid angrepp utifrån.

Man har, fru talman, anledning att fundera över om den som stått för den säkerhetspolitiska bedömningen inför halveringsbeslutet för försvaret, nämligen ambassadör Lars Danielsson, har varit den rätte för att utföra det här mycket delikata och viktiga uppdraget.

Lars Danielsson har ju under senare tid fått hård kritik för planeringen av statsministerns resa till Sydafrika. Man kan fundera över om en person som inte ens klarar av ett sådant uppdrag anses ha de insikter och det omdöme som krävs för att utforma den säkerhetspolitiska bedömningen av Sveriges risker att hamna i olika typer av konflikter med länder som Ryssland.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Frågan måste ställas. Kan vi lita på Lars Danielssons slutsatser? På vad grundar han sina bedömningar? Moderata samlingspartiet har kommit fram till en helt annan säkerhetspolitisk bedömning som indikerar att vi inte kan tillåta oss en sådan omfattande neddragning av den svenska försvarsstyrkan som regeringen och Centern ställer sig bakom.

Fru talman! Jag måste uttrycka en stor besvikelse över mina riksdagskolleger från Västernorrlands län. Socialdemokraterna och Centerns enda representant liksom Vänsterpartiet är tydligen beredda att försätta Sollefteå i denna ytterst brydsamma situation.

Från den socialdemokratiska sidan har hittills i debatten inte någon enda socialdemokratisk riksdagsman från Västernorrlands län gått upp och försökt försvara Sollefteå. Men jag har sett att Göran Norlander har anmält sig i efterhand till ett anförande. Det ska bli intressant att ta del av hans synpunkter. Jag förmodar att han ställer in sig i det socialdemokratiska lägre och hellre lägger ett förslag och verkar för att Sollefteå garnison läggs ned i ett Ådalen som präglas av avveckling, utflyttning och dålig kommunal ekonomi.

Den här dramatiska nedläggningen av Sollefteå garnison sker i en kommun där garnisonen är den allra största arbetsgivaren, där man redan nu, före den utflyttning som kommer genom förbandsnedläggningen, har en befolkningsminskning på 400–500 personer per år, och där man har en ekonomi som framtvingar en kommunal utdebitering som ligger i topp i Sverige.

Bara detta tycker jag på något sätt ändå borde ge anledning att fundera över om det regionalpolitiskt är riktigt att lägga ned Sollefteå garnison och låta förbanden vara kvar i Östersund där åtskilliga hundratals miljoner krävs för att rusta upp den militära verksamheten så att den hamnar på ungefär den nivå där Sollefteå redan nu ligger.

Jag tycker att detta är regionalpolitiskt oövertänt. Det är bättre att lägga ned förbanden i Östersund och ha kvar dem i Sollefteå. Det är lättare att tillföra Östersund annan verksamhet än vad det är för Sollefteå.

Jag tycker att det som nu händer är tragiskt och sorgligt, dels därför att det minskar Sveriges möjligheter att försvara sitt territorium, som jag tidigare har sagt, dels med tanke på Sollefteås framtid.

Den brist på dådkraft som näringsminister Björn Rosengren visat hittills i fråga efter fråga ger anledning till en mycket stor oro för att han inte kommer att lyckas ersätta garnisonens arbetsplatser med andra.

Fru talman! Jag vill med detta säga nej till en nedläggning av Sollefteå garnison, och jag yrkar därför bifall till den moderata reservationen 16 där vi också helt klart ger uttryck för att vi från moderat sida motsätter oss en nedläggning av Sollefteå garnison.

Anf. 185 BIRGITTA SELÉN (c) replik:

Fru talman! Det var något av en domedagspredikan nästan på vers med mycket av vansinne, lättsinne, osv.

Alla de lokaler som är upprustade och som Per-Richard Molén tog upp förutsätter jag inte kommer att vara värdelösa i framtiden, eftersom omställningsgruppen nu arbetar intensivt med att få ersättningsjobb till Sollefteå. Därför tror jag som sagt inte att det är bortkastat.

Däremot skulle jag vara väldigt intresserad av att höra vad Per-Richard Molén, eller rättare sagt Per-Richard Moléns partikamrater,

tycker om förslaget att man skulle byta ut Östersund mot Sollefteå. Hur stor förankring finns det för det i Per-Richards Moléns eget parti?

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Anf. 186 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Fru talman! De lokaler som finns där uppe är säkerligen inte värdelösa. Men jag har nog en känsla av att Birgitta Sellén trots allt kanske är något naiv som tror att en kommun som just Sollefteå ska ha möjligheter att dra till sig de arbetsplatser som ska leda till en kompensation för denna nedläggning. Det hade varit bättre om vi själva, alla i Västernorrlands län inklusive socialdemokrater och centerpartister, hade ställt upp för, verkat för och slagits för Sollefteå och på det sättet kunnat hävda att det hade varit bättre att lägga ned förbanden i Östersund beroende på att den staden har betydligt mycket bättre förutsättningar att kunna erbjuda verksamheter av ett helt annat slag. Inte bara militärt utan även regionalpolitiskt hade det varit betydligt mycket bättre om vi hade kunnat göra på det sättet. Därför är jag kolossalt besviken över det sätt på vilket socialdemokrater och centerpartister från Västernorrland nu mer eller mindre ödelägger en del av den svåraste delen av Ådalen.

Det nya försvaret

Anf. 187 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Det är ju just därför som vi i Centerpartiet har velat vara med ända till slutet därför att vi inte vill ödelägga Ådalen utan därför att vi vill garantera att vi kan vara med och påverka vilka ersättningsjobb som ska kunna komma dit.

Som jag sade i mitt inledningsanförande var det givetvis inte en rolig sak som hände, och det skapar alltid en oro för alla förändringar som ska ske. Men vi ser redan i dag att Sollefteå kommer med många olika innovationer på vad man ska kunna ha för ersättningsjobb.

Jag fick inte heller svar på min fråga vad jämtarna tycker om förslaget, eftersom Per-Richard Molén inte vill svara på vad partikamraterna tycker. Men vad tycker jämtarna om förslaget att lägga ned förbanden i Östersund?

Anf. 188 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Fru talman! Birgitta Sellén ska inte fråga mig vad jämtarna tycker. Det är bättre att fråga jämtarna vad de tycker om det. Jag är övertygad om att de i och för sig inte tycker det. Men verkligheten och förutsättningarna skiljer sig på något sätt åt mellan dessa två orter, vilket talar för – det tycker jag att man från Socialdemokraternas och Centerns sida borde vara medvetna om – att det hade varit betydligt bättre att verka för att Sollefteå garnison hade fått vara kvar.

Det som Birgitta Sellén och Centern gör är att ni inte bara ödelägger det svenska försvaret. Ni ödelägger Ådalen, och ni ödelägger också era förutsättningar som centerparti att på något sätt kunna vinna någon form av stöd i Västernorrlands län.

Anf. 189 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Frihet och fred utgör en nödvändig och stabil grund för demokrati och trygghet i vårt land liksom i andra länder. Dessa värden

måste alltid kunna försvaras om ett land ska kunna utvecklas på ett positivt sätt.

Förslaget i försvarsutskottets betänkande *Det nya försvaret* som i dag har debatterats innebär planlösa neddragningar av det svenska försvaret. Det vilar på en bräcklig grund, präglas av kortsiktighet och en dåligt genomförd omvärldsbedömning. Säkerhetspolitiskt trovärdiga motiv för att genomföra den drastiska neddragningen lyser med sin frånvaro. Detta är mycket allvarligt.

Den mellan regeringen och Centerpartiet träffade uppgörelsen om det svenska försvarets framtida omfattning och utformning äventyrar enligt min uppfattning möjligheten att försvara hela landet. Dessutom begränsar uppgörelsen och det nu liggande förslaget, om det vinner riksdagens gillande, kraftigt Sveriges fortsatta möjligheter att delta i internationella fredsfrämjande insatser, detta även om regeringen i propositionen tillmäter dessa insatser ökad betydelse inom ramen för det framtida nya svenska försvaret.

Den starka bantningen av försvaret liksom neddragningen av antalet utbildade värnpliktiga kommer att negativt påverka Sveriges möjligheter att snabbt åta sig internationella uppgifter i framtiden.

Osäkerheten är för närvarande mycket stor om Rysslands fortsatta utveckling. Något direkt militärt hot mot Sverige just nu finns inte, men osäkerheten om vad som kommer att hända där framöver är betydande. Vad som händer under president Putin är mycket ovisst.

Då det gäller utskottets förslag om flygvapnets framtida inriktning och utformning kontrasterar detta mot tidigare från Försvarsmakten och ÖB framförda förslag.

Nu liggande förslag saknar dessutom konsekvens och logik i förhållande till de försvarsbeslut som togs 1992 och 1996. Särskilt anmärkningsvärt är att samma partier – Socialdemokraterna och Centerpartiet – som utgjorde kärnan av majoriteten vid försvarsbeslutet 1996 nu, inte minst vad gäller flygvapnets utformning, väljer en annan inriktning. Tveklöst innebär det förslag som nu presenteras för flygvapnets del ett avsevärt risktagande.

En nedläggning av F 10, som efter riksdagsbesluten 1996 och 1998 utvecklats starkt, skulle vara till mycket stor skada för det svenska flygvapnet och försvaret.

Risken är mycket stor att regeringens och Centerns förslag som nu framförs i betänkandet kan komma att äventyra ombeväpningen till JAS 39 Gripen. Detta innebär att den planerade ersättningen av Viggen-systemet försenas, med ytterligare, starkt ökade, kostnader och säkerhetsrisker som följd.

Att också, som föreslås, åter flytta Krigsflygskolan kan få förödande effekter för såväl grundutbildningen som den fortsatta utbildningen av flygförare till JAS 39 Gripen-systemet. Regeringen konstaterar i propositionen att utbildningen av flygförare och omskolningen till Gripensystemet är känsligt under de närmaste åren och ställer krav på flottilkapacitet. Trots detta är man uppenbart beredd att offra F 10 som är mitt uppe i denna för flygvapnet så utomordentligt viktiga utbildningsprocess.

En flyttning av Krigsflygskolan innebär att den grundläggande flygutbildningen på nytt måste organiseras om från grunden. Risken är därvid stor att antalet nyexaminerade piloter under lång tid kan bli mycket litet.

Kostnaden, såväl ekonomiskt som effektmässigt, kan därvid komma att bli mycket högre än beräknat vid övergången från Viggensystemet till Gripen-systemet. Flygvapnet och försvaret har, menar vi moderater, definitivt inte råd med dessa förseningar, kostnadsökningar och det risktagande som regeringens och Centerns förslag kan leda till.

En nedläggning av F 10 och en förflyttning av den nu i höstas där introducerade andra svenska JAS 39 Gripen-divisionen samt Krigsflygskolan innebär dessutom ett svek mot den personal som förflyttats till F 10 efter tidigare, under 90-talet, tagna försvarsbeslut. Nog finns det starkt fog för deras kritik mot nu framlagda förslag. Eftersom dessa nu, tillsammans med sina familjer, etablerat sig – efter flera omflyttningar – i nordvästra Skåne, fått arbete osv. är risken stor att många lämnar försvaret. Klart står redan att få av flygskolans lärare är beredda att flytta med till annan ort liksom att många piloter och tekniker aviserat sin avsikt att lämna flygvapnet om F 10 läggs ned.

Över 360 miljoner kronor har bara under de senaste två åren satsats på F 10. Ytterligare 65 miljoner kronor satsas för närvarande för att kunna sätta upp JAS-division nr 2 på flottiljen. Nya investeringar och kostnader, inklusive förlängd användning av Viggensystemet, kan uppgå till 2 000 miljoner kronor. Det är facit av nedläggning och flyttning.

Dessa kostnader och denna kapitalförstöring som en nedläggning av F 10 skulle innebära kontrasterar starkt mot regeringens egna ord i propositionen: ”Kostnader för nyinvesteringar och omlokalisering skulle minimeras.”

Jag kan inte finna några bärande skäl som kan motivera en nedläggning av F 10. Tvärtom talar försvarspolitiska, försvarsekonomiska och samhällsekonomiska skäl starkt för ett bibehållande av F 10.

Fru talman! Skåne drabbas hårt om utskottets förslag om det nya försvaret vinner bifall. Förslaget att utöver nedläggning av Skånska flygflottiljen också lägga ned skånska dragonbrigaden, MekB 8, samt Wendes artilleriregemente, A 3, i Hässleholm innebär en rad negativa konsekvenser. De goda erfarenheterna av den tidigare samlokaliseringen mellan P 2 och T 4 och nu senast mellan P 2 och A 3 förloras.

I Skåne finns landets enda utbildningsplattform för artilleriförband med kompetens vad avser indirekt eld för understöd av mekaniserade förband i form av Wendes artilleriregemente. Strävan i den nya förbandsstrukturen är ju att gå från dagens blandning av infanteriförband och mekaniserade förband till enbart mekaniserade förband. En nedläggning av A 3, vilket föreslås i betänkandet, innebär med stor sannolikhet att en stor del av den på området mycket kompetenta militära personalen lämnar den militära banan. Den nya artilleriplattform i Kristinehamn som regeringen föreslår är en solitär, vilket innebär att man måste börja med att bygga upp nämnda kompetens från grunden. Detta förefaller inte vara särskilt kostnadseffektivt.

Fru talman! Det är ett märkligt försvarsbeslut som riksdagen står i begrepp att fatta i morgon den 30 mars. Bristfälliga underlag, inte minst ekonomiskt, och förbandsnedläggningar som är inledda redan innan riksdagens formella beslut fattats är bara några av de många detaljer som sammantaget gör att förtroendet för regeringens, Forsvarsdepartementets och försvarsledningens förmåga att hantera den demokratiska processen är lågt.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Därför är det bästa som nu kunde hända att riksdagen går emot förslaget och att en ny parlamentarisk försvarskommitté med uppgift att snarast ta fram ett nytt underlag till ett hållbart försvarsbeslut kommer till stånd.

Det utskottsbetänkande som riksdagen nu har att ta ställning till leder till nya kostbara investeringar, samtidigt som redan gjorda investeringar och satsningar förslösas och förkastas. Ett uppskjutet försvarsbeslut skulle i slutändan inte bli dyrare än det blir med de många extrautgifter som kommer att uppstå genom det nu framlagda förslaget.

Ett mer solitt tilläggsunderlag med tydliga prislappar både på de förband som regeringen vill lägga ned och på de förband som regeringen vill behålla, där det tydligt framgår vilka verkliga kostnader som är förknippade med varje enskild enhet såväl vad gäller drift och underhåll som vad gäller investeringsbehov under den kommande femårsperioden, borde snabbt kunna tas fram.

I ljuset av ett sådant ställningstagande skulle såväl Skånska flygflottiljen, landets andra JAS Gripen-flottilj, med Krigsflygskolan på F 10 i Ängelholm med stor sannolikhet leva vidare. Detsamma gäller Hässleholms garnison med MekB 8 och A 3, vilkas samlokalisering visar sig såväl militärt som ekonomiskt mycket fördelaktig. Vi skulle kunna utbilda alla Skånes värnpliktiga i Skåne till låga kostnader. Med en stor garnison bestående av det bästa i nuvarande garnisoner i Hässleholm och Revinge kan vi uppnå detta.

Ett nej till regeringens och Centerns förslag, och därmed till ospecificerade utgifter på skattebetalarnas bekostnad samt en från demokratisynpunkt minst sagt tveksam process, framstår som det enda ansvarsfulla ställningstagandet i morgon den 30 mars.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1. Om den inte skulle bifallas yrkar jag bifall till reservation nr 16 under samtliga moment.

Anf. 190 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag kommer i detta anförande att i huvudsak beröra försvaret av Gotland med omgivande farvatten och säkerhetspolitiken i Östersjöregionen. Jag kommer i allt väsentligt att uppehålla mig vid de motioner jag lämnat med anledning av regeringens proposition 30 men även kring de motioner som jag lämnade under allmänna motionstiden.

Inledningsvis vill jag instämma i de yrkanden som är framställda av Henrik Landerholm med avslag på föreliggande proposition i dess helhet och bifall till reservationerna 16 och 25 av Olle Lindström.

Fru talman! Jag konstaterar att försvarsministern inte är kvar i kammaren, och då får väl utskottsmajoriteten svara för försvarsministerns roll och sin egen roll i propositionen.

På s. 66 i regeringens proposition 30 står det: "På Gotland erfordras lokalisering av markstridsförband och möjligheter att basera luftstridsförband."

Nu är det så att Gotland är en ö i Östersjön. När jag läste propositionen slog det mig att den som skrev denna text inte visste att det finns vatten i Östersjön! Onekligen undrar jag vad försvarsministern tänkte då denna text föredrogs för honom och ställdes inför det orimliga att inte ha möjligheter att basera marina förband på Gotland.

Det är ju så att Sverige har skyldighet att kunna agera på vårt territorialhav. Därtill kommer våra skyldigheter att öka med anledning av att Schengenöverenskommelsen i närtid träder i kraft.

Att avhända sig möjligheten att inte basera marina förband på Gotland mitt i Östersjön ter sig märkligt, inte minst i historiskt perspektiv. Under århundraden har det alltid haft stor betydelse hur denna strategiska plats har disponerats.

På s. 40 i utskottsbetänkandet beskrivs nödvändigheten av att ha förmåga att agera med marina förband. På s. 42 i betänkandet står: "Härvid skall förmågan, särskilt i Östersjöområdet, snabbt kunna ökas i anslutning till akuta kriser -- --."

Hur ska detta vara möjligt när man i samma betänkande föreslår nedläggning av KA 3 i Fårösund? Kanske kan företrädare för utskottsmajoriteten här förklara hur det ska vara möjligt.

I en särskild motion tar jag upp Gotska Sandön. Det är en underbar plats som är en del av Sverige. Året-runt-bemanningen av två man möjliggörs genom samverkan mellan olika myndigheter, där försvaret har ansvarat för bl.a. underhållstransporter.

Betydelsen av bemanningen på Gotska Sandön, utöver det rent folkrättsliga, visade sig för några år sedan då det finska fartyget Karelia förliste. Genom ingripande från Gotska Sandön kunde en räddningsaktion genomföras.

Eftersom det i propositionen föreslogs avveckling av KA 3 i Fårösund och därmed att marinens fartyg inte längre skulle finnas på Gotland var det naturligtvis inte möjligt att genomföra nödvändiga transporter till Gotska Sandön. Då menar kanske någon att då får väl marinen genomföra underhållstransporter från Vaxholm. Det går säkert bra men inte vintertid då det finns is i skärgården. Då säger väl samma förståsigpåare att då får väl marinen ta större fartyg under vintertid. Nej, detta är inte heller möjligt eftersom det inte finns någon hamn på Gotska Sandön.

Det är ett exempel på att propositionen inte är särskilt väl genomtänkt. Jag kan inte utläsa hur utskottsmajoriteten har säkerställt transporter till och från Gotska Sandön, men det kanske kommer någonting från utskottsmajoriteten i kväll.

Jag nämnde tidigare att i regeringens proposition föreslås nedläggning av KA 3 i Fårösund. Utöver att detta innebär ett hårt slag mot hela norra Gotland har förslaget även skapat oro för vår säkerhet och vår försvarsförmåga. Jag har under vintern blivit uppringd av och fört samtal med många människor på Gotland om detta.

Det är många äldre som varit med om andra tider och som uttryckt djup oro för den nu förda politiken. Jag har uppmanats att göra vad jag kan för att förändra den nuvarande säkerhets- och försvarspolitik.

Det är viktigt att försvarsministern och utskottsmajoriteten får reda på att denna oro finns, och jag kan inte annat än beklaga att regeringspartiet i denna för landet viktiga fråga har kommit att styras av samarbetspartierna till vänster.

Är majoriteten nöjd med denna ordning?

Tidigare försvarsbeslut har alltid grundats på säkerhetspolitiska bedömningar som utformats för att svara upp mot hur det säkerhetspolitiska läget varit. Efter vad jag förstår gäller detta inte nu. I tidigare försvarsöverenskommelser har Gotlands betydelse alltid framhållits. Av någon

anledning, som inte är motiverad i propositionen, görs nu andra överväganden och, som jag ser det, helt utan grund.

I propositionens avsnitt 4 förs ett resonemang om internationella försättningar. Inget av detta återspeglas i propositionens förslag. T.ex. framhålls inte betydelsen av möjlighet till marin närvaro på Gotland.

Fru talman! På Wisborgsslätt i Visby har det organiserats en rationell och väl sammanhållen armégarnison, ett arbete som pågått länge, under ca 25 år. Det har blivit en lyckad organisation, som innehåller ledning och utbildning som medger nödvändiga samövningar av förband på ett rationellt sätt.

Den militära verksamheten på Wisborgsslätt är så välorganiserad att många har studerat verksamheten för att få erfarenheter för egen del.

Tre utbildningsförband, A 7, Mek B 18 och Lv 2, finns inom samma område och utnyttjar samma utbildningsanordningar. Utbildningen är tidsförskjuten på så sätt att ett förband som gjort grundläggande övningar, t.ex. på skjutbanan, lämnar plats för nästa förbands grundläggande eldhandvapenutbildning.

Utbildningen är däremot förlagd så att samövningar med förband möjliggörs. Jag tror att alla förstår att för att det ska bli bra övningar med mekaniserade förband måste artilleriförband delta med eldledare och understöd.

I utskottsbetänkandet på s. 37 talas det om betydelsen av allsidigt sammansatta förband. Så är det på Gotland nu. Det är då märkvärdigt att man i samma betänkande på ett dramatiskt sätt ändrar på detta. Det skulle vara intressant att höra från utskottsmajoriteten varför det som majoriteten skriver på s. 37 i betänkandet inte ska gälla Gotland.

Detta omöjliggörs genom propositionen där det föreslås att det bildas en s.k. solitär på Wisborgsslätt på Gotland, något som man försökt undvika under lång tid, och där artilleri lokaliseras till Värmland och luftvärn till Halland. Det inses lätt att några samövningar framöver lär inte bli möjliga på Gotland.

Däremot blir det kvar lokaler och utbildningsanordningar som är byggda för tre förband. Självfallet blir det svårt att fullt ut utnyttja dessa investeringar. I propositionens avsnitt 5.6 finns anvisningar för hur avveckling av mark, anläggningar och lokaler ska ske. Jag tror att det blir svårt att avveckla en halv matsal eller ett skjutbaneområde under halva året.

Fru talman! En annan märklighet i propositionen finns på s. 75: "Av främst kostnads- och underhållsskäl bör det dock inte genomföras någon stridsvagnsutbildning på Gotland."

I min motion om säkerhets- och försvarspolitik i Östersjöområdet har jag hemställt om redovisning av vari dessa kostnader ska bestå.

Påståendet är märkligt eftersom det på Wisborgsslätt finns en nybyggd verkstad för stridsfordonsunderhåll. Vad jag vet är det den enda verkstaden i landet som är anpassad för underhåll av Leopardstridsvagnar. Vidare finns en nybyggd tvätthall för stridsfordon inom kasernområdet. Därutöver är bärigheten på vägar, uppställningsplatser m.m. anpassad för stridsvagnar.

Vad gäller kostnader tror jag att alla vet att ett av de bästa, kanske det bästa, övningsfältet för stridsfordon, Tofta skjutfält, finns i Wisborgsslätts närområde. Övningar med mekaniserade förband kan således ge

nomföras utan kostnadskrävande transporter. Jag ser fram emot en redovisning av detta påstående i propositionen.

Fru talman! Jag ska återgå till påståendet på s. 66 om lokalisering av markstridsförband och möjligheter att basera luftstridsförband på Gotland. Det är nog bra, men de senaste konflikterna har tydligt visat på luftkrigsföringens betydelse. Det gäller insatserna mot Irak och senast mot Serbien. Möjligheten att basera flygförband utan luftvärnsskydd ter sig inte sannolik. Efter vad jag förstår avser propositionen med basering av luftstridsförband basering av flygförband på Visby flygplats. Hur ska detta ske med skydd av luftvärn?

I utskottsbetänkandet på s. 38 står det: ”*Jaktflyg och luftvärn* i samverkan behövs i luftförsvaret.” Hur ska detta ske när det föreslås att luftvärnet flyttas från Gotland till Halmstad?

Hade det varit så att krigsförband ur luftvärnet hade förrådsställts på Gotland, så hade det enbart varit nödvändigt att transportera personal. Det hade varit möjligt inom rimlig tid att organisera luftvärnsskydd vid Visby flygbas. Efter vad jag förstår kommer det inte att bli någon förrådsställning av luftvärnsmateriel eller materiel för underhåll på Gotland. Med viss kunskap är jag övertygad om att det inte kommer att vara möjligt att på ett tillfredsställande sätt organisera skydd på Visby flygplats, i vart fall inte i rimlig tid eller tillräckligt bra.

Erfarenheter från förstärkningsoperationer av detta slag är svåra att genomföra. Detta förstod ansvariga 1936 och organiserade därför luftvärn på Gotland. På vilken indikation tänker sig försvarsministern och utskottsmajoriteten att utnyttja baseringsmöjligheten av luftstridsförband på Gotland, och hur är det tänkt att man ska säkerställa luftvärnsskydd med denna ordning?

Fru talman! Jag ska avslutningsvis ta upp frågan om samordning mellan Kustbevakningen och marinen. Jag tycker det är bra att försöksverksamhet nu kommer till stånd inom detta område. Jag har motionerat om detta under allmänna motionstiden såväl 1998 som 1999. Självfallet tycker jag det är bra att flera motionerat om samma sak 1999 och att detta nu kommer till stånd. Jag tycker att det borde ha varit gjort för länge sedan, i likhet med vad man gjort i andra länder.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det hade naturligtvis varit bra om det hade varit några av marinens stridskrafter kvar på Gotland. Då hade man haft någonting att samverka med. Sjöfartsverket har avvecklat vid årsskiftet sjöräddningscentralen, kustradion är på väg avvecklas och huvuddelen av marinens enheter försvinner.

När det gäller att sammanföra organisationer hoppas jag att man nog-samt studerar detta och tittar vad som finns, så att man inte ger sig på att göra investeringar någon annanstans.

Som sagt yrkar jag bifall till tidigare nämnda moderata yrkanden.

Anf. 191 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Det är många saker som är märkliga och uppseendeväckande med det beslut som en riksdagsmajoritet ska fatta om det s.k. nya försvaret. Det har den här långa debatten givit besked om.

Ett avslag, och därmed en återremiss av ärendet för nya överväganden, vore det naturliga. Bakom det förslaget står också en så betydande del av riksdagen att regeringen borde ha insett att det önskemålet skulle ha tillgodosetts.

Jag har begärt ordet för att belysa det allra sista inslaget i den kohandel som ägde rum i försvarsutskottet och som leder till att flygverksamheten på F 16 i Uppsala kan komma att avvecklas om det angivna inriktningsbeslutet verkligen verkställs.

Därmed skulle rikets huvudstad och hela Mälardalen stå utan flygförband i sin närhet. Samtidigt läggs Lv 3 i Norrtälje ned, ett förband med särskilda uppgifter för luftförsvaret i huvudstadsregionen i en beredskaps- och krigssituation. Det verkar inte vara särskilt välavvägt.

Ett beslut om F 16 på det angivna sättet torde också komma att försämra möjligheterna att exportera JAS. Det kommer att göra ett märkligt intryck att F 16 i Uppsala, som ligger intill huvudstaden, inte utrustas med JAS.

Fru talman! Det finns förmodligen starka skäl att med den anslagsram som står till förfogande för försvaret begränsa antalet flygflottiljer till fyra. Det är också vad ÖB har föreslagit och utgått ifrån, och det är också ett resonemang som får stöd i den moderata partimotionen.

Men det är ett ytterst anmärkningsvärt ställningstagande som regeringen och försvarsutskottets majoritet har gjort när man föreslår att lägga ned just de två flygflottiljer som förmodligen är de två bästa vi har och där rationella och geografiska skäl talar för att de borde finnas kvar.

Det är typiskt att man inte vill ha en objektiv utredning presenterad för sig kring vilka flottiljer som bör bibehållas, utan att man låter andra och dolda beslutskriterier och ren partipolitisk kohandel prägla sitt agerande och beslut.

Jag tycker att det är särskilt tråkigt att en majoritetsföreträdare i försvarsutskottet, utskottets vice ordförande Tone Tingsgård från Uppsala, inte vet bättre. Nu medverkar hon till ett dystert beslut för Uppsala och för F 16, landets förnämsta flygflottilj.

Fru talman! Jag hoppas naturligtvis att det fortfarande finns tid för en omprövning av det här beslutet innan det verkställs. Kanske blir det så att utredningen om skolverksamheten kan leda till att man till sist inser att F 16 ska vara kvar och vara en fullvärdig flottilj som landets flygvapen behöver, om det ska fungera på önskat sätt.

Anf. 192 TONE TINGSGÅRD (s) replik:

Fru talman! Efter en lång dags debatt tycker man kanske att det mesta är sagt. Men eftersom jag blev nästan tilltalad vore det direkt oförskämt att inte säga någonting.

Med de sex senaste moderata inläggen borde väl t.o.m. den moderata försvarsbudgeten ha spräckts. Men i den här speciella frågan vill jag säga till Lennart Hedquist att också jag tycker att det förslag som till sist blev majoritetens var sämre än regeringens ursprungliga förslag. Men det var oerhört mycket bättre än det förslag som Lennart Hedquists kamrater i utskottet var på väg att driva igenom.

Anf. 193 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Om jag får tolka Tone Tingsgård på ett positivt sätt verkar det vara så att även hon inser att det är orimligt att lägga ned F 16 eller att avveckla flygverksamheten där.

Om man ska ha fyra flygflottiljer, vilket ingår även i regeringens långsiktiga planläggning, borde man se till att det blir de fyra flygflottiljer som från försvarspolitisk synpunkt är de bästa som bibehålls och att de inte är föremål för en ren och skär partipolitisk kohandel. Det är kanske naturligt att det är så, om man ser till hur agerandet i övrigt har varit kring det här försvarsbeslutet. Men bra är det ju inte och särskilt stor respekt väcker det inte.

Anf. 194 TONE TINGSGÅRD (s) replik:

Fru talman! Det har ställts många frågor under den här dagens långa debatt om vad moderaterna skulle vilja se i stället, och det har varit väldigt svårt att få fram någon typ av alternativ. Nu börjar bilden klarna något, eftersom man i de senaste inläggen har talat för F 10, F 17 och F 16. Det är en flottilj kvar, vem kommer med den?

Anf. 195 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Jag behöver inte stå här och göra en kvalificerad gissning om exakt vilka fyra som bör vara kvar. Men jag tror att Tone Tingsgård och jag verkar kunna vara överens om att skulle rationella och rent geografiska skäl styra detta, skulle både F 10 och F 16 – två mycket goda flottiljer – vara kvar.

Sedan tror jag att ÖB och Försvarsmakten skulle komma fram till ett välavvägt beslut om vilka två flottiljer som skulle läggas ned.

Anf. 196 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! Jag kommer från Västernorrlands län, ett av de län som drabbas mycket hårt av morgondagens beslut. I stort sett all militär verksamhet kommer att utraderas.

Jag kan försäkra Per-Richard Molén om att socialdemokraterna från Västernorrlands län inte på något sätt har varit inaktiva under resans gång. Vi har på olika sätt försökt att påverka dem som så att säga har gjort förarbetena till den här propositionen. Men i och med att propositionen var framlagd insåg vi att vi inte hade nått ända fram. Därmed får vi acceptera det förslag som ligger.

Som jag sade tidigare kan vi konstatera att Västernorrlands län drabbas väldigt hårt av morgondagens beslut. Västernorrland är ett län som tidigare har drabbats hårt av olika nedläggningar. Det är naturligtvis en uppgift för oss att göra det allra bästa av den uppkomna situationen.

Fru talman! Mina tankar går i första hand till de anställda med familjer som nu kommer att hamna i en situation där man eventuellt blir arbetslös.

Det jag vill betona – och det som jag återkommer till i morgon när näringsutskottets betänkande behandlas – är att det vilar ett tungt ansvar på riksdag och regering att verkligen uppfylla de löften som har ställts för att skaffa fram ersättningsjobb till dessa orter, och det måste göras så snart som möjligt.

Det är viktigt att den kompetens som finns både hos den militära och hos den civila personalen tillvaratas på ett bra sätt. Det är också viktigt att de fina lokaler som finns så snart som möjligt fylls med verksamheter.

Jag tror att det i slutändan kan bli någonting bra för den hårt drabbade regionen. Och jag återkommer, som sagt var, i morgon när näringsutskottets betänkande ska behandlas.

Anf. 197 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Flera talare har konstaterat att det är väldigt många onödiga investeringar som blir konsekvensen av majoritetens förslag till försvarsbeslut. Försvarsmakten tar inte hänsyn till dessa kostnader, eftersom man bara betalar hyra. Det är en uppgift för politiker i regering och riksdag att ta ställning till de investeringskostnader som uppkommer i samband med dessa flyttningar.

Det är inte de gamla lokalerna och matsalarna som är det dyra. De går säkert att använda på annat sätt. Det dyra är ju att det ska byggas upp nya lokaler och anläggningar på andra håll, och det kommer att kosta många miljarder. Då vill jag ställa frågan: Tycker Göran Norlander att det är en bra idé att man nu kommer att lägga ned många, många miljarder på investeringar för att flytta förband och verksamhet? Har ni diskuterat det i majoritetsgruppen?

Anf. 198 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Ja, det har vi diskuterat mer än en gång. Ett konstaterande som vi kan göra är att försvaret, oavsett var man har sina anläggningar här i landet, har väldigt fina lokaler.

Anf. 199 ULLA WESTER (s):

Fru talman! En stad med ett regemente eller en flottalj får en alldeles speciell kultur. Byggnader och utsmyckningar vittnar om det militära inslaget. Inte minst har ju många människor direkt eller indirekt sin försörjning kopplad till just försvaret.

I min hemort Kristianstad finns det erfarenheter av allt detta. Under den borgerliga regeringsperioden lades våra två regementen ned. När den värsta sorgeperioden sedan var över kunde vi göra något bra av situationen.

Nu ska ytterligare två skånska militära enheter läggas ned, Hässleholm och Ängelholm. Båda är i allra högsta grad välfungerande. Men ett problem med denna argumentation är att samtliga militära enheter i vårt land är mycket välskötta. Ur kvalitetssynpunkt är det omöjligt att ställa den ena orten framför den andra.

Som skåning tycker jag så klart att Hässleholm och Ängelholm har alldeles särskilda kvaliteter. En kollega från ett annat drabbat län skulle emellertid direkt hävda att min ståndpunkt inte är objektiv och att den saknar försvarspolitisk insikt.

Beredningen av det försvarsbeslut som vi nu ska fatta har varit lång och intensiv. Jag kan konstatera att vi skåningar inte nådde framgångar med vår argumentation. Nu måste fred och stabilitet råda, och vi måste arbeta för de drabbade orternas framtid.

I omröstningen i morgon kommer jag att stödja försvarsutskottets förslag med tanke på helheten och på fortsättningen. Vi skåningar har förlorat så här långt. Nu måste krafterna läggas på eftervärden.

Men med mitt ja till utskottets förslag ställer jag kravet att åtgärder omedelbart ska sättas in för att lyfta situationen för Hässleholm och Ängelholm. T.ex. skulle etablering av en polishögskola i Hässleholm vara en mycket bra start för framtiden.

Anf. 200 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Hade försvarsbeslutet blivit annorlunda om det hade varit fler kvinnor med? Hörde jag en moderat kvinna säga här i dag. Jag vet inte hur moderaterna arbetar. Men jag kan konstatera att av de moderater som har varit uppe i debatten här har 14 varit män och 3 kvinnor, så det är möjligt att det hade blivit annorlunda om kvinnorna i Moderaterna hade varit med. I Centerpartiet har vi kvinnor verkligen varit med, och försvarsutskottets uppgörelse har inte blivit något annorlunda än den som faktiskt är i dag. Centerpartiet tar ett långsiktigt ansvar för försvaret.

Moderaterna har tillsammans med Miljöpartiet gått emot förslaget och lyckades också att ställa till med en viss oro för F 16:s framtid när det gällde placeringen av den framtida flygförarutbildningen, Lennart Hedquist.

Det är anmärkningsvärt, tycker jag, att inte moderaterna nöjde sig med en reservation utan in i det sista försökte spoliera en bra försvarsuppgörelse. Även i ursprungsförslaget slogs fast att flygutbildningen skulle placeras på F 16 i Uppsala. Nu blev det följande skrivning: "Utskottet anser vidare att regeringen bör återkomma till riksdagen rörande exportstöd och utbildning av flygförare." Med den skrivningen måste väl ändå möjligheten att utbildningen förläggs till Uppsala vara god.

Jag hyser en stor förhoppning att Tone Tingsgård, socialdemokraternas vice ordförande i utskottet samt representant för Uppsala, gör vad hon kan för att detta ska bli verklighet samt att moderaterna från Uppsala, när ärendet kommer tillbaka, påverkar sina ledamöter i en för F 16 önskad riktning.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Jag vet också att man i Uppsala är på gång att agera med förslag från Centerpartiet där. Nu gäller det att ta fram sakliga, trovärdiga argument som gör att det ursprungliga förslaget står fast, även efter en utredning. Står det inte fast på sakliga grunder, ja, då kanske det är bäst att flygutbildningen inte förläggs där. Men jag tror att vi har möjligheter att få flygutbildningen till Uppsala.

Att datumet för nedläggningen av Viggendivisionerna vid F 16 nu preciseras till den 31 december 2003 innebär ju ingen i sak ändrad inställning. Det var ju ett känt faktum att Uppsala inte skulle behålla en skarp flygflottilj. Jag måste säga, efter att ha suttit i byggnadsnämnden i Uppsala, att jag inte sörjer över det, för det har ju lagt en dov hand över utbyggnaden av Uppsala just att man skulle ha JAS och de skarpa flygflottiljerna där. Det gör att man nu kanske kan ha en rimligare chans att bygga ut Uppsala, som så väl behövs.

Anf. 201 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Det är bra om Rigmor Stenmark nu vill arbeta för att minimera verkningarna av det beslut som hon och hennes parti har varit med om att ta fram.

Det bör understrykas, och det framgick egentligen av Rigmor Stenmarks anförande, att redan regeringens och Centerpartiets första förslag var väldigt olyckligt för F 16. Det innebar att F 16 blev en stympad flottilj och i praktiken utpekad som nästa flottilj som skulle komma att avvecklas inom ramen för ÖB:s förslag om fyra flygflottiljer. Det är ju ganska självklart, Rigmor Stenmark, att F 16 i Uppsala ska vara en fullvärdig flygflottilj och därmed också vara utrustad med en JAS-division.

Rigmor Stenmarks och Centerns agerande i det här fallet, om nu kvinnorna inom Centern har så stort inflytande, medverkade i det första steget till att göra F 16 till en stympad flygflottilj. I det andra steget var Centerpartiet tydligen berett att sälja ut även den övriga delen av verksamheten vid F 16. Rigmor Stenmark säger sig nu beredd att genom olika initiativ försöka verka för att det inte blir så.

Min förhoppning är att eftertanken så småningom kommer till Försvarsmakten och till regeringen, så att F 16 innan man hinner verkställa det här beslutet görs till en fullvärdig flygflottilj. F 16 är ju nämligen landets förnämsta flygflottilj. Det borde Rigmor Stenmark veta.

Anf. 202 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag sade att om moderaterna inte hade agerat på det konstiga sätt som de gjorde i slutförhandlingarna i utskottet, hade det inte blivit något tjafs om att få flygutbildningen till Uppsala.

Jag sade också att jag inte precis sörjer om vi slipper JAS i Uppsala. Det är en åsikt som jag tror att uppsalaborna delar med mig. Men vi ska se till att vi har kvar verksamhet, för om Sverige nu skulle råka i krig ska det finnas åtminstone en flygbana så att vi kan få in flyg även i den här regionen. Det håller jag med Lennart Hedquist om. I nuläget är det faktiskt viktigt att vi får dit flygutbildningen, men det ska ske på verkligt sakliga grunder.

Anf. 203 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Jag är orolig för att de sakliga grunderna när man har lagt ned flygverksamheten i Uppsala inte kommer att föreligga. Det har Rigmor Stenmark bäddat för framför allt genom att Centern medverkade till beslutet att avlöva F 16 epitetet att vara en fullvärdig flygflottilj.

Kammaren hör ju nu att Rigmor Stenmark argumenterar för att F 16 inte ska vara en fullvärdig flygflottilj. Med den typen av uttalanden blir det naturligtvis på det sättet att blickarna läggs på F 16 när man ska lägga ned en flygflottilj trots att alla rationella beslutskriterier talar för att F 16 ska vara kvar.

Anf. 204 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Det kan inte hjälpas Lennart Hedquist, men jag undrar: Varför skrev inte moderaterna in i sin motion att F 16 skulle vara kvar? Varför medverkade inte moderaterna i försvarsuppgörelsen från första början och drev den frågan? Varför gör man det när det är nästan hart när omöjligt?

Det går inte heller att bortse från att en skarp flygflottilj i Uppsala inte är till gagn. Men det kan finnas annan verksamhet, annan utbildning som skulle kunna förläggas till F 16. Vi har redan tolkutbildningen där. Vi har en god möjlighet att få dit kanske även annan utbildning om vi från Uppsalabänken kunde komma sams och driva de frågorna hårt så att vi får en bra arbetsplats även i fortsättningen. F 16 har mycket goda kvaliteter, det tycker jag.

Jag hyser inga sådana betänkligheter som Lennart Hedquist. Lennart Hedquist tror visst inte på F 16 som en god plats för en flygutbildning.

Anf. 205 BJÖRN LEIVIK (m) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Rigmor Stenmark vill delta i replikskiftet. Jo, kanske.

Jag förstår att Rigmor Stenmark känner sig besvärad av den här uppgörelsen. Det skulle jag också göra om jag var i hennes kläder. Men det får vara någon måtta på historieberivningen. Att anklaga moderaterna för konsekvenserna av samarbetet med Vänstern och Socialdemokraterna är att ta i.

Rigmor Stenmark har en möjlighet att på ett konstruktivt sätt rätta till en del genom att rösta med moderaterna i morgon.

Anf. 206 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag förstår att moderata män känner sig väldigt irriterade på att jag angriper moderaterna för att in i det sista försöka spoliera detta att få flygutbildningen till Uppsala.

Jag förstår att ni känner er irriterade. Och jag lovar att jag inte kommer att rösta med er.

Anf. 207 BJÖRN LEIVIK (m) replik:

Fru talman! Jag förstår inte tankegångarna och logiken bakom det sätt som Rigmor Stenmark nu argumenterar. Det finns nämligen ingen.

Vi yrkar avslag på hela förslaget. Att sedan Centern och Socialdemokraterna var tvungna att ta hjälp av Vänstern och att det fick det här resultatet kan man ju inte skylla Moderaterna eller andra partier för. Det måste Socialdemokraterna och Centern ta det fulla ansvaret för.

Det finns fortfarande en möjlighet att rätta till de fel som har begåtts. Rösta med oss!

Anf. 208 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag förstår inte varför inte moderaterna lägger fram ett bra förslag så att man ser precis vad ni vill. Det finns t.ex. ingenting i er motion som säger att F 16 i Uppsala ska vara kvar. Det finns inte.

Det här har kommit som en efterhandskonstruktion. Jag beklagar det å era vägnar.

Anf. 209 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Förändringar väntar inom försvaret med de beslut som nu ska fattas. Det är förändringar som påverkar och berör många anställda i försvarsorganisationen. Jag förstår den oro som finns på grund av de nödvändiga förändringar som måste göras. Det känns smärtsamt att behöva fatta beslut som förändrar förutsättningarna för så många, men det är nödvändigt för att omvärlden förändras. Hotbilden blir annorlunda.

När man har lyssnat på den här debatten i dag, särskilt mot slutet, kan man tro att det är hela försvaret som ska läggas ned. Försvaret kommer att halveras, har det hetat.

Jag har svårt att förstå den matematik som kan få en neddragning med 10 % att bli 50 %. Jag trodde att jag kunde något om matematik, men det här är en matematik som jag inte begriper mig på.

I övrigt tycker jag mig se en anda i den här debatten där alla inser att förändringarna är riktiga och nödvändiga och måste göras. Men man vill göra vissa markeringar för att svära sig fri från ansvaret för besluten. Centerpartiet tar sitt ansvar.

För oss har det varit viktigt att vara med om nödvändiga förändringar som drabbar orter och som paras med kraftiga regionalpolitiska insatser som kompenserar förändringarna. Det är det ena.

Det andra är att besparingarna från förändringarna behövs för att förstärka vården.

Vi får dessutom en anpassning till nya hot och en profilering mot internationella insatser. Det är viktigt. En ytterligare förändring som genomförs med detta beslut är en ökad samverkan för militär och civil krishantering. Det var närmast därför jag begärde ordet.

I detta ämne har jag tillsammans med Lilian Virgin motionerat och föreslagit att en sådan försöksverksamhet med samordning startas på Gotland. Försvarsutskottet har tillstyrkt motionen och jag vill tacka utskottet för en välvillig behandling av motionen.

Gotland är ett lämpligt försöksområde. Lokala förutsättningar finns. Motiveringen för samordningen är stark lokalt, och den har förutsättningar att bli framgångsrik. Det sparar resurser och det innebär en effektivare verksamhet.

Erfarenheterna av ett fullskaleförsök på Gotland kan sedan användas för att gå vidare med samverkan i övriga delar av landet. Med krympande resurser inom både försvaret och andra myndigheter är det nödvändigt att hitta nya former för samarbete. Att utveckla ett gemensamt maritimt lednings- och informationscentrum är bara ett exempel på tänkbar militär och civil integration på Gotland. Därför är det här också en viktig del i dagens beslut.

Den här debatten går nu mot sitt slut. Jag tror att det är ett viktigt beslut som fattas. Det är viktigt att de framåtsyftande satsningarna för kompensationer och för viktiga ersättningsjobb kommer till stånd. De har en framtid för sig. Det är framsynt och det är klokt. Och det gäller inte minst också för Gotland att de nya jobb som utlovas kommer till och i samverkan med försöksverksamheten blir en kraftfull och bra satsning.

Fru talman! Tack för en välvillig behandling av motionen. Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet i dess helhet.

Anf. 210 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! Trots att det kanske är siste talaren måste jag begära replik. Det är en sak jag ändå måste få framföra.

När Agne Hansson från början talar om att han förstår den oro som finns ute i landet är ju det bra. Men minst lika viktigt är det dåliga förtroende de anställda inom försvaret har på grund av det undermåliga material som Centern tillsammans med Socialdemokraterna har bidragit till när det gäller det här beslutet.

Sedan ska jag även hjälpa Agne Hansson lite grann med matematiken. Jag kan förstå att Agne Hansson som kanske inte jobbar med försvarsfrågor har lite problem med procentsiffrorna.

Om man drar ned 10 % av den ekonomiska ramen nu, och om man drog ned 10 % 1996 och dessutom tog bort 7–8 miljarder under mellantiden, blir det till slut en ganska stor neddragning som nu sker. Det är faktiskt 50 % som det här innebär. Det är lätt att räkna. Av de ungefär 50 försvarsetablissemang vi har i landet dras ungefär hälften ned. När det gäller krigsorganisationen är det mer än 50 %. Jag tycker att det är viktigt att Agne Hansson har detta klart för sig när han pekar på just dessa procentsiffror.

Jag vill i övrigt säga till Agne Hansson att det här inte är något bra beslut. Många talare har under dagen visat att det är ett dåligt och bristfälligt material som har lett till ett förslag som innebär en slakt på svenskt försvar.

Anf. 211 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Det här beslutet innebär en 10-procentig neddragning av försvarsanslagen. Det är klart att den procentsatsen blir större om man till dagens tal adderar historiska beslut bakåt i tiden. Faktum är att det här beslutet innebär 10 % neddragning av försvarsanslagen.

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Det nya försvaret

Det har här gjorts försök bl.a. av lokala m-politiker att anklaga Centerpartiets lokala politiker för att inte ta lokala hänsyn. Våra lokala politiker kan inte bortse från helheten, även om andra gör det. Låt mig säga att detta är billiga och grumliga sätt att försöka knipa egna poäng. Varken moderaternas förslag om 3 ½ miljard mer eller kd:s förslag om 1 miljard mer räddar alla förband i vårt land. Man pekar inte ut vilka förband som ska läggas ned, och då har de här ledamöterna möjlighet att säga att just de egna förbanden skulle bevaras.

Verkligheten kommer ju att radera ut även en del av de förbanden. Jag tycker att det finns anledning att erinra Olle Lindström om detta i den här debatten, när han försöker göra det här till någonting betydligt större än vad det i verkligheten är. Det här är säkert tillräckligt kännbart där det drabbar. Det är betydligt mer framsynt att försöka skapa framtidsbranscher som växer på de här områdena, när man vet att försvaret måste omstruktureras.

Anf. 212 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! Det är inget fel på framtidsbranscher. Vi ska ha sådana också. Anledningen till att jag begärde repliken var att Agne Hansson gjorde sig skyldig till påståendet att det inte är fråga om en halvering av svenskt försvar utan angav neddragningen till 10 %. Det är faktiskt så här, Agne Hansson, och jag tror att de flesta som sitter här i kammaren denna sena kväll kan vidimera det. Det är faktiskt en neddragning av försvarsförband och etablissemang i den omfattningen.

Än en gång: När det gäller krigsorganisationen är det mycket mer än 50 %. Det måste Agne Hansson ändå erkänna. Jag tyckte att det var helt fel att framställa det på det sätt som Agne Hansson gjorde.

Anf. 213 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag kan förstå att det känns besvärande för Olle Lindström att jag begriper hur mycket 10 % av en försvarsbudget är. Faktum är att försvarsanslagen i propositionen dras ned med 10 %. Det får naturligtvis numerärt olika effekter både i fredsorganisationen och i krigsorganisationen. Det är fråga om att anslagen skärs ned med 10 %.

Anf. 214 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Också jag ska hjälpa Agne Hansson med matematiken. På Gotland lägger man ned tre förband av fyra. Det är väsentligt mer än 50 %.

Agne Hansson säger att man tar ansvar för förbandsavvecklingen, och det är bra. Tala om det för gotlänningarna också!

Agne Hansson talar vidare om att man ska anpassa sig till nya hot. Jag frågar mig då vilka nya hot som riktas mot Gotland, där man tydligen inte behöver någon marin närvaro. Jag kan upplysa Agne Hansson om att det finns vatten i Östersjön.

Vad gäller försöksverksamheten tycker jag naturligtvis att det är bra att mina tidigare motioner följs upp av andra och att det nu kommer till stånd en försöksverksamhet. Agne Hansson talade om att man ska göra fullskaleförsök. Jag förstår inte hur det ska gå till. Vad ska man göra försök med, om man avskaffar den marina närvaron? Det lär vara så att marinen kommer att placera ut några bevakningsbåtar, men det vore bättre om det gjordes ett försök vid en marin närvaro på Gotland och med KA 3 kvar, så att man kunde göra något verkligt försök och få till stånd en utvärdering.

Man har nu lagt ned sjöräddningscentralen, och Tingstäde radio är på väg att läggas ned. Det blir, som sagt, inte mycket till fullskaleförsök när så mycket är borta.

Avslutningsvis, fru talman, talar Agne Hansson om nya jobb. Litar Centerpartiet på regeringen i detta avseende? Jag kan upplysa om att det har funnits möjligheter för regeringen att agera för nya jobb till Gotland i närtid. Jag tänker då på etanolfabriken i Roma och på kasinoetableringen. Det fanns ansökningar, men det blev ingenting av detta. Hur kommer Centern att agera i detta hänseende?

Anf. 215 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Tre lokala regementen av fyra är i min matematik 75 %. Jag pratar om försvaret över hela Sveriges yta.

Det är väl ingen hemlighet vilka de nya hoten är. Ett gäller IT, för att nämna ett exempel. Med det förslag som moderaterna nu lägger fram blir det ett mischmasch, ett mellanting mellan att inte inrikta sig mot nya hot och att bevara en del av en helhet som riktar sig mot de gamla hoten. Vad blir det för säkerhet av sådant?

Jag tycker att det är onödigt att Roy Hansson framställer sig som orolig för att jag inte skulle veta att det finns vatten runt Gotland. Det intressanta är väl inte hur många gånger och när man väcker motioner, utan det är väl, Roy Hansson, att det blir resultat av en motion. Det är intressant att notera att när Roy Hansson motionerar går motionerna inte igenom men att när jag tillsammans med socialdemokraten Lilian Virgin motionerar når vi resultat. Då får vi i gång en verksamhet som tillsammans med ersättningsjobben inom framtidsbranscher som kommer till ska ge tillväxt också på Gotland. Det tror jag är betydligt viktigare.

Skillnaden mellan Roy Hanssons agerande och mitt är att när vi är med blir det resultat och åtgärder genomförs.

Anf. 216 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Låt mig ta upp det senaste först. Det blev inget av de nya jobb som Centern agerade för. Centern litar tydligen fortfarande på regeringen i detta avseende. Jag tror att det är ganska riskfyllt. Det hade jag inte gjort.

Vad gäller matematiken vill jag säga att Centerns agerande tydligen har drabbat Gotland mer än andra landsdelar, eftersom tre av fyra förband på Gotland försvinner. Det är betydligt mer än vad Agne Hansson talade om för hela landet.

Jag har svårt att se vad IT-hotet har att göra med militär verksamhet. Självfallet måste vi skapa en beredskap mot IT-hotet, men det har väl

ingenting att göra med vilka militära förband som ska finnas för att hindra de militära angrepp som kan komma i en framtid.

Vad avslutningsvis beträffar försöksverksamheten förstår jag inte vad den verksamheten ska syfta till när man har avskaffat de marina enheterna på Gotland, bl.a. KA 3. Om det möjligen är två bevakningsbåtar kvar blir det inte mycket till fullskaleförsök.

Det vore bättre om det funnes någonting kvar att göra försök med. Annars blir det ganska lite av fullskaleförsök.

Anf. 217 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Det är inte bara så att vi litar på vad andra gör, utan det är också så vi medverkar till att något blir gjort. Genom uppgörelser medverkar vi till att kompletteringar kommer till för att ersätta det som går förlorat. Det är skillnaden i förhållande till samverkan mellan Socialdemokraterna och något annat parti. Det är en stor skillnad. Vi har drivit på för att det ska komma till nya jobb, och vi är med i den processen. Vi sätter oss inte med armarna i kors, utan vi jobbar för att det ska komma till en sådan lokal process.

Det är naturligtvis svårt för mig att diskutera med Roy Hansson om en förändring av försvaret, om han inte har fattat att omvärlden har förändrats, så att invasionshotet har ersatts av helt andra hot. En lamslagning av informationstekniken skulle kunna vara ett allvarligt hot. Det är ett exempel, men jag kan ge många andra.

Jag vill slutligen be att Roy Hansson läser vår motion. Där finns angivna ungefär 10–15 exempel på myndigheter och organisationer där den militära–civila samordningen i försöksverksamheten ska ingå. Det är en viktig start för en effektivisering, som sedan kan utnyttjas på landets hela yta. Man kan naturligtvis också ytterligare bredda de organisationer som finns.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 mars.)

8 § Markttjänster på flygplatser

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 1999/2000:TU6
Markttjänster på flygplatser (prop. 1999/2000:41).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 mars.)

9 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositioner
1999/2000:84 Börsintroduktion av Telia AB
1999/2000:86 Ett informationssamhälle för alla

1999/2000:82 Mervärdesskatt vid överlåtelse och nyttjande av fastigheter
1999/2000:94 Moderniserade kapitaltäckningsregler m.m.
1999/2000:98 Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt

Prot.
1999/2000:88
29 mars

10 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 29 mars

1999/2000:319 av *Marianne Andersson* (c) till utrikesminister Anna Lindh
Kongo-Kinshasa och Kongo-Brazzaville

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 29 mars

1999/2000:762 av *Patrik Norinder* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Skatt på inkomst av arbete

1999/2000:763 av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Dödsstraffet i Saudiarabien

1999/2000:764 av *Eva Flyborg* (fp) till statsrådet Leif Pagrotsky
Bananimporten

1999/2000:765 av *Bertil Persson* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Barnäktenskap

1999/2000:766 av *Charlotta L Bjälkebring* (v) till justitieminister Laila Freivalds
Kasinoverksamhet och brottsstatistik

1999/2000:767 av *Johan Pehrson* (fp) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Kosovoflyktingar med tillfälliga uppehållstillstånd

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 29 mars

1999/2000:698 av *Gun Hellsvik* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Införsel av narkotiska läkemedel till Sverige för privat bruk

1999/2000:709 av *Agne Hansson* (c) till miljöminister Kjell Larsson
Import av äldre dieselbilar

1999/2000:714 av *Bo Könberg* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Statligt stöd för ökad läkartillgång

1999/2000:716 av *Sten Tolgfors* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Brist i gränskontrollerna

1999/2000:717 av *Lars Wegedal* (s) till utbildningsminister Thomas
Östros

Idrottsforskningens framtida roll och ställning

1999/2000:718 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till statsrådet Maj-Inger
Klingvall

Utvisningshotade läkare

1999/2000:719 av *Johnny Gylling* (kd) till näringsminister Björn Rosen-
gren

Projekt Baseport

1999/2000:720 av *Johnny Gylling* (kd) till näringsminister Björn Rosen-
gren

Svenska särkrav om halon

1999/2000:722 av *Mona Berglund Nilsson* (s) till utbildningsminister
Thomas Östros

Brist på farmaceuter

1999/2000:723 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Skatternas inverkan på hyran

1999/2000:724 av *Lena Ek* (c) till näringsminister Björn Rosengren
Förkorta väntetiderna på PRV

1999/2000:725 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Kvinnors asylskäl

1999/2000:731 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till socialminister Lars Eng-
qvist

Diskriminering av asylsökande barn

1999/2000:732 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till justitieminister Laila Frei-
valds

Brott med rasistiska inslag

1999/2000:733 av *Rolf Gunnarsson* (m) till socialminister Lars Engqvist
Avgifter inom äldreboendet

1999/2000:734 av *Lilian Virgin* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Lönebidrag till redan anställda

1999/2000:735 av *Barbro Andersson Öhrn* (s) till statsrådet Mona Sahlin
Kvinnor och innovationer

1999/2000:736 av *Marie Granlund* (s) till socialminister Lars Engqvist
Indragna socialarbetare i Köpenhamn

1999/2000:737 av *Yvonne Ångström* (fp) till näringsminister Björn Rosengren

Väg E 12 som TEN-väg

1999/2000:738 av *Tasso Stafílidis* (v) till socialminister Lars Engqvist
Barn- och ungdomspsykiatrins resurser

1999/2000:739 av *Lars Gustafsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Lördagsöppna systembutiker

1999/2000:740 av *Sten Tolgfors* (m) till socialminister Lars Engqvist
Hinder för den sociala rörligheten

1999/2000:745 av *Tanja Linderborg* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Diskriminering av invandrare

1999/2000:748 av *Carina Adolfsson* (s) till statsrådet Ingela Thalén
Ersättningsfrågan i socialförsäkringsnämnderna

1999/2000:749 av *Cinnika Beiming* (s) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Besöksvisum

Prot.

1999/2000:88

29 mars

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

13 § Kammaren åtskildes kl. 20.50.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 7 § anf. 14 (delvis),

av talmannen därefter t.o.m. anf. 66 (delvis),

av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 106 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 149 (delvis),

av talmannen därefter till ajourneringen kl. 17.59 och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Kompletteringsval till utrikesutskottet.....	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
4 § Förnyad bordläggning.....	1
5 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den	
23 mars	2
UbU9 Forskning och forskarutbildning	2
TU5 Trafiksäkerhet m.m.	3
TU7 Lag om radio- och teleterminalutrustning, m.m.....	5
6 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den	
24 mars	5
NU15 Vissa energipolitiska frågor.....	5
UU11 Mänskliga rättigheter m.m. – länder, områden och enskilda folk	7
7 § Det nya försvaret	7
Försvarsutskottets betänkande 1999/2000:FöU2	7
Anf. 1 HENRIK LANDERHOLM (m).....	7
Anf. 2 BERIT JÓHANNESSEN (v).....	12
Anf. 3 HENRIK LANDERHOLM (m) replik.....	15
Anf. 4 BERIT JÓHANNESSEN (v) replik.....	15
Anf. 5 HENRIK LANDERHOLM (m) replik.....	16
Anf. 6 BERIT JÓHANNESSEN (v) replik.....	17
Anf. 7 ÅKE CARNERÖ (kd).....	17
Anf. 8 RUNAR PATRIKSSON (fp).....	21
Anf. 9 LARS ÅNGSTRÖM (mp)	24
Anf. 10 BERIT JÓHANNESSEN (v) replik.....	28
Anf. 11 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	29
Anf. 12 BERIT JÓHANNESSEN (v) replik.....	29
Anf. 13 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	29
Anf. 14 ÅKE CARNERÖ (kd) replik	30
Anf. 15 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	30
Anf. 16 ÅKE CARNERÖ (kd) replik	31
Anf. 17 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	31
Anf. 18 TONE TINGSGÅRD (s).....	31
Anf. 19 ÅKE CARNERÖ (kd) replik	35
Anf. 20 TONE TINGSGÅRD (s) replik.....	35
Anf. 21 ÅKE CARNERÖ (kd) replik	36
Anf. 22 TONE TINGSGÅRD (s) replik.....	36
Anf. 23 HENRIK LANDERHOLM (m) replik.....	36
Anf. 24 TONE TINGSGÅRD (s) replik.....	37
Anf. 25 HENRIK LANDERHOLM (m) replik.....	37
Anf. 26 TONE TINGSGÅRD (s) replik.....	37
Anf. 27 ERIK ARTHUR EGERVÅRN (c).....	38
Anf. 28 HENRIK LANDERHOLM (m) replik.....	41

Anf. 29	ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	41
Anf. 30	HENRIK LANDERHOLM (m) replik	42
Anf. 31	ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	42
Anf. 32	ÅKE CARNERÖ (kd) replik	42
Anf. 33	ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	42
Anf. 34	ÅKE CARNERÖ (kd) replik	43
Anf. 35	ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	43
Anf. 36	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	43
Anf. 37	ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	44
Anf. 38	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	44
Anf. 39	ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	44
Anf. 40	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	44
Anf. 41	ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	45
Anf. 42	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	45
Anf. 43	ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	45
Anf. 44	Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	45
Anf. 45	HENRIK LANDERHOLM (m) replik	49
Anf. 46	Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik	49
Anf. 47	HENRIK LANDERHOLM (m) replik	50
Anf. 48	Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik	50
Anf. 49	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	50
Anf. 50	Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik	51
Anf. 51	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	51
Anf. 52	Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik	52
Anf. 53	ÅKE CARNERÖ (kd) replik	52
Anf. 54	Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik	53
Anf. 55	ÅKE CARNERÖ (kd) replik	53
Anf. 56	Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik	53
Anf. 57	OLLE LINDSTRÖM (m)	54
Anf. 58	ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	57
Anf. 59	OLLE LINDSTRÖM (m) replik	57
Anf. 60	ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	57
Anf. 61	OLLE LINDSTRÖM (m) replik	58
Anf. 62	STIG SANDSTRÖM (v)	58
Anf. 63	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	60
Anf. 64	STIG SANDSTRÖM (v) replik	60
Anf. 65	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	60
Anf. 66	STIG SANDSTRÖM (v) replik	60
Anf. 67	MARGARETA VIKLUND (kd)	61
Anf. 68	STIG SANDSTRÖM (v) replik	64
Anf. 69	MARGARETA VIKLUND (kd) replik	64
Anf. 70	ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	64
Anf. 71	MARGARETA VIKLUND (kd) replik	65

Anf. 72	ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik.....	65
Anf. 73	MARGARETA VIKLUND (kd) replik	65
Anf. 74	CHRISTER SKOOG (s)	65
Anf. 75	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	68
Anf. 76	CHRISTER SKOOG (s) replik	69
Anf. 77	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	69
Anf. 78	CHRISTER SKOOG (s) replik	70
Anf. 79	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik.....	70
Anf. 80	CHRISTER SKOOG (s) replik	70
Anf. 81	LENNART DALÉUS (c).....	71
Anf. 82	HENRIK LANDERHOLM (m) replik.....	73
Anf. 83	LENNART DALÉUS (c) replik.....	74
Anf. 84	HENRIK LANDERHOLM (m) replik.....	74
Anf. 85	LENNART DALÉUS (c) replik.....	75
Anf. 86	MARGARETA VIKLUND (kd) replik	75
Anf. 87	LENNART DALÉUS (c) replik.....	76
Anf. 88	MARGARETA VIKLUND (kd) replik	76
Anf. 89	LENNART DALÉUS (c) replik.....	77
Anf. 90	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	77
Anf. 91	LENNART DALÉUS (c) replik.....	78
Anf. 92	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	78
Anf. 93	LENNART DALÉUS (c) replik.....	79
Anf. 94	ROLF GUNNARSSON (m)	79
Anf. 95	LENNART DALÉUS (c) replik.....	82
Anf. 96	ROLF GUNNARSSON (m) replik	82
Anf. 97	LENNART DALÉUS (c) replik.....	83
Anf. 98	ROLF GUNNARSSON (m) replik	83
Anf. 99	AMANDA AGESTAV (kd)	83
Anf. 100	KARIN WEGESTÅL (s)	85
Anf. 101	ROLF GUNNARSSON (m) replik	87
Anf. 102	KARIN WEGESTÅL (s) replik	88
Anf. 103	ROLF GUNNARSSON (m) replik	88
Anf. 104	KARIN WEGESTÅL (s) replik	88
Anf. 105	ANNA LILLIEHÖÖK (m)	88
Anf. 106	ERLING WÄLIVAARA (kd).....	90
Anf. 107	HÅKAN JUHOLT (s).....	92
Anf. 108	OLLE LINDSTRÖM (m) replik	95
Anf. 109	HÅKAN JUHOLT (s) replik.....	95
Anf. 110	OLLE LINDSTRÖM (m) replik	96
Anf. 111	HÅKAN JUHOLT (s) replik.....	96
Anf. 112	ÅKE CARNERÖ (kd) replik	96
Anf. 113	HÅKAN JUHOLT (s) replik.....	97
Anf. 114	ÅKE CARNERÖ (kd) replik	97
Anf. 115	HÅKAN JUHOLT (s) replik.....	98
Anf. 116	ERLING WÄLIVAARA (kd) replik.....	98
Anf. 117	HÅKAN JUHOLT (s) replik.....	98
Anf. 118	ERLING WÄLIVAARA (kd) replik.....	98
Anf. 119	HÅKAN JUHOLT (s) replik.....	99
Anf. 120	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik.....	99

Anf. 121 HÅKAN JUHOLT (s) replik.....	99
Anf. 122 BJÖRN LEIVIK (m)	100
Anf. 123 OLA RASK (s).....	101
Anf. 124 ROLF GUNNARSSON (m) replik	104
Anf. 125 OLA RASK (s) replik.....	104
Anf. 126 AMANDA AGESTAV (kd) replik.....	105
Anf. 127 OLA RASK (s) replik.....	105
Anf. 128 AMANDA AGESTAV (kd) replik.....	105
Anf. 129 OLA RASK (s) replik.....	106
Anf. 130 MARGARETA VIKLUND (kd) replik.....	106
Anf. 131 OLA RASK (s) replik.....	106
Anf. 132 MARGARETA VIKLUND (kd) replik.....	107
Anf. 133 OLA RASK (s) replik.....	107
Anf. 134 CARL FREDRIK GRAF (m).....	107
Anf. 135 BRITT BOHLIN (s)	109
Anf. 136 LAILA BÄCK (s).....	111
Anf. 137 BERNDT SKÖLDESTIG (s)	112
Anf. 138 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s).....	113
Anf. 139 LENNART KLOCKARE (s)	114
Anf. 140 AMANDA AGESTAV (kd) replik.....	115
Anf. 141 LENNART KLOCKARE (s) replik	115
Anf. 142 MAUD EKENDAHL (m)	115
Anf. 143 BERIT JÓHANNESSON (v) replik.....	117
Anf. 144 MAUD EKENDAHL (m) replik	117
Anf. 145 BERIT JÓHANNESSON (v) replik.....	117
Anf. 146 MAUD EKENDAHL (m) replik	118
Anf. 147 GUNILLA WAHLÉN (v)	118
Anf. 148 JOHNNY GYLLING (kd).....	119
Anf. 149 MARIANNE JÖNSSON (s).....	121
Anf. 150 GUNNEL WALLIN (c)	122
Anf. 151 AMANDA AGESTAV (kd) replik.....	124
Anf. 152 GUNNEL WALLIN (c) replik	124
Anf. 153 AMANDA AGESTAV (kd) replik.....	124
Anf. 154 GUNNEL WALLIN (c) replik	125
Anf. 155 CECILIA MAGNUSSON (m)	125
Anf. 156 SIV HOLMA (v)	126
Anf. 157 JAN ERIK ÅGREN (kd).....	127
Anf. 158 LILIAN VIRGIN (s)	130
Anf. 159 BJÖRN LEIVIK (m) replik	131
Anf. 160 LILIAN VIRGIN (s) replik	131
Anf. 161 BJÖRN LEIVIK (m) replik	132
Anf. 162 LILIAN VIRGIN (s) replik	132
Anf. 163 BIRGITTA SELLÉN (c).....	132
Anf. 164 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik.....	134
Anf. 165 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	134
Anf. 166 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik.....	134
Anf. 167 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	134
Anf. 168 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik.....	134
Anf. 169 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	135

Anf. 170	JAN ERIK ÅGREN (kd) replik	135
Anf. 171	BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	135
	(forts.).....	136
	Ajournering.....	136
	Återupptagna förhandlingar	136
7 §	(forts.) Det nya försvaret (forts. FöU2)	136
Anf. 172	JEPPE JOHNSSON (m).....	136
Anf. 173	CHRISTER SKOOG (s) replik	138
Anf. 174	JEPPE JOHNSSON (m) replik	138
Anf. 175	CHRISTER SKOOG (s) replik	138
Anf. 176	JEPPE JOHNSSON (m) replik	139
Anf. 177	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	139
Anf. 178	JEPPE JOHNSSON (m) replik	140
Anf. 179	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	140
Anf. 180	JEPPE JOHNSSON (m) replik	141
Anf. 181	TUVE SKÅNBERG (kd).....	141
Anf. 182	BERTIL PERSSON (m)	143
Anf. 183	ULF BJÖRKLUND (kd).....	144
Anf. 184	PER-RICHARD MOLÉN (m)	145
Anf. 185	BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	146
Anf. 186	PER-RICHARD MOLÉN (m) replik.....	147
Anf. 187	BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	147
Anf. 188	PER-RICHARD MOLÉN (m) replik.....	147
Anf. 189	INGVAR ERIKSSON (m).....	147
Anf. 190	ROY HANSSON (m).....	150
Anf. 191	LENNART HEDQUIST (m)	154
Anf. 192	TONE TINGSGÅRD (s) replik.....	155
Anf. 193	LENNART HEDQUIST (m) replik.....	155
Anf. 194	TONE TINGSGÅRD (s) replik.....	155
Anf. 195	LENNART HEDQUIST (m) replik.....	155
Anf. 196	GÖRAN NORLANDER (s).....	155
Anf. 197	ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	156
Anf. 198	GÖRAN NORLANDER (s) replik	156
Anf. 199	ULLA WESTER (s).....	156
Anf. 200	RIGMOR STENMARK (c)	157
Anf. 201	LENNART HEDQUIST (m) replik.....	158
Anf. 202	RIGMOR STENMARK (c) replik	158
Anf. 203	LENNART HEDQUIST (m) replik.....	159
Anf. 204	RIGMOR STENMARK (c) replik	159
Anf. 205	BJÖRN LEIVIK (m) replik.....	159
Anf. 206	RIGMOR STENMARK (c) replik	159
Anf. 207	BJÖRN LEIVIK (m) replik.....	160
Anf. 208	RIGMOR STENMARK (c) replik	160
Anf. 209	AGNE HANSSON (c)	160
Anf. 210	OLLE LINDSTRÖM (m)	161
Anf. 211	AGNE HANSSON (c)	161
Anf. 212	OLLE LINDSTRÖM (m)	162
Anf. 213	AGNE HANSSON (c)	162
Anf. 214	ROY HANSSON (m).....	162

Anf. 215 AGNE HANSSON (c).....	163
Anf. 216 ROY HANSSON (m).....	163
Anf. 217 AGNE HANSSON (c).....	164
(Beslut skulle fattas den 30 mars.).....	164
8 § Marktjänster på flygplatser	164
Trafikutskottets betänkande 1999/2000:TU6	164
(Beslut skulle fattas den 30 mars.).....	164
9 § Bordläggning.....	164
10 § Anmälan om interpellation	165
11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	165
12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	166
13 § Kammaren åtskildes kl. 20.50.....	167

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Prot.
1999/2000:88
29 mars

Elanders Gotab, Stockholm 2000